

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DE ÇOCUK-MEKAN ÜZERİNE
YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Ameneh MOJARRAB

Kasım, 2019

İZMİR

TÜRKİYE’DE ÇOCUK-MEKAN ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

**Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Mimarlık Anabilim Dalı, Bina Bilgisi Programı**

Ameneh MOJARRAB

Kasım, 2019

İZMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

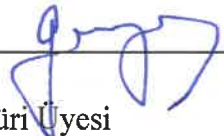
AMENEH MOJARRAB, tarafından DOÇ. DR. HİKMET SİVRİ GÖKMEN yönetiminde hazırlanan “TÜRKİYE’DE ÇOCUK-MEKAN ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Hikmet SİVRİ GÖKMEN

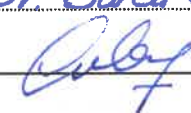
Yönetici

Prof. Dr. Gaye BİROL

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Burch GÜLAY TAŞCI

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Kadriye ERTEKİN

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans sürecim boyunca beni destekleyen, çalışmalarımı titizlikle değerlendiren saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Hikmet Gökmen'e destek ve yönlendirmeleri için teşekkür ederim.

Ayrıca Lisans ve Lisansüstü eğitimime katkıda bulunan kendilerinden dersler almış olduğum tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Türkiye'ye geldiğim ilk günden bu yana Türkçeyi öğrenmem konusunda yaptığı fedakârlıklarından dolayı dostum Y. Mimar Mine Özovacı Kılıç'a minnettarlık duyarım.

Hayatım boyunca eğitimin her şeyden üstün olduğunu bana öğreten maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen rahmetli babam Mohammad Mojarab ve sabrıyla hedeflerime doğru koşmam için beni destekleyen sevgili annem Zahra Memarinasab'e teşekkür ediyorum.

Başarımı her zaman alkışlayan ve beni teşvik eden tez sürecinde kaybettiğim sevgili ablam Z. Khatoon Mojarab ve varlıklarıyla gücüme güç katan ablam Neda Mojarab ve abim Abdi Mojarab'e teşekkür ediyorum.

Son olarak, yaşadığım her anı paylaşmaktan mutluluk duyduğum, tez sürecinde anlayışla sabır gösteren değerli Eşim'e sunduğu sonsuz sevgi için teşekkürler...

Ameneh MOJARRAB

TÜRKİYE’DE ÇOCUK-MEKAN ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ

Yetişkin insanın toplum içinde sergilediği davranış, kişiliği ve sosyalleşme kabiliyeti çocukluk döneminde içerisinde bulunduğu fiziksel çevrenin etkisinde şekillenmektedir. Çocukluk dönemin farklı yaş evrelerinde fiziksel, sosyal, sosyal ve bilişsel gelişimi kent, kamusal alan, konut, eğitim alanları vb. mekanlar içerisinde çeşitlilik göstermektedir. Çocuklar için tasarlanan mekanlar onların mekansal deneyimlerinin niteliği ve gereksinimlerinin karşılanması yönünde tasarlanmalıdır.

Çocuk-Mekan ilişkisini konu alan bu çalışma 90li yıllardan bu güne Türkiye’de Mimarlık alanında yapılmış akademik tezlerin değerlendirmesini amaçlanmaktadır. Bu bağlamda mimari disiplinler arasında Çocuk-Mekan konusunun hangi boyutta ele alındığını tespit etmek ve saptanan durum üzerinde gelecek çalışmalara yön verecek bir altlık oluşturmak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, mekan, mimarlık, akademik çalışmalar, Türkiye

AN EVALUATION OF ACADEMIC DISSERTATIONS ON CHILDREN AND SPACE IN TURKEY

ABSTRACT

Behavior, personality and socialization ability of adults are shaped by the physical environment they took part in childhood. Physical, social, sensory and cognitive development in different age stages of childhood is varied in city, public space, housing, education areas and other places. Spaces designed for children should be designed to meet their needs and spatial experience qualities.

This study focuses on the relationship between children and space by aiming to evaluate the Academic Theses in Architecture which published in Turkey since 90's. In this context, it is aimed to determine the extent to which the Child-Space issue is handled among the architectural disciplines and form a base to guide future studies.

Keywords: Child, space, architecture, academic studies, Turkey

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiv

BÖLÜM BİR – GİRİŞ

1

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	1
1.2 Araştırmanın Kapsamı.....	1
1.3 Araştırmanın Yöntemi	3

BÖLÜM İKİ – ÇOCUK VE MEKAN.....

4

2.1 Çocuk Tanımı	4
2.2 Çocuk Gelişimi.....	5
2.2.1 Çocukta Sosyo-Duyusal Gelişim	7
2.2.2 Çocukta Bilişsel-Algısal Gelişim	8
2.2.3 Çocukta Fiziksel-Motor Gelişim	8
2.2.3.1 Bedensel Gelişim	9
2.2.3.2 Motor Gelişimi	10
2.2.3.3 Dil Gelişimi.....	11

2.3 Çocuk ve Fiziksel Çevre.....	11
2.3.1 Ekolojik Gelişim Teorisi.....	12
2.3.2 İşlemsel-Çevresel Öncelikli Araştırma Teorisi.....	13
2.3.3 Ekolojik Algı Teorisi	13
2.3.4 Geleneksel Algı Teorisi	13
2.4 Çocuk ve Mekan İlişkisi.....	13
2.5 Çocukların Mekansal Gereksinimleri.....	15

BÖLÜM ÜÇ – TÜRKİYEDE ÇOCUK-MEKAN KONUSUNDA YAPILMIŞ AKADEMİK TEZLERİN SAYISAL ANALİZİ..... 18

3.1 İç Mimarlık.....	19
3.2 Peyzaj Mimarlığı	24
3.3 Şehir ve Bölge Planlama	29
3.4 Mimarlık.....	33
3.5 Bölüm sonucu.....	38

BÖLÜM DÖRT – TÜRKİYEDE ÇOCUK-MEKAN KONUSUNDA MİMARLIK ALANINDA YAPILMIŞ AKADEMİK TEZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ 42

4.1 Açık Mekanlar	42
4.1.1 Kent ve Şehir/Ekoköyler.....	42
4.1.2 Kamusal Alan/Sokak/Mahalle/Meydan	46
4.1.3 Park /Oyun Alanı	47
4.2 Kapalı Mekanlar	55
4.2.1 Konut /Ev.....	55

4.2.2 Eğitim Alanları	65
4.2.3 Sağlık / Kültür/ Bakım evleri.....	100
4.3 Diğ�r.....	105
BÖLÜM BE� – SONUÇ VE DEğERLENDİRME	116
5.1 Açık mekanların değ�rlendirilmesi	117
5.2 Kapalı mekanların değ�rlendirilmesi	117
5.3 �neriler.....	119
KAYNAKLAR	124
EKLER.....	149

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 5-11 bir yaş grubundaki çocukların bedensel ölçüleri	9
Şekil 2.2 Çocukların Motor gelişimi.....	10
Şekil 2.3 Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler şeması	12
Şekil 3.1 İç mimarlık Excel tablosundaki analiz başlıkları.....	19
Şekil 3.2 IBM SPSS 22 programına aktarılan iç mimarlık tezlere ait veriler	20
Şekil 3.3 İç mimarlık tezlerin yıllara göre dağılımı	20
Şekil 3.4 İç mimarlık tezlerin üniversitelere göre dağılımı.....	21
Şekil 3.5 Kapsama dahil olan ve olmayan iç mimarlık tez sayısı.....	21
Şekil 3.6 İç mimarlık açık ve kapalı mekan başlığı altında mekan sınıfları	22
Şekil 3.7 İç mimarlık tezlerin Alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemleri.....	23
Şekil 3.8 İç mimarlık tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemlerin türü	23
Şekil 3.9 İç mimarlık tezlerin alan çalışması kapsamında odaklanan yaş gurubu çocuklar	24
Şekil 3.10 Peyzaj mimarlığı Excel tablosundaki analiz başlıkları	24
Şekil 3.11 IBM SPSS 22 programına aktarılan peyzaj mimarlığı tezlere ait veriler .	25
Şekil 3.12 Peyzaj mimarlığı tezlerin yıllara göre dağılımı	25
Şekil 3.13 Peyzaj mimarlığı tezlerin üniversitelere göre dağılımı	26
Şekil 3.14 Kapsama dahil olan ve olmayan peyzaj mimarlığı tez sayısı	26
Şekil 3.15 Peyzaj mimarlığı açık ve kapalı mekan başlığı altında mekan sınıfları....	27
Şekil 3.16 Peyzaj mimarlığı tezlerin Alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemleri.....	28
Şekil 3.17 Peyzaj mimarlığı tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemlerin türü	28

Şekil 3.18 Peyzaj mimarlığı tezlerin alan çalışması kapsamında odaklanan yaş gurubu çocuklar	28
Şekil 3.19 Şehir, Bölge Planlama Excel tablosundaki analiz başlıkları.....	29
Şekil 3.20 IBM SPSS 22 Programına aktarılan Şehir, Bölge Planlama tezlere ait veriler.....	29
Şekil 3.21 Şehir, Bölge Planlama tezlerin yıllara göre dağılımı	30
Şekil 3.22 Şehir, Bölge Planlama tezlerin üniversitelere göre dağılımı	30
Şekil 3.23 Kapsama dahil olan ve olmayan Şehir, Bölge Planlama tez sayısı	31
Şekil 3.24 Şehir, Bölge Planlama açık ve kapalı mekan başlığı altında mekan sınıfları.....	31
Şekil 3.25 Şehir, Bölge Planlama tezlerin Alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemleri.....	32
Şekil 3.26 Şehir, Bölge Planlama tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemlerin türü.....	32
Şekil 3.27 Şehir, Bölge Planlama tezlerin alan çalışması kapsamında odaklanan yaş gurubu çocuklar	33
Şekil 3.28 Mimarlık Excel tablosundaki analiz başlıkları	33
Şekil 3.29 IBM SPSS 22 programına aktarılan mimarlık tezlere ait veriler	34
Şekil 3.30 Mimarlık tezlerin yıllara göre dağılımı.....	34
Şekil 3.31 Mimarlık tezlerin üniversitelere göre dağılımı	35
Şekil 3.32 Kapsama dahil olan ve olmayan mimarlık tez sayısı.....	36
Şekil 3.33 Mimarlık açık ve kapalı mekan başlığı altında mekan sınıfları.....	36
Şekil 3.34 Mimarlık tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemleri.....	37
Şekil 3.35 Mimarlık tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemlerin türü	37
Şekil 3.36 Mimarlık tezlerin alan çalışması kapsamında odaklanan yaş gurubu çocuklar	38

Şekil 3.37 Toplam 190 tezin yıllara göre dağılımı.....	39
Şekil 3.38 Toplam 190 tezin türü.....	39
Şekil 3.39 Toplam 190 tezin mekan türüne göre dağılımı	40
Şekil 3.40 Toplam 190 tezin 55'i Eğitim alanı ve 28'i oyun ve spor alanlarını ele almıştır.....	40
Şekil 3.41 Toplam 190 tezin araştırma türü	41
Şekil 3.42 Toplam 190 tezin araştırma yöntem türü	41
Şekil 4.1 Tasarım sürecine katılan çocukların çevre analizi	43
Şekil 4.2 Tasarım sürecine katılan çocukların çizdiği harita örnekleri.....	43
Şekil 4.3“Eviniz ve yakın çevresi” konulu çalışmaya ait çizimler.....	45
Şekil 4.4 Bolluca Çocuk Köyü'ne alternatif teknolojileri entegre etmek için önerilen solar su pompası ve fotovoltaik paneller	46
Şekil 4.5 Şekil 4.5 “Sokak ve yun” resim çalışması	47
Şekil 4.6 Beylikdüzü’nde site içerisindeki açık oyun alanları	48
Şekil 4.7 “Yap-boz” başlıklı oyun alanı tasarımı ve uygulaması.....	49
Şekil 4.8 Bayampaşa ve Göztepe çocuk oyun alanı örneği	50
Şekil 4.9 Deney gurupları oyun oynarken.....	53
Şekil 4.10 Çocukların “Hayalinde ’ki Ev” konulu çizimleri.....	57
Şekil 4.11 Çocuk sağlığı risk değerlendirme modeli	59
Şekil 4.12 Deney şablonu ve öğrencilerin oluşturduğu şemalar	60
Şekil 4.13 Çocukların odaların penceresinden dışarıya baktıkları manzaradan çizdikleri resimler	62
Şekil 4.14 Pilot çalışmadaki çocukların, üç boyutlu ve resim çalışmaları.....	63
Şekil 4.15 Alan çalışmasında çocukların çizdiği resim örnekleri	64
Şekil 4.16 Alan çalışmasında kat planların fonksiyon analizi	66
Şekil 4.17 Alan çalışmasında çocukların çizdiği resim örnekleri	67
Şekil 4.18 Okul öncesi eğitim merkezlerin tipolojik analiz örneği.....	68

Şekil 4.19 İlköğretim eğitim yapılarının plan üzerinden analiz örneği.....	70
Şekil 4.20 Reggio Emilia eğitim sistemi mekan analizleri	72
Şekil 4.21 Kaynak ile sınıf içerisindeki 5 alıcı	73
Şekil 4.22 Seçilen anaokulların mekan kurgusunun değerlendirilmesi	75
Şekil 4.23 Soyutlanmış Mardin evlerinden biri	76
Şekil 4.24 Oluşturulan mekan şemaları	77
Şekil 4.25 Sosyal etkileşim ve işlevsellik özelliklerinin mekansal kurguya ait yapılan değerlendirme	78
Şekil 4.26 Çocukların çizim çalışması	83
Şekil 4.27 Başka bir okul mümkün tasarım süreci.....	84
Şekil 4.28 Esneklik amaçlı okul tasarımında değerlendirilmesi gereken kriterler.....	85
Şekil 4.29 Örnek rehabilitasyon merkezi analizi	86
Şekil 4.30 Montessori Okulu üzerinden örnek okul analizi.....	87
Şekil 4.31 Montessori Okulu üzerinden örnek okul analizi.....	89
Şekil 4.32 MEB ve yeni nesil ilkokullarda öğrenme ortamları tasarım destek kılavuzu	90
Şekil 4.33 Çocuklarla olan resim çalışmaları.....	91
Şekil 4.34 Renk algısına ilişkin anket soruları.....	92
Şekil 4.35 Montessori eğitim modelinde olması gerekenler şeması	93
Şekil 4.36 Kayseri koleji esneklik analizi	95
Şekil 4.37 Okulların yerleşim planı analizi.....	96
Şekil 4.38 Örnek bir okulun bahçe kullanımı üzerinden analizi	97
Şekil 4.39 Anket sonucunda tasarım kriterlerinin yüzdesel dağılımı	98
Şekil 4.40 Çocuk ceza evi iç mekanları	101
Şekil 4.41 TOHUM türkiye otizm erken tanı ve eğitim vakfı kat planları	103
Şekil 4.42 TOHUM türkiye otizm erken tanı ve eğitim vakfı kat planları	103

Şekil 4.43 Gezi rotası için hazırlanan vaziyet 1/500 vaziyet planı	106
Şekil 4.44 Çocukların çevre analizi ile ilgili resim ve maket çalışmaları	106
Şekil 4.45 Alan çalışmasında çocukların tasarladıkları mekanlar	107
Şekil 4.46 Çocukların oyun programında kurguladığı ‘‘Lego ev’’ örnekleri	108
Şekil 4.47‘‘Doğan Kardeş’’ dergisinde yer alan ev resimleri ve şiiri.....	111
Şekil 4.48 DIY sistem örneği	112
Şekil 4.49 Gerçekleşen atölye çalışmaları	113
Şekil 4.50 Çocukta ev anlamının görsel oluşum süreci	115
Şekil 4.51‘‘Doğan Kardeş’’ dergisinde yer alan ev resimleri ve şiiri.....	115

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1 5-11 bir yaş grubundaki çocukların bedensel ölçüleri	10
Tablo 2.2 Psikososyal gelişim kuramları karşılaştırması	14
Tablo 3.1 Toplam 190 teze ait sayısal verilerin karşılaştırılması.....	38
Tablo 4.1 İran Elgöli parkın fiziksel değerlendirme sonucu.....	52
Tablo 4.2 Standartlar açısından Türkiye park örnekleri.....	54
Tablo 4.3 Standartlar açısından dünya park örnekleri	54
Tablo 4.4 Alıcılar ile ilgili değerlendirme tablosu	74
Tablo 4.5 Yapılarda yerleşim alanı seçimi.....	80
Tablo4.6 Regio Emilia, High Scope, Waldorf ve Montessori Orman okulların yaklaşımlarının eğitim ortamı açısından karşılaştırılması	99
Tablo 5.1 Mimarlık Alanındaki 68 Tezin Değerlendirilmesi.....	121

BÖLÜM BİR

GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Mimarlık bilimi insanı doğuşundan itibaren farklı yaş evrelerinde bulunduğu mekandaki konforu ve verimliliğiyle ilgilenmektedir. Mimarlık, çocukların doğumdan itibaren içerisinde bulunduğu çocuk odası, ev ortamı, oyun alanları, konut ve çevresi, eğitim alanları ve kamusal alanlar gibi mekanların tasarımını doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla çocuğun gelişim sürecinin her evresinde fiziksel çevre ile yaşadığı ilişki ve bulunduğu mekan algısı onun fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini etkilemektedir. Bu bağlamda teknolojik gelişim ile ortaya çıkan yeni yaşam biçimleri ve bunun etkisinde yeni mekanların üretimi, bireyin gereksinimlerini karşılamak ve bütün gereksinimlerini barındıran mekanlar tasarlamak mimarların görevidir. Son yıllarda, farklı coğrafyalarda, farklı ülkelerde, farklı ölçeklerde ve farklı mekan türlerinde Çocuk-Mekan ilişkisi üzerine akademik çalışmalar yoğunlaşmıştır. Ülkemizde de bu alana yönelik çalışmaların artması da bunun bir göstergesidir. Tez kapsamında Çocuk-Mekan konusunda farklı tasarım alanlarında akademik araştırmaların nasıl ele alındığı ve gelecekte tasarımcıların bu ilişkinin hangi boyutlarını ele alması gerektiği tartışılmaktadır. Bu bağlamda konu ile ilgili Türkiye'deki akademik tezlerin incelenmesi sonucunda gelecek çalışmalara yön verecek bir altlığın geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

1.2 Araştırmanın Kapsamı

Çocuğun sosyal, fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişiminde gereksinimlerini karşılayan nitelikli mekanların tasarımı mimarlık alanında ele alınan önemli başlıklardandır. Tez kapsamında Çocuk- Mekan konusunu Mimarlık, İç Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı ve Şehir, Bölge ve Planlama alanında ele alan akademik tezler değerlendirmeye alınmıştır. Bu değerlendirme kapsamında Türkiye'de yayınlayan akademik tezlerde Çocuk- Mekan konusunun hangi boyutta ele alındığı ve bu konudaki olumlu ve olumsuz durumun yorumlanması hedeflenmektedir. Aynı

zamanda geleceğin yetişkinleri olan çocuklara daha sağlıklı mekanlar tasarlamak ve çocuğun mekânsal haklarını savunmak adına bütüncül bir görüş açısıyla önceki çalışmaları farklı başlıklar altında analiz ederek, gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik gereksinimleri saptayan bir altlık oluşturmak amaçlanmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, araştırmanın amacı ve önemi, kapsamı ve yöntemi açıklanmaktadır. İkinci bölümünde ise çocuğun tanımı yapılmış, çocuğun fiziksel, algısal, bilişsel ve sosyal gelişim düzeyleri detaylı olarak araştırılmıştır. Ayrıca çocuk ve fiziksel çevre, çocuk ve mekan ilişkisi ve çocuğun mekânsal gereksinimlerinden bahsedilmiştir.

Üçüncü Bölümde, çalışmadaki veriler YÖK WEB tez tarama arama üzerinden, “çocuk ve mekan”, “çocuk ve kent”, “çocuk ve konut”, “çocuk ve kamusal alan”, “çocuk ve eğitim mekanları”, “çocuk ve katılım” ve “çocuk ve oyun alanları” anahtar kelimeleri ile tarama yapılarak toplam 190 tez elde edilmiştir. Tezlerin künyesi, konu başlığı, türü, yapıldığı üniversite, yayınlandığı yıl, araştırma yöntemleri ve hangi yaş gurubu çocukları ele aldığı analiz edilmiştir. Çalışmanın bu bölümünden elde edilen bilgiler Excell tablosunda sayısal veriler ve IBM SPSS dağılım grafikleri üzerinden değerlendirmeye alınmıştır. Son olarak Çocuk-Mekan konusunun mimarlık, iç mimarlık, peyzaj mimarlığı ve şehir, bölge ve planlama disiplinlerindeki ele alınış biçiminin olumlu ve olumsuz yanları tartışılmıştır.

Dördüncü bölümde mimarlık disiplini kapsamında 1990 yılından bu yana YÖK WEB’te yayınlayan 75 yüksek lisans ve 15 doktora tezi tespit edilmiştir. Tespit edilen toplam 90 tezdten erişilmiş 68 tez, detaylı olarak incelenmiş ve amacı, kapsamı, yöntemi, alan çalışmasındaki süreci ve sonucu çalışmanın bu bölümünde tek tek ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde ise, incelenen tezlerde genel olarak “Çocuk-Mekan” konusunda yapılan çalışmaların mevcut durumu ve eksik yönleri üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda bu doğrultuda Çocuk-Mekan ilişkisi üzerine aksayan yönlerin saptanması ve çocuklar adına yeni uygulanabilecek önerilerin geliştirilmesi üzerine vurgu

yapılmaktadır. Çalışma, bu bağlamda mimari tasarım alanına bir öneri ve değerlendirme sunarak, gelecek araştırma ve çalışmalara destek olabilmesi amacıyla sonlandırılmıştır.

1.3 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Literatür taraması sürecinde akademik tez ve makale içeriğini değerlendiren benzer çalışmalardaki süreç tezin yapısal çerçevesine yön vermektedir. Örnek olarak Saraç (2017), “‘Türkiye’de Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yapılan Araştırmalar: İçerik Analizi Çalışması” başlıklı makalesinde çeşitli araştırmaların içeriğini değerlendirmiş ve konu hakkında bilgi veren her türlü resmi veya özel yazılı materyali incelenerek doküman inceleme araştırma yöntemini kullanmıştır (Şimşek ve Yıldırım, 2011). Tez kapsamında doküman incelemesinde 1990 yılından itibaren belirlenen anahtar kelimeleri doğrultusunda YÖK WEB tez veri tabanında Çocuk-Mekan ilişkisini ele alan tezler taranmıştır. Doküman analizi araştırma tekniğini kullanarak belli faktörler çerçevesinde taranan tezlerin içeriği analiz edilmiştir. Bu aşamadan elde edilen bilgiler, tezin 3. bölümünde IBM SPSS programı kullanılarak elde edilen sayısal veriler, yüzdesel değerler ve grafikler olarak sunulmuştur. Tezin 4. bölümünde mimarlık alanında taranan tezler görsellerle desteklenerek açık, kapalı ve diğer başlıkları altında detaylı olarak değerlendirmeye alınmış ve amaç, kapsam, yöntem ve sonuçları üzerinden incelenmiştir.

BÖLÜM İKİ

ÇOCUK VE MEKAN

2.1 Çocuk Tanımı

Ulusal yasalara göre Rüşt yaşı kavramı farklı ülkeler ve çeşitli medeni, ceza ve siyasal hukuklara göre değişiklik göstermesine rağmen, genel olarak 18 yaş altındaki her insan çocuk olarak tanımlanmaktadır (Kirazoğlu, 2012). Çocukluk çağında belirli bir yaşa kadar çocuğun kendine özgü davranış, algı, iletişim ve ifade biçimi oluşmaktadır. İnsanın bebeklik ve ergenlik dönemi arasında gelişimi ve buluş ile sona eren yaşam biçimi çocukluk olarak adlandırılmaktadır (Çermikli, 2015).

Çocukluk kavramı tarih boyunca toplumsal ve kültürel faktörlerin etkisinde gelişmiştir. Ortaçağ batı toplumunda çocuklar yetişkinlerle aynı giysileri giymiş, aynı besinleri tüketmiş ve aynı aktivitelerde yer almıştır (Çay, 2006). Ancak 19.yüzyılda meydana gelen ekonomik gelişmeler, sanayi devrimi ve kentsel mekanların şekillenmesi çocuk ve çocukluk sürecine farklı bir boyut kazandırmıştır. Böylelikle çocuk anlayışı günümüzde kendine has özellikleri olan farklı bir dünya olarak adlandırılmaktadır. Gelişen teknoloji ve yaşam koşullarının değişimi ile birlikte yeni mekanların üretimi ve kentlerin şekillenme sürecinde “Çocuklar İçin Tasarlanmış Mekanlar” kavramı ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda çocukların ebeveynler ve toplum tarafından korunması, güvenlik, eğitim ve gelişim gereksinimlerinin giderilmesi ve yasal haklarının tanımlanması gelişmiştir (Kirazoğlu, 2012).

Çağdaş toplumlar çocukluk alanında, her doğan çocuğun hayata iyi bir başlangıç yapmasını, nitelikli eğitim almasını, kendisi ve ailesi tarafından yeteneği doğrultusunda potansiyellerinin geliştirilmesini üç önemli sosyal faktör olarak belirtmektedirler. Bununla birlikte çocuğun manevi ve maddi dünyasının sağlıklı gelişmesi yönünde gelişmişliğin bir getirisi olarak çocuklar için psikolojik destek ve onlara özel tasarlanacak mekanların kontrolü devlet tarafından ele alınmaktadır (Kirazoğlu, 2012). Daha dezavantajlı ve riskli şartlarda yaşayan, ihmal ve istismar edilen çocukların durumuna karşı evrensel standartların yerleştirilmesi adına “Çocuk

Hakları Sözleşmesi” 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından onaylanmıştır. Bu sözleşmenin temeli, çocuklar için eşitlik hakkı, yaşama hakkı, gelişme hakkı, koruma hakkı ve katılım hakkı üzerine kurulmaktadır (Kirazoğlu, 2012).

Türkiye’de ise çocuk hukuku Cumhuriyet döneminde Türk Hukuk sisteminde kanunlarla desteklenmiştir. 30 Haziran 1921’de Atatürk’ün öncülüğünde savaş şartları altında kimsesiz çocukların bakımını ve eğitimi üstelenen Çocuk Esirgeme Kurumu kurulmuştur. Aralık 1928 tarihinde ise Cenevre Beyannamesi Mustafa Kemal Atatürk tarafından imzalanmıştır. 1961 yılında ikinci dünya savaşı sonrasında yetim çocuklar ve ailelerin artışı nedeniyle 1961 Anayasası düzenlenmiştir. Bu anayasanın 35. maddesi devleti aile, anne ve çocukların korunması yönünde gereken tedbirleri alacak kurumların kurulmasından sorumlu tutmuştur. Yoksul ve korunmaya muhtaç çocuklara Milli Eğitim, Koruma Birlikleri ve Çocuk Esirgeme Kurumu olmak üzere üç ayrı kurum tarafından götürülen hizmetlerde bütünlüğün sağlanması amacıyla 24 Mayıs 1983 tarihinde 2828 Sayılı yasayla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Kirazoğlu, 2012).

2.2 Çocuk Gelişimi

Çocuk gelişimi, çocuğun kendi içerisinde, sosyal, fiziksel, kültürel çevresi ve algıları yardımıyla doğumdan itibaren fiziksel, sosyal, zihinsel ve duygusal olarak gelişmesinin yapılandığı bir süreçtir (Çermikli, 2015). Çocuğun gelişim sürecindeki sosyal ve çevresel etmenler ve zamanla değişime uğrayan değişkenler, çevreyi algılama biçimini belirler ve bu etkileşim doğumdan ölene kadar devam eden bir süreçtir. Piaget (1964)’ye göre insanoğlunun zihinsel gelişimi (phylogenesis), bir çocuğun dünya ile ilişkiye girdiği andan itibaren geçireceği zihinsel gelişime (ontogenesis) paraleldir. Zihin gelişimini yapı, işlev ve içerik boyutlarında ele alan Piaget, bu boyutların aktif yaşantılar içinde, birbirleriyle ve çevreyle etkileşimini araştırmıştır (Çermikli, 2015).

Büyüme ve gelişme kavramları birbirinden çok farklı olgular olmalarına rağmen birbiriyle karıştırılmaktadır. Büyüme kavramı çocuktaki boy ve ağırlık gibi fiziksel özelliklerin sayısal değişimi ile ilgilidir. Beynin gelişimi ile birlikte çocukta öğrenme, anımsama ve muhakeme yeteneği zihinsel gelişimi çerçevesinde oluşmaktadır (Öztürk, 2009). Dolayısıyla çocuktaki gelişim süreci ileriye dönük aile, okul, çevre ve toplumsal etmenlerin etkisinde sadece sayısal ölçümlerle değil belki birçok yapı ve işlevi bütünleştiren bir olgudur.

Çocuk her şeyi duymak ve görmekte yetişkinlerden daha istekli ve heyecanlı olup yaşadığı her eylemin ilk deneyiminde büyük mutluluk yaşar. Bu durum çocuğun çevresindeki herhangi bir birey gibi olma çabası ve öğrenme duygusu olarak adlandırılmaktadır (Günay, 2016). Bir çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi kendini tanıyarak topluma ayak uydurabilmesi ve yeni deneyimler sonucunda öğrenebilmesi oyun oynaması ile ilişkilidir (Danesharasteh, 2017). Oyun sırasında çocuk çeşitli roller üstlenerek çevresini kendi duyularıyla algılamaktadır (Çay, 2006).

Çocukların farklı yaşlardaki ilgi ve kabiliyetlerin dört aşama çerçevesinde tanımlanmaktadır. Süt çağındaki (0-1 yaş) çocuklar, duyu organları ve fiziksel aktiviteleri öğrenir ve yetişkinlere güvenmekte ve onlara tamamen bağımlı olmaktadır. Emekleme - Yürüme çağındakiler (1-3 yaş), çevrelerini keşfetmeye başlar, ben merkezli dünyaları gelişmeye başlar, çevreyle olan etkileşim artar ve tekrarlanan gündelik hareketler ve birincil ilişkiler hala öğrenmelerinin temelidir (Kirazoğlu, 2012). Üç - Dört yaşındakiler için aile ilişkileri dikkatlerini çeken başlıca konu olur. Ebeveynlerini taklit etmeye başlarlar; deneyimleri aracılığıyla dünyanın mantığını kavramaya çalışırlar. Beş - Altı yaşındakiler fiziksel çevrelerinde neler yapıldığına ilgi duyarlar, keşfetmeye meraklıdırlar. Gerçekçi tanımlar yapmaya başlarlar ve deneyimlerini yeniden yaratmak için öğrenme çevrelerindeki malzemeleri kullanırlar (Kirazoğlu, 2012).

Çocukların gelişimleri sosyal - duygusal gelişim, bilişsel - algısal gelişim, motor - fiziksel gelişim olarak üç temel çocuk gelişim alanında incelenmektedir (Şener,2001).

2.2.1 Çocukta Sosyo -Duygusal gelişim

Sosyal duygusal gelişim duyu, hareket ve bilişsel gelişimlere paralel yaşam boyu gelişen, çocuğun kendini ifade edebilmesi, duygularını kontrol edebilmesi, kendisiyle barışık ve çevresiyle uyum sağlayabilmesidir (Öztürk, 2009). Duygusal gelişim olgunlaşma ve öğrenme sonucunda gelişmekte olup sosyal gelişimin temelini oluşturmaktadır (Şener, 2001).

Erikson (1984) insanın sosyalleşme sürecini, “İnsanın Sekiz Evresi” olarak deneysel çalışmalar ve toplumun her kesiminden çocuk ve gençlerle gerçekleştirdiği ve birçok psikoterapinin ardından ulaştığı verilere dayanarak şu şekilde açıklamıştır;

1. Güven ya da güvensizlik: Kronolojik olarak, insanın hayatının ilk veya ikinci yılını kapsayan aşamadır.
2. Özerklik ya da utanç: bu ikinci bunalım çocukluğun ilk dönemini kapsar, yaklaşık olarak bir buçuk-iki ila üç buçuk dört yaşları arasında kalan zaman dilimidir.
3. Girişimcilik ya da suçluluk: Oyun çağındaki çocukların içerisinde bulundukları dönem olarak tanımlanabilir.
4. Beceri ya da aşağılık duygusu: Bu dönem içerisinde çocuk tek başına bir şeyler yapamayacağını sezerek başkaları ile işbirliği kurmaktan ve birlikte çalışmaktan haz almaya baslar.
5. Ego kimliği ya da rol karmaşası: Bu dönem, çocukların artık yetişkin bireylere dönüşmeye başladığı geçiş periyodudur
6. Yakın ilişkiler ya da soyutlanma: Bu dönemde artık birey, oluşturmuş olduğu kimliğini başkalarının kimliği ile birleştirebilecek durumdadır ve bunun sonucunda artık yakın ilişkiler kurabilir.
7. Üretkenlik ya da kısırlık: Üretkenlik kavramından, yeni bir kuşağı oluşturma ve ona rehberlik etme anlaşılır.
8. Ego bütünleşmesi ya da umutsuzluk: Benlik bütünlüğü, olumlu olumsuz, acı tatlı yönleri ile bir bütündür, yaşamın olduğu gibi kabullenilişidir, geleceğin korku ve endişe ile karşılanmamasıdır (Öztürk, 2009, s. 25).

2.2.2 Çocukta Bilişsel- Algısal gelişim

Çay (2006), algıyı, kişinin duyular yoluyla çevreden bilgi edinmesi, yorumlaması ve belleğe göndermesi, davranışı, amaç ve güdüler doğrultusunda algılara yanıt vermesi eylemi ve bilginin beyinde süreçlendirilmesini (düşünme, öğrenme ve hatırlama) ise biliş (cognition) olarak tanımlanmaktadır. Bilişsel gelişim etki-tepki ilişkisi çerçevesinde bireyin gördüğü, dokunduğu, duyduğu ve tattığı şeyler arasındaki benzerlik ve farklılığı anlamasını ve ifade etmesini kapsar (Mutlu, 2009).

Bilişsel gelişim de, yaşla birlikte bu süreçlerde meydana gelen değişimleri tanımlar. Bu düşüncenin içerdiği konular etki-tepki ilişkisini, olaylardaki ardışıklığı, nesneler arasındaki benzerlik ve farklılığı anlamayı, objeleri kategorize edebilmeyi, mantık yürüterek cevap bulabilmeyi kapsar (Mutlu, 2009).

Bilişsel gelişim ile ilgili yapılan çalışmalar ve kuramlar arasında en çok kabul gören İsviçreli psikolog Jean Piaget'nin (1896-1980) Bilişsel Gelişim Kuramı olmaktadır. Piaget'e göre çocukların algı, anlayış ve tepkileri yetişkinlere göre farklı olmakla birlikte, çevresinden bilgiyi alan pasif bir alıcı olmaktan ziyade farklı yaş evrelerinde bilgiyi kazanmada aktif bir role sahiptir (Öztürk, 2009).

Piaget çocuğun bilişsel gelişimini, duyuşsal - devinimsel (0-2 yaş) ve işlem öncesi (2-6 yaş) dönemlerde daha çok duyu, algı ve sezgilere dayalı olduğunu, somut işlemler (6-12 yaş) ve formel işlemler (12+ yaş) dönemlerinde ise dış uyarıcılarla etkileşimde olan çocuğun bağımsızlık kazanarak düşünebilme yeteneği kazandığı dört ana dönem çerçevesinde ele almıştır (Piaget, 1964). Piaget' nin "Her düşünce bir zamanlar eylemdi." sözü bu dönemlerin değişmez bir sıra izlediğini ve her dönemin kendisinden önceki dönemler üzerine kurulduğuna dayanmaktadır (Kirazoğlu, 2012).

2.2.3 Çocukta Fiziksel- Motor gelişim

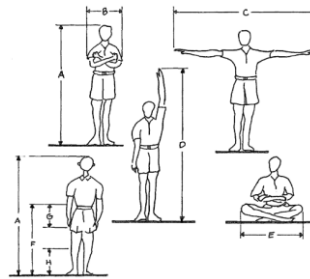
Çocuğun fiziksel- motor gelişimi bedensel gelişim, motor gelişimi ve dil gelişimi olarak üç ana başlık üzerinden ele alınmaktadır.

2.2.3.1 Bedensel Gelişimi

Sağlıklı bir gelişim için sağlıklı bir beden gerekmektedir dolayısıyla bedensel gelişim, diğer gelişim alanlarının temelini oluşturmaktadır. Çocuklarda fiziksel büyüme, vücudun yeteneklerini ve fonksiyonlarını geliştirmeyi içermektedir (Günay, 2016). Doğumdan sonraki ilk yıl bedensel gelişiminin en hızlı döneminde çocuğun boyu doğumdaki boyun yarısı kadar, ağırlığı ise doğumdaki kilosunun üç katına çıkmaktadır. İkinci yılın sonunda çocuğun boyu doğum boyunun yarısı kadar ve ağırlığı ise doğum kilosunun dört katına ulaşır. İlk iki yıldaki hızlı fiziksel gelişim çocukluk döneminde daha yavaş ancak sürekli olarak devam etmektedir (Yavuzer, 2003).

3-6 yaş döneminde çocuğun bedensel gelişimi daha yavaş olmakla birlikte kaslardaki gelişim sebebiyle yaş ilerledikçe vücudun yapısı yetişkin bir insanın fiziksel özelliklerine benzemektedir (Kuşuloğlu, 2013). 6-12 yaş döneminde bedensel gelişimin yavaşlanmasına rağmen çocuğun küçük kas becerileri kalemle yazmak ve müzik aletlerini çalabilir durumu gelebilmektedir (Yılmaz, 2010).

Araştırmalara göre kızların bedensel gelişimi ve boy uzaması 11 yaşta hızlanırken erkeklerde bu durum 14-15 yaşlarında görülmektedir. Bedensel ve fizyolojik değişimler eller ve ayakların büyümesiyle başlar ve kollar ve bacaklarla devam etmektedir. Erkekler fiziksel gelişim sürecinde fazla kas yapısına sahip oldukları ve bu nedenle kuvvet ve hız bakımından kızlardan daha iyi oldukları bilinmektedir (Yılmaz, 2010). Şekil 2.1 ve Tablo 2.1 de okul dönemindeki çocukların ortalama olarak bedensel ölçüleri verilmektedir.

Şekil 2.1 5-11 yaş grubundaki çocukların bedensel ölçüleri (Çermikli, 2015)

Tablo 2.1 5-11 yaş grubundaki çocukların bedensel ölçüleri (Çermikli, 2015)

Yaş	A	B	C	D	E	F	G	H
5	1060	318	1060	1272	424	689	307	286
6	1130	334	1130	1356	452	734	328	305
7	1180	354	1180	1416	472	767	342	319
8	1220	366	1220	1464	488	793	354	329
9	1280	384	1280	1536	512	832	373	346
10	1370	411	1370	1644	548	880	397	350
11	1400	420	1400	1680	560	910	406	378

2.2.3.2 Motor Gelişimi

Motor (devinsel) gelişim, çocuğun kollarının ve bacaklarının diğer tüm organlarıyla birlikte kullanmasında güç ve hız kazanması ve vücut organlarının kontrol becerisinin gelişmesidir (Çermikli 2015). Bu süreçte çocuk hareket yeteneği kazandıkça, çevresiyle uyum sağlayıp yeni deneyimler yaşamaya başlar ve objelerin niteliğini dokunarak algılamaya çalışır. İlerleyen yaş dönemlerinde çocuğun motor kasları genişledikçe ve hareket yeteneği kazandıkça ayrıntılardan hoşlanmaya başlar; el sallar, koşar, tırmanır, bisiklete biner ve kalemi kullanmaya başlar (Şekil 2.2). Bu dönemde çocuk motor gelişimi açısından büyük aşamalar kaydetmektedir (Yavuzer, 2003).

Şekil 2.2 Çocukların Motor gelişimi (Çermikli, 2015)

2.2.3.2 Dil Gelişimi

Kültürel değerler ve bilgiler tarih boyunca nesilden nesile yazılı veya sözlü kaynaklar aracılığıyla iletilmektedir. Dil bilgi, düşünme, eğilimlerin aktarımı ve duyguların ifade edilmesine olanak sağlamaktadır. Dil aynı zamanda düşünme, öğrenme, problem çözme ve planlama gibi bilişsel eylemleri içermektedir (Uçar, 2013).

Dil öğrenme süreci ve motor gelişim süreci ile paralel olarak gelişmektedir. Çocuğun dış çevresi ile iletişimi iki-üç aylıkken agulama ile başlar, altı-yedi ay sırasında hece tekrarları ile devam eder ve ilk kelimeler ise bir yaşın sonlarında görülür. İki yaş döneminde kısa cümleler kurmaya başlar ve dört yaşında cümleleri tam ifadeli hale getirebilmektedir (Çermikli, 2015). Çocuk 6-12 yaş döneminde okuma yazma öğrendikten sonra okuyarak ve araştırmalar yaparak bilgi edinmeye başlar ve dil gelişimi hız kazanmaktadır.

2.3 Çocuk ve Fiziksel Çevre

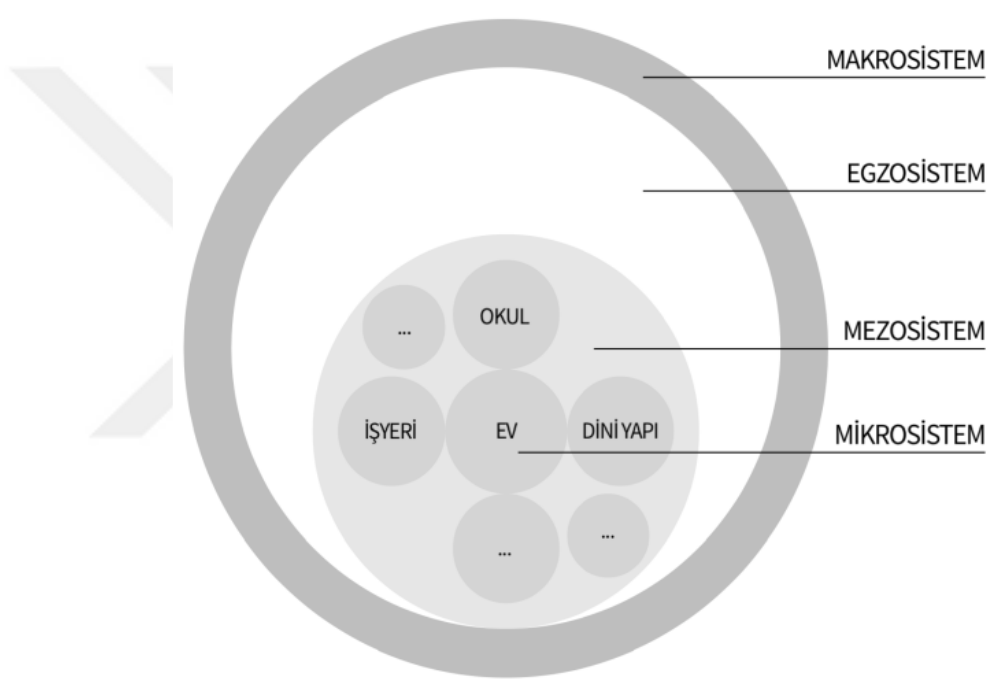
Konut, okul, oyun alanı, hastane, alışveriş merkezi vb. yapıların çocuğun üzerinde önemli etkileri vardır. Bunlar çocuğun gündelik yaşam çevrelerini yani fiziksel çevresini oluşturmaktadır. Fiziksel mekanın boyut, biçim, aydınlık, akustik ve atmosferik standartları beraberinde sağlıklı yaşamı getirmektedir. Çocuk ise içinde bulunduğu fiziksel çevreyi, gelişen bilişsel yetenekleriyle gözlemler, dokunur, duyar ve hisseder. Dolayısıyla sağlıklı fiziksel çevre çocuğun sağlığını her yaş döneminde etkilemektedir.

Çocuk akranlarıyla olan iletişimde nesneleri keşfetmeye başlar, ilgisini çeken malzemeleri tanımlar, hareket etmeye, oyun oynamaya başlar ve yaşlılarıyla iletişim kurmaya çalışır. Bütün bu eylemler çocukların içerisinde bulunduğu mekanda gerçekleşmektedir. Dolayısıyla fiziksel mimari mekanın, mobilya, kullanılabilir malzeme, doku ve genel olarak özellikleri çocuğun kişiler ve sosyal çevresi ile kurduğu ilişki kadar onun mekan algılamasında önemli etkisi vardır (Sivri, 1993).

Dolayısıyla fiziksel çevrenin niteliği aynı zamanda çocuğun öğrenme deneyimlerinin niteliğini belirtmektedir.

2.3.1 Ekolojik Gelişim Teorisi

“Ekolojik Gelişim Teorisi” U. Bronfenbrenner (1917 – 2005) tarafından oluşturmuş ve Mikrosistemler, Mezosistemler, Egzosistemler, Makrosistemler olmak üzere dört ana sistem üzerinden açıklamıştır (Şekil 2.3) (Soy, 2014).

Şekil 2.3 Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler şeması (Kıranoğlu, 2015)

Mikrosistemler, ev, okul, işyeri gibi, bireyin gelişimi ve çevre arasındaki ilişkilerin incelendiği, sosyal ve fiziksel çevredir. Mezosistemler, ilişkide bulunan bireylerin, kendi içlerindeki samimiyet ve ilişkileri incelendiği sosyal çevredir ve birden fazla mikrosistemi içine alırlar. Egzosistemler, doğrudan ilişkide bulunulmayan ancak dolaylı olarak etkileşimde bulunan ilişkilerin incelendiği sosyal çevredir. Makrosistemler, aile ve değer yargılarının, gelenek ve göreneklerin, içinde bulunan toplumsal yapının, politik, ekonomik ve inanç sistemine dair etkenlerin etkisinin incelendiği sosyo-kültürel çevredir (Aslan, 2017, s. 30).

2.3.2 İşlemsel – Çevresel Öncelikli Araştırma Teorisi

Birey ve çevresi arasındaki etkileşimi ele alır ve herhangi bir çevresel müdahalenin, bireyin duygusal, sosyal ve fiziksel tutumunu tümüyle değiştirebileceği ve bu bağlamda bireyden çevreye dönecek olan tepkinin de değişeceğini öne sürer (Kirazoğlu, 2012).

2.3.3 Ekolojik Algı Teorisi

Çevre algısı, fiziksel uyarı temeline dayanan ‘Ekolojik, çevresel gerçeklik’ olmaktadır (Kirazoğlu, 2012). Ekolojik yaklaşım “Algılarını gözleyen kişinin zihninde bilgilerin birleştirilme süreci sonucunda oluştuğunu öne süren inşacı düşünceye karşı çıkmaktadır” şeklinde tanımlıyor.

2.3.4 Geleneksel Algı Teorisi

Geleneksel algı psikolojisi teorisi, çok katmanlı bir süreç olarak beyinde işlenmesi ile gerçekleşen bir dizi bilişsel süreci tanımlar (Aslan, 2017). Ekolojik gelişim teorisi ve geleneksel algı teorisinin arasındaki fark, geleneksel teoride algılamamanın anlam aracılığıyla, ekolojik teoride ise anlamın algı aracılığıyla meydana gelmesi ile tanımlanmaktadır (Kirazoğlu, 2012).

Geleneksel teoride bireyin çevre algısı, hem tutumlara bağlı hem geçmiş deneyimlere bağlıdır. Deneyim ve gereksinim arasındaki ilişki, birbirine bağlı ve çok değişkenli, öznel ve dinamik bir yapıya sahiptir (Aslan, 2017).

2.4 Çocuk ve Mekan İlişkisi

Piaget, çocukların çevresel algılarını etkileyen üç temel kavramı şu şekilde açıklamaktadır: Bunlardan birincisi, uzaklık kavramına dayanan, şekillerin eşdeğerliliğini matematiksel eşitlikle açıklayan ‘Metrik Mekan’ kavramıdır. Metrik

mekanda, yüzey alanlarının ve uzaklığın konumlarının gerekli olduğu genel bir referans çerçevesi içerisinde ya da sabit bir Kartezyen referans sistemine göre, nesnelerin konumlarının ya da aralarındaki ilişkilerin koordinatlarının tanımlanması gerekir. Piaget teorisinin önemli kavramlarından biri olan korunum, algısal çarpıtmalara karşı nicelik boyutunun korunacağını üstünde durmaktadır. Bir diğer kavram ise, tümüyle bir biçimin içinde var olan niteliksel ilişkilere dayanan ‘Topolojik Mekan’ kavramıdır. Topolojik mekandaki yakınlık, kopukluk, sıra-düzen, çevreleme, süreklilik gibi ilişkilerin algılanması ile çocuğun eşya ve nesnelerle oynaması, sezgisel mekanı yapılandırır ve yeniden canlandırır. Çocuk, bu tür algıların ve yeniden canlandırmaların bir sisteme bağlanması ile yedi yaşına ulaşıncaya kadar sezgisel mekanın boyutlarını belirler. Somut işlemler dönemine girdiğinde ise çocuk, içselleştirilmiş ve tersine çevrilebilir işlemlere dönüşebilme imkanı ile yeni bir sistem oluşturur. Temelini düz çizginin oluşturduğu, şekillerin benzerliğini perspektif görünüş veya bir görünüşün dönüşümlerinin oluşturduğu ‘Projektif Mekan’ kavramıdır. Projektif mekanda, ise topolojik mekan özelliklerine ek olarak, nesnelerin elemanlarının yerlerinin, diğerleriyle ilişkileri çerçevesinde ve belli bir perspektif içerisinde belirlenmesi esastır. Var olan topolojik işlemler, perspektif işlemlerin eklenmesiyle zenginleşmekte ve yeni manalar yüklenmektedir (Babaoğlu, 2007, s.18).

Çocuk mekan ilişkisi konusunda Piaget’nin bilişsel gelişimi 1948 – 1968, Barker’in 1964 – 1968 ekoloji psikolojisi ve Eric h. Erikson’un 1968 psiko-sosyal gelişim kuramları aşağıdaki tabloda karşılaştırılmıştır (Tablo 2.1).

Tablo 2.2 Psikososyal gelişim kuramları karşılaştırması (Aydın, 2018)

	PIAGET	BARKER	ERICSON
DUYU-HAREKET EVRESİ (0-2 YAŞ):	Mekansal ilişkilerin algısı bütünleşmeye başlar. Nesne kavramı oluşur; örneğin bebek kaybolan emziğini arar; bir memeyi farklı amaç için kullanmayı dener süreç/sonuç ilişkisi gelişir	Bağılılık duygusu 5.aydan sonra gelişir; çünkü çocuk nesnelerin sürekliliğini kavrar; çocuk kendine bakana bağlanır (5-10 ay) çocuk sık gördüklerine bağlanır (10-24 ay) Güven/güvensizlik	Ceza yerine uyan yaklaşımı yanlış davranışı engeller ama suçluluk davranışını pekiştirir Taklit etme ve model alma: bir yetişkin veya diğer bir çocuğa benzeme arzusu baş gösterir; dikkat çekme ve onay gereksinmesi duyulur.

Tablo 2.2 devamı

ZİHİNSEL İŞLEM ÖNCESİ EVRE (2-5 YAŞ):	Çocuk 3-4 sözcülük cümle kurmaya başlar, algı alanı içinde olmayan nesnelerden söz etmeye başlar, çocukta sınıflandırma (soyutlama/ genelleme) başlar	Bağımsızlık, utanç ve suçluluk baş gösterir, başı sıkışınca annesine sığınır.	Kendi kendine tuvalete gitme, paralel oyun başlangıcı, toplumsallaşma
İÇ GÖRÜSEL EVRE (5-8/9YAŞ):	6-8. yaşa kadar çocukta miktar ve nitelik ile ilgili kavramlar gelişmez, parka bütün ilişkisi kurulamaz	OYUN ÇAĞI: Paralel oyun evresinden örgütlü oyun evresine giriş Girişim / suçluluk duygusu	
SOMUT İŞLEMSEL AŞAMA (5-12) YAŞ	Kütlenin değişmezliği kavranır, sınıflandırma başlar, çocuk cinsiyetinin değişmezliğini fark eder, hayal ile gerçeğin farkına varır, somut /biçim işlemsel Aşama	Üreticilik / aşağılık duygusu	Kendi cinsinden çocukla işbirliği kurar, cinsiyet rollerini öğrenir.

Çocukların gelişimi sosyal ve fiziksel çevre ile bir bütün olarak farklı mekanları deneyerek şekillenmektedir. Bu süreç içerisinde fiziksel ve zihinsel ölçülebilir gelişimin yanı sıra ölçülmeyen fakat gözlemlenebilen psikolojik gelişimi de gerçekleşmektedir (Kök, 2016). Bu bağlamda çocuğun söz konusu olan fiziksel, zihinsel ve psikolojik gelişimi çeşitli eylemlerin gerçekleştiği mekanlar ve o mekanların mobilyaları, öz kimlik, güvenlik, kontrol, özgüven ve mahremiyet gibi özellikleri etkisinde oluşmaktadır (Aydın, 2018).

2.5 Çocukların Mekan Gereksinimleri

Çocuk davranışlarının zeka ve kişisel özelliklerden daha çok, çevresindeki psiko-sosyal ortam ve mekan etkisinde belirlendiği saptanmaktadır (Aydın, 2018).

Dolayısıyla bir takım Psiko-Sosyal kavramları göz önünde bulundurarak çocukların gereksinimlerini karşılayacak mekanlar tasarlanmalıdır. Babaoğlu çocukların mekânsal gereksinim kavramlarını şu şekilde açıklamaktadır;

1. Biyolojik gereksinimler; Sağlıklı ve uygun bir ortamda büyümek. Sağlıklı beslenme, iyi ve rahat koşullarda uyuma, temizlik ve bakımın sağlanması şeklinde açıklanmaktadır.
2. Güvenlik gereksinimi; fiziksel güvenlik, can mal güvenliği ve psiko sosyal güvenlik, çocuğun bağlandığı kişilerle ilişkilerinin sürekli ve düzenli olma güvenliği olarak iki bölümde değerlendirilir.
3. Ait olma gereksinimi; sosyo-kültürel uygunluğun, insan örgütlerine katılma, sosyalleşme, toplumsal etkileşimler kurma olanaklarının sağlanması şeklinde açıklanır.
4. Saygınlık gereksinimi; kimlik-benlik arayışı, farklılık arayışı, mekanı kişiselleştirme özgürlüğü, akılda kalıcı olma ve iz bırakma gibi kavramlarla açıklanabilir.
5. Kendini kanıtlama gereksinimi; görev alma, katılma ve seçme özgürlüğüne sahip olma, üretme yoluyla kendini dışa vurma eylemlerini içerir. Mekana yansımaları ise, esneklik, geliştirilebilirlik, dinamiklik ve tamamlanmamışlık olarak gözlemlenmiştir.
6. Entellektüel, duygusal ve estetik gereksinimler şeklinde gruplanmaktadır (Babaoğlu, 2007, s. 19).

Çocukta mekan algısı birinci yaştan itibaren etrafındaki nesnelerin varlığını kavraması ile başlar. Örnek olarak çocuğun bulunduğu mekan içerisindeki bir top görüşünden çıksa bile onu takip etmeye ve peşinden emekleye başlar. Piaget bu süreci obje korunumunun kavranması olarak tanımlanmıştır (Kök, 2016).

Çocuk iç-dış, alt-üst, açık-kapalı gibi çeşitli mekanların içerisinde bulunarak farklı mekanları deneyimler ve farklı mekanlarla ilişki kurmaya çalışır. Bununla birlikte yeni mekanların algılanması ile çocuk mahrem, yarı mahrem ve ortak mekan kavramlarını algılamaya başlayacaktır (Kök, 2016).

Çocuk mekan algısında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer konuda, onların farklı yaş dönemlerinde mekan algılayışında farklılık göstermeleridir. Bu nedenle, çocuk mekanları tasarımında öncelikle çocuğun hangi yaş döneminde olduğu, mekan algılama beceresinin hangi seviyede olduğunun saptanması gerekmektedir. Bir diğer konu ise çocukların farklı mekan deneyimlerini tecrübe edebilmesi ve algısal becerisini tanıması adına mekan tasarımında ışık, renk, doku ve malzeme seçimi önemli görülmektedir. Bu konu tez kapsamında 4. bölümde akademik tezlerin içerik değerlendirmesinde ele alınmıştır.

BÖLÜM ÜÇ

TÜRKİYEDE ÇOCUK-MEKAN KONUSUNDA YAPILMIŞ AKADEMİK TEZLERİN SAYISAL ANALİZİ

Bu bölümde, Türkiye’de 1990 yılından bugüne Çocuk-Mekan ilişkisi üzerine farklı mekânsal disiplinler (Mimarlık, İç Mimarlık, Şehir, Bölge ve Planlama ve Peyzaj Mimarlığı) kapsamında yapılan akademik tezler (yüksek lisans ve doktora) üzerinden içerik değerlendirmesi yapılmıştır.

Çalışmanın amacı, çocuk-mekan üzerinde araştırma yapacak olan akademisyenlerin konuyla ilgili benzer konuları yeniden ele alıp tekrarlamasından ziyade, eksik yönlerini saptayıp, yeni çalışma alanları üzerinden Çocuk-Mekan ilişkisini ele almaları konusunda bakış açısı sağlamaktır. Aynı zamanda çocuklara daha sağlıklı mekanlar tasarlamak ve çocuğun mekânsal haklarını savunmak adına bütüncül bir görüş açısıyla yapılan çalışmaları farklı başlıklar altında analiz ederek, gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik gereksinimleri saptayan bir altlık oluşturmak hedeflenmektedir.

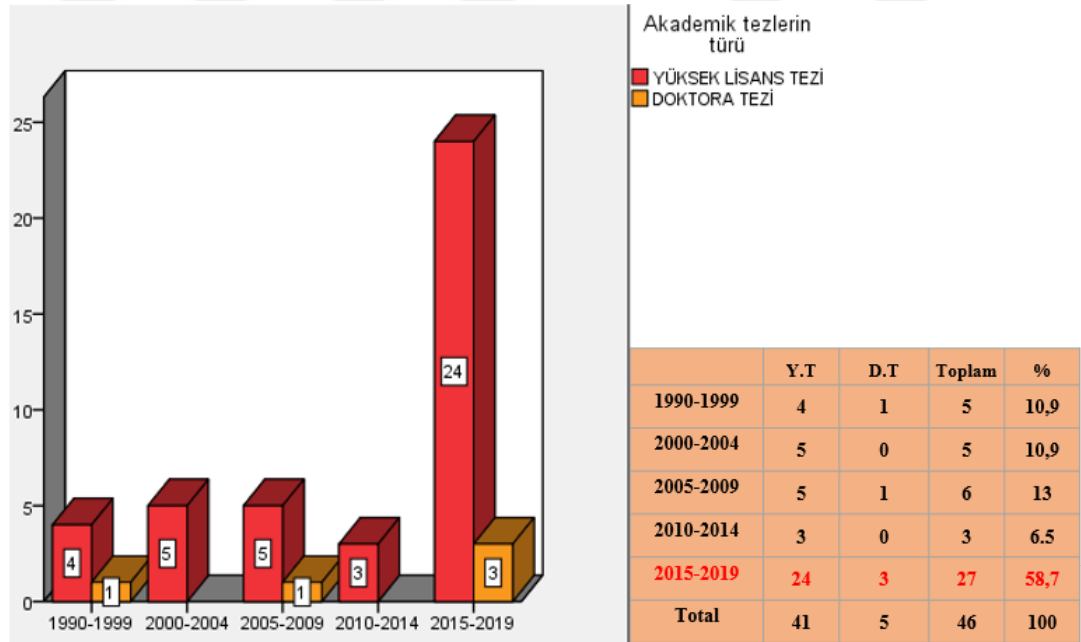
Belirlenen amaç doğrultusunda “mimarlık” üst başlığında “Çocuk- Mekan” başlığı altında yapılan tezlerin programları, yıllara göre dağılımları, hangi üniversitede yapıldığı, konusu, hangi mekanı/ları kapsadığı, hangi yaş grubundaki çocukları ele aldığı ve yöntemi belirlenmiştir. Bu doğrultuda, YÖK TEZ veri tabanı üzerinden “çocuk ve kent/ şehir/ ekoköyler”, “çocuk ve kamusal alan/ sokak/ mahalle/ meydan”, “çocuk ve park/ oyun alanı”, “çocuk ve konut/ ev”, “çocuk ve eğitim mekanları”, “çocuk ve sağlık/ kültür/ bakım evleri” ve “çocuk ve çocuk gelişimi/ katılım” anahtar kelimeleri ile tezler taranmıştır. Tezde, “Çocuk-Mekan” konusundaki iç mimarlık, peyzaj mimarlığı, şehir, bölge ve planlama ve mimarlık alanındaki tezler değerlendirilmiştir. YÖK TEZ veri tabanında erişime açık olmayan tezlere, yazar veya ilgili üniversite veri tabanından ulaşılmış ve araştırmaya dahil edilmiştir. Bu kapsamlı tarama sonucunda İç mimarlıkta 46, Şehir, Bölge ve Planlamada 19, Peyzaj Mimarlığında 35 ve Mimarlık alanında 90 olmak üzere toplam 190 tez üzerinden içerik değerlendirmesi yapılmıştır. Analizlerde tezlerin

İç mimarlık.sav [DataSet1] - IBM SPSS Statistics Data Editor

	YILLAR	YILDAĞILIMI	ÜNİ	ŞEHİR	TÜR	DAHİL	MEKAN	DISİPLİNLER	KAPSAM	YÖNTEMLERİ	ARŞİYONTEM	YAŞ
1	1993	1	8	2	1	2	-	-	-	-	-	-
2	1994	1	3	2	1	2	-	-	-	-	-	-
3	1994	1	8	2	1	2	-	-	-	-	-	-
4	1998	1	9	2	1	1	2	6	1	-	-	8
5	1999	1	8	2	2	2	-	-	-	-	-	-
6	2001	2	9	2	1	2	-	-	-	-	-	-
7	2002	2	8	2	1	2	-	-	-	-	-	-
8	2003	2	9	2	1	1	2	5	2	2	1	9
9	2004	2	10	1	1	2	-	-	-	-	-	-
10	2004	2	11	2	1	2	-	-	-	-	-	-
11	2005	3	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-
12	2005	3	8	2	1	1	2	6	2	2	11	8
13	2006	3	9	2	1	1	1	3	2	2	3	8
14	2007	3	8	2	1	1	2	5	2	3	9	2
15	2007	3	9	2	2	2	-	-	-	-	-	-
16	2007	3	9	2	1	2	-	-	-	-	-	-
17	2009	3	10	1	1	1	2	5	1	-	-	-
18	2011	4	9	2	1	1	2	5	2	1	6	1
19	2012	4	12	3	1	1	2	6	2	3	10	6
20	2014	4	11	2	1	1	1	8	2	1	6	5
21	2015	5	2	1	1	1	1	3	2	2	3	5
22	2015	5	2	1	2	1	2	6	2	1	6	6
23	2015	5	1	1	1	1	1	3	2	2	11	7
24	2016	5	8	2	1	1	2	5	2	1	6	1
25	2016	5	4	4	1	1	2	5	2	2	12	2

Şekil 3.2 IBM SPSS 22 Programına aktarılan iç mimarlık tezlere ait veriler

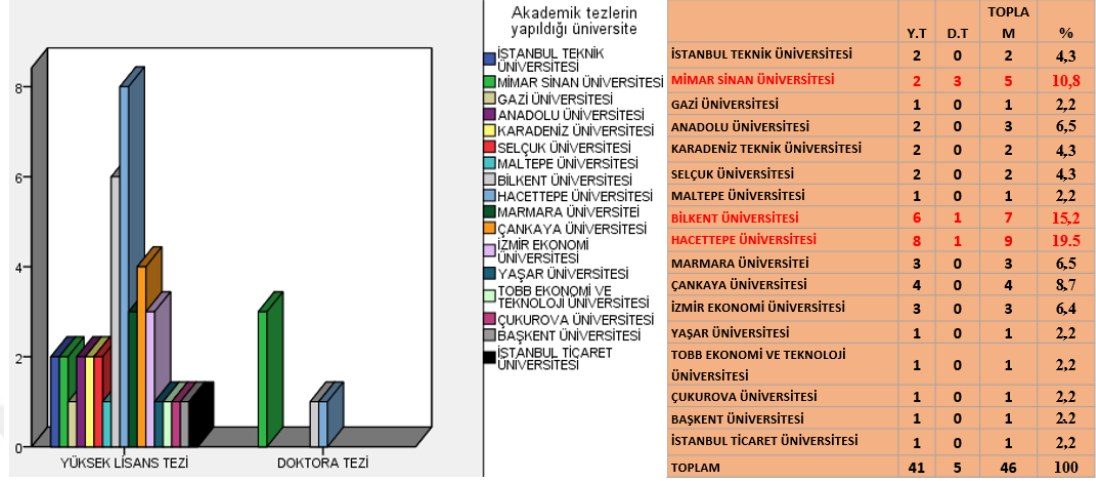
Tezlerin yıllara göre dağılımını baktığımızda 2015 yılından itibaren “çocuk-mekân” konusunu kapsayan tezlerin sayısının arttığı ve yüksek lisans tezlerinin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir (Şekil 3.3).

Şekil 3.3 İç mimarlık tezlerin yıllara göre dağılımı

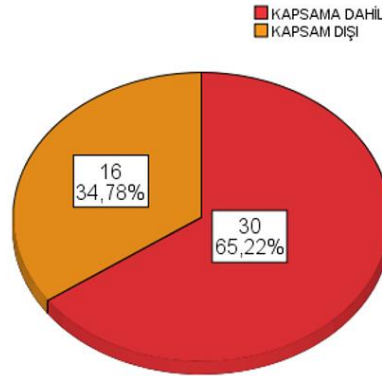
İç mimarlık alanında “Çocuk-Mekan” konusunu ele alan tezlerin yapıldığı üniversitelere baktığımızda, tezlerin %19,5’nin Hacettepe Üniversitesi’nde,

%15,2'sinin Bilkent Üniversitesi'nde, %10,8'inin Mimar Sinan Üniversitesi'nde yapıldığı saptanmıştır (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 İç mimarlık tezlerin üniversitelere göre dağılımı

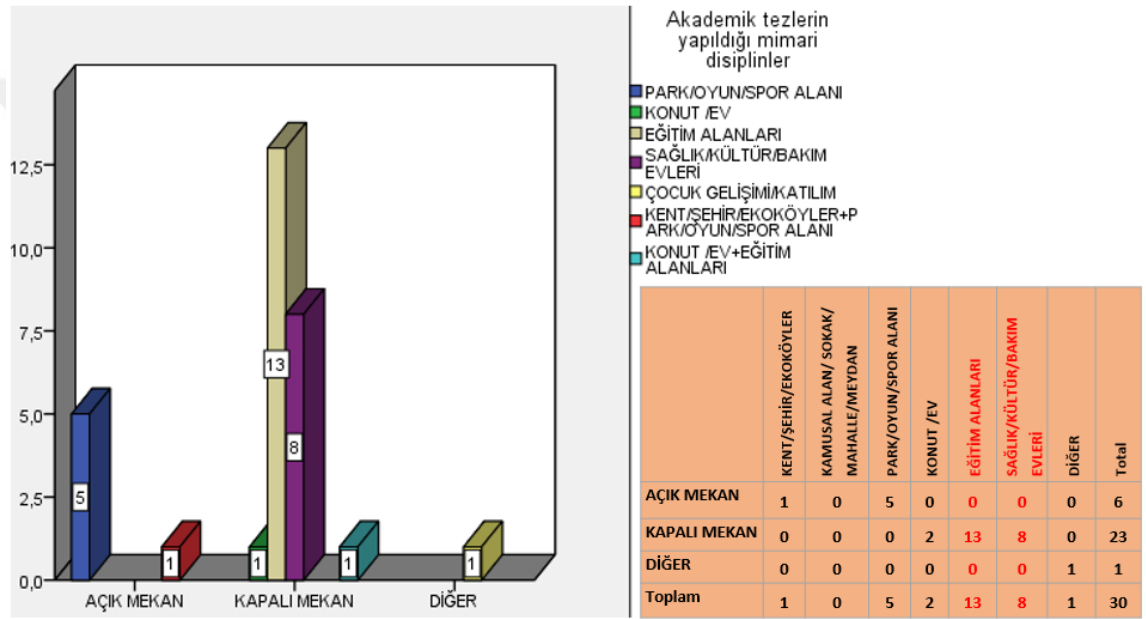
Tezlerin detaylı içerik değerlendirmesinde, YÖK TEZ veri tabanında erişime açık olmayan 16 tez kapsam dışı bırakılmıştır (Sağdıç, 1993; Biçer, 1994; Özyurt, 1994; Tezel, 1994; Acar, 2001; Başoğlu, 2002; Şenol, 2004; Can, 2004; Bilgiç, 2005; Başoğlu, 2007; Efkireen, 2017; Yönder, 2017; Kavaz, 2017; Gültekin, 2017; Polat, 2018; Çelebi, 2018) (Şekil 3.5). Tam metin olarak erişilmiş olan 30 tezin amaç, kapsam, yöntem ve sonuçları detaylı olarak incelenmiştir.

Şekil 3.5 Kapsama dahil olan ve olmayan iç mimarlık tez sayısı

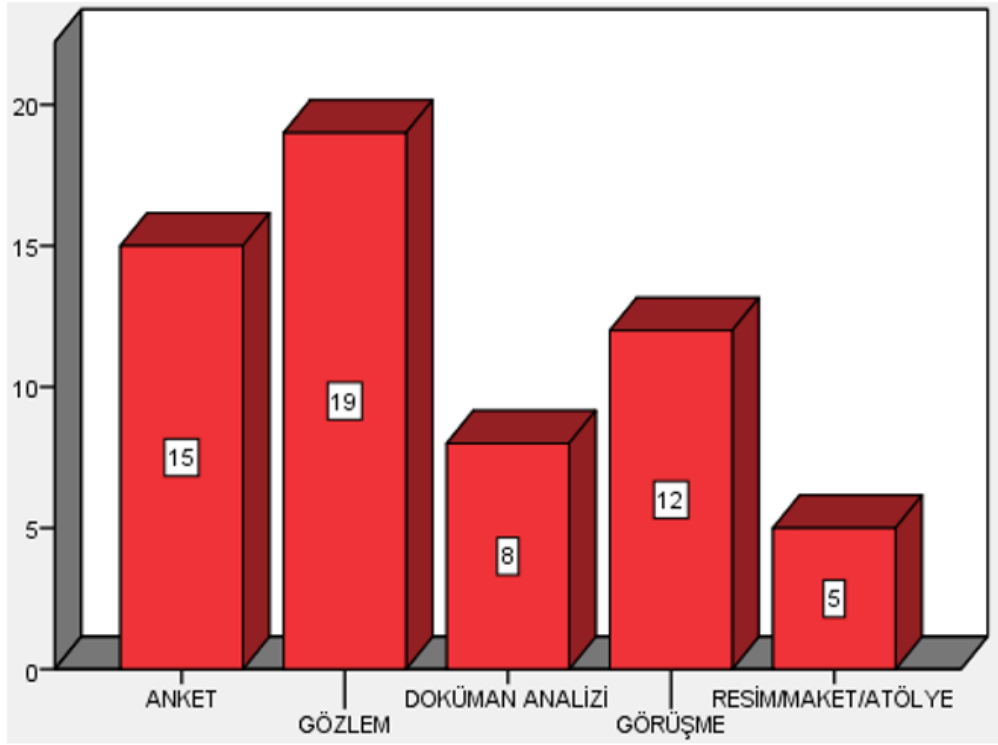
Tezlerin ele aldığı mekan türü açık ve kapalı olmak üzere iki kategoride sıralanmıştır. Açık mekan başlığı altında, Kent, Şehir, Ekoköyler (Ranjbar Moghaddam, 2014); Park, Oyun Alanı, Spor Alanı (Çay, 2006; Moghaddam, 2014; Canlı, 2015; Albayrak, 2015; Kök, 2016; Aslan, 2017) başlıkları saptanmıştır. Konut

ve Ev (Aydın, 2018; Baksi, 2018), Eğitim Alanları (Utkan, 2003; Helvacıoğlu, 2007; Mutlu, 2009; Yalçın, 2011; Dalırnaghadeh, 2016; Kurt, 2016; Atakan, 2016; Mendez, 2018; Tuna, 2018; Yalvaç, 2018; Mustafa, 2018; Soyupak, 2018; Baksi, 2018; Kurt, 2018), Sağlık, Kültür, Bakım Evleri (Silav, 1998; Yılmaz, 2005; Dikmen, 2012; Temel, 2015; Topgül, 2017; Evren, 2017; Alkan, 2017; Arık, 2019) ise kapalı mekan olarak saptanan başlıklar olmuştur. Ortaya çıkan grafiğe göre tezlerin çoğu kapalı mekan kapsamında yapılan çalışmalardır. Eğitim alanında 13 tez ve sağlık, kültür, bakım evi konusunda da 8 tez bulunmaktadır (Şekil 3.6).

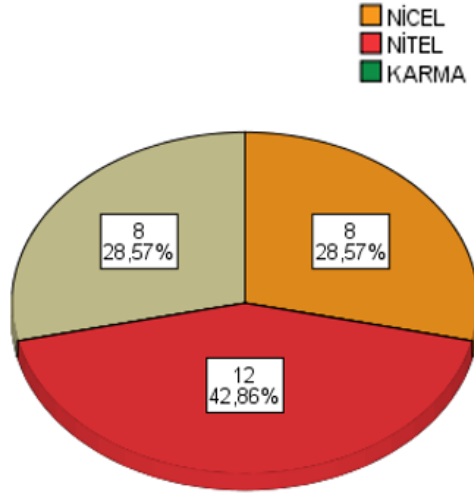

Şekil 3.6 İç mimarlık açık ve kapalı mekan başlığı altında mekan sınıfları

Toplam 30 teze bakıldığında, tezlerin %93'ünde alan çalışması ve %7'sinde kuramsal çalışma yapıldığı görülmektedir. Alan çalışmasını içeren (%93) tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda tezlerde anket, gözlem, doküman analizi, görüşme, resim çalışması, maket ve atölye çalışması uygulanmıştır. Ortaya çıkan grafiğe göre en çok gözlem ve anket araştırma teknikleri kullanılmıştır (Şekil 3.7). Araştırma yöntemleri ise nicel, nitel ve karma başlıkları altında değerlendirdiğinde tezlerin çoğunun nitel araştırma kapsamında yapıldığı saptanmıştır (Şekil 3.8).

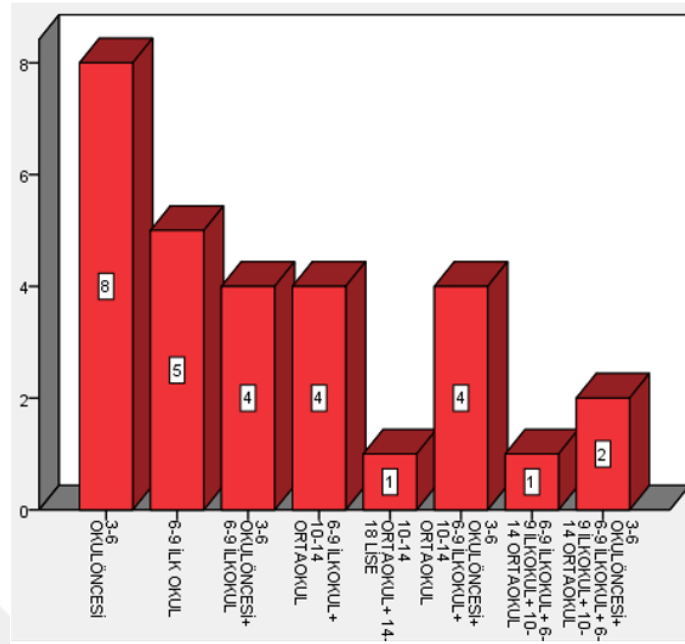

Şekil 3.7 İç mimarlık tezlerin Alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemleri

Şekil 3.8 İç mimarlık tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemlerin türü

Tezlerdeki alan çalışmalarında deney grubu olarak tezlerin amacı doğrultusunda, en çok 8 tezde okulöncesi (3-6 yaş) ve 5 tezde ilkokul (6-9 yaş) çocuklarına odaklanılmıştır (Şekil 3.9).

3.2 Peyzaj Mimarlığı Alanında Yapılan Tezler

Peyzaj mimarlık alanında “Çocuk- Mekan” ilişkisini içeren 31 yüksek lisans ve 4 doktora tezi olmak üzere 35 tez saptanmıştır. Bu tezler, Excel tablosunda belirlenen parametreler üzerinden analiz edilmiş ve sayısal veriler olarak IBM SPSS 22 paket programına aktarılmıştır (Şekil 3.10, Şekil 3.11, Tablonun tamamı B.1).

YAZAR		ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y. Sayı al	D. Sayı sal	YIL	ANİŞMA	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ- ANABİLİM DALI - BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ile anıl karmal		alan				kuramsal		yas gıralu				
										AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ANLAVLAR		DİĞER														
										KENT TATBİK / KÖRÜMLER	KAHVALT ALANI/SOKAK/MAHALLE/MEYDAN	PARK OYUN ALANI/DİR ALANI	KONUT A/L	EĞİTİM ALANLARI		SAGLIK ALANI HASTANE/POLİKLİNİKLER/EĞİTİME YERİ/DEZAYETİ	ÇOCUK GELİŞİM/KATELM												
										akademi	nitel	kuramla	anket	göklem	doküman analizi	görüşme	resim/maket	3 ve 6 okulu	30 ve 34 okul	6 ve 9 ilkök	14-38								
11	FİGEN ALTINTIR	2-8 yaş arası oturma çocukların davranışlarının istatistiksel olarak değerlendirilmesini amaçlayan bir çalışmadır.	Y.TEZ	1		2017		İstanbul Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	1				1			1	1											
12	HANDE ERDOĞAN AKRI	"Çocuk oyun alanlarında güvenlik: İstanbul'daki büyük ölçekli"	Y.TEZ	1		2017		Nispetiye Kemal Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	1					1	1	1						7	1	1	1	1		
	BASAK İNCE KARAA	"ÇOCUKLARIN MEKÂNI ALAN VE KATIYIMCI TASARIMI YÖNTEMLERİNDE ROLÜ: MUĞLA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ"	Y.TEZ	1		2018		İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	Fen Bilimleri Enstitüsü					1		1		1				1	10		1	1			
TOPLAM			36	31	4					1	0	13	0	6	2	1	6	12	5	11	17	14	3	2	171	14	15	21	12

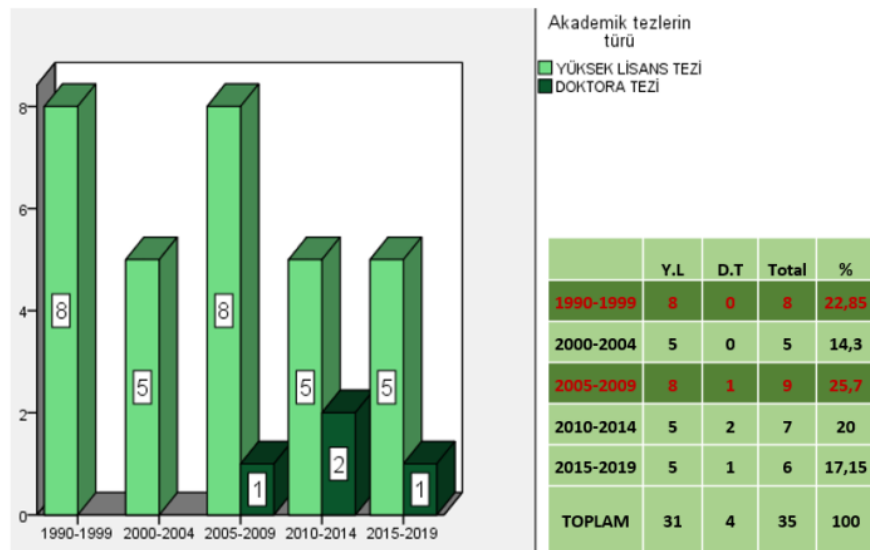
Şekil 3.10 Peyzaj mimarlığı Excel tablosundaki analiz başlıkları

peeyezaj.sav [DataSet1] - IBM SPSS Statistics Data Editor

	YILLAR	YILDAĞILIMI	ÜNİ	ŞEHİR	TÜR	DAHİL	MEKAN	DİSİPLİNLER	KAPSAM	YÖNTEMTÜRÜ	ARŞYÖNTEM	YAŞ
1	1990	1	1	.	1	2	.	.	.	.	.	.
2	1992	1	2	.	1	2	.	.	.	.	.	.
3	1993	1	3	.	1	2	.	.	.	.	.	.
4	1994	1	2	.	1	2	.	.	.	.	.	.
5	1994	1	2	.	1	2	.	.	.	.	.	.
6	1995	1	2	.	1	2	.	.	.	.	.	.
7	1997	1	2	.	1	2	.	.	.	.	.	.
8	1998	1	2	.	1	2	.	.	.	.	.	.
9	2000	2	4	.	1	2	.	.	.	.	.	.
10	2003	2	5	.	1	1	1	3	2	3	13	9
11	2003	2	4	.	1	1	1	3	2	2	2	9
12	2004	2	2	.	1	1	2	5	2	2	9	1
13	2004	2	2	.	1	2	.	.	.	.	.	.
14	2005	3	6	.	1	1	1	3	2	2	6	10
15	2006	3	2	.	1	2	.	.	.	.	.	.
16	2006	3	7	.	1	1	2	6	2	2	6	10
17	2007	3	1	.	1	1	1	3	2	2	6	8
18	2008	3	8	.	1	1	1	3	2	2	6	8
19	2008	3	4	.	2	1	2	5	2	1	7	2
20	2008	3	1	.	1	1	2	5	2	3	12	2
21	2009	3	9	.	1	2	.	.	.	.	.	.
22	2009	3	8	.	1	1	1	3	2	2	6	10
23	2010	4	2	.	2	1	2	5	2	3	12	1
24	2010	4	10	.	1	1	1	3	2	1	8	3
25	2011	4	11	.	2	1	1	1	2	1	7	9

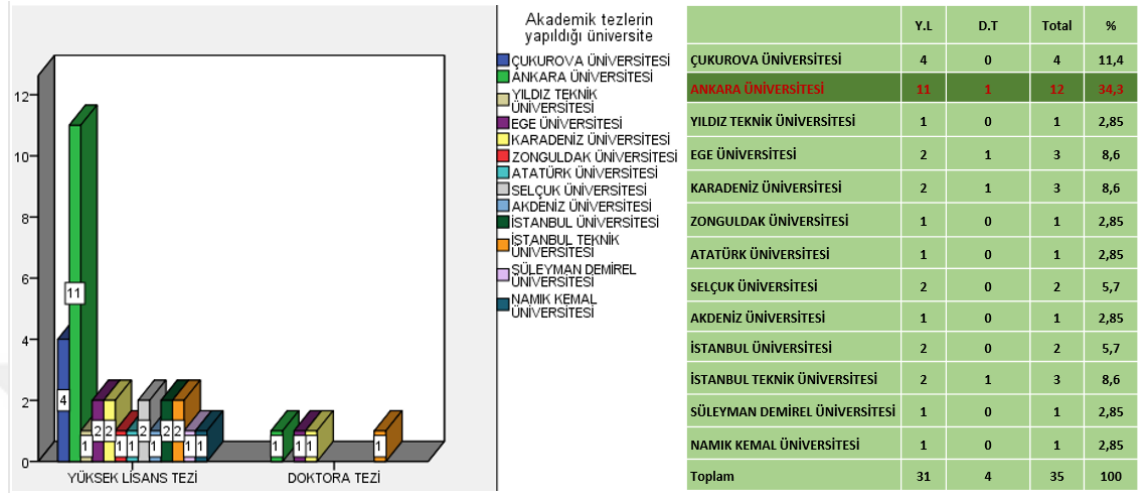
Şekil 3.11 IBM SPSS 22 Programına aktarılan peyzaj mimarlığı tezlerine ait veriler

Tezlerin yıllara göre dağılımına baktığımızda en çok 2005-2009 yılları arasında 8 yüksek lisans ve 1 doktora tezi yapılmıştır. Aynı zamanda 1990-1999 yılları arasında 8 yüksek lisans tezi “çocuk- mekân” konusunu kapsamaktadır. Saptanan bir diğer konu ise 2005 yılından önceki yıllarda bu konuda hiç doktora tezinin yapılmamış olmasıdır (Şekil 3.12).

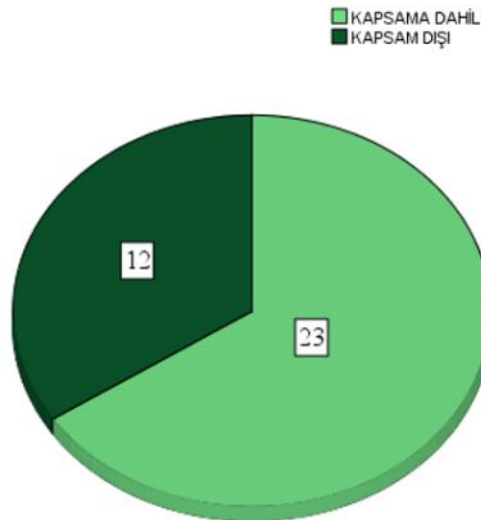
Şekil 3.12 Peyzaj mimarlığı tezlerinin yıllara göre dağılımı

Peyzaj mimarlığı alanında “Çocuk-Mekan” konusunu ele alan tezlerin yapıldığı üniversitelere baktığımızda, tezlerin %34,3’nun Ankara Üniversitesi’nde yapıldığı tespit edilmiştir (Şekil 3.13).

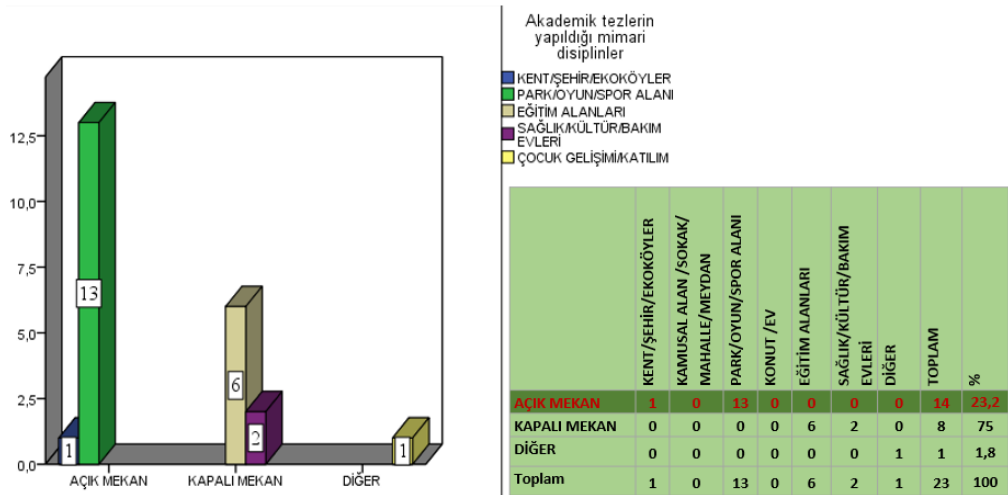
Şekil 3.13 Peyzaj mimarlığı tezlerinin üniversitelere göre dağılımı

Tezlerin detaylı içerik değerlendirmesinde, YÖK TEZ veri tabanında erişime açık olmayan 12 tez kapsam dışı bırakılmıştır (Argus, 1990; Çiçek, 1992; Dinç, 1993; Cihangiroğlu, 1994; Savaş, 1994; Güneş, 1995; Uslu, 1997; Karaelmas, 1998; Özgür, 2000; Bektaş, 2004; Çin, 2006; Saatçı, 2009) (Şekil 3.14). Tam metin olarak erişilmiş olan 23 tezin amaç, kapsam, yöntem ve sonuçları detaylı olarak incelenmiştir.

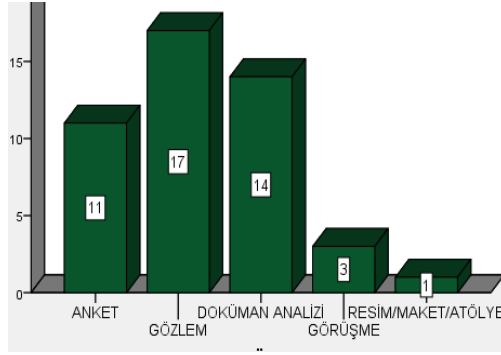
Şekil 3.14 Kapsama dahil olan ve olmayan peyzaj mimarlık tez sayısı

Peyzaj mimarlığı alanında Açık ve kapalı mekan türünü ele alan tezler incelenmiştir. Açık mekan başlığı altında, Kent, Şehir, Ekoköyler (Tandoğan, 2011); Park, Oyun Alanı, Spor Alanı (Acar, 2003; Çakar, 2003; Bal, 2005; Uluğ, 2007; Akkühah, 2008; Türkan, 2009; Yılmaz, 2010; Kuşuluoğlu, 2013; Senyen, 2014; Coşkun, 2015; Ballıoğlu, 2015; Altıner, 2017; Acar, 2017) başlıkları saptanmıştır. Eğitim Alanları (Erdem, 2004; Türel, 2008; Algan, 2008; Aslan, 2010; Pakyürek, 2012; Gök, 2012), Sağlık, Kültür, Bakım Evleri (Göktuğ, 2006; Pouya, 2016); Diğer (İncekara, 2018) ise kapalı mekan olarak saptanan başlıklar olmuştur. Ortaya çıkan grafiğe göre tezlerin çoğu açık mekan kapsamında yapılan çalışmalardır. Park, Oyun Alanı, Spor alanında 13 tez ve Eğitim alanları konusunda da 6 tez bulunmaktadır (Şekil 3.15).

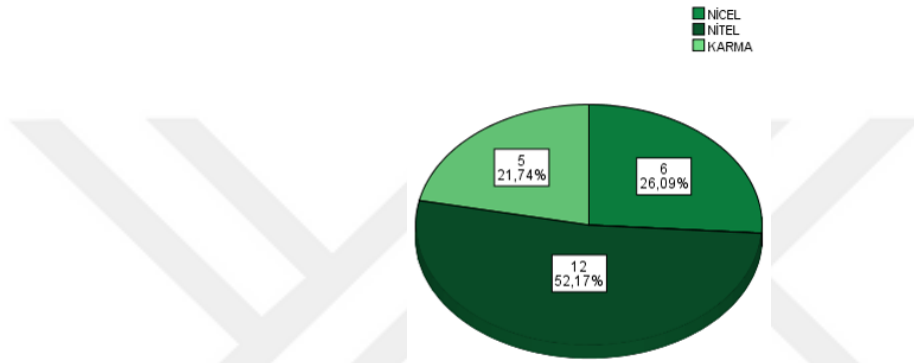

Şekil 3.15 Peyzaj mimarlığı açık ve kapalı mekan başlığı altında mekan sınıfları

Toplam 23 teze bakıldığında, hepsinde alan çalışması yapıldığı görülmektedir. Alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemleri incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda tezlerde anket, gözlem, doküman analizi, görüşme, resim çalışması, maket ve atölye çalışması uygulandığı görülmüştür. Ortaya çıkan grafiğe göre en çok gözlem ve doküman analizi araştırma teknikleri kullanılmıştır (Şekil 3.16). Araştırma yöntemleri ise nicel, nitel ve karma başlıkları altında değerlendirdiğinde tezlerin %52'sinin nitel araştırma kapsamında yapıldığı saptanmıştır (Şekil 3.17).

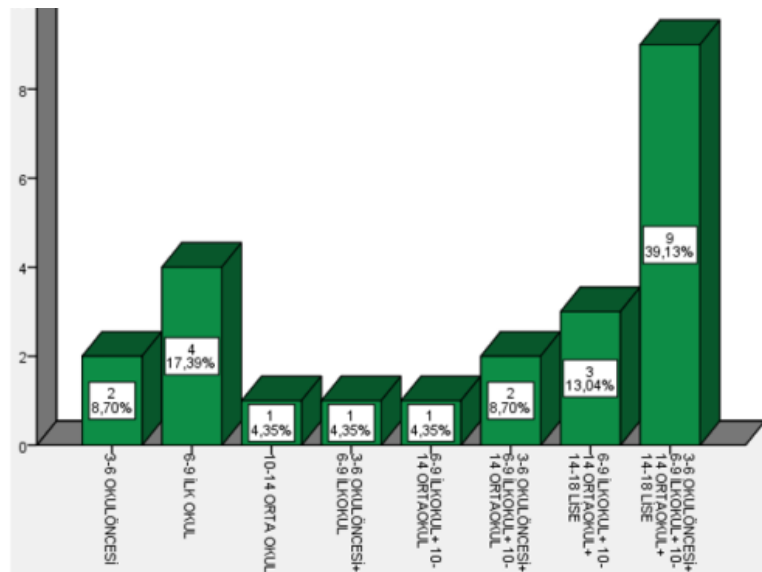

Şekil 3.16 Peyzaj mimarlığı tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemleri

Şekil 3.17 Peyzaj mimarlığı tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemlerin türü

Tezlerdeki alan çalışmaları deney grubu olarak tezlerin amacı doğrultusunda, en çok 9 tezde tüm yaş gurubu çocuklar (3-18 yaş) ve 6 tezde ilkokul (6-9 yaş) çocuklarına odaklanılmıştır (Şekil 3.18).

Şekil 3.18 Excel tablosundaki analiz başlıkları

3.3 Şehir, Bölge ve Planlama Alanında Yapılan Tezler

Tez kapsamında “çocuk – mekan” konusunu içeren bir diğer alan Şehir, Bölge ve Planlama alanı olmuştur. Bir önceki başlıktaki gibi çalışma çerçevesinde YÖK WEB tez sayfasından bu başlığı içeren tezler taranmıştır. Tezlerin içeriği, amacı, kapsamı ve yöntemi gibi veriler elde edilmiş ve IBM SPSS programına aktarılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Şehir, Bölge ve Planlama alanında Çocuk-Mekan ilişkisini içeren 19 tezden 16’sının yüksek lisans ve 3’ünün de doktora tezi olduğu ortaya çıkmıştır (Şekil 3.19, Şekil 3.20, Tablonun tamamı C.1).

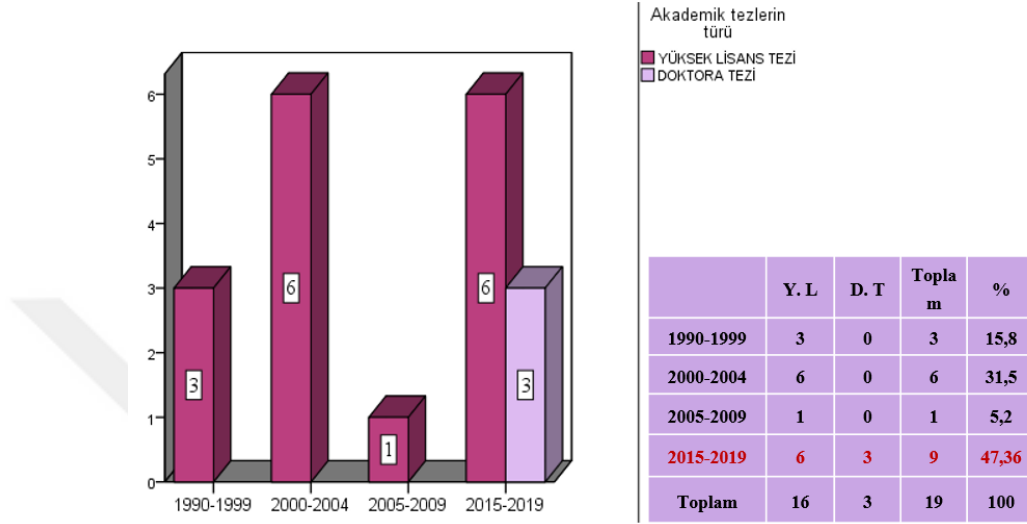
Yapıştır		Calibri		11		A		A		Metni Kaydır		Genel		Koşullu Biçimlendirme		Tablo Olarak Biçimlendir		Hücre Stilleri		Ekle		Sil		Biçim		Otomatik Doldur		Temizle	
Pano		Yazı Tipi		Hızalama		Sayı																							
AJ7																													
ÇALIŞMANIN ADI		TÜR	Y. Sayı	D. Sayı	YIL	İNİŞİM	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR										alan ise	alan	kuramsal	yaş grubu							
									AÇIK MEKÂNLAR		KAPALI ALANLAR		DİĞER		yöntem	nitel	karma	anket					gözlem	doküman analizi	görüşme	resim/maket			
									KENT/ŞEHİR/FAHRETLER	KANUNAL	ALAN/ÇOKLUK/MAHALLE/PARK/OTURAN ALANI/SPOR ALANI	KONUT/EV	EĞİTİM ALANLARI	SAGLIK ALANI													HASTANE/POLİKLİNİKLER/ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM		
Çocukların kenttsel yaşam alanlarında sokak mekânları		Y.102	1		2019		Yıldız Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	1								1	1	1	1	1	1			1	1			
Okullarda çocuklar için öğrenme alanı olarak elemeleme: Ankara (tez)		Y.102	1		2019		Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1				1		1	1						1	1		
TOPLAM		19	16	3	0	0	0	0	4	2	2	0	2	0	2	1	2	9	7	8	7	5	4	0	2	12	10	4	

Şekil 3.19 Şehir, Bölge Planlama Excel tablosundaki analiz başlıkları

	YILLAR	YILDAĞILIMI	ÜNİ	ŞEHİR	TÜR	DAHİL	MEKAN	DISİPLİNLER	KAPSAM	YÖNTEMTÜRÜ	ARŞYONTEM	YAŞ
1	1993	1	8	2	1	2						
2	1994	1	3	2	1	2						
3	1994	1	8	2	1	2						
4	1998	1	9	2	1	1	2	6	1			8
5	1999	1	8	2	2	2						
6	2001	2	9	2	1	2						
7	2002	2	8	2	1	2						
8	2003	2	9	2	1	1	2	5	2	2		9
9	2004	2	10	1	1	2						
10	2004	2	11	2	1	2						
11	2005	3	2	1	1	2						
12	2005	3	8	2	1	1	2	6	2	2		8
13	2006	3	9	2	1	1	1	3	2	2		8
14	2007	3	8	2	1	1	2	5	2	3		2
15	2007	3	9	2	2	2						
16	2007	3	9	2	1	2						
17	2009	3	10	1	1	1	2	5	1			
18	2011	4	9	2	1	1	2	5	2	1		1
19	2012	4	12	3	1	1	2	6	2	3		6
20	2014	4	11	2	1	1	1	8	2	1		5
21	2015	5	2	1	1	1	1	3	2	2		5
22	2015	5	2	1	2	1	2	6	2	1		6
23	2015	5	1	1	1	1	1	3	2	2		7
24	2016	5	8	2	1	1	2	5	2	1		1
25	2016	5	4	4	1	1	2	5	2	2		2

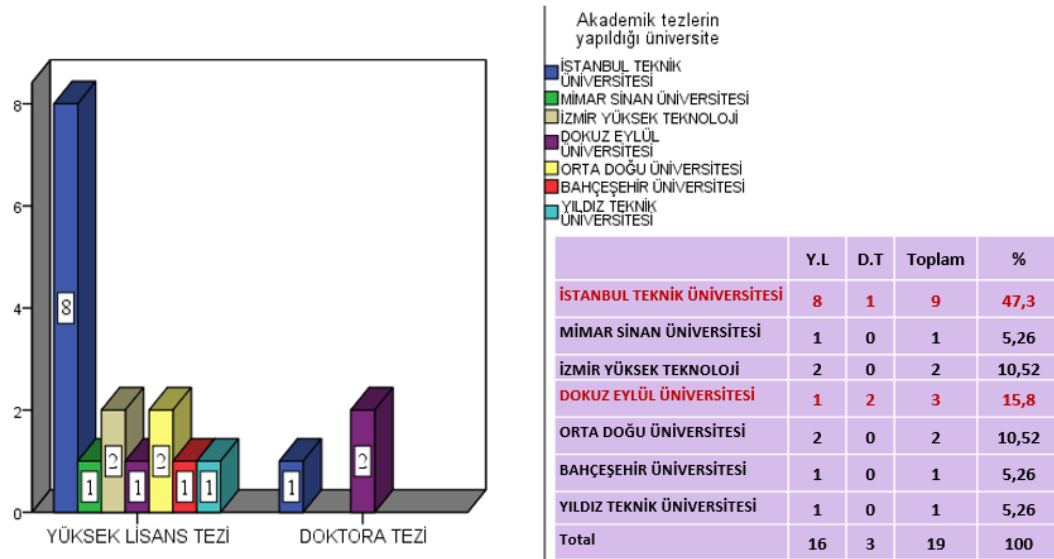
Şekil 3.20 IBM SPSS 22 Programına aktarılan Şehir, Bölge Planlama tezlere ait veriler

Analizin sonucunda “çocuk - mekân” konusunu kapsayan toplam 19 tezin yıllara göre dağılımına bakıldığında 2000-2004 yıllarında %31,5 ve 2015-2019 yıllarında %47,36 oranında tez yapıldığı saptanmıştır. Ayrıca 2015 yılından önce bu alanda hiç doktora tezi yapılmadığı görülmektedir (Şekil 3.21).

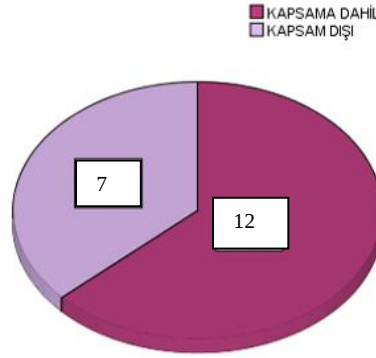
Şekil 3.21 Şehir, Bölge Planlama tezlerin yıllara göre dağılımı

Şehir; Bölge ve Planlama alanında “çocuk - mekan” konusunu ele alan tezlerin %47,3’ü İstanbul Teknik Üniversitesi’nde, %15,8’i Dokuz Eylül Üniversitesi’nde, %10,52’si İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi’nde ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde yapılmıştır (Şekil 3.22).

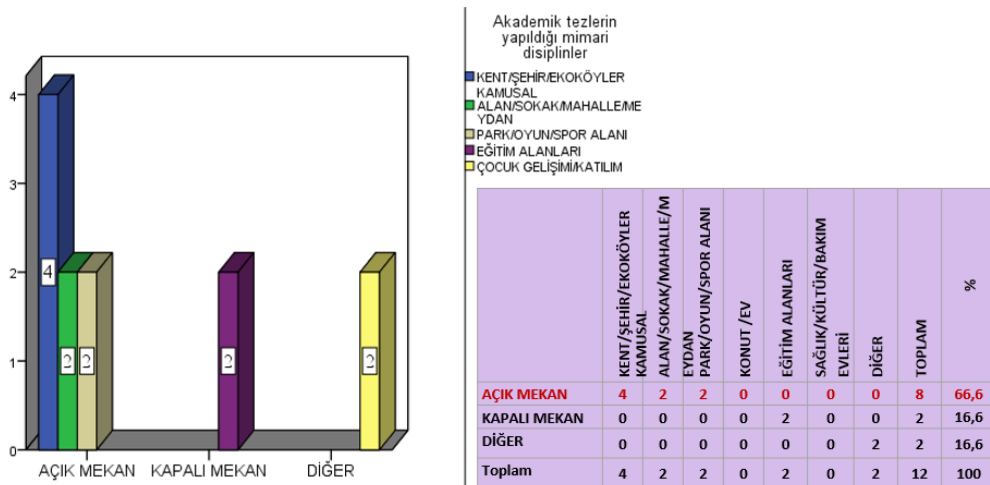
Şekil 3.22 Şehir, Bölge Planlama tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Tezlerin içeriklerinin değerlendirilmesinde YÖK TEZ veri tabanında erişime açık olmayan 7 tez kapsam dışı bırakılmıştır (Ulubaş, 1997; Chamberlin, 1998; Kiper, 1999; Alıcıgüzel, 2000; Ergen, 2000; Güngör, 2002; Memik, 2004) (Şekil 3.23). Tam metin olarak erişilmiş olan 12 tez ise amaç, kapsam, yöntem, ana başlıklar ve sonucu detaylı olarak incelenmiştir.

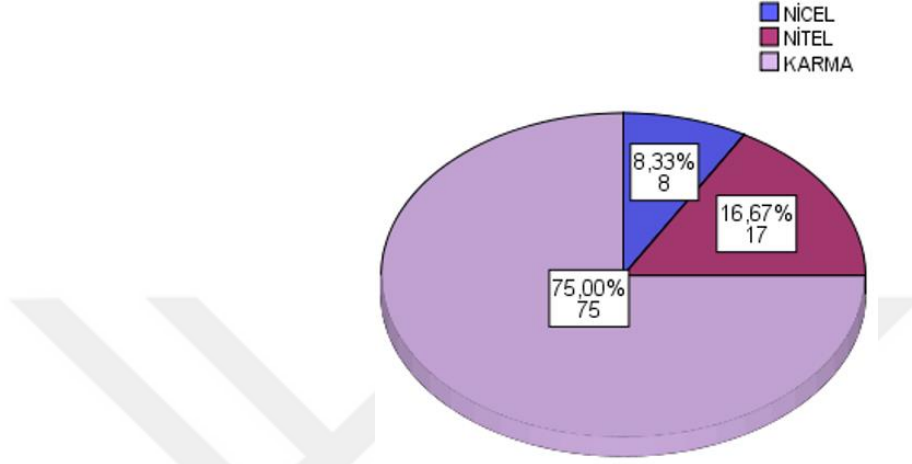
Şekil 3.23 Kapsama dahil olan ve olmayan Şehir, Bölge Planlama tez sayısı

Tezlerin ele aldığı mekan türleri açık ve kapalı olmak üzere iki kategoride ele alınmıştır. Açık mekan başlığı altında Kent, Şehir, Ekoköyler (Çukur, 2003; Yılmaz, 2015; Çetintahra, 2015; Altunbaş, 2015); Kamusal Alan, Sokak, Mahalle, Meydan (Kocaman, 2018; Genç, 2019); Park, Oyun Alanı, Spor Alanı (Çetin, 2003; Pola, 2015) başlıkları belirlenmiştir. Eğitim alanları (Çevikayak, 2019; Kalkanlı, 2019) ise kapalı mekan olarak belirlenen başlıklar olmuştur. Ortaya çıkan grafiğe göre tezlerin çoğu açık mekan kapsamında ele alınmış en çokta kent, şehir, ekoköyler başlığı altında yapılmıştır (Şekil 3.24).

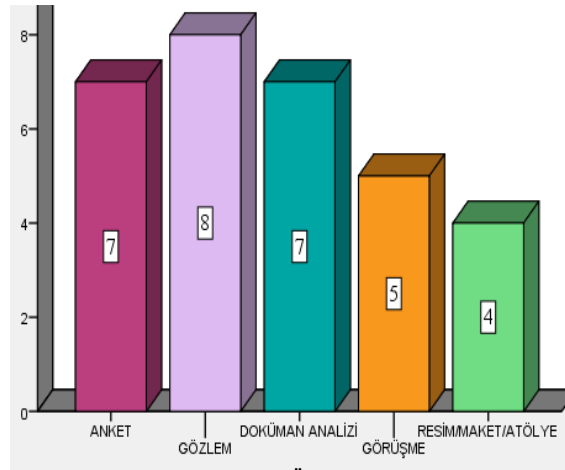
Şekil 3.24 Şehir, Bölge Planlama açık ve kapalı mekan başlığı altında mekan sınıfları

İncelenen 12 tezin hepsinde alan çalışması yapılmıştır. Alan çalışmalarında genel olarak anket, gözlem, doküman analizi, görüşme, resim çalışması, maket çalışması ve atölye çalışması uygulanmıştır. Araştırma yöntemleri nicel, nitel ve karma başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Şekil 3.25 Şehir, Bölge Planlama tezlerin Alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemleri

Tezlerin %16,67'si nitel, %8,33'ü nicel ve %75'i karma araştırma çerçevesinde olduğu ve sırayla veri toplama yöntemi olarak en çok gözlem, doküman analizi ve anketlerin kullanıldığı saptanmıştır (Şekil 3.25, Şekil 3.26).

Şekil 3.26 Şehir, Bölge Planlama tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemlerinin türü

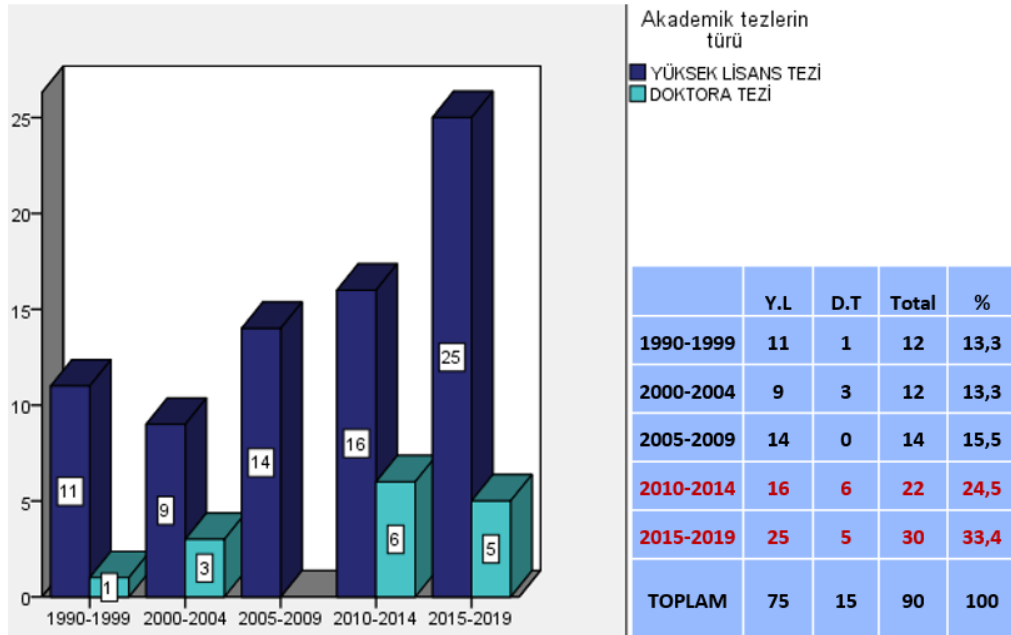
Alan çalışması kapsamında uygulanan araştırma yöntemlerinde deney grubu olarak, tezlerin en çok odaklandığı yaş gurubu 6 tezde ilkökul (6-9 yaş) ve ortaokul (10-14) çocukları olmuştur (Şekil 3.27).

MIMARLIK.sav [DataSet1] - IBM SPSS Statistics Data Editor

	ÜNI	ŞEHİR	TÜR	DAHİL	MEKAN	DİSİPLİNLER	KAPSAM	YÖNTEMTÜRÜ	ARSİYONTEM	YAŞ
1	3	0	1	2						
2	1	0	1	2						
3	18	0	1	2						
4	5	0	1	2						
5	19	0	1	2						
6	19	0	1	2						
7	18	0	1	2						
8	5	0	1	1	2	4	2	3		2
9	1	0	1	2						
10	5	0	1	1	2	5	2	1		6
11	1	0	1	2						
12	6	0	1	2						
13	5	0	1	1	2	6	2	2		4
14	20	0	1	2						
15	1	0	1	1	2	5	2	3		6
16	21	0	1	1	2	5	2	2		2
17	19	0	1	2						
18	1	0	1	2						
19	1	0	1	1	2	6	2	3		6
20	20	0	1	2						
21	22	0	1	2						
22	1	0	1	1	1	1	2	3		2
23	2	0	1	2						
24	1	0	1	1	2	4	2	2		6
25	3	0	1	1	2	5	2	2		1

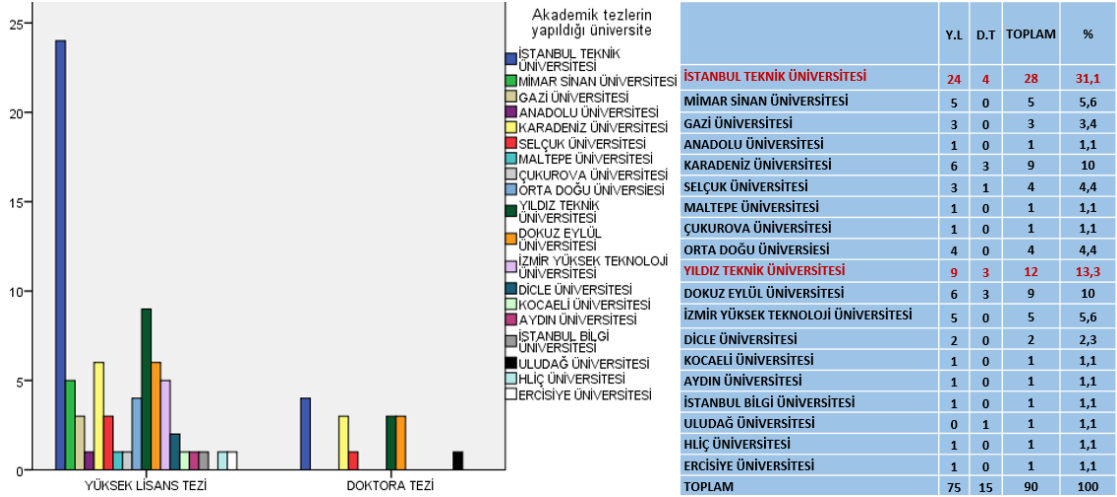
Şekil 3.29 IBM SPSS 22 Programına aktarılan mimarlık tezlerine ait veriler

SPSS analizinden ortaya çıkan veriler ve grafiklerde, tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında 2010 yılından itibaren tez sayısındaki artış dikkati çekmektedir. Ayrıca “Çocuk – Mekan” konusunu içeren tezlerin %80’i yüksek lisans tezidir (Şekil 3.30).

Şekil 3.30 Mimarlık tezlerin yıllara göre dağılımı

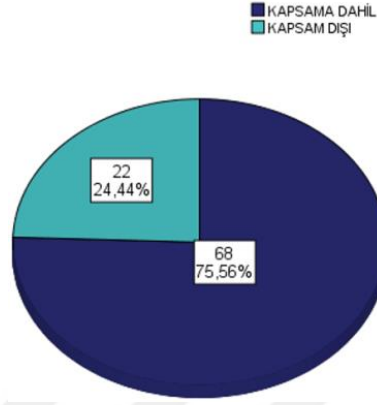
Tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde ise konunun en çok %31,1 İstanbul Teknik Üniversitesi’nde ve %13,3 Yıldız Teknik Üniversitesi’nde ele alındığı saptanmıştır (Şekil 3.31).

Şekil 3.31 Mimarlık tezlerin üniversitelere göre dağılımı

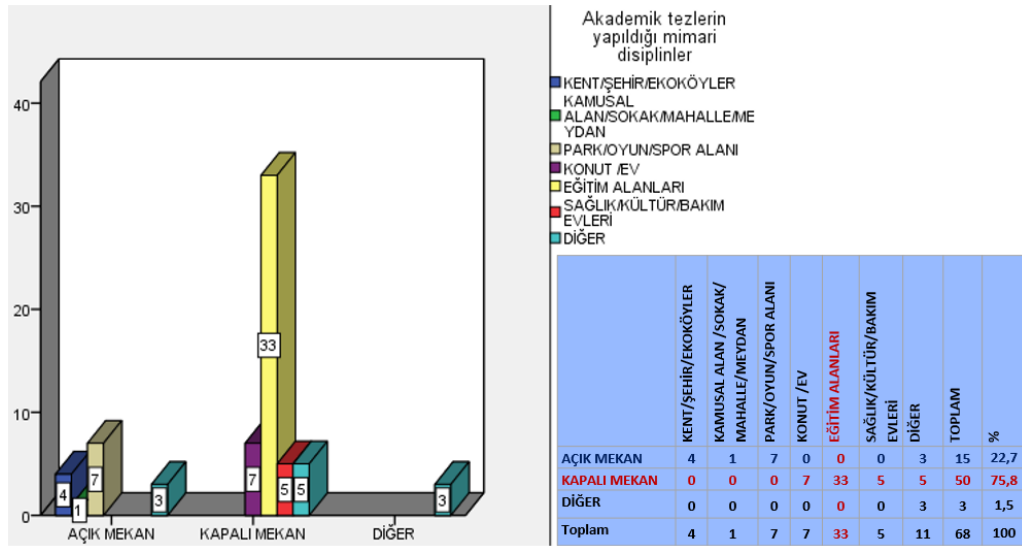
Toplam 90 tezdten 22 tezin YÖK TEZ web sitesinde erişime açık olmadığından dolayı (Cin, 1998; Baylan, 1992; Köse, 1992; Bozkaya, 1992; Yılmaz, 1994; Tos, 1994, Günsür, 1994; Çakır, 1997; Koç, 1999; Arca, 2000; Gürcan, 2002; Köse, 2003; Çuhacı, 2004; Günyel, 2005; Yavaşoğlu, 2005; Duyan, 2016; Güroğlu, 2016; Mirnezami, 2016; Türel, 2017; Çakır, 2017; Kılınç, 2017; Sarıberberoğlu, 2018) kalan 68 tezin detaylı içerik analizi gerçekleştirilmiştir (Şekil 3.32). İnceleme kapsamına alınan 68 tezin ele aldığı mimari mekan türü açık ve kapalı olmak üzere iki alt başlıkta değerlendirilmiştir. Açık mekan kapsamında değerlendirilen tezler Kent, Şehir ve Ekoköyler (Yılmaz, 2005; Çanakçıoğlu, 2011; Turhan, 2016), Kamusal Alan, Sokak, Mahalle ve Meydan (Taşçı, 2010), Park, Oyun Alanı ve Spor Alanı (Ayvaz, 2007; Anıktar, 2008; Ertaş, 2012; Kirazoğlu, 2012; Pilavcı, 2014; Arın, 2015; Günay, 2016; Danesharasteh, 2017; Şen, 2018; Selçuk, 2019) olmuştur. Kapalı alan kapsamına giren tezler ise Konut ve Ev (Sivri, 1993; Tavşan, 1995; Genç, 2005; Kuşaslan, 2007; Öztürk, 2009; Uçar, 2013; Öztürk, 2015; Buluklu, 2015; Türkoğlu, 2018), Eğitim alanları (Norşon, 1998; Havayioğlu, 2001; Şener, 2001; Zengin, 2001; Özbayraktar, 2002; Çelik, 2003; Korkmaz, 2004; Kasalı, 2006; Uysal, 2006; Gürel, 2007; Babaoğlu, 2007; Tok, 2009; Öktem, 2009; Yılmaz, 2010; Şahin, 2011; Koç, 2012; Tonguç, 2012; Önder, 2013; Köksüzer, 2013; Kay, 2013; İslamoğlu, 2014; Kılıç, 2014; Taşçı, 2014; Özdağ, 2014; Öge, 2014; Kayacık, 2016; Anıktar, 2017; Manahasa, 2017; Yıldızlı, 2017; Parlakyıldız, 2017; Künyeli, 2018; Temel, 2018; Samnezhadi, 2018; Kaya, 2018), Sağlık, Kültür ve Bakım Evleri

(Tirali, 2000; Yazıcı, 2004; İrtenk, 2011; Biket, 2012; Şahin, 2012; Güller, 2014; Atacı, 2019) olmaktadır. Diğer kategorisinde ise (Karakaş, 2015; Özdal, 2015; Karakuş, 2018; Azzawi, 2018) tezler yer almaktadır.

Şekil 3.32 Kapsama dahil olan ve olmayan mimarlık tez sayısı

Ortaya çıkan grafiğe göre tezlerin çoğu kapalı mekanlar üzerine yapılmıştır. Kapalı mekanlardan da eğitim alanları 33 tez ile en çok ele alınan çalışma konusudur (Şekil 3.33).

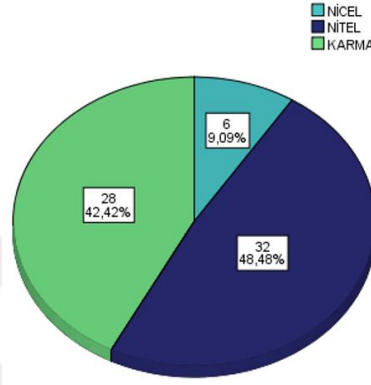

Şekil 3.33 Mimarlık açık ve kapalı mekan başlığı altında mekan sınıfları

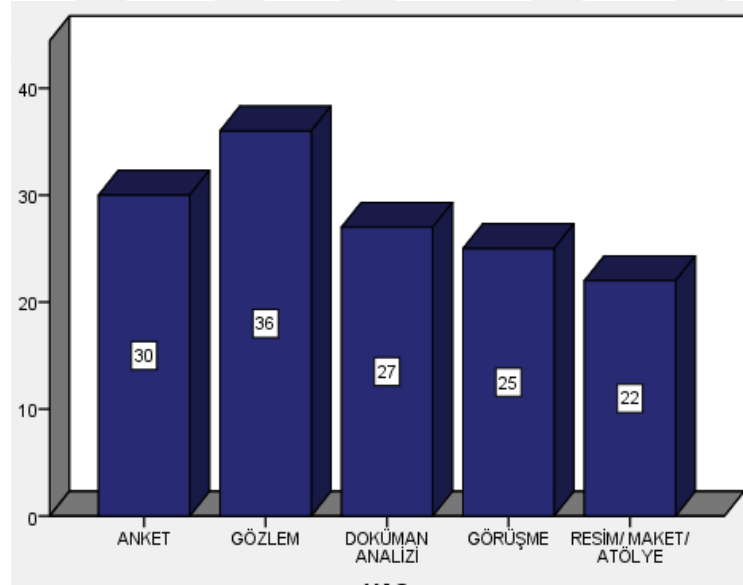
Toplam 68 teze bakıldığında %94'nün alan çalışması ve %6'sının kuramsal çalışma olduğu görülmektedir. Alan çalışmasını içeren (%94) tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri incelendiğinde anket, gözlem, doküman analizi, görüşme, resim

çalışması, maket çalışması ve atölye çalışması uygulandığı görülmektedir. Araştırma yöntemleri de nicel, nitel ve karma başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Tezlerin %42,42'si karma, %48,45'i nitel ve %9'u nicel araştırma çerçevesinde olduğu ve sırayla gözlemin ve anketin en çok kullanılan veri toplama yöntemi olduğu saptanmıştır (Şekil 3.34, Şekil 3.35).

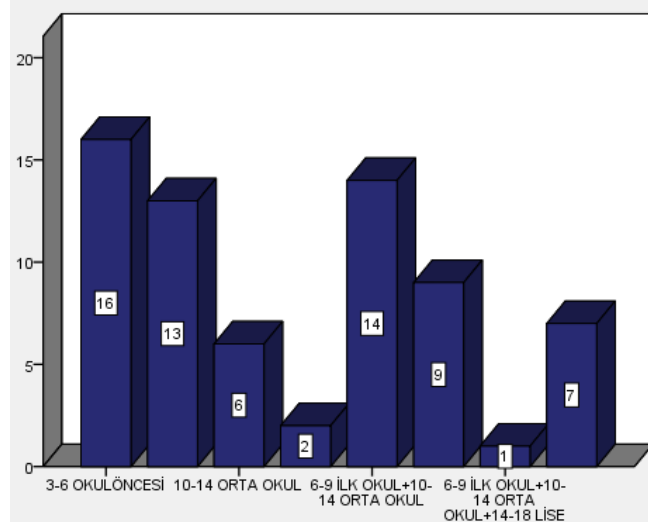

Şekil 3.34 Mimarlık tezlerin Alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemleri

Şekil 3.35 Mimarlık tezlerin alan çalışması kapsamında kullanılan araştırma yöntemlerinin türü

Alan çalışması kapsamında uygulanan araştırma yöntemlerinde deney grubu olarak tezlerin amacı doğrultusunda en çok 16 tezde okulöncesi (3-6 yaş) çocuklara odaklanılmıştır (Şekil 3.36).

Şekil 3.36 Mimarlık tezlerin alan çalışması kapsamında odaklanan yaş grubu çocuklar

3.5 Bölüm Sonucu

Toplam 190 teze ait araştırma bulgularının değerlendirilmesi doğrultusunda dört alana ait elde edilen veriler ve ortaya çıkan grafikler aşağıdaki tabloda birbiriyle kıyaslanmaktadır (Tablo 3.1).

Tablo 3.1 Toplam 190 teze ait sayısal verilerin karşılaştırılması

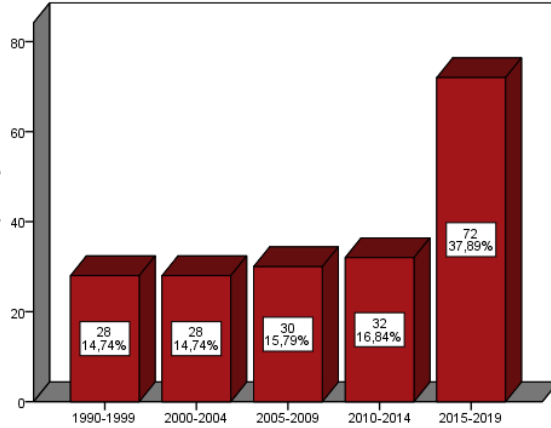
	İç Mimarlık	Şehir, Bölge ve Planlama	Peyzaj Mimarlık	Mimarlık
Tezlerin sayısı	46 Tez	19 Tez	35 Tez	90 Tez
Yıllara Göre Dağılımı	2015-2019	1990-1995	2015-2019	2015-2019
Üniversitelerine Göre Dağılımı	Hacettepe Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	İstanbul Teknik Üniversitesi	İstanbul Teknik Üniversitesi
Mekan Türüne Göre Dağılımı	Kapalı Mekan	Açık Mekan	Açık Mekan	Kapalı Mekan
Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı	Gözlem, Anket, Görüşme	Gözlem, Doküman Analizi, Anket	Gözlem, Anket, Doküman Analizi	Gözlem, Anket, Doküman Analizi

Tablo 3.1 Devamı

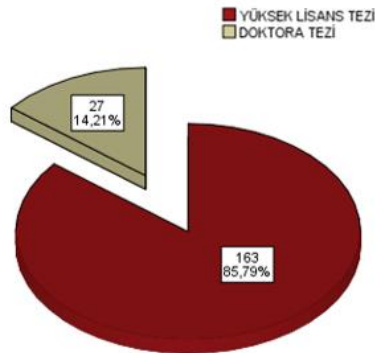
Yöntem Türüne Göre Dağılımı	Nitel	Nitel	Karma	Nitel
Ele Aldığı Yaş Gurubuna Göre Dağılımında	Okulöncesi 3-6	Tüm yaş gurupları 3-18	İlkokul ve Orta okul 6-14	Okulöncesi 3-6

- ❖ Çalışma sonucunda incelenen tezlerde çoğunlukla mimarlık alanında ve 2015 yılı sonrasında yapıldığı ve %86'si Yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir (Şekil 3.37, 3.38). Araştırmacılar tarafından diğer disiplin alanlarında da Çocuk-Mekan konusu daha fazla ele alınabilir.

İçerik değerlendirilmesi yapılan tezler 2015 yılından sonra sayısının arttığı ve %86'si Yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir

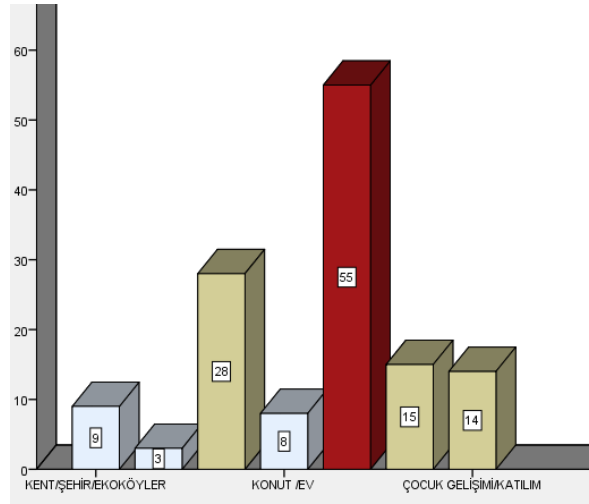
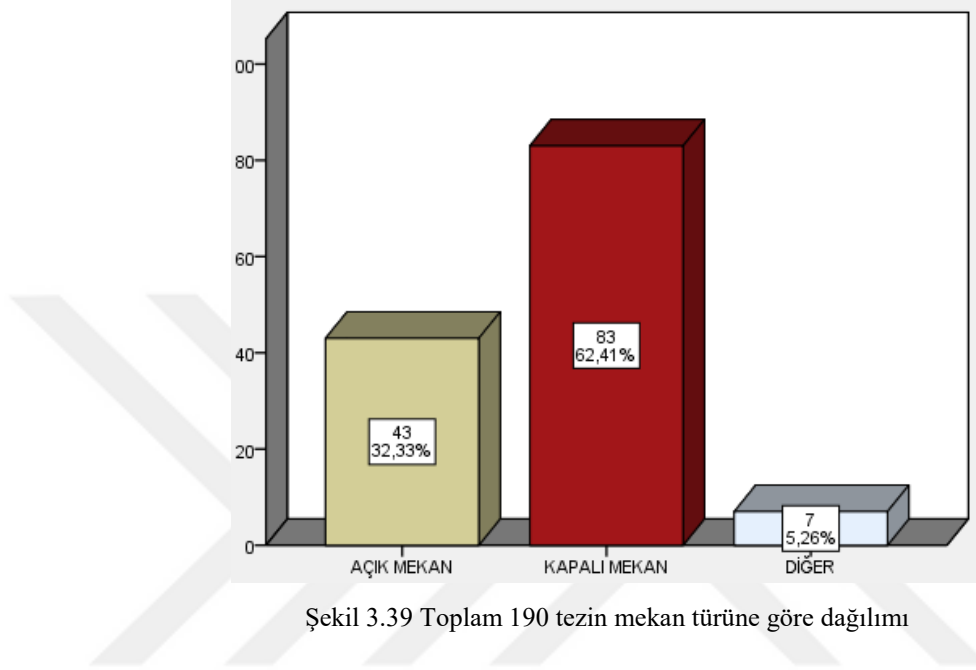

Şekil 3.37 Toplam 190 tezin yıllara göre dağılımı

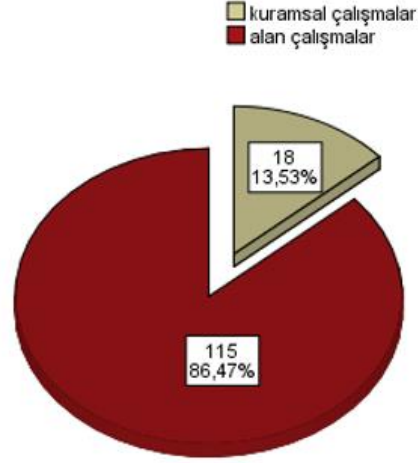
Şekil 3.38 Toplam 190 tezin türü

İncelenen tezlerin % 62,3'ü kapalı mekan, %32,5'i açık mekan ve %5,2'i diğer mekan türlerine ve eğitim alanlarına ve en çokta oyun alanlarına odaklandığı saptanmıştır (Şekil 3.39). Bu konuda Çocuk-Mekan ilişkisini ele alacak gelecek tasarımcıların çeşitli mekan türlerine ele almaları önerilmektedir (Şekil 3.40).

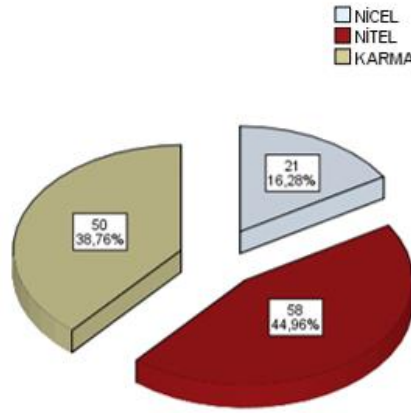

- ❖ Anket ve gözlem veri toplama yöntemleri sıklıkla kullanılmış ancak Çocuk-Mekan ilişkisini daha kapsamlı ve farklı yönlerinden ele alınılması yönünde veri analizi yöntem ve teknikleri çeşitlendirilebilir.

- ❖ Çalışmada, içerik değerlendirmesinde yapılan araştırmalarda çoğunlukla nitel araştırma yöntemin kullanıldığı ve alan çalışması çerçevesinde gerçekleştiği görülmüştür (Şekil 3.41, 3.42). Bu nedenle gelecek araştırmalarda daha kesin, geçerli ve güvenilir sonuçlar elde etmek adına nicel ve karma yöntemler de kullanılabilir.

Şekil 3.41 Toplam 190 tezin araştırma türü

Şekil 3.42 Toplam 190 tezin araştırma yöntem türü

- ❖ Ortaya çıkan bulgulara göre okul öncesi 3-6 yaş gurubu çocukların mekanla olan etkileşimi üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak çocukluk döneminin her evresi çocuğun fiziksel, bilişsel, algısal ve sosyal gelişimine yön vermekte olup gelecekteki yetişkinlerin kişiliğini etkilenmektedir. Dolayısıyla bu konuda çocukların farklı yaş evreleri üzerinde çeşitli konular araştırma konusu olabilir.

BÖLÜM DÖRT

TÜRKİYEDE MİMARLIK ALANINDA YAPILMIŞ AKADEMİK TEZLERİN İÇERİĞİ

4.1 Açık Mekanlar

Çocuğun farklı gelişim boyutları çevrenin tanımı ve fiziksel çevresiyle kurduğu etkileşim ile paralel oluşmaktadır. Farklı yaş evrelerinde çocuğun fiziksel ve bilişsel gelişimi bulunduğu mekan içerisindeki özellikler etkisinde şekil almaktadır. Çocuk 3-6 yaş döneminde çevresini algılama ve sorgulamaya başlamaktadır. Çocuk sosyoduyusal gelişim sürecinde yaşlılarıyla iletişim kurmayı öğrenir ve oyun oynama isteği gelişir. Çocuğun sosyal ilişkilerinin gelişmesi bulunduğu açık mekanlar içerisinde güvenli ve konforu hissettiği ortamda gerçekleşebilmektedir. Dolayısıyla açık mekanların tasarım niteliği çocuğun gereksinimlerini karşılayabilmektedir.

Araştırmanın bu bölümünde mimarlık alanında Çocuk-Mekan konusunu ele alan akademik tezler daha detaylı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda erişen 68 tezin 15'i açık mekan başlığı altına değerlendirmeye alınmıştır.

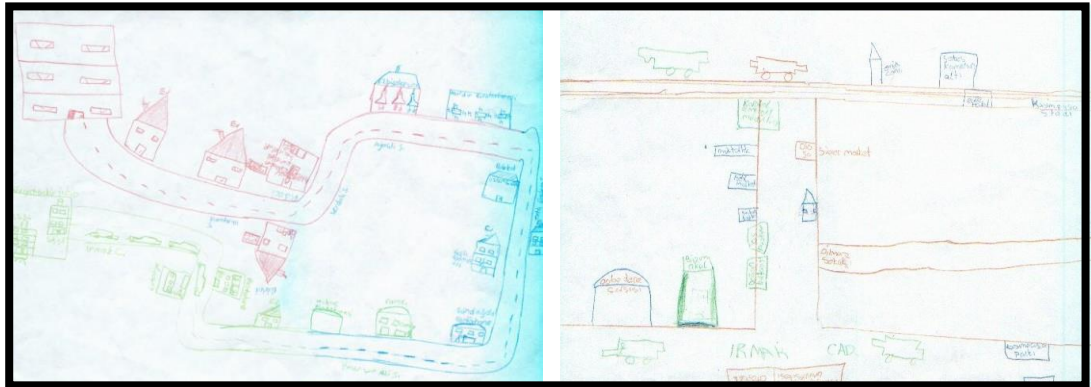
4.1.1 Kent, Şehir ve Eko Köyler

Yılmaz (2005) “Tarlabaşı'nda Yaşayan Çocukların Çevresel Algı Süreçlerinin Bilişsel Haritalar Yöntemiyle İrdelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, sürdürülebilirlik kavramını ve gelişimini, gençler ve çocuklarla olan bağlantısını, çocuk ve çevre ile etkileşimini araştırmıştır. Aynı zamanda, şehirlerde sürdürülebilir gelişme ve çöküntü bölgelerinin dönüşümüne değinerek İstanbul'daki çöküntü bölgeleri ve kentsel dönüşümü incelemiştir. Bu doğrultuda tezde kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Literatür taramasından elde edilen bilgiler ışığında, çalışmanın 4. bölümünde İstanbul Tarlabaşı'ndaki Hürriyet Bekir İlköğretim Okulu'nda okuyan ve Tarlabaşı mahallelerinde oturan 23 kız ve 24 erkek olmak üzere 4.sınıfta okuyan 47 öğrenci ile alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Alan çalışması kapsamında, İstanbul şehir merkezinde çöküntü bölgesi özelliği gösteren

Tarlabaşı için önerilecek iyileştirme projelerinde, burada yaşayan çocukların katılımları ve çevreye yönelik bilgileri ile tasarıma katılmaları ön görülmüştür (Şekil 4.1). Bu sebeple, çocukların gelir düzeylerini, aile yapılarını, çevreyle ve çevredeki evlerle ilgili düşüncelerini, mahalleleri ile ilgili düşüncelerini anlamak üzere bir anket hazırlanmış ve çocuklardan yanıtlandırılmaları istenmiştir. Bununla birlikte çocukların çevresel algılarını ve bilgilerini öğrenmek amacıyla çocuklardan ev ve okul arasındaki yolu ve yakın çevrelerin haritalandırılmaları istenmiştir (Şekil 4.2). Tezin sonunda, yapılan alan çalışması sonucunda Tarlabaşı’da olası bir kentsel dönüşüm projesinde, çocukların çevre ile ilgili değerlendirmeleri önemli görülmüştür. Nitekim, haritalama sonucunda ortaya çıkan çevresel bilgiler ile çocukların tasarım sürecine katılımı, söz konusu olan kentsel dönüşüm projesinde sosyal ve çevresel açısından etkileyici bir rol oynayacağı saptanmıştır.

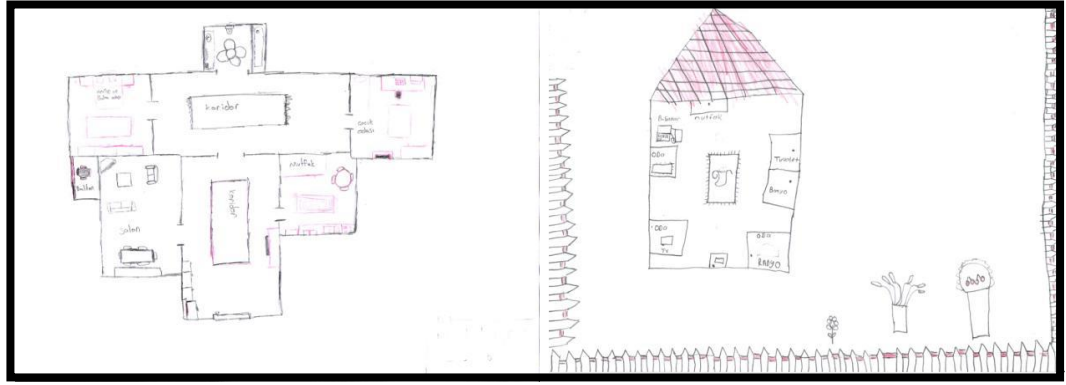

Şekil 4.1 Tasarım sürecine katılan çocukların çevre analizi (Yılmaz, 2005)

Şekil 4.2 Tasarım sürecine katılan çocukların çizdiği harita örnekleri (Yılmaz, 2005)

“İstanbul'da Farklı Sosyal Grupların Yerleştiği Çevrelerde Yaşayan Çocukların Algısal Süreçlerinin Bilişsel Haritalar Yöntemiyle İrdelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde Çanakçıoğlu (2011), çevre ve mekan algısı, çocuğun fiziksel, sosyal ve duygusal gelişiminin kuramsal çerçevesini incelemiştir. Bu bağlamda, çevre ve davranış konusunda algı, davranış, bilişim ve zihinsel şema kavramlarına değinmiştir. Aynı zamanda, çocuğun bilişsel gelişim sürecini yorumlamaya yönelik yapılan haritalama yönteminde çocukların yaptığı çizimleri Jean Piaget ve Kevin Lynch'in mekânsal parametreleri üzerinden analiz etmiştir. Piaget, bilişsel gelişimde yaşlara göre, duyuşal-devinimsel dönem (0-2 yaş), işlem öncesi dönem (2-7 yaş), somut işlemler dönemi (7-12 yaş) ve formel işlemler dönemi (12 + yaş) olmak üzere dört ana dönem tanımlamaktadır. Kevin Lynch ise mekânın yaratıcı özelliklerini yollar, kenarlar, bölgeler, düğümler ve referans noktaları gibi çevrenin akılda 'iz' bırakan imajinatif özelliklerine göre sınıflandırmıştır (Lynch, 1960). Bu doğrultuda, İstanbul'un kentsel çevre bakımından biri imara aykırı ve niteliksiz yapılaşmış Tahtakale ve diğeri imara uygun ve tüm kentsel planlaması ve mimari yapısı ile önceden planlanmış Bahçeşehir Bölgeleri'nin fiziksel, sosyal ve kültürel özellikleri alan çalışması kapsamında ele alınmıştır. Alan çalışmasında, her iki bölgede yapılan gözlem ve görüşmelerin yanı sıra, bu bölgedeki ilköğretim okullarında okuyan 11 yaş grubu 5.sınıf öğrencileriyle “Eviniz ve Yakın Çevresi” konulu resim çalışmaları uygulanmıştır (Şekil 4.3). Alan çalışması sonucunda, sosyal çevre ve kentsel kimliği farklı olan iki bölgede yaşayan çocukların algı mekanizmalarının farklı olduğu saptanmıştır. Sosyoekonomik düzeyi yüksek olan bölgedeki çocukların daha çok ev içindeki alanın donatılmasına ilgi gösterdiği ve ebeveynleri tarafından sürekli uyarılan bir çevrede yaşadığı saptanmıştır. Öte yandan, sosyoekonomik düzeyi düşük çevrede yaşayan çocukların algı doyumunu ev dışında gidermeye ve mahallesinde oyun oynarken bu hazzı yaşamaya çalıştığı ortaya çıkmıştır. Fakat toplumdaki çocuk yetiştirme alışkanlıkları ve bu konudaki katı tutumun sürdürülmesiyle her iki sosyoekonomik grupta da kız çocuklarının halen ev içine dönük yetiştirilmekte olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla çocuğun sağlık, eğitim ve güvenlik gibi gereksinimlerini karşılamak adına kentte yapılan yüksek maliyetli girişimlerin ne kadarının gerçekten bir çocuğun gözünden dünyaya bakarak şekillendiği konusunun sorgulanması ve araştırılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Şekil 4.3 “Eviniz ve yakın çevresi” konulu çalışmaya ait çizimler (Çanakçıoğlu, 2011)

“Daha Sağlıklı Bir Çevre İçin Çocuk Köylerine Ekoköy Prensiplerinin İşlenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde Turhan (2016), ailesinden ayrılmış çocukların kendi geleceklarine duyarlı ve sorumluluk alabilen bireyler olmaları için sürdürülebilir ve kendi kendine yetebilen, ihtiyaçlarını karşılayan ve becerilerini kazandıran bir ortamda büyümeleri gerektiğini savunmaktadır. Bu çalışma, çocuklara mevcut ekolojik sorunlara çözüm odaklı yaklaşabilmeleri için bilinç, bilgi ve donanım sağlayacak ortamları sunmaya amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, sürdürülebilir toplumlar olarak Ekoköylerin genel prensiplerini araştırmak adına Avrupa’da bulunan Findhorn, Sieben Linden, Dyssekilde ve Damanhur Ekolojik Köyleri üzerine detaylı bir literatür taraması yapılmıştır. Damanhur Ekolojik Köyü’ne bilgi alabilmek için bir günlük gezi düzenlenmiştir. Literatür taraması kapsamında, ekolojik yapı ve sürdürülebilirlik uygulama örneği olarak çocuk köylerine entegre edilmiş Imst/Tyrol SOS Çocuk Köyü, KKTC SOS Çocuk Köyü ve Bolluca Çocuk Köyleri incelemeye alınmıştır. Türkiye’deki tek örnek olan Bolluca Çocuk Köyü’ne gezi düzenlenmiştir. Çocuklar için sürdürülebilir yaşamla ilgili ise Hazelwood Eco Center, Sustainable Living for Children ve Eco-Healthy Child Care Programı olmak üzere üç adet uygulama örneği araştırılmıştır. Belirlenen ekolojik köy prensiplerinin ve bu prensiplerle ilgili uygulamaların çocuk köylerine entegre edilebilmesi için kılavuz görevi görece bir model ve kontrol listesi oluşturulmuştur. Son olarak elde edilen bilgi ve veriler ışığında Bolluca Çocuk Köyü’nün ekolojik bir çocuk köyüne dönüştürülebilmesi için uygulama önerileri sunulmuştur (Şekil 4.4).

Şekil 4.4 Bolluca Çocuk Köyü'ne alternatif teknolojileri entegre etmek için önerilen solar su pompası ve fotovoltaiik paneller (Turhan, 2016)

4.1.2 Kamusal Alan, Sokak, Mahalle ve Meydan

“Sokağın Günümüz Koşullarında Çocuk Oyun Alanı Olarak Ele Alınması ve Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde Taşçı (2010), günümüzde sokakların sosyal işlevlerini yitirmesi ve araç koridorlarına dönüşmesini çocuk ve oyun kavramlarıyla birleştirerek çocukların katılımıyla bu soruna çözüm önerileri sunmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda, çocuk gelişimi, sokak ve oyun kavramlarını literatür taraması ile destekleyerek değerlendirmeye almıştır. “Woonerf”, “Homezone” ve “Shared Space” olmak üzere sokakların iyileştirilmesine yönelik dünyada yapılmış çalışmalara yer vermiştir. Alan çalışması kapsamında, literatür ışığında çocukların gözünden sokak mekanlarını incelediği atölye çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Çocuk oyun alanı olarak sokağı çocukların gözünden ele almak amacı ile İzmir’de, Mimar Sinan İlköğretim Okulu, Selçuk Yaşar İlköğretim Okulu ve İzmir Türk Koleji İlköğretim Okulu öğrencileri ile “sokak ve oyun” konulu “atölye çalışması” yapılmıştır. Çalışmada çocukların sokak mekânı hakkındaki olumlu ve olumsuz tüm görüşleri alınmış, çocuklardan sokağı sadece fiziksel yönü ile değil, sosyal yönü, oyun alanı işlevi ile de değerlendirmeleri istenmiştir. “Çocukların Gözünden Sokak Mekânları Atölye Çalışması” sunum, anket ve resim çalışması olmak üzere üç aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.5). Çalışmanın sonucunda, sosyal durumun, ekonomik durumun ve cinsiyetin çocukların sokak oyun kültürünü etkilediği saptanmıştır. Kız çocukların erkek çocuklar kadar özgür olmadığı, ekonomik durumu iyi olan aileler sokakların güvensiz durumundan dolayı çocuklarını evde oyun oynamalarını sağladığı dolayısıyla istemeden de olsa

çocukların sosyalleşmesini engelledikleri görülmüştür. Çalışmanın sonunda sokakları güvenli oyun alanlarına dönüştürebilmek adına erişebilirlik, otopark, güvenlik ve planlamaya ilişkin sorunlar saptanmış ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Şekil 4.5 “Sokak ve oyun” resim çalışması (Taşçı, 2010)

4.1.3 Park, Oyun Alanı ve Spor Alanı

Ertaş’ın (2012), “Çocuk ve Spor İlişkisi Üzerine Fiziksel Biçimlenmeyi Etkileyen Ergonomik Faktörlere Dayalı Bir Model” başlıklı doktora tezinde, mimari tasarım sürecinden (saydam kutu) yola çıkarak çocuk-spor ilişkisine dayalı ergonomik biçimlenmeyi etkileyen tasarım süreci, modeli ve süreci etkileyen etmenleri, ilkeleri ve girdileri ortaya koymayı hedeflemiştir. Çalışma kapsamında konular ve kavramlar “spor”, “çocuk ve spor” ile “ergonomi” olmak üzere 3 ana başlıkta ele alınmıştır. Çalışma içerisinde spor, çocuk ve ergonomi disiplinleri öncelikle kendi içlerinde gruplandırılarak analiz edilmiş ve başlangıç düzeyi ölçeğinden genel bir tabloya dönüştürülmüştür. Bu analiz ve araştırmalar neticesinde çocuk ve ergonomi kavramlarına bağlı olarak ve gelişimde spor etmeni dikkate alınarak, çocuk spor yapıları üzerine bir tasarım süreci modeli oluşturulmuştur.

Kirazoğlu (2012), “Fiziksel Çevre - Çocuk İlişkileri, Açık Oyun Mekanları ve Çocuk Dostu Çevre Kriterleri Üzerine Bir Değerlendirme; Bakırköy ve Beylikdüzü Örnekleri” başlıklı yüksek lisans tezinde, açık oyun alanları ve kent içerisindeki çocuk dostu çevreleri araştırmıştır. Bu bağlamda, tezin kuramsal bölümü

çerçevesinde Piaget’ nin “çocukta mekan kavramı” üzerine çocukluk dönemi ve çocuğun farklı gelişim boyutlarından söz edilmiştir. Ek olarak, Bronfenbrenner’ in ekolojik gelişim psikolojisi, işlemsel – çevresel öncelikli araştırma metodu, James J. Gibson’ ekolojik algı psikolojisi ve ekolojik algı ve geleneksel algı psikolojileri yaklaşımlarını inceleyerek çocuk gelişimi ve fiziksel çevre ile ilişkisi üzerine kuramsal yaklaşımlara değinmektedir. Literatür taraması ışığında, açık oyun alanlarının çocuk gelişimine olan etkisini ortaya koyarak tasarım kriterleri belirlenmiştir. Alan çalışması kapsamında, Bakırköy ve Beylikdüzü gibi iki farklı konut tipolojisine sahip semtte bulunan açık oyun mekanları üzerinden bu kriterlerin sınaması ve “çocuk dostu çevre” niteliklerinin değerlendirmesi amaçlanmıştır (Şekil 4.6). Her iki örneklem alanında yapılan anket ve gözlemlerin ışığında sınıflandırma yapılarak bu bölgelerin nitelik açısından değerlendirmesi yapılmıştır. Sonuç olarak, çalışmada kamusal açık kent alanlarının ve çocuk parklarının kente kazandırılması, kullanıcının erişiminin sağlanması ve çağımız kent yaşamı içerisinde yeni rehberlerin kullanılması konusunda değerlendirme yapılmıştır.

Şekil 4.6 Beylikdüzü’nde site içerisindeki açık oyun alanları (Kirazoğlu, 2012)

Pilavcı (2014), “Oyun Kavramı ve Mimari Tasarıma Kattığı Farklı Boyutlar: Oyun Alanları ve Oyun Mekanları Üzerine Bir İnceleme” başlıklı yüksek lisans tezinde, alan ve mekan kavramlarının ayrıştığı nokta ve mimarlıkla kurdukları ilişki sorgulanmış ve yeni bir oyun alanı tasarımı ile kentteki oyunun varlığının önemi ortaya çıkarmaya hedeflenmiştir. Literatür çalışması kapsamında oyun kavramı, tanımı ve R. Caillois’ e göre serbest yarışma oyunları (Agon), şans oyunları (Alea), taklit etme oyunu (Mimicry) ve denge oyunları (Ilinx) oyun türleri incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda oyun alanı, oyunun oynandığı yer ve oyunun varlığı kadar, yer tutan soyut veya somut sınırlar içerisinde konumlanan alan olarak tanımlanmaktadır. Oyun mekanı ise özel bir tasarım kapsamında oyun için planlanmış sınırları belirli ve

sabit alan olarak tarif edilmektedir. Bu tanımlara açıklık getirmek adına, bir oyun alanı olarak sahne ve bir oyun mekanı olarak tiyatro yapısı ve mimarlık tasarımı ile kurduğu ilişki irdelenmiştir. Alan çalışması kapsamında, kamusal alan ve oyunun kamusal alanındaki varlığı araştırılmış ve M.S.G.S.Ü Bilimsel Araştırma Projeleri Birimin desteğiyle İstanbul’da üç farklı bölgede yeni oyun alanı tasarımı yerleştirilmiştir (Şekil 4.7). Bu bağlamda oyun alanında kullanıcının katılımı gözlemlenmiş ve oyunun kentteki varlığı sorgulanmıştır. Tezin sonucunda, mimari tasarım kapsamında kullanıcı katılımı ile birlikte kentte oyun alanlarının açılması ve mekana dönüştürülmesi önerilmiştir.

Şekil 4.7. ‘‘Yap-boz’’ başlıklı oyun alanı tasarımı ve uygulaması (Pilavcı, 2014)

Günay (2016), ‘‘Fiziksel Çevrelerin Çocuk Üzerindeki Etkisi Bağlamında Kapsayıcı Oyun Alanları’’ başlıklı yüksek lisans tezinde, çocuk gelişimini çocuğun fiziksel çevresi olan oyun alanların üzerinden ele almıştır. Bu bağlamda çocuk ve oyun kavramı, oyun alanları ve tasarımını, dünya ve Türkiye mevzuat ve standartlarını literatür taraması kapsamında araştırmıştır. Kapsayıcı oyun alanlarının tasarım ilkelerini dünyadan, Van Campenvaart Çocuk Oyun Alanı, Malavi Ambulans Çocuk Oyun Alanı, Indiana ABD Taylor’s Dream Boundless Oyun Alanı, Atelier Dreiseitl Singapur Bishan Park Çocuk Oyun Alanı ve Kahire’de Kapsayıcı Oyun Alanı örnekleri üzerinden incelemiştir. Türkiye’den de Zorlu Alışveriş Merkezi

Çocuk Oyun Alanı çalışmaya dahil edilmiştir. Literatür taraması ve örneklerin analizinden yola çıkarak, İstanbul'da 3 farklı çocuk oyun alanı kullanıcısının hazırlanmış ankete katılımıyla alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Bayrampaşa Şehir Parkı, Orkide Parkı ve Göztepe 60. Yıl Parkı, güvenlik, erişilebilirlik, kapsayıcılık, ulaşılabilirlik, kullanım kolaylığı, doğa ve doğal malzeme kullanımı, sürdürülebilirlik ve yenilenebilirlik gibi kapsayıcı oyun alanı tasarım ilkeleri üzerinden analiz edilmiştir (Şekil 4.8). Tez çalışmasının sonucunda, her 3 örnekte de söz konusu olan tasarım ilkeleri grafiklere dökülmüş, veriler üzerinden yorumlanmıştır. Aynı zamanda, genellikle belli bir kalıba sığdırılmış, farklı bölgelerde aynı tip oyun modüllerinin yapılmasına karşı oyun alanlarının tasarımında mimarların sorumluluğu ve devletin rolüne değinerek, oyun alanlarının güvenliği ve erişilebilirliği için başta akademisyenler olmak üzere gönüllü kuruluşlar tarafından tasarım sürecine yön verebileceği düşünülen, bütün bilgileri içinde barındıracak ve sürekli güncellenecek bir rehber oluşturulması önerilmiştir.

Şekil 4.8 Bayrampaşa ve Göztepe çocuk oyun alanı örneği (Günay, 2016)

Danesaharasteh (2017) “Çocukların Sağlıklı Sosyal ve Fiziksel Gelişiminde Erişilebilir Kent Parklarının Etkisi: İran’da Tebriz Elgöli Parkı Örneği” başlıklı

yüksek lisans tezinde, park, açık ve yeşil alan kavramını çocuk ve çocuk oyun alanları çerçevesinde ele almıştır. Çalışma kentsel açık alan içerisinde yer alan parkların, erişebilir olması, çocukların özgürce oynayabilmesi ve kendine olan güveninin artması, güvenli olması ve genel olarak çocukların sosyal ve fiziksel gelişimine olan katkısına değinmiştir. Bu doğrultuda, çocuk gelişimi, oyun kavramı ve tarihçesi, park ve oyun alanı kavramı ile ilgili geniş literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu tarama ışığında, İran'ın Tebriz Elgöli Parkının kullanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiği ve çocukların gelişimini nasıl etkilediğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Alan çalışması kapsamında, Tebriz kenti ve Elgöli Parkının mevcut durumu uydu fotoğrafları ve alanda yapılan gözlemler sonucunda tespit edilmiştir. Yapılan araştırma doğrultusunda, parkın fiziksel bir çevre olarak erişebilirliği ve kullanılabilirliği, İran'daki uygulamaların evrensel standartlara uymadığı ve bu konuda resmi bir prosedür veya İran'a özgü herhangi bir referans sistemi bulunmadığından, Türkiye'de geçerli olarak kullanılan standartları referans alınarak değerlendirilmiştir. Elgöli parkında çocukların sosyal ve fiziksel gelişimi üzerindeki verimliliğin artırılması ve daha kullanılabilir hale getirilmesi açısından anket uygulaması yapılmıştır. Söz konusu olan anket 3 bölümde tasarlanmıştır. Birinci bölümde, kullanıcıların özellikleri üzerinde durulmuş ve çocukların cinsiyeti, zaman geçirme sıklığı, parka kiminle geldiği, ailedeki çocuk sayısı, yaşı, ebeveynlerin ekonomik ve eğitim durumu, ikamet ettikleri semt, parka ne şekilde ulaştıkları, ne amaçla kullandıkları ve kullanım sıklıkları, parka ne kadar sürede ulaştıkları ve parkta ne kadar zaman geçirdikleri sorgulanmıştır. İkinci bölümde, ebeveynler ve çocuklara ayrı ayrı sorular hazırlanmış ve park hakkındaki düşünceleri irdelenmiştir. Parkta en çok kullandıkları işlev alanı, park geleninde gördükleri eksiklikler ve sorunlar, yaya dolaşımının uygunluğu ve yeterliliği gibi sorular ebeveynlerin memnuniyet derecesini ölçmek için yöneltilmiştir. Çocuklara ise, oyun alanlarının yeterliliği, en çok hangi fiziksel aktiviteleri gerçekleştirdikleri, en çok zaman geçirdikleri işlev alanları, güvenli ve özgür hissedip etmedikleri sorulmuştur. Üçüncü bölümde, Elgöli Parkındaki oyun alanları üzerinde durulmuş ve bu alanlardaki elemanların çocukları nasıl etkilediği ve ebeveynlerin bu oyun alanlarından olan beklentileri araştırılmıştır. Anketin sonucunda elde edilen bilgiler SPSS programı aracılığıyla grafikler ve sayısal değerlere dönüştürülmüştür. Bu

değerler doğrultusunda Elgöli Parkı hakkında kullanıcının memnun olduğu özellikler ve eksiklikler üzerinden değerlendirme yapılmıştır (Tablo 4.1).

Tablo 4.1 İran Elgöli parkın fiziksel değerlendirme sonucu (Danesharasteh, 2017)

Değerlendirilen öge/ işlev	Standatlara uygunluk durumu		
	Uygun	Kısmen uygun	Uygun değil
Giriş alanları	✓		
Yaya yolları		✓	
Yer döşemesi		✓	
Rampalar		✓	
Merdivenler		✓	
Otoparklar			✓
Çocuk oyun alanları		✓	
Aydınlatma	✓		
Çöp kutuları	✓		
Oturma birimleri	✓		

Şen (2018) “Çok Kullanıcı Oyunlarda Kullanılan Mekanların Eğlence, Sarmalanma ve Bulunma Unsurları Üzerindeki Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde, mekan kavramı ve oyun alanı tasarımında sarmalama, bulunma ve eğlence gibi çevre faktörlerini incelemiştir. Bu bağlamda, oyun alanı ve oyun mekanı kavramları incelenmiş ve oyun tasarımcıları için, kullanıcı deneyimleri ışığında, uygun oyun ortamlarını seçme konusunda bir çerçeve oluşturmak amaçlamıştır. Alan çalışması kapsamında, oyun yeri deneyimi için 24 kişinin katıldığı iki farklı oyun deneyi yapılmıştır (Şekil 4.9). Bu deney sürecinde, Hibrit Gerçeklik Oyunu (HRG) ve Sanal Gerçeklik Oyunu (VRG) olmak üzere iki oyun türü seçilmiştir. Yapılan deney sonucunda, oyun süreci içerisinde oyun mekanları hakkında deneklerin yorumu ve duygularını analiz etmek için anket çalışması geliştirilmiştir. Elde edilen verilere göre, sanal gerçeklik oyun alanlarının, hibrit gerçeklik oyun mekanlarına göre daha fazla tercih edildiği ve söz konusu olan sarmalama, bulunma ve eğlence deneyimlerini desteklediği saptanmıştır.

Şekil 4.9 Deney gurupları oyun oynarken (Şen, 2017)

“Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerindeki Önemi ve Açık Parkların Tasarım Kriterleri Bakımından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde Selçuk (2019), çocukların fiziksel ve psikolojik gelişiminde katkısı olan oyun alanlarının doğru düzenleme, tasarım, planlama ve bakım ile çocukların farklı gereksinimlerini karşılayabileceğini savunarak, çocuk oyun parkları üzerinde durmaktadır. Literatür üzerinden Çocuğun tanımı, özellikleri, gereksinimleri ve gelişim evreleri araştırılmıştır. Tezin ana odağı olan oyun kavramı, tanımı, türleri ve çocuk gelişimine olan etkisi incelenmiştir. Bununla birlikte park kavramı, sürdürülebilir olması ve planlama ilkelerini araştırarak alan çalışması için gereken kavramsal altyapı hazırlanmıştır. Alan çalışmasında doküman analizi araştırma tekniğini kullanarak dünyadan ve Türkiye’den çocuk oyun parklarına ilişkin bilgiler ve fotoğraflar elde edilmiştir. Seçilen çocuk oyun parkların yerleşim düzeni, malzeme ve donatı kullanımı, güvenlik ve sosyal denetim, fonksiyonel işlev, sosyal iletişim alanları, park meydanları, peyzaj öğeleri ve spor alanları kriterler ve standartlar çerçevesinde analiz edilmiştir (Tablo 4.2 ve 4.3). Analizler sonucunda yurtdışındaki çocuk oyun parklarının daha nitelikli, kaliteli ve kullanılabilir oldukları ortaya çıkmaktadır. Yurtiçi çocuk oyun parkı örneklerine bakıldığında temel kriterlerin planlama ve tasarım sürecinde göz önünde bulundurulması durumunda mevcut ve yeni yapılacak olan çocuk oyun parklarının işlevselliğini etkileyeceğini savunmaktadır.

Tablo 4.2 Standartlar Açısından Türkiye Park Örnekleri (Selçuk, 2019)

PARK ADI	KRİTER												
	Yerleşim Düzeni Uygunluğu	Malzeme ve Donatı Güvenlik ve Denetim	Fonksiyonel İşlev	Sosyal İletişim Alanları	Otoparklar	Giriş	Gesirime Yollar ve Rampalar	Merdvenler	Park Meydanları	Kent Mobilyaları	Peyzaj Öğeleri	Spor Alanları	Çocuk Oyun Alanları
Özgürlük Parkı –İstanbul	●	●	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●
Moda Parkı – İstanbul	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Miniatürk –İstanbul	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Sazova Park –Eskişehir	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Sümer Park –Malatya	●	●	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●
Hüdavendigar Kent Parkı- Bursa	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Merkez Park-Adana	●	●	○	●	○	●	●	○	●	●	○	●	●
Eskişehir Kent Parkı	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Evcil Hayvanlar Parkı – Ankara	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Yeditepe Engelliler Parkı – Adana	●	●	●	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●
Oyuncakıstan Parkı- Ankara	●	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Emirgan Korusu Parkı - İstanbul	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●
Bostanlı Rekreasyon Alanı Parkı-İzmir	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

● Yeterli ○ Kısmen Yeterli ○ Yetersiz

Tablo 4.3 Standartlar Açısından Dünya Park Örnekleri (Selçuk, 2019)

PARK ADI	KRİTER												
	Yerleşim Düzeni	Malzeme & Donatı Güvenlik ve Denetim	Fonksiyonel İşlev	Sosyal İletişim Alanları	Otopark	Giriş	Gesirime Yolu & Rampalar	Merdvenler	Park Meydanları	Kent Mobilyaları	Peyzaj Mobilyaları	Spor Alanları	Çocuk Oyun Alanları
Takino Hillside Park	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Woods Of Net	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
House Of Air	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Geometry Playground	○	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Ring Around Tree	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Zabeel Technology Park	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Clemjontri Park	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Parque Gulliver	●	●	●	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●
Geopark	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Blaxland Riverside Park	●	●	●	●	●	●	●	●	○	○	●	●	●
Central Park	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Hyde Park	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Zachary's Playground	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Harry Thomas Playgroun	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Grange Insurance Audubo	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
New York Hall of Science	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
World of Wonder	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Imagination Playground	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Kellogg Park	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Bible Story Playground	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Fort Washington	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Kamakana Playground	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Neptün Park	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
The Music Maze	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
H.O.P.E. Park	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Jake's Place (BJP)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Dream Playground	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Woodland Discovery	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Smothers Park	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Spreyground	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

● Yeterli ○ Kısmen Yeterli ○ Yetersiz

4.2 Kapalı Mekanlar

Tezin 2. Bölümünde bahsedildiği gibi çocukların algısal, fiziksel ve bilişsel gelişimi içinde bulundukları mekan ve o mekanın özellikleri etkisinde gelişmektedir. Çocukların yaşı ilerledikçe içerisinde bulunduğu içi ve dış mekanları farklı bilişsel özellikleri ile algılamaya başlar. Çocukluk döneminde çocuk çoğunlukla konut ve eğitim alanı gibi kapalı mekanlar içerisinde bulunmaktadır. Dolayısıyla kapalı mekanların niteliği ve fiziksel özellikleri çocuğun gelişim sürecini yön vermektedir. Çalışmanın 2.bölümünde söz edildiği gibi mekanın renk, ışık, doku ve malzeme gibi fiziksel özelliklerinin tasarımı çocuğun mekan deneyimini yaşı ilerledikçe farklı bilişsel özelliklerinin tanınmasına sağlar.

Araştırmanın bu bölümünde imarlık alanında Çocuk-Mekan konusunu ele alan akademik tezler daha detaylı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda erişen 68 tezin 50'si kapalı mekan başlığı altına “Konut ve Ev”, “Eğitim alanları”, “Sağlık, Kültür ve Bakım evleri” alt başlıkları çerçevesinde değerlendirmeye alınmıştır.

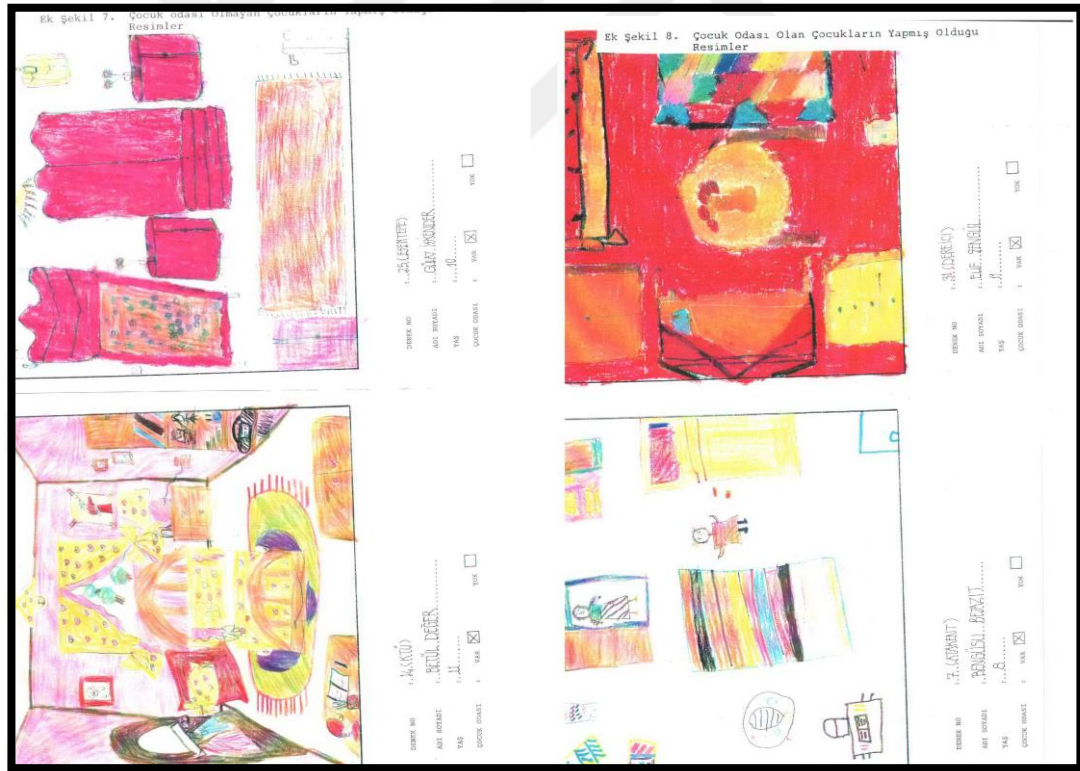
4.2.1 Konut ve Ev

Sivri (1993), “Fiziksel Ve Mekansal Çevrenin Çocuk Davranışına ve Gelişimine Etkileri” başlıklı Doktora tezinde, 6-12 yaş gurubu çocukların toplu konut yerleşmelerindeki sosyoekonomik ve sosyokültürel yapılarını ortaya koyarak onların gereksinimleri ve istekleri doğrultusunda bedensel ve ruhsal gelişimlerine olanak sağlayacak çözümlerin araştırılmasını amaçlamıştır. Çocukların en az yetişkinler kadar kentin bir parçası olmaları ve gelişim sürecinde aile ortamından sonra yaşadıkları konut ve çevresinin, onların gereksinimlerine paralel olarak değişebilir olmasını vurgulamaktadır. Bu bağlamda toplumsal gelişme ve kentleşme boyutları üzerinde durulmuştur. Toplu konut kavramı dünya ve Türkiye’den örnekler üzerinden incelenmiştir. Ayrıca, çocuğun gelişim süreci, çevresi ile kurduğu ilişki ve fiziksel çevrenin çocuk davranışlarına olan etkisi literatür taraması kapsamında araştırılmıştır. Elde edilen bilgiler ışığında anket, gözlem ve görüşme gibi araştırma tekniklerini kullanarak alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Alan çalışması kapsamında

İzmir kentinde uygulama alanı olarak Evka, Egekent ve Atakent'te olmak üzere üç toplu konut yerleşmesi seçilmiştir. Bu yerleşimlerde yaşayan aileler ve çocuklarla görüşmeler yapılmış sosyoekonomik ve sosyokültürel yapılarını belirlemek üzere anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar çerçevesinde çocuğun konut biriminde, konut bloğunda ve konut topluluğunda iç, dış ve ara mekanlarda fiziksel çevre ile gereksinimleri, istek ve eğilimlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Elde edilen verilerin analizi dağılım tabloları ve istatistiksel teknikler ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda kentleşme olgusu ile birlikte konut ve çevresinin değişime uğradığı ve çok katlı blokların bahçeli evlerin yerine aldığı belirtilmiştir. Ayrıca trafiğin artması çocukların sokakta güvenilir bir şekilde oynama olanağını azaltmakta olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla çok katlı bloklarda sıkışan çocukların gelişim süreci ve davranış biçimleri değişime uğramaktadır. Bu bağlamda çocukların konut ve yakın çevresinde alan kullanımı ve mekânsal gereksinimlerine yönelik sorunlar iç mekan, ara mekan ve dış mekanlarda detaylı olarak değerlendirilmiştir.

Tavşan (1995), "Trabzon Konutları Örneğinde Çocuk Odaları Mekan ve Donatı Özellikleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinde, çocuk gelişimini doğrudan etkileyen ve tasarımı önemli olan çocuk odaları üzerinde odaklanmıştır. Çocuğa ait özel bir mekanın, çocukluğun farklı dönemlerinde büyüklüğü, rengi ve donatılarının nasıl olması gerektiği konusunda kavramlar araştırılmıştır. Tezin literatür taraması çocuk gelişimi, çocuğun algısı, oyunu, mekanı, renkle olan ilişkisi ve çocuğun ergonomisini kapsamaktadır. Alan çalışması kapsamında, çocuğun odasında verdiği önem, odanın çocuğa olan yararları ve fiziksel özelliklerinin nasıl olması gerektiği gibi araştırma sorularına cevap aramak adına Trabzon'da 5 ayrı semtte anket çalışması yürütülmüştür. Semtlerin seçiminde sosyoekonomik düzey, konutun yeri ve çocuk oyun alanlarının tasarım kriterleri dikkate alınmıştır. Dolayısıyla 6-12 yaş gurubu çocuklara, ebeveynlerin mesleği ve gelir düzeyi, konutun bulunduğu semt ve metrekaresi, bahçeli veya bahçesiz olması, yeşil alanın yeterli olması ve oyun alanının donatıların yeterliliğini araştıran anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Nitekim, çocukların hayalindeki odayı öğrenebilmek adına anketi destekleyen resimler çizdirilmiştir (Şekil 4.10) . Elde edilen bulgular

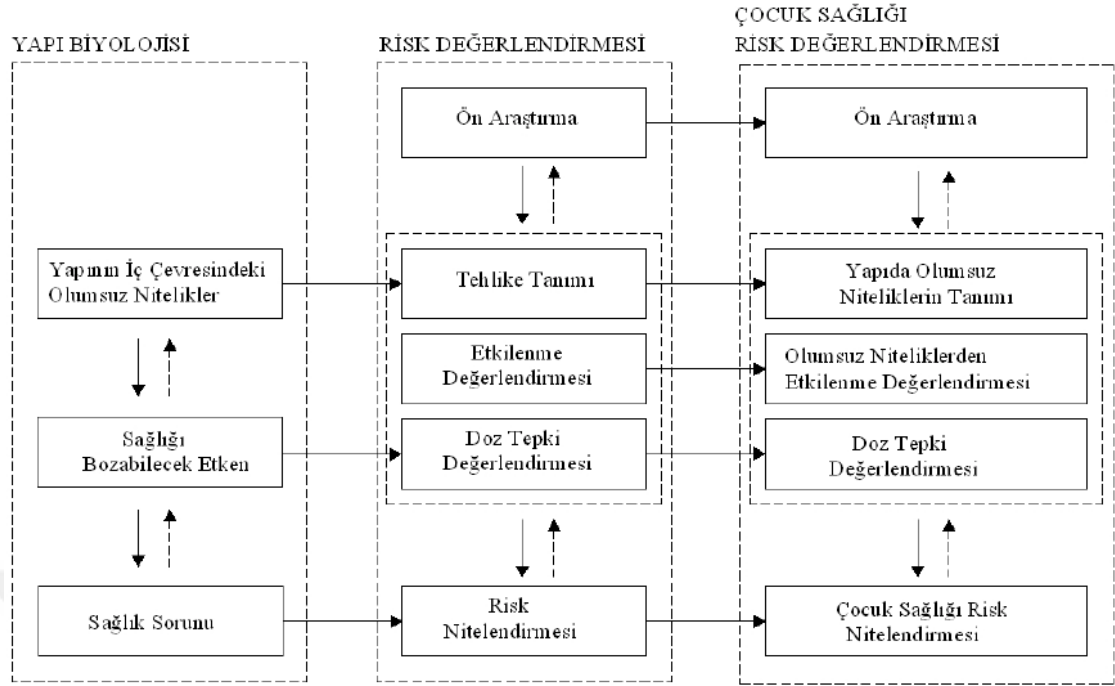
bilgisayara aktarılmış ve üzerinde değerlendirmeler yapılmış ve öneriler geliştirilmiştir. Ortaya çıkan verilere göre, çocukların çoğunun odasını 2 veya 3 kardeşiyle paylaşmakta olduğu, dolayısıyla düşük metrekareye sahip olan bu odaları çocukların sadece uyku ve ders çalışmak için kullandığı görülmüştür. Yetersiz alan nedeniyle, yeterli oyun olanağı olmadığı ve çocukların salonda veya bahçede zaman geçirdiği ortaya çıkmıştır. Bu duruma sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerde bu duruma daha sık rastlanmaktadır. Orta ve iyi sosyoekonomik düzeydeki aileler çocuklarına doğru renk ve yeterli ışığa sahip olan alanlarda zaman geçirmelerini sağlamaktadırlar. Aynı zamanda misafirlerden rahatsız olmadan rahat uyuma, ders çalışma ve özgürlükleri kısıtlamadan odalarından memnun oldukları tespit edilmiştir. Tezin sonunda çocuk odalarının çocuklar için daha sağlıklı mekanlar haline gelebilmesi için tasarımcılar ve ebeveynlerin önemli bir katkısı olduğu belirtilmektedir.

Şekil 4.10 Çocukların “Hayalinde ’ki Ev” konulu çizimleri (Tavşan, 1995)

Kuşaslan (2007) “Yapıların Çocuk Sağlığı Üzerinde Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde, yapıların fiziksel çevresinin insan sağlığını etkileyen özelliklerinin

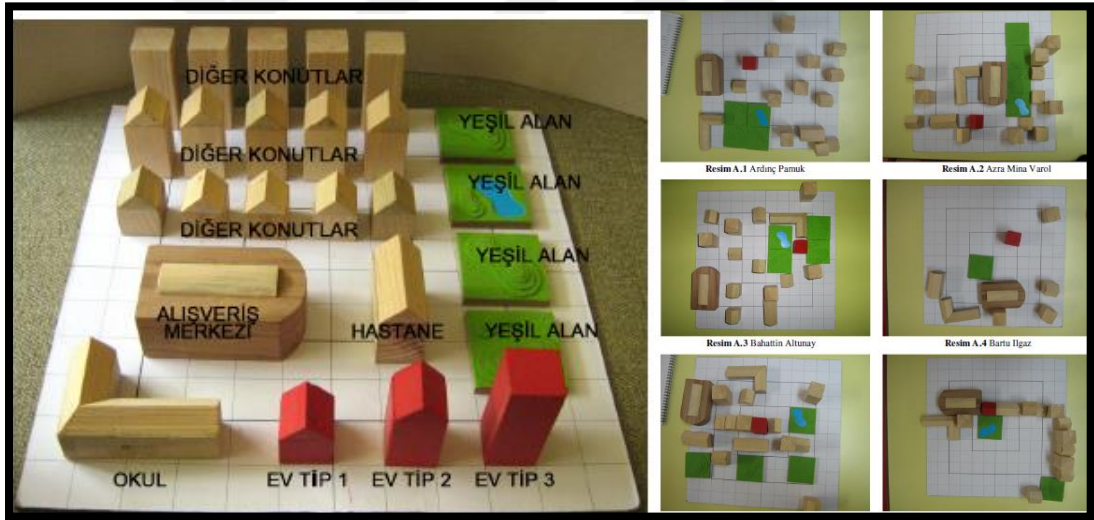
araştırılmasından yola çıkarak, konut ve okul öncesi eğitim kurumlarında çevrenin çocuk sağlığına olan etkisi ve risklerini ortaya çıkartılmasına amaçlamıştır. Literatür taraması kapsamında, yapıların fiziksel ve sosyal çevresi kavramları iç ve dış mekan olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda, farklı alanlardaki kitap ve geçmiş çalışmalardan, güncel dergiler, internet ve YTÜ kütüphanesinden yararlanılmıştır. Yapının fiziksel dış çevresinde doğal (hava, su, toprak, canlılar) ve yapılı (yapılar, yollar, parklar vb.) çevreler bulunmaktadır. Yapının sosyal dış çevresi (sokak, mahalle, semt, kent, kurumlar) ise ahlak, örf/adet, moda ve hukuk kurallarına uyum sağlayarak belirginleştiği saptanmıştır. Öte yandan, yapının fiziksel iç çevresinin boyutsal, biçimsel, görsel, ses, dokunma ve atmosferik özellikleri olduğundan söz edilmektedir. Yapının sosyal iç çevresi ise yapıyı kullanan insanların grup oluşturma (öğrenciler, hastalar, aileler, sürekli ve geçici kullanıcılar), normlara (din, ahlak, örf/adet, moda, hukuk) uyma ve sosyalleşme sürecine etki özellikleri ile oluştuğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra, çocukların psikolojik, biyolojik ve sosyal özellikleri araştırmaya dahil edilmiştir. Çocukların konut ve okul öncesi eğitim kurumlarında karşı karşıya olduğu sağlık risklerini belirlemek üzere, yapı biyolojisi modeli ve risk değerlendirilmesi modelini birleştirerek çocuk sağlığı risk değerlendirme modeli geliştirilmiştir (Şekil 4.11). Söz konusu olan modelin geliştirme sürecinde, çocukların bulunduğu mekanlarda sağlık sorunları yaratmaya yol açan mekanların boyutsal ve biçimsel yetersizliği, aydınlatmanın, dokunmanın ve atmosferik özellikleri incelemeye alınmıştır. Bu inceleme çerçevesinde, konut ve okul öncesi eğitim merkezlerinde risk değerlendirme süreci başlatılmış ve boyutsal ve biçimsel, aydınlık düzeyi, gürültü, doku ve atmosfer riskleri üzerinde araştırma yapılmıştır. Tezin son bölümünde, çocuk sağlığı risk değerlendirmesi modeli kullanarak, çocukların yapıdan kaynaklanan hastalıklara yakalanma olasılıklarını düşürebilmek adına konut alanları ile ilgili ailelerin bilgilendirilmesi önemli görülmüştür. Ayrıca, okul öncesi eğitim merkezlerinde Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili kurumların önlemler alması gerektiği saptanmıştır.

Şekil 4.11 Çocuk sağlığı risk değerlendirme modeli (Kuşaslan, 2007)

Öztürk (2009) “Ev Kavramı ve Çocuklarda Konut Çevresinin Algılanması” başlıklı yüksek lisans tezinde, ev kavramı ve çocuklardaki yansıması, çocuk gelişimi, algı ve çevre algısının kavramsal araştırmasından elde edilen bilgiler ışığında bir alan çalışması gerçekleştirmiştir. Kişi ve çocuklarda, çevre algısında evin konumu, ev imajının oluşumu ve ev ile bağlılık ilişkisi tezin irdelemeyi amaçladığı üç ana başlık olmuştur. Bu doğrultuda, algı, bilişim, davranış ve insanda algılama mekanizması incelenmiştir. Aynı zamanda, Gestalt Psikolojisi, İşlemsellik, Piaget’nin algı teorileri ve algının ekolojik ve kültürel teorileri irdelenmiştir. Kavramsal araştırma ışığında, çocuğun zihinsel şemasında konut ve çevresinin doğru konumlanmasını ortaya çıkarmaya hedefleyen alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Orta ve düşük sosyoekonomik düzeye sahip iki farklı anaokulundaki çocuklara bir deney şablonu hazırlanmıştır (Şekil 4.12). Söz konusu olan şablonda, çocuklardan üç ev tipi arasında seçim yapmaları, yeşil alan, alışveriş merkezi, hastane ve okul yapılarından oluşan bir çevre örneklemini oluşturmaları istenmiştir. Yapılan alan çalışmasında, çocukların bilişsel haritasında evin bir referans noktası olduğu ve hayatın merkezine yakın yer aldığı gözlenmiştir. Ev ile ilgili ortaya çıkan bu sonucun, çocukların cinsiyet ve sosyoekonomik düzeyinden etkilenmediği ortaya çıkmıştır. Buna karşın, okul, yeşil alan ve alışveriş merkezi gibi diğer kentsel alanların konumlanmasında

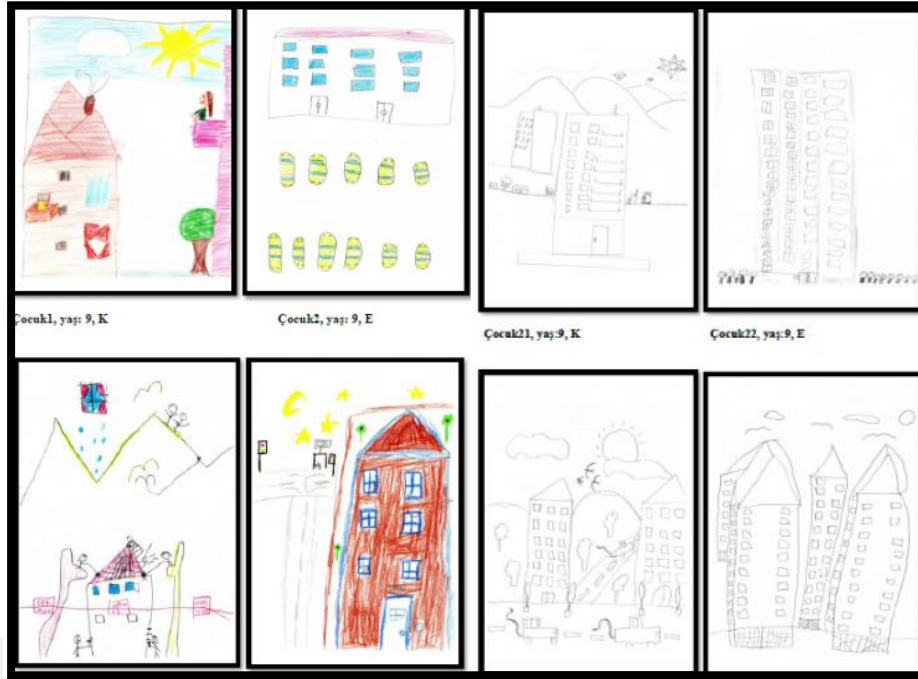
ise, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey değişkenlerinin sonuçları etkilediği tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre önemli olan diğer konu ise çocuklar tarafından okulun diğer yapılara nazaran eve daha yakın konumlandırılması olmuştur. Sosyal ve kültürel anlamda çocuk gelişiminin önemli bir kısmını oluşturan bu iki öge arasındaki açık ilişkinin, diğer kentsel öğelerin bir adım önünde olduğunu ortaya koymaktadır. Bir diğer önemli konu çocukların alışveriş merkezlerinden çok, yeşil alan, park ve oyun alanlarıyla ilişkili olmayı tercih ettiği saptanmıştır. Elde edilen sonuçlardan yola çıkarak günümüz şehircilik anlayışında yetişkin ve engelsiz bireylere yönelik düzenlemelerin yanı sıra, çeşitli çevrelerde büyüyen ve gelişen çocukların da kentsel alandaki gereksinimlerinin ve isteklerinin göz önüne alınması gerektiği ortaya çıkmıştır. Özellikle ev ve yakın çevresini kapsayan konut bölgelerinde çocukların da toplumun bir parçası olduğu kabul edilmeli ve onların da tasarım sürecine katılmaları sağlanmalıdır.

Şekil 4.12 Deney şablonu ve öğrencilerin oluşturduğu şemalar (Öztürk, 2009)

“Çocukların Yaşanılan Yer ve Buna Bağlı Olarak Mekan Algısının İncelenmesi: Yüksek Konut Yapıları Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde Uçar (2013), çocuğun yakın çevresini oluşturan sosyal çevre ve fiziksel çevresinin özelliklerini inceleyerek yüksek konut yapılarında yaşayan çocukların mekânsal algılarının gelişimi ve onların ihtiyaçlarına cevap veren yaşamı ele almıştır. İnsanın içerisinde bulunduğu mekan onların ihtiyaçlarının karşıladığı ölçüde algılarının gelişmesini de sağlamaktadır. Bu nedenle mekan ve algı kavramlarının birbirinden bağımsız olmadığını

savunmaktadır. Tez kapsamında, gelişen ve değişen mimarlığa bağlı olarak mekan algısı kavramı kullanıcı profili olarak çocuklar üzerinden yüksek konut yapıları örneğinde ele alınmıştır. Bu bağlamda, yüksek konut yapılarında çocuk mekan algısı ve fiziksel çevre ilişkisini kapsayan yurtiçi ve yurt dışındaki akademik çalışmalar incelenmiştir. Tezin amacı ise, yüksek konut yapılarında yaşayan çocukların mekan algılarının nasıl şekillendiğini araştırmak ve bu araştırma sonucunda elde edilen verilere göre olumsuzlukların iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirmek olmuştur. Bu amaç çerçevesinde, literatür taraması yapılmış ve algı kavramı, gelişimi, Gestalt algı kavramı, Bilgi İşlem kavramı ve Piaget'nin algı kavramı incelenmiştir. Aynı zamanda, Piaget'nin çocukta algısal ve bilişsel gelişim dönemleri üzerinde durulmuştur. Çocukta mekan algısı, çocuk ve çevre, çocuk ve konutun yakın çevresi de incelenen kavramlar arasında yer almıştır. Literatür araştırması ışığında, İzmir'de yüksek konutlarda yaşayan çocukların yaşadığı çevre hakkında düşüncelerini harekete geçiren ve sorgulamasını sağlayan alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Söz konusu alan çalışması 2011 yılında Mavişehir İlköğretim Okulu ve Atakent İlk Öğretim Okulu'ndaki 7-11 yaş gurubu öğrencileri ile iki aşamalı olarak yürütülmüştür. Öncelikle mimarlık üzerine bir söyleşi düzenlenmiş, ardından da çocuklardan yaşadıkları odanın penceresinden dışarıya baktıklarında gördüklerini resmetmeleri istenmiştir (Şekil 4.13). Bunun yanı sıra, anket ve atölye çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda yüksek konutta yaşayan çocukların hislerinin olumlu olduğu ancak yüksek olmayan konutlarda yaşayan çocukların olumsuz düşüncelerinin daha baskın olduğu görülmüştür. Yüksek olmayan konutlarda yaşayan çocuklarda heyecan, korku ve endişe hisleri daha baskın iken yüksek yapılarda yaşayan çocukların mutluluk, sevinç ve güç gibi hisleri ön planda olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, çocukların çevre algısının gelişimini sağlaması adına, kent planlamasında çocuk ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmak, çocuklara yönelik kararların verilmesini önemli kılmak ve onların katılımıyla yaşadıkları çevreyi onların bakış açısından gözlemleyerek yaratılması önerilmiştir.

Şekil 4.13 Çocukların odaların penceresinden dışarıya baktıkları manzaradan çizdikleri resimler (Uçar, 2013)

Öztürk (2015) “Çocuklarda Ev ve Yakın Çevre Algısı Üzerine Bir İrdeleme” başlıklı yüksek lisans tezinde, 6 yaş gurubu çocukların ev kavramı ve yakın çevre algısını biçimlendiren faktörleri araştırmıştır. Literatür araştırmaları kapsamında, algı ve biliş kavramı, çocuk algısı gelişim süreci ve mimarlık açısından ev ve çevresi açılımı üzerinde durulmuştur. Algı ve bilişsel gelişim kavramı çerçevesinde Lev Vygotsky 'ye göre bilişsel gelişim, Jerome Bruner'e göre bilişsel gelişim, Piaget'e göre bilişsel gelişim araştırmaya dahil edilmiştir. Ayrıca, Türkiye'deki çocuk koruma sistemi ve çocuğun aile dışında hangi kurumlarda ve ne şartlar altında yaşadığı incelenmiştir. Alan çalışmasında, 6 yaşındaki çocukların ev ve ev çevresi konusunda algı düzeyleri ve tepkileri ele alınmıştır. Bu bağlamda, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemler aracılığıyla çocuklarda ev ortamında aidiyet duygusunun gelişimi, ailesiyle yaşayan ve koruma altında yaşayan çocuklar arasında ev kavramının farklılıkları veya benzerlikleri tartışılmıştır. Aileleriyle yaşayan ve çocuk evlerinde yaşayan iki farklı sosyokültürel çevrede, üç aşamalı alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Öncelikle Lego materyalleri ile modelleme, ikinci olarak resim çalışması ve son olarak görsel anket çalışması yapılmıştır (Şekil 4.14). Yapılan çalışma sonucunda, çocuk evlerinde yaşayan ve

aileleriyle yaşayan çocukların yaşadıkları evde mekânsal ihtiyaçlarına karşı belirgin bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Üç aşama sonucunda, iki grup arasında işlevsel ve biçimsel alanlarda büyük farklılıklar görülmemiştir. Ancak aileleri olmadan yetişen çocukların duygusal anlamda eksiklerinden dolayı resim çalışmasında anlamsal yönde farklılıklara rastlanmıştır. Tezin sonunda, iki grup çocuklar için ev ve çevresini onların aidiyet duygularını güçlendirmek adına, ev mekanını kendi seçimleri doğrultusunda donatılması önerilmiştir.

Şekil 4.14 Pilot çalışmadaki çocukların, üç boyutlu ve resim çalışmaları (Öztürk, 2015)

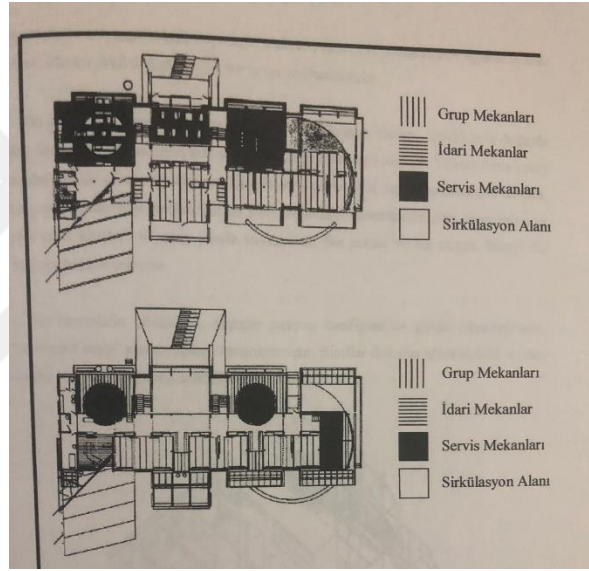
Çermikli (2015) “Çocuğun Konut Algısının Sözel ve Görsel Temsiller Üzerinden Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, mimari temsilleri ve çocuğun temsil araçlarını incelemiş ve alan çalışması kapsamında çocuğun konut algısını yorumlamıştır. Öncelikle çocuk gelişimini, bedensel, motor, dil, duygusal ve sosyal

4.2.2 Eğitim alanları

Norşon (1998), “ İlköğretim Okulları Açık Alan Tasarım İlkeleri ve Standartlarının Tespiti” başlıklı yüksek lisans tezinde, okullarda ders zamanı dışında yaşanan zamanın belli tasarım ilkeleri ve standartlarına sahip alanlarda geçirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda eğitim ile ilgili tanımlar ve ilköğretim okullarının eğitim sistemi ve süreci incelenmiştir. Bununla birlikte, 7-14 yaş gurubu çocuğun bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimine değinerek söz konusu olan gelişim sürecine büyük rolü olan oyunun tanımı ve oyun hakkındaki kuramlar üzerinde durulmuştur. Kuramsal araştırmanın ışığında, tez kapsamında olan ilköğretim çağındaki çocuklara yönelik oyun türleri, oyun mekanlarının tasarım ilkeleri, standart kavramı ve eğitim alanı standartları incelenmiştir. Alan çalışması kapsamında, Trabzon ilinde farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip üç mahallesinde seçilen üç ilköğretim okulunun açık alan tasarım ilkelerini, standartlarını ve öğrencilerin ders zamanı dışında okulda geçirdiği zamanın verimliliğini belirlemek üzere, matematiksel bir ilişki modeli ile öğrencilerle anket çalışması yapılmıştır. Bu anket çalışması ile aile özellikleri, öğrencinin bireysel özellikleri ve okulun fiziksel olanaklarının öğrencilerin okul içi boş zaman değerlendirmesinde etkili olup olmadığı, ayrıca etkinlik türüne göre etkinlik grup büyüklüğü, yapılmakta olan ve yapılması istenilen etkinlikleri belirlemeyi hedeflemektedir. Yapılan anket çalışmasının verileri ki kare ve korelasyon analizi yöntemlerini kullanarak değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler ve değerlendirme sonucunda, ilköğretim okullarında öğrencilerin açık alanda oynamak istediği oyunlar için yeterli alan bulamadığı saptanmıştır. Ayrıca imar kanunun öngörülen öğrenci başına 17 m² okul alanı standardının, TC Milli Eğitim Bakanlığının tip projelerindeki rakamla çok farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, ilköğretim okullarının alan seçiminde öğrenci başına düşen alan standartlarının göz önünde bulunması gerektiği vurgulanmış ve ilgili makamların bu konuda hassasiyet ile denetim yapması önerilmiştir.

Havayioğlu (2001), “Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Sistemi Gereksinimlerinin Fiziksel Mekana Yansıması” Yüksek lisans tezinde, okulöncesi

eğitim kurumlarını çocukların mekânsal deneyimlerini göz önünde bulundurarak, fonksiyon ve işlevsel açısından değerlendirmeye almıştır. Bu bağlamda çocuğun gelişim süreci, oyun ve oyun çevreleri ile kurduğu ilişki, anaokulların mekânsal kurgusu ve mekânsal düzenlemeleri gibi kavramlar literatür çalışmasında araştırılmıştır. Alan çalışması kapsamında örnekleme araştırma yöntemiyle dünyanın farklı bölgelerinden anaokulu yapıları seçilmiştir. Plan ve fonksiyon açısından değerlendirmeye alınan okul yapıların, mekan niteliği ve mekan düzenlemeleri açısından sınıflandırılmış ve gelecek çalışmalara yön verilmesi üzerinde sunulmaktadır (Şekil 4.16).

Şekil 4.16 Alan çalışmasında kat planların fonksiyon analizi (Havayioğlu, 2015)

Zengin (2001), “İlköğretim Okullarında Açık Alan Performansının Değerlendirilmesi ve Okul Oyun Alanları İçin Tasarım Kriterleri” başlıklı yüksek lisans tezinde, mevcut oyun alanlarının yetersiz kaldığına ilişkin okul bahçelerinin alternatif oyun alanı olarak tasarlanabileceğini savunmuş ve gerekli tasarım ilkelerini belirtmeyi amaçlamıştır. Tezin ilk bölümünde, oyunun tarihçesi, çocuğun oyun ile ilişkisi ve geleneksel, çağdaş, macera, yaratıcı, özel oynama ve öğrenme alanları gibi oyun tipleri incelenmiştir. Kavramsal araştırmanın devamında İngiltere, Almanya, Amerika, Hollanda ve İsveç olmak üzere yabancı ülkelerin ilköğretim eğitim sistemleri araştırılmıştır. Türkiye’de ise Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinin ilköğretim sistemlerinin işleyişi ve aynı zamanda günümüzde Türk Milli Eğitim

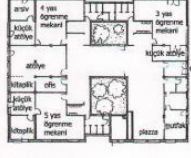
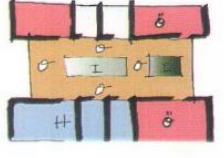
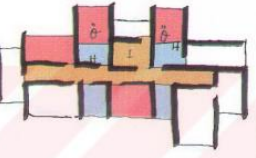
Sisteminin genel yapısı ve özellikle İstanbul'daki eğitim durumu incelenmiştir. Alan çalışması kapsamında, İstanbul kentinde farklı gelir gurubuna ait üç semtin 9 ilköğretim okulunda kent ortamındaki oyun alanı ve okul bahçeleri kullanımları ile ilgili anket çalışması yapılmıştır. Ayrıca öğrencilerden nasıl bir oyun alanı hayal ettiklerine dair bir çizim yapmaları istenmiştir (Şekil 4.17). Bu çizimler tezin amacı doğrultusunda değerlendirilmiştir. Yapılan anket, gözlem ve resim çalışması sonucunda elde edilen verilerin analizi ışığında, kent ortamında yoğun yapılaşma nedeniyle okul dışı saatlerinde kullanılmayan okul bahçelerinin oyun alanı olarak değerlendirilebileceği öne sürülerek, okul bahçelerinin çocuklar için her türlü oyun ve spor faaliyetlerinin yer aldığı yaşayan mekanlar haline dönüşebileceği savunmaktadır.

Şekil 4.17 Alan çalışmasında çocukların çizdiği resim örnekleri (Zengin, 2011)

Şener (2001), “Okulöncesi Çocuk Eğitim Merkezleri İçin Değişebilir/ Dönüşebilir/ Esnek Bir Fiziksel Çevre Modeli” başlıklı doktora tezinde okul öncesi eğitim kurumlarında mekânsal örgütlerin fiziksel çevre ile ilişkisini ele almıştır. Bu bağlamda okul öncesi eğitimin tanımı araştırılmış ve Türkiye’de ki durumuna değinmiştir. Tez kapsamında çocuk ve fiziksel çevrenin ona sağladığı öğrenme deneyimlerindeki ortamın zenginliği açısından çocuğun gelişimsel aşamalarını çocuk ve fiziksel çevre ile etkileşimi araştırılmıştır. Tezde 3-6 yaş arası okul öncesi çocuğun sosyo-duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimi çocuğun fiziksel çevresi ile ilişki kurarak incelenmiştir. Okul öncesi eğitim merkezlerinde uygulanan Reggio Emilia, Montessori ve Waldorf yaklaşımlarına değinen tezde, bu yaklaşımları uygulayan uluslararası 37 adet okul öncesi çocuk eğitim merkezi incelenmiş ve

bunlar üzerinde tipolojik bir analiz yapılmıştır (Şekil 4.18). Bu analiz sonucunda eğitim sistemi ile okul öncesi çocuk eğitim merkezlerinin mekânsal kuruluşu ve plan düzenleri arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda, değişebilir, dönüşebilir ve esnek bir okul öncesi eğitim merkezi için “Fiziksel Çevre Modeli” geliştirilmiştir. Bu model önerisi ile okul öncesi çocuk eğitim merkezlerin tasarımına ve eğitim veren eğitmenlere ve kurumlara katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

OÖÇEM	PLAN ŞEMASI	TİPOLOJİK ANALİZ	FİZİKSEL VE MEKANSAL ÖZELLİKLER	EĞİTİM SİSTEMİ
Ö 1 DIANA OKUL ÖNCESİ ÇOCUK EĞİTİM MERKEZİ YERİ : REGGIO EMILIA- İTALYA M ² : YAPIM YILI : 1990 TASARIMCI :			İÇ BAHÇE AYNI ZAMANDA IŞIKLANMAYI SAĞLAYARAK ÖĞRENME MEKANLARININ DOĞA İLE DOLAYSIZ BAĞINI SAĞLAMAKTADIR.	REGGIO EMILIA
Ö 2 SMART START OKUL ÖNCESİ ÇOCUK EĞİTİM MERKEZİ YERİ : TEXAS – A.B.D. M ² : YAPIM YILI : 1990 TASARIMCI :			IŞIK ÇEŞMESİ YOLU İLE PLANDA DOĞAYA AÇILMA	REGGIO EMILIA

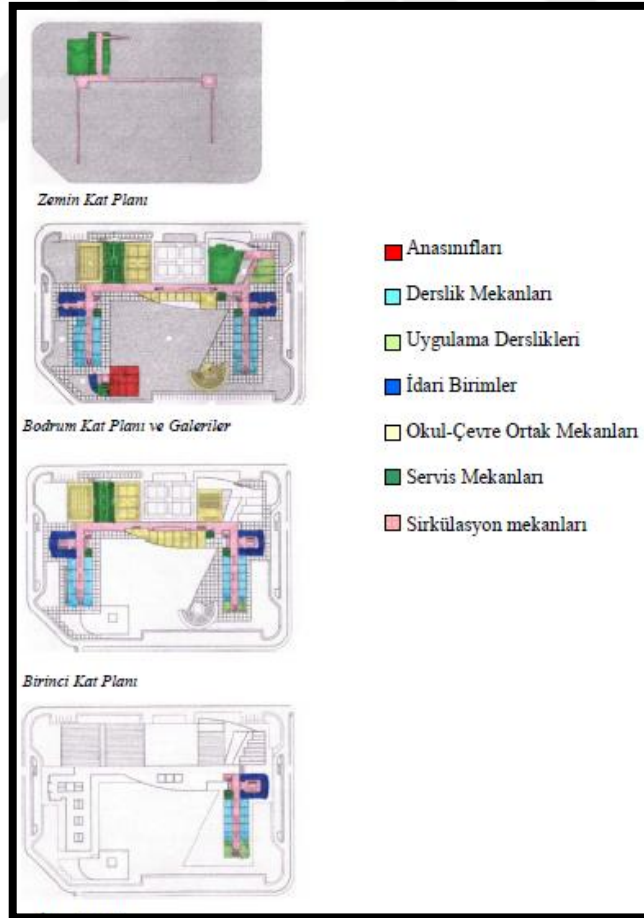
Şekil 4.18 Okul öncesi eğitim merkezlerin tipolojik analiz örneği (Şener, 2001)

Özbayraktar (2002), “İlköğretim Okullarının Kurumsal – Toplumsal ve Fiziksel Analizi” başlıklı doktora tezinde, Türkiye’de 1923 -1997 arasındaki ilkokul, ortaokul ve ilköğretim okulu projeleri, özel ilköğretim okulları ve gelişmiş ülkelerin ilköğretim okulu örneklerini incelemiştir. Bu karşılaştırma ve incelemeler sonucunda, Türkiye’de bahsi geçen zaman aralığındaki ilköğretimin kurumsal yapısında ve planlamasındaki değişimin saptanması, eğitimde değişen felsefeye bağlı oluşan “toplum okulu” ile “öğrenciler üzerinde etkili fiziksel çevre” anlayışlarının analizleri yapılmıştır. Ortaya çıkan veriler ışığında eksiklik ve farklılıklar doğrultusunda çözüm önerileri geliştirilmesi ve okul yapılarının analiz edilebileceği yeni bir metot üretilmesi amaçlanmıştır. Tezin kuramsal araştırma ve genel bilgiler bölümlerinin sonrasında “morfolojik kart tekniği” ile 1923-1997 yılları arasında 6-14

yaş grubuna eğitim veren toplam 11 ilkokul, ortaokul ve ilköğretim okulu; 1998 tasarımı 9 adet 8 yıllık kesintisiz ilköğretim okulu; 5 adet 1990 sonrası yapılan özel okulu; toplam 15 adet ABD, Kanada, İngiltere, İspanya gibi gelişmiş ülkelerin ilköğretim okulları analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde geliştirilen analiz yönetimi ile Türkiye ve gelişmiş ülkelerin ilköğretim okullarında “toplum okulu” düşüncesinin oldukça yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çelik (2003), “İlkokul Projelerini Değerlendirmek İçin Tasarım Değerlendirme Aracı Geliştirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Amerika ve Avrupa’daki ilkokul tasarımları ve güncel tasarım konseptlerini inceleyerek, gelecek tasarımlara yol gösterebilmesi adına bir tasarım değerlendirme kılavuzu hazırlamayı hedeflemiştir. Nitel bir araştırma çerçevesinde ve doküman analizi araştırma yöntemini kullanarak Türkiye’deki farklı dönemlerin eğitim programlarının amacı ve dünyadaki okul tasarımı eğilimleri üzerinde incelemeler yapılmıştır. Tez kapsamında tasarım ile ilgili yaklaşımların kriterleri detaylı olarak araştırılmıştır. Topografya, bitki örtüsü, güneş yönü ve iklim değişiklikleri doğal tasarım faktörleri olarak, ulaşılabilir alan, sınırlı alan, ses, hava kirliliği ve güvenlik ise yerleşim alanı faktörleri olarak belirtilmiştir. Nitel fonksiyonel tasarım koşulları bağlamında, esnek, güvenli, erişebilir, doğal ışık kullanımı, renk, havalandırma, akustik, sürdürülebilir, oyun alanları ve mekan organizasyonları üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte nicel fonksiyonel tasarım koşulları olarak, farklı mekanların kat alanının oranı ve engelli erişimi incelenmiştir. Tezin tasarım faktörlerini ele alan bölümünde yönler, geometri, tipoloji, okunabilirlik gibi başlıklar ele alınmıştır. Son olarak, yapısal tasarım metotları ve enerji verimliliğinden söz edilmiştir. Tez sonunda ele alınan tasarım faktörleri ışığında okulların hem eğitim hem sosyalleşme alanlarına dönüşmesi konusunda yapılması gereken uygulamalara değinilmiştir. Bu bağlamda ideal ilkokulu tasarımında plan üzerinde sınırlanmamış sirkülasyon alanları, iç ve dış mekanların doğal ışık ve doğal havalandırma kaynaklarından faydalanması, arsa seçimi ve her iklime özgü okul tasarımı önerilmiştir. Ayrıca güvenli ve erişebilir oyun alanları, okulun iç ve dış mekanlarında malzemelerin doğru renk, doku ve ölçek seçimi ve öğrenci sayısına uygun alan belirlenmesi konusundaki eksikliklerin giderilmesi gerektiği öne sürülmüştür.

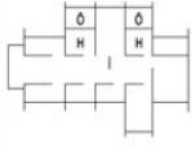
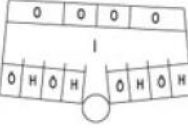
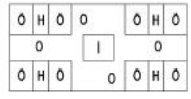
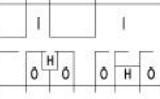
Korkmaz (2004), “İlköğretim Okulu Mekanlarının Kullanım Yetkinliği Yönünden İrdelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, ilköğretim okul yapılarının güvenliği, verimliliği ve çocuk sağlığı üzerindeki etkisinin artması amacıyla gelecek tasarımcılara yol gösterebilecek bir altlık oluşturmaya hedeflemiştir. Bu bağlamda Eğitim ve özellikle İlköğretim eğitim kavramı, önemi, gerekliliği, Türkiye’deki tarihçesi ve halihazırdaki durumu araştırılmıştır. Literatür çalışmasında incelenen bir diğer başlık ise ilköğretim yapıların biçimi, niteliği, tasarım kriterleri ve mekânsal gereksinimleri olmaktadır. Elde edilen bilgiler ışığında alan çalışması kapsamında örnekleme araştırma yöntemini kullanarak Dünya ve Türkiye’den örnek ilkokul yapıları kat planları üzerinden incelemeye alınmış ve analiz edilmiştir (Şekil 4.19). Bu inceleme çerçevesinde mekanlar arasındaki ilişki sorgulanmış ve çalışmanın sonunda işlevsel açıdan aralarındaki benzerlik ve farklılıklar tartışılmıştır. Tezin sonucunda ilköğretim okulları tasarımında kullanışlı ve plan tipi çözümler sunulmaktadır.

Şekil 4.19 İlköğretim eğitim yapılarının plan üzerinden analiz örneği (Korkmaz, 2004)

Kasalı (2006), “İzmir'deki Özel İlköğretim Okullarında Sınıf Dışı Mekanların Değerlendirilmesi: Öğrenciler Arası Etkileşime Etki Eden Faktörlerin Araştırılması” başlıklı yüksek lisans tezinde, İzmir özel ilköğretim okullarındaki, öğrenciler arasında etkileşimlerin meydana geldiği sınıf dışı mekanları incelemiştir. Bu incelemede, çoklu alan çalışması metodu uygulamıştır. Çalışma ile ilköğretim okullarında sınıf dışı alanların ve niteliklerinin öğrenci etkileşimini teşviki veya caydırıcılıklarının ortaya konması amaçlanmaktadır. Tez çalışması kapsamında İzmir'deki 3 özel ilköğretim okulu ve pilot çalışma olarak da yine İzmir'de bulunan bir devlet ortaokulu incelenmiştir. Bu çalışma için veri toplamada kullanılan araçlar, Friedman, Zimring ve Zube tarafından teorik olarak oluşturulan Occupancy Evaluation (kullanım sonrası değerlendirme) (POE) tekniğine bağlıdır. Yapılar araştırmalar sonucunda, öğrencilerin serbest zamanlarında tercih ettikleri yerlerin iç ve dış mekan bağlamında okuldan okula değiştiği belirlenmiştir.

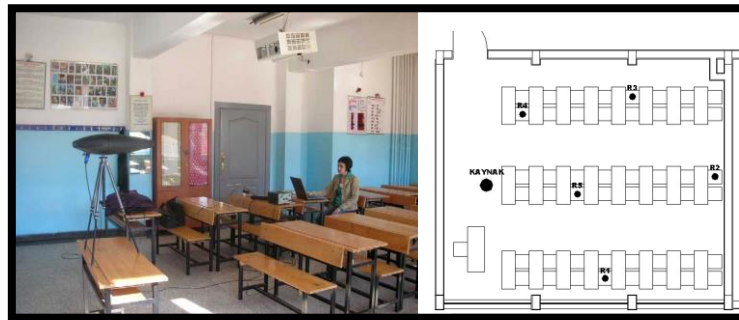
“Okul Öncesi Çocuk Eğitim Merkezlerinde İç ve Dış Mekan Analizlerinin Eğitim Yaklaşımları Çerçevesinde İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, okul öncesi eğitimin tanımı, amacı, önemi ve gerekliliğinden bahseden Uysal (2006) kreş, çocuk yuvaları ve anaokulları gibi eğitim kurumlarının eğitim sistemlerini, mekan organizasyonlarını ve çevre şartlarını araştırmıştır. Okul öncesi eğitimin tarihçesini araştırıldığı bu tezde dünyada ve Türkiye'deki okul öncesi eğitimin gelişimine değinilmiştir. Bu doğrultuda, öncelikle Reggio Emilia, Montessori, Waldorf, Çoklu Zeka ve High Scope çocuk gelişimi yaklaşımlarındaki çevre koşulları, öğretmenin yeri ve mekan organizasyonları incelenmiştir. Ayrıca, Reggio Emilia, Montessori ve Waldorf eğitim yaklaşımlarına ait uluslararası anaokulu örneklerinin çevre ile ilişkisi, fiziksel özellikleri, iç mekan fonksiyon özellikleri, dış mekan organizasyonları ve eğitim yaklaşımları irdelenerek, anaokulun en önemli mekanı olan eğitim odalarının mekânsal düzeni ve diğer birimler ile ilişkisi plan şemaları ve kesitleri üzerinden irdelenmiştir (Şekil 4.20).

	1- SMART START ANAOKULU	2- MCA / UNIVERSAL ANAOKULU		3- MISTELI ANAOKULU	4- YATSUSHIRO-JAPONYA
ANAOKULU	YERİ : TEXAS-ABD YAPIM YILI : 1990 TASARIM :	YERİ : KUZHEY CAROLINA-ABD YAPIM YILI : TASARIM : MARK RIOS		YERİ : HELSINKI-FINLANDIYA YAPIM YILI : TASARIM : KAIRA & KAARTOLUOMA	YERİ : YATSUSHIRO-JAPONYA YAPIM YILI : 1999 TASARIM :
PLAN ŞEMASI					
MEKAN ANALİZİ					
MEKANSAL ÖZELLİKLER	DOĞAL AYDINLATIMA SAĞLANMIŞ SİRKÜLASYON MEKANLARI İLE DIŞ OYUN ALANLARINA AÇILMA .	DOĞAL AYDINLATIMA SAĞLANMIŞ ORTAK OYUN ALANLARI VE ONLARI ÇEVRELEYEN ÖĞRENME MEKANLARI.		MERKEZDE YER ALAN İÇ BAĞÇE, OYUN ALANI İLE ÇEVRELENMİŞ VE ÖĞRENME MEKANLARI BU ALANA AÇILMAKTADIR.	TÜM ÖĞRENME MEKANLARI ORTAK OYUN ALANLARI VE İÇ BAĞÇEYE AÇILMAKTADIR.
EĞİTİM SİST.	REGGIO EMILIA	REGGIO EMILIA		REGGIO EMILIA	REGGIO EMILIA

Şekil 4.20 Reggio Emilia eğitim sistemi mekan analizleri (Uysal, 2006)

Alan çalışması olarak, gözlem ve doküman analiz yöntemlerini kullanan nitel bir araştırma kapsamında Ankara'daki İkiz Montessori Anaokulu, Sihirli Bahçe Montessori Anaokulu, TED Ankara Koleji Anaokulu ve Yeni Ufuklar Anaokulu eğitim yaklaşımları incelenmiştir. Bu doğrultuda, ele alınan anaokullarının çevresel ve kentsel ilişkileri, fiziksel, işlevsel özellikleri, iç-dış mekan organizasyonu incelenmiştir. Alan çalışması sonucunda, Ankara'daki mevcut okul öncesi eğitim merkezlerinin sayısal yetersizliği, kısıtlı fiziksel çevrelerinin olması ve çocuk gereksinimlerini karşılık vermediği saptanmıştır. Bu merkezlerin çoğu anaokulu olarak tasarlanmamış ve apartman katlarına sıkıştırılmıştır. Dolayısıyla, son derece kısıtlı ve elverişsiz koşullarda eğitim alanı olarak kullanılmakta oldukları saptanmıştır. Tezin sonucunda, bu elverişsiz koşulların giderilebilmesi için, ideal bir anaokulu tasarımı; iç ve dış mekan organizasyonu konusunda öneriler sunulmaktadır. Anaokulun bulunduğu bölgedeki konutlar ile ilişkisi, ana trafikten uzak ve güvenli bir yerde bulunması, iklim özelliklerine uygun, etrafı açık ve gürültüden uzak olması dış mekan organizasyonu kapsamında önerilmiştir. İç mekanlar ile ilgili ise binanın formu, fark edilebilir bir giriş, canlı, güvenli ve çocuk ölçekli oyun bahçelerine sahip olması önemli görülmüştür.

Gürel (2007), “İlköğretim Okullarının Akustik Açıdan İncelenmesi: İstanbul’da Bir İlköğretim Okulu Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde, akustik performans kriterlerini inceleyerek örnek bir anaokulunda yerinde yapılan gözlem ile öncelikle mevcut koşulların saptanmasını ve devamında değerlendirmesini hedeflemiştir. Bu hedef doğrultusunda, akustiğin önemini ilköğretim okullarının yerleşme ölçeğinde (arsa seçimi ve ulaşım gürültüsü), bina ölçeğinde (yapı içi gürültüler, kullanıma uygun planlama ve akustik tasarım gerektiren mekanların tespiti) ve yapı elemanı ölçeğinde (sesin yayılma yolları, ses yalıtımı, duvarlar, kapılar, pencereler ve döşemeler) inceleyerek ortaya çıkarmıştır. Nitekim, ilköğretim okullarında akustik gerektiren mekanlar olarak sınıflar, çok amaçlı salon ve kapalı spor salonu incelemeye alınmıştır. Elde edilen bilgiler ve veriler ile akustik performans değerlendirme tablosunu ortaya çıkarılmıştır. Alan çalışması kapsamında, anket ve yerinde ölçü olarak İstanbul’da Oruç Gazi İlköğretim Okulunun akustik açıdan değerlendirmesi gerçekleştirilmiştir. Binanın yerleşimi ve okulun mimari özellikleri çizimler ve fotoğraflarla desteklenmiştir ve sınıflarda seçilen 5 alıcı noktası için konuşmanın anlaşılma (RASTI) ölçümleri DIRAC programı ile yapılmıştır (Şekil 4.21 ve Tablo 4.4). Ayrıca, okulun tüm öğrencileri ve öğretmenlerine uygulanan anket çalışması sonuçlarına yer verilmiş, böylece sübjektif bir değerlendirme yapılmıştır. Tezin son bölümünde anket ve ölçüm sonuçları karşılaştırılmıştır. Söz konusu karşılaştırma sonucunda, sınıflardaki dinleme ortamının oldukça yetersiz olduğu ve ölçülen ses düzeyi oldukça yüksek olması sebebiyle dışarıdan gelen gürültü sınıf içinde çok da etkili olmadığı tespit edilmiştir. Tez çalışmanın sonucunda, bir önceki bölümde elde edilen akustik performans değerlendirme tablosunu baz alarak örnek olarak seçilen İstanbul Oruçgazi İlköğretim Okulu için akustik performans değerlendirme tablosu çıkarılmıştır.

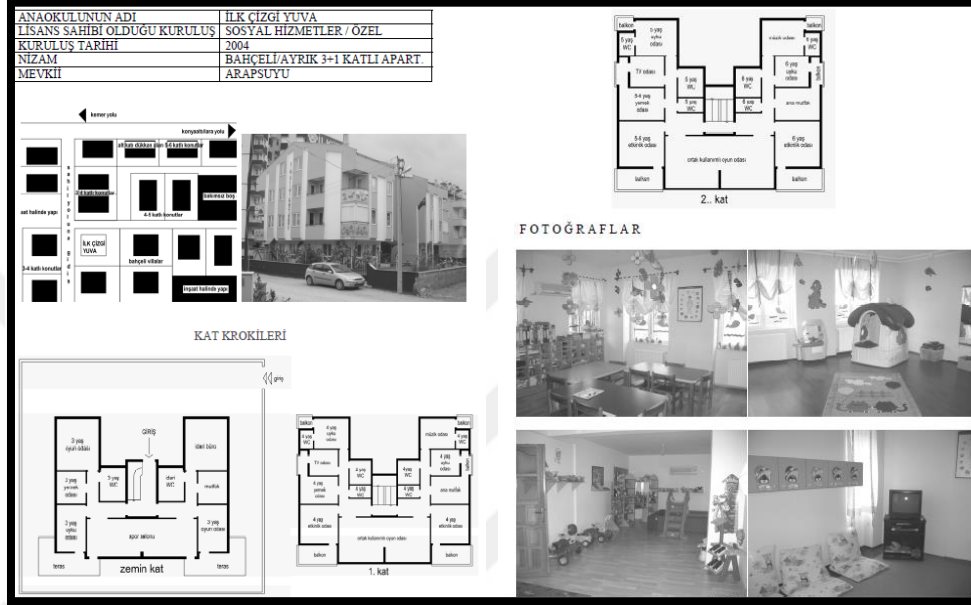
Şekil 4.21 Kaynak ile sınıf içerisindeki 5 alıcı (Gürel, 2007)

Tablo 4.4 Alıcılar ile ilgili değerlendirme tablosu (Gürel, 2007)

Alıcı	Alıcı yüksekliği (m)	Alıcı - kaynak (m)	Alıcı - tavan (m)	Alıcı-yan duvar 1 (m)	Alıcı-yan duvar 2 (m)	Alıcı-yan duvar 3 (m)	Alıcı-yan duvar 4 (m)
R1	1.2	3.45	2	0.62	4.68	6.38	3.45
R2	1.2	6.65	2	3.58	7.88	2.80	0.30
R3	1.2	4.25	2	5.75	5.48	0.92	2.65
R4	1.2	1.05	2	5.40	2.28	1.60	5.85
R5	1.2	2.65	2	3.07	3.88	3.92	4.25

Babaoğlu (2007)'nin “Okul Öncesi Eğitim Merkezleri: Antalya Şehri, Lara-Arpaşuyu Dokuma/Çallı/Bayındır Semtleri Alan Çalışması” başlıklı yüksek lisans tezinde, Antalya’da okul öncesi eğitim merkezlerinin fiziksel özellikleri, eğitim kurguları ve yaklaşımlarının mekansal yansımalarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Anket ve gözlem yöntemleri ile 3-6 yaş gurubu çocukların katılımıyla alan çalışması çerçevesinde çocuğun fiziksel, zihinsel ve algısal gelişimi üzerine araştırmalar geliştirilmiştir. Ayrıca çocuk ve oyun, çocuk ve mekan, çocuk ve sosyal çevre, çocuk ve fiziksel çevre gibi kavramların tanımı yapılmıştır. Nitekim çocuk ve fiziksel çevre konusunda konut ve konut çevresi, kentsel oyun alanları ve okul öncesi eğitim merkezlerine değinilmiştir. Tez kapsamında olan okul öncesi eğitim alanlarının işlevsel özellikleri, genel planlama ilkeleri, bileşenleri ve fiziksel özellikleri tartışılmıştır. Okul öncesi eğitimin amacı, temel ilkeleri, kreş, anaokulu ve anasınıfı gibi kurumlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Okul öncesi eğitimin fiziksel çevre ile ilişkisi ile ilgili olarak Reggio Emilio, Montessori, Waldorf ve High Scope yaklaşımlarına değinilmiştir. Bu yaklaşımların tanımı doğrultusunda, Türkiye genelindeki ve çalışmanın odağı olan Antalya bölgesindeki okul öncesi eğitim merkezleri ele alınmıştır. Alan çalışmasının yapıldığı bölgelerin konumu, gelişimi ve seçim nedenleri belirtilmiştir. Sonuç olarak, yapılan görüşme, krokilime, fotoğraflama ve anket çalışmasından elde edilen veriler grafiklerle açıklanmış ve değerlendirilmiştir (Şekil 4.22). Mekan kurgusu, eğitim yaklaşımları ve yansımaları mevcut durum üzerinden irdelenmiştir. Tezin sonucunda, dünyanın çeşitli ülkelerinde kabul görmüş eğitim yaklaşımları ve bu yaklaşımların mekan kurgusundaki, eğitim kalitesindeki yansımaları bağlamında, Antalya şehrinde sosyo-ekonomik farklılıklar gösteren 3 semtte yapılan çalışmada, semt farkı gözetmeksizin okul öncesi kurumlarının dünyada geçerli olan eğitim yaklaşımları ile ilgili yeterli

düzeyde bilgiye sahip olmadıkları sonucuna varılmıştır. Bu konuda söz konusu olan eğitim yaklaşımlarının Amerika ve Avrupa yaşam kültürüne daha uygun olduğu ve Türkiye’deki eğitime uyum sağlamadığı, dolayısıyla belki de kendi kültürümüzle çok daha özdeşmiş ve yaşam anlayışımızı yansıtan bir eğitim yaklaşımının geliştirilmesi gerektiği önerilmiştir.

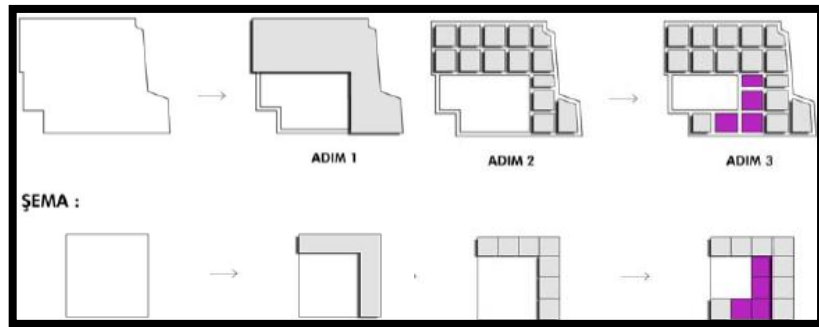

Şekil 4.22 Seçilen anaokulların mekan kurgusunun değerlendirilmesi (Babaoğlu, 2007)

Öktem (2009), “ Otizmlili Çocuklar İçin Özel Eğitim Okulları Tasarım İlkeleri Özel İlgi Özel Eğitim Okulunun Tasarım ve Değerlendirmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, tedavisi olmayan Otizm için özel eğitim mekanlarının mimari tasarım ilkelerini ele almıştır. Aynı zamanda tezin sonucunda elde edilen bilgileri kullanarak tezin yazarı ve Mimar Kadri Atabaş tarafından gerçekleştirilen Özel İlgi Özel Eğitim Okulu tasarımına katkı sağlamak hedeflenmiştir. Tez kapsamında, Otizmin bilimsel açılımı, nedenleri, beraberinde oluşan duygusal bozukluk, entelektüel işleyişi ve sosyal davranış biçimi incelenmiştir. Otizm için tasarlanan okulların tasarım ilkeleri kapsamında basitlik, dinginlik, esneklik ve güvenlik gibi çevresel özelliklerin yanı sıra, tasarım kalitesini etkileyen faktörlere değinilmektedir. Tezin amacı doğrultusunda, ideal ve standartlara uygun bir Otizm eğitim merkezi tasarımı için alan seçimi, planlama, elementlerin seçimi, giriş alanı, bireysel ve grup eğitim sınıfları, idari ve yönetim odaları, spor, müzik, workshop, ıslak hacimler ve oyun

alanlarının sirkülasyonu, ışık, akustik, renk ve mobilya seçimi konusunda kontrol listesi hazırlanmıştır. Ortaya çıkan kontrol listesi ışığında söz konusu olan İlgi Özel Eğitim merkezi tasarımı bahsi geçen faktörlerin standartlara uygun sağlanmasına dair değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir. Tez sonucunda Otizm çocuklara özel bir okulun tasarımı onların gereksinimleri, korkuları, takıntıları ve duygusal duyarlılıklarının dikkate alınması önemli olduğu savunmaktadır. Ayrıca çocukların sosyalleşme, iletişim ve bağımsızlığı açısından bulundukları ortama ait olma hissini uyandıran, misafirperver ve kapsayıcı bir ortamın sağlanması önerilmiştir.

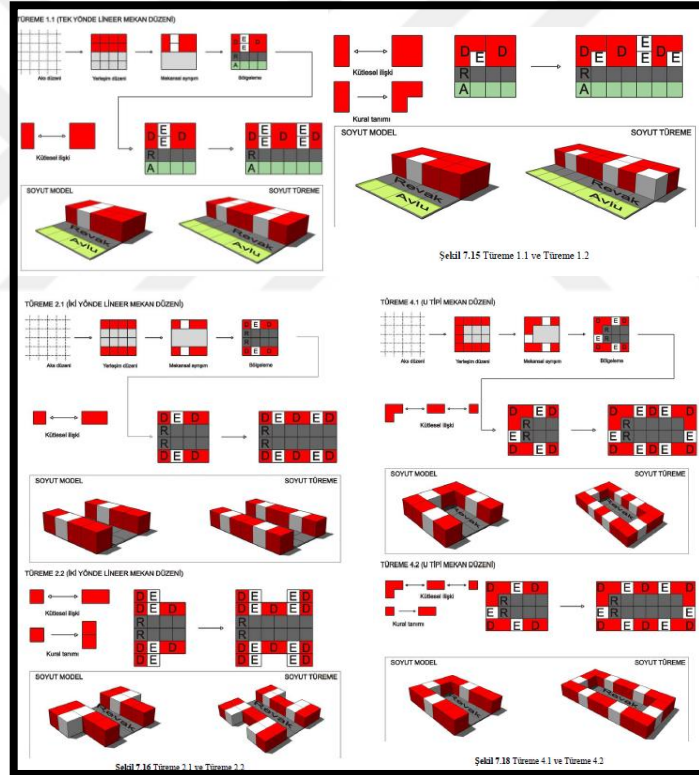
Tok (2009) “Gramer Tabanlı Mimari Tasarım: Mardin’de İlköğretim Okulu Tipolojileri” başlıklı yüksek lisans tezinde, Mardin’de günümüz yapılaşmalar nedeniyle Mardin mimarisiyle bağdaşmayan bir kent kültürünün oluşmakta olduğuna değinmektedir. Dolayısıyla tez kapsamında geleneksel doku ve kültürel mirasla uyum sağlayacak çağdaş ilköğretim okulu tipolojileri önermek amaçlanmıştır. Tezin kuramsal çerçevesi kapsamında, mimari dilin tanımı, geleneksel dokuda mimari tasarım, biçim gramerleri, kullanım alanları ve Mardin geleneksel kentin içinde çağdaş mekanların üretimi nasıl mümkün olduğu ile ilgili araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra, Mardin kenti geleneksel mimari dilini oluşturan öğeler tek tek incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında Mardin’in geleneksel konut mimarisi kapalı (yaşama birimleri ve ilişkileri), yarı açık (eyvan, ravak ve köşk birimleri) ve açık mekanları (avlu ve teras), yapı sistemleri ve malzemeleri araştırılmıştır (Şekil 4.23).

Şekil 4.23 Soyutlanmış Mardin evlerinden biri (Özbek, 2004)

Mardin’deki ilköğretim okullarının geleneksel yapı özellikleri üzerine odaklanan çalışmada, eğitim sorunlarına çözüm önerebilmek ve tarihi dokuyla uyum sağlayan

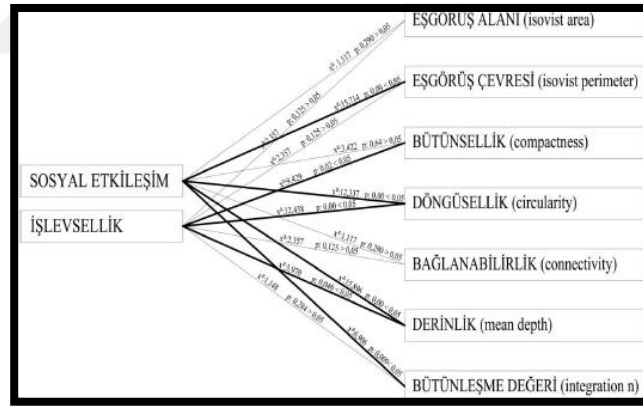
okul tipolojileri üretebilmek adına eğitim sürecindeki okur yazar sayısı, öğrenci ve derslik sayısı gibi parametreler araştırılmıştır. Aynı zamanda, çağdaş eğitim yapılarının taşınması gereken genel tasarım ilkeleri, yapısal tasarım ilkeleri ve ilköğretim okulunun mekânsal bileşenleri incelenmiştir. Alan çalışması kapsamında, Doç. Dr. Birgül Çolakoglu'nun Mardin bölgesi üzerine yürüttüğü atölye çalışmalarına dayanarak, Mardin evlerinin plan tiplerin soyutlanması yoluyla U tipi, L tipi, tek yönde lineer kapalı mekan ve çift yönde lineer kapalı mekan düzenlemeleri üzerinde yapılan çalışma sonucunda yeni soyut biçimlerin fonksiyonel çözümlemesi yapılmıştır (Şekil 4.24). Bu doğrultuda, geleneksel mekanların çağdaş mekanlara dönüştürülmesi üzerinde incelemeler yapılarak yeni tipoloji önerileri ortaya çıkartılmıştır.

Şekil 4.24 Oluşturulan mekan şemaları (Tok, 2004)

Koç (2012), “Çocuklar İçin Tasarlanan Mekanlarda Bilişsel Sınırlar” başlıklı yüksek lisans tezinde, 3-6 yaş gurubu çocukları kapsayan bir çalışma yapmıştır. Görüşme, gözlem ve resim çalışması yöntemlerini kullandığı alan çalışmasında çocuk, algı ve çocukların bilişsel gelişimini ele almıştır. Bu tez kapsamında algı,

bilişim ve davranış mekanizması, çocuğun fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimi, çocukta mekan algısı ve topolojik, projektif, metrik ve imgesel mekanla ilişkisi doğrultusunda literatür taraması yapılmıştır. Çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında tasarım olgusu ve tasarım problemleri, eğitimin tanımı, amacı, tarihçesi, dünya ve Türkiye’deki gelişimi ve ideal okul öncesi eğitim kurumlarının çevresel, fiziksel ve işlevsel özelliklerine değinilmiştir. Alan çalışması kapsamında İstanbul’da bir anaokulunun 4 farklı sınıfında bulunan çocuklarla etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlikler çerçevesinde çocukların yoğun iletişim kurdukları ve sosyalleştiği mekanlar tespit edilmiştir. Bilişsel gelişime bağlı mekânsal özelliklerin değerlendirilmesi ve bilişsel haritalama yöntemiyle elde edilen mekânsal fonksiyonların yüzde dağılımına göre değerlendirilmesi yapılmıştır (Şekil 4.25). Alan çalışmasında, oyun alanları çocukların sosyalleşmeye başladıkları ve fiziksel aktivitelerini gerçekleştirdiği alanlarının olduğu belirtilmektedir. Dış mekan oyun alanlarında, çocuklar fazla enerjilerini açığa çıkarırken aynı zamanda sosyal yeteneklerini ve hayal güçlerini geliştirdikleri saptanmıştır.

Şekil 4.25 Sosyal etkileşim ve işlevsellik özelliklerinin mekansal kurguya ait yapılan değerlendirme (Koç, 2012)

Şahin (2012), “Engellilere Yönelik Eğitim Yapılarının Tasarım Prensipleri ve Örnekler Üzerinde İncelenmesi” başlıklı Yüksek lisans tezinde, özel eğitim merkezlerinde engelli çocukların sorunları ve sahip oldukları yetenekler doğrultusunda yapılması gereken mimari düzeltmelerin gerçekleşmesine ve dolayısıyla engelli çocukların topluma daha faydalı bireyler haline gelmelerini ele almıştır. Günümüzde engelli çocukların onlara özgü tasarlanmamış mekanlarda

bulunmaları sosyal hayattan uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Tez kapsamında literatür araştırması çerçevesinde engelli kavramı ve sınıflandırması, özel eğitim kavramı, ilkeleri, amacı ve önemi araştırılmıştır. Ayrıca duysal, işitme, görme, zihinsel, bedensel, ortopedik ve diğer engelli guruplarına yönelik eğitim yapılarının tasarım prensipleri üzerinde incelemeler yapılmıştır. Bu bağlamda mevcut özel eğitim yapılarında her bir engelli gurubuna ait sorunlar doğrultusunda her mekan için eksiklikler tespit edilmiş ve önerilerde bulunulmuştur. Dünya'dan “Hollywater School, Bordon, İngiltere”, “Hazelwood School, İskoçya”, “Canadian National Institute for the Blind, Toronto, Kanada”, “Heritage Park Community School, Sheffield, İngiltere”, “Baytree Community Special School, İngiltere” ve “W. Ross. Macdonald School, Brantford, Kanada” ve “Metin Sabancı Spastik Çocuklar ve Gençler Rehabilitasyon Eğitim ve Üretim Merkezi, İstanbul”, “İstiklal İlköğretim Okulu, Devrek, Zonguldak”, “Tekrime Tarman Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İstanbul” Türkiye'den engellilere yönelik özel eğitim yapıları incelenmiş ve birbiriyle kıyaslanmıştır. Yapılan incelemeler çerçevesinde dünyadaki örneklere bakıldığında özel eğitime daha önem verildiği ve engelli eğitim okullarının prensiplere daha uygun yapıldığı saptanmıştır. Türkiye'de ise bu okullarının sayısı az olmakla birlikte farklı engelli guruplarının özellikleri doğrultusunda tasarlanmadığı ve kalite olarak yetersiz kaldığı belirtilmektedir.

Tonguç'un (2012), “Sürdürülebilir Tasarımın Okul Öncesi Eğitim Yapıları Örneğinde İrdelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, eğitim ve okul öncesi eğitimle ilgili dünya ve Türkiye'de okul öncesi eğitim anlayışı ve yapılarının gelişiminin yanı sıra sürdürülebilirlik kavramı, eğitim yapılarının sürdürülebilirliğinin önemine yer vermiştir. Bu bağlamda, eğitimde sürdürülebilirlik, sürdürülebilir okul öncesi eğitim yapıları araştırılmıştır. Tezde nitel bir araştırma çerçevesinde araştırma yöntemi olarak literatür taraması ve doküman analizi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca sürdürülebilir yapılar ekolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel tasarım kriterleri üzerinden ele alınmıştır. Yapıların yerleşim alanı, su korunumu, enerji ve atmosfer, ulaşım, doğal aydınlatma ve doğal havalandırma sağlaması gibi konular ekolojik tasarım kriterleri başlığı altında incelenmiş, ekonomik kriterler açısından da bina formu ve kabuğu, uygun malzeme ve yapı elemanı seçimi, mekan

organizasyonundan söz edilmiştir. Sürdürülebilir eğitim yapısı olarak Heidenau Anaokulu, Fuji Anaokulu, Oliver Anaokulu, Sanat Isabel Anaokulu, Bali’de Yeşil Eğitim Merkezi, Dragen Çocuk Evi, Sighartstein Anaokulu, Barbapapa Anaokulu, İspanya’da Park İçinde Anaokulu, Holzbauweise Anaokulu, Bernts Have Günlük Bakım Merkezi, El Porveneir Sosyal Anaokulu, Freispiel Anokulu ve La Cabanya Anaokulu olmak üzere 14 okul öncesi eğitim yapısı örnek olarak seçilmiş ve analiz edilmiştir. Alan Çalışmanın sonucunda örnek okulların incelemesinden elde edilen ekolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel tasarım kriterleri tartışılmıştır. Ortaya çıkan bulgular ışığında, ‘‘sürdürülebilir okul öncesi eğitim yapılarının potansiyellerinde hangi sürdürülebilirlik bileşenlerinden (ekolojik, ekonomik, sosyal-kültürel), en fazla hangi sürdürülebilirlik kriterlerini (yerleşim alanının seçilmesi, bina formu, uygun malzeme kullanımı vb.) taşıdığı ve bu kriterlerin en çok ön plana çıkan maddeleri (yaya ve bisiklet yollarının tasarımı, dış mekân tasarımında malzeme seçimi, peyzaj sulamasında yağmur suyu kullanımı vb.) bir tabloda değerlendirilmiştir (Tablo 4.5). Tezin sonucunda, dünyanın farklı bölgelerinde okulların tasarım süreci, sürdürülebilirliğin tasarım sürecinde nasıl ele alındığı ve ne gibi katkıda bulunduğu ortaya çıkarılmıştır. Türkiye’de sürdürülebilir mimarlığın çoğunlukla konut ve ofis tasarımında uygulandığı ve eğitim yapıları konusunda sadece kavramsal boyutta kaldığı belirtilerek, sürekli gelişen günümüz teknolojilerine ve tüketim odaklı hayat tarzına karşı sürdürülebilirlik kriterlerinin her türlü binanın tasarımına dahil edilmesi gerektiği önerilmektedir.

Tablo 4.5 Yapılarda yerleşim alanı seçimi (Tonguç, 2012)

Heidenau Anaokulu	• İklimsel açıdan optimizasyonun sağlanması. • Gürültü seviyesinin az olduğu alanlarda konumlanma. • Parkla bütünlük tasarım ve mevcut ağaçların yardımı ile iklimsel faktörlerden korunma. • Yapının konumlandığı tepeyle bütünlük tasarımı ve park manzarasına hakimiyet. • Mevcut arazi korunumu ve arazi eğimine uygun tasarım. • Yapının merkezi alanda konumlanması. • Okul yetkilileri tarafından insan-araç hareketinin gözlemlenebilmesi. • Arazideki doğal elemanların oyun alanı olarak kullanımı.	
---------------------------------	--	--

Tablo 4.5 devamı

Fuji Anaokulu	• Mevcut arazi korunumu ve arazi eğimine uygun tasarım. • Çocukların servislerini beklerken güvenli ve eğlenceli zaman geçirmelerini sağlamak için anaokuluna bağlı "Ağaç etrafında dolaşım" yapısı tasarımı. • Mevcut ağaçların yardımı ve korunması ile istenmeyen iklimsel faktörlerden korunma. • Okul çevresinde yeterli aydınlatmanın sağlanması. • Yapının merkezi alanda konumlanması. • Okul yetkilileri tarafından insan-araç hareketinin gözlemlenebilmesi. • Arazideki doğal elemanların oyun alanı olarak kullanımı.	
Oliver Anaokulu	• İklimsel açıdan optimizasyonun sağlanması. • Mevcut arazi korunumu ve arazi eğimine uygun tasarım. • Gürültü seviyesinin az olduğu alanlarda konumlanma. • Komşu parselinde yer alan parkla bütünlüklü tasarım ve çocukların parktan yararlanabilmesi. • Merkezi alanda konumlanma. • Parkın, yeşilinin sürekliliğinin yapıda devam ettirilmesi. • Okul yetkilileri tarafından insan-araç hareketinin gözlemlenebilmesi. • Arazideki doğal elemanların oyun alanı olarak kullanımı.	

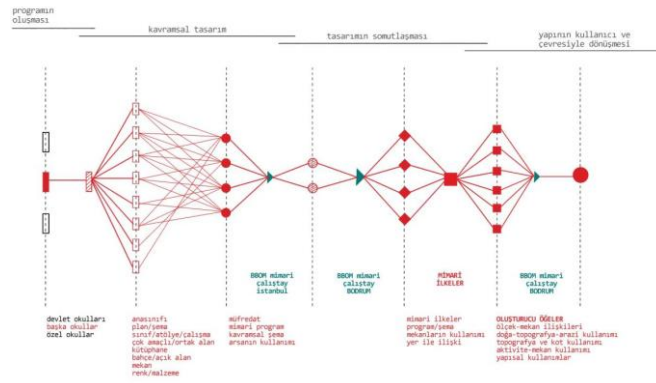
“Çocuğun Algısında Okul Öncesi Eğitim Merkezlerinin Mekânsal Dizim (Space Syntax) Yöntemiyle İrdelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde Köksüzer (2013), çocuklarda algı ve gelişimi, okul öncesi çocuğun fiziksel, duygusal ve bilişsel gereksinimleri, algının tanımı, insan gelişiminin tanımı ve gelişim teorileri, çocuk gelişimi ve fiziksel çevresine ilişkin kuram ve yaklaşımlara değinmektedir. Jean Piaget, Heinz Werner, Jeromr Bruner gibi kuramcıların bilişsel gelişim yaklaşımlarını inceleyerek, çocukta davranış gelişimi, oyun, öğrenme, temsil ve mekan temsiliinin gelişimi araştırılmaktadır. Tezde ayrıca, okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel çevrenin çocuğun algısına ve davranışına etkileri ve mekansal özellikler kapsamında mekan organizasyonu, sirkülasyon ve aktivite alanları, iç ve dış oyun alanları ele alınmıştır. Bununla birlikte okul öncesi eğitim kurumları, plan

tipleri, davranış ortamının mekansal tanımı, karmaşıklık, okunabilirlik, renk, doku ve ı ışık gibi parametreler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Görüşme, resim çalışması ve anket yöntemlerini kullanarak çocukların çizimlerdeki görsel hafızasını ve anımsadıkları mekanları elde edilen veriler doğrultusunda analiz etmiştir. Aynı zamanda, çocukların çizimlerinde okulun içini ve dışını çizebilme özelliği, mekânları doğru katta çizebilme özelliği ve ortaya çıkan topolojik özellikler değerlendirilmiştir. Alan çalışması kapsamında, altı yaş gurubu çocukların anaokulu binasına dair görsel hafızasındaki alanların belirlenmesi ve çizimlerinde topolojik mekan algısına ilişkin özelliklerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Aynı sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının eğitim gördüğü okullardan bir tanesi Gaziantep Kolej Vakfı Anaokulu ve Sanko Anaokulu alan çalışması kapsamında seçilmiştir. Tez çalışmasında “çizim çalışması” ve “mekansal dizim yöntemi” kullanılarak anaokulunda çocuk mekan algısı ile mekan konfigürasyonun analizi arasında bir etkileşim olup olmadığına ulaşılmaya çalışılmıştır (Şekil 4.26). Okul öncesi eğitim kurumlarının esas kullanıcı grubunun çocuklar olduğu ve bu alanlarda algı düzeylerine uygun ve gelişimlerinin destekleneceği çevrelerin tasarılması önemli kılmıştır. Bu çalışma seçilen iki anaokulun mekansal kurgusu, kat sayısı ve çocuk için çok önemli mekanlar olan açık oyun alanlarına sahip olup olmaması bakımından değerlendirilmiş ve çocuğun bu mekansal özelliklere bağlı olarak algısı ölçülmüştür. Çalışmanın sonucunda görsel ve dokunsal olarak çocukları uyarmak onların gelişimi için ne denli önemliyse, çocukların yaşlarına bağlı olarak ihtiyaç duydukları uyarıcıları (renk, doku, vb.) doğru kullanmak da bir o kadar önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Farklı yaşlardaki çocukların farklı gelişim dönemlerinden geçtiği ve birbirinden farklı mekansal özelliklerinden etkilediğini görülmüştür. Tezin sonucunda sonraki çalışmalara yönelik, sahip oldukları açık oyun alanları ve kat sayısı bakımından aynı özelliklere, fakat farklı mekansal kurgulara sahip anaokullarında çocuğun mekan algısının ele alınması önerilmiştir. İki kattan daha fazla kata sahip anaokullarında açık oyun alanlarının, çocuğun algısını az katlı okullardaki kadar etkileyip etkilemediği de gelecek çalışmalarda ele alınabileceği tavsiye edilmiştir.

Şekil 4.26 Çocukların çizim çalışması (Köksüzer, 2013)

Kay (2013), “Zamanda Barınan Tasarım: Çocuklar İçin Etkin Öğrenme Mekanları Oluşturmak” başlıklı yüksek lisans tezinde, sürdürülebilir bir yapının tasarım sürecini yapının çevresi ve kullanıcılarının eylemleriyle devam ettiğini savunarak sürdürülebilirlik kavramını zamanda barınan tasarım olarak bir üst kavrama taşımıştır. Mekanın sadece tasarımcı tarafından değil belki kullanıcı ve çevresinin etkisinde zaman içerisinde değişime uğradığı belirtmiştir. Bu bağlamda, kullanıcının yapı içerisinde etkin olmasına olanak sağlayan eğitim yapıları ele alınmıştır. Zamanda tasarım kavramı, çocukların yönelim, özdeşleşme, öznellik, edimsellik ve adaptasyon, bilgi edinme yolları üzerinden incelenmiştir. Bununla birlikte, bilgi edinmenin dinamik coğrafyasının oluşabilme koşulları, mekânsal yansımaları ve durumları araştırılmıştır. Tez kapsamında olan eğitim yapılarında çocuğun etkinlikleri üzerinden mekanların araştırması ve yapının kavramsal ve fiziksel ilişkilerini ortaya çıkarması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, bir eğitim merkezinde çocuğa ait mekanlar, saklanma mekanı, çok özenli mekanlar, farklı yaş çocukları içerisinde barındıran mekanlar, paylaşımı sağlayan mekanlar, birikme ve toplanma mekanı, sosyo-kültürel çevreye doğru açılan mekanlar, sokak ile iletişim kuran mekan, yerel öğeler ile iletişimi sağlayan mekan, durak ve yol mekanları ve yürüyerek oluşturulan mekanlar detaylı olarak incelenmiştir. Bireyin etkinliği ile tasarımın zamanda barınacağını öne çıkaran bu çalışma, sürdürülebilir tasarıma dair teknoloji ve ekoloji merkezli bir bakışın ötesinde, etkin kullanıcı yaklaşımıyla mekansal önerilerin dijital çağda nasıl farklı şekillerde oluşabileceği yönündeki gelecek çalışmalara teorik ve deneyimsel bir altlık sunulmaktadır (Şekil 4.27).

Şekil 4.27 Başka bir okul mümkün tasarım süreci (Kay, 2013)

Güller (2014), “Zihinsel Engelli Çocuğun Eğitiminde Rehabilitasyon Mekanlarındaki Rengin Etkisi” başlıklı doktora tezinde, eğitebilir zihinsel engelli çocukların mekânsal algısında rengin etkisi ve özel eğitim merkezlerinde hakim rengin sıcak, soğuk veya nötr olması çocuğun eğitim sürecine etkisi deneysel bir çalışma ile ele alınmıştır. Tezin kavramsal çerçevesinde zihinsel engelli çocuğun tanımı, gelişim özellikleri, mekan algısı, eğitim ve rehabilitasyon süreci araştırılmıştır. Literatür taraması ışığında alan çalışması kurgulanmış ve uygulama süreci tasarlanmıştır. Alan çalışması kapsamına anket ve sistematik gözlem ile üç aşamalı bir çalışma çerçevesinde İzmir Buca’da Özel Dokuz Eylül Özel Eğitim okulunda renk hakimiyetinin zihinsel engelli çocuğun konsantrasyonu üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, öğretmen tarafından doldurulan anket ve değerlendirme formları hakem heyeti tarafından da değerlendirilmiştir. Tez sonucunda alan çalışması bulguları literatür bilgileri ile karşılaştırılmış ve tezdeki sınırlar doğrultusunda sonraki çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

İslamoğlu (2014), “Okullarda Esneklik Stratejilerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Yöntem Önerisi” başlıklı doktora tezinde, var olan esneklik kavramına kuramsal bir boyut kazandırmak ve eğitim mekanlarının tasarımında bina, mekan ve donatı ölçeğinde esneklik stratejileri geliştirmeyi hedeflemiştir. Okul mekanlarının değişebilir olması çocuk gelişimi ve eğitsel faaliyetlerinde etkileyici olduğu belirtilmiştir. Tezin kuramsal çerçevesinde eğitim ve eğitim felsefeleri, çocuk gelişimi ve mekanla olan ilişkisi, okul yapılarında mekânsal organizasyon üzerinde araştırma yapılmıştır. Bununla birlikte, esneklik kavramı ve okul tasarımında

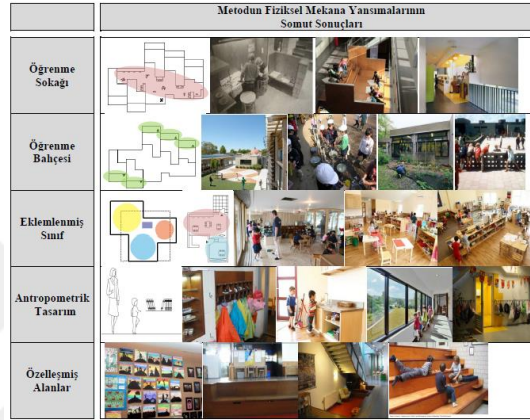
gerekliliği, Türkiye’deki 1923- 2012 ve sonrası okul yapılarında ve gelişmiş ülkelerde 1900-1980 ve sonrası okul yapılarında esneklik süreci ele alınmıştır. Bu çalışmalardan elde edilen bilgiler ışığında okullarda esneklik sağlama stratejileri bina, mekan ve donatı ölçeğinde geliştirilmiştir. Literatür çalışması kapsamında esneklik konusunda başarılı olan okullardan örnekler seçilerek bina, mekan ve donatı ölçeğinde geliştirilmiş esneklik stratejileri tablosu çerçevesinde analiz edilmiştir. Tez sonucunda esnek mekanların fiziksel çevredeki önemine değinmiş ve belirlenen esneklik stratejileri doğrultusunda esneklik amaçlı okul tasarımında değerlendirilmesi gereken kriterler sunulmuştur (Şekil 4.28).

Şekil 4.28 Esneklik amaçlı okul tasarımında değerlendirilmesi gereken kriterler (İslamoğlu, 2014)

Kılıç (2014), “Göz Ardı Edilen Çocuk ve Doğal-Yapılı Çevre İlişisini Permakültür Yoluyla Tasarlanan Okul Bahçesi Üzerinden Kurma” adlı yüksek lisans tezinde, hem çocuk yapılı çevre hem de çocuk-doğal çevre arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Tez çalışmasında, çocukların yapılı ve doğal çevre ile olan ilişkisinin okul bahçesi ve içindeki oyun alanı tasarımıyla iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Yöntem olarak alan çalışması yapılmış, İzmir’in Bornova ilçesinde yer alan Karacaoğlan Mahallesi Ortaokulu’nda Permakültür öğrenme-oyun bahçesi tasarımı önerisi geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Alan çalışması sonucunda, çocuk ve tasarımcı arasında oluşan iş birliği platformunun, çocukların yapılı çevre ile kurduğu ilişkiyi yeniden kurmada etkili bir strateji olduğu görülmüştür. Ayrıca, çocuğun sosyo-kültürel altyapısı, aile etmeni ve büyüdüğü doğal-yapılı çevreye bağlı olmadan, uygun çocukluk döneminde aldığı Permakültür tasarım sistemi eğitimiyle çocuk ile doğal çevre arasındaki ilişkinin yeniden kurulabildiği gözlenmiştir.

bu yaklaşımlardan farklılıkları ortaya konulmuştur. Metodu oluşturan “çocuk, öğretmen, materyal ve hazırlanmış çevre” başlıkları açıklandıktan sonra yöntemi tanımlayan kavramlar belirlenmiştir. Bu kavramlar, görsel, yazılı ve çizili belgelerine ulaşılabilen 15 Montessori Okulu üzerinden analiz edilmiştir (Şekil 4.30). Tez çalışmasının sonucunda, metodu tanımlayan nosyonların fiziksel mekana; “öğrenme bahçesi, öğrenme sokağı, eklemlenmiş alanlar, antropometrik tasarımlar ve özelleşmiş alanlar” meydana getirecek biçimde yansıdığı tespit edilmiştir.

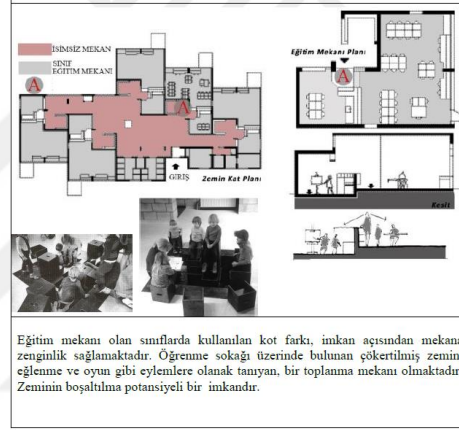
Şekil 4.30 Montessori Okulu üzerinden örnek okul analizi (Özdağ, 2014)

Taşçı (2014), “Çocuk-Mimarlık Çalışmalarının Değerlendirilmesi ve İlköğretim İçin Yapılı Çevre Eğitim Programı Önerisi (Sosyal Bilgiler Dersi İçin)” başlıklı doktora tezinde, yapılı çevre eğitiminin önemi ve gerekliliğini ele almıştır. Tez kapsamında Finlandiya, İngiltere, İrlanda, Almanya, Amerika ve Türkiye’de yapılan uygulamalar incelenmiş ve yapılan alan çalışması ile çocukların yapılı çevre eğitimi ile çevresel farkındalıklarının geliştirilmesine yönelik deneysel bir süreç izlenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, eksik olduğu düşünülen toplum ile mimarlık arasındaki diyalogun sağlanması, çocuklarda erken yaşlarda yapılı çevre bilincinin temin edilmesi ve bu hedefler doğrultusunda çocukluk döneminde yapılı çevre eğitiminin gerekliliğinin tartışılması olmaktadır. Ayrıca, yapılı çevre eğitiminin okullarda ne şekilde verileceği ve her çocuğa ne yolla ulaşabileceği sorusuna cevap bulmak da çalışmada yer almaktadır. Tezin içeriğinde alan çalışmasını meydana getiren bölümde nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Nitel araştırma metotları daha çok gözleme dayalı olup, bir senelik süreç boyunca ve

öğrencilerin sosyal bilgiler dersi işleyişi içinde kullandıkları yöntem ve teknikleri test etmeye, öğrenci ve öğretmenlerin katılım ve öğrenme düzeylerini anlamak için kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemleri ise çalışmanın başında, sosyoekonomik durum araştırmasında, yapılı çevre farkındalığını anlamak için yapılan anket çalışmalarında (ön testlerde) ve çalışmanın sonuçlarının değerlendirilmesi aşamasında yapılan anketlerde (son testlerde) kullanılmıştır. Bu süreç boyunca, Karşıyaka Özel Piri Reis İlköğretim Okulu ve Bayraklı Kuyumcu Abdullah Altınçubuk İlköğretim Okulu ile çalışılmıştır. Çalışmaya her iki okuldan, deney grubunu oluşturan 41 öğrenci ve kontrol grubunu meydana getiren 45 öğrenci olmak üzere toplam 86 öğrenci katılmıştır. Yapılan araştırma ve çalışmalar sonucunda, çocuklar için önemli bir öğrenme alanı olan yapılı çevrenin niteliğinin artırılmasında katılım önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Yine tez kapsamında yapılan ön test sonuçları ve süreç değerlendirildiğinde çocukların yakın yapılı çevreleri ve yaşadıkları kent hakkında ne kadar bilinçsiz olduğu görülmüş, okullarda okutulan mevcut müfredat incelendiğinde, yapılı çevre ve mimarlık temelli çalışmaların eksikliği saptanmıştır.

“Okulöncesi Eğitim Yapılarının İsimsiz Mekanlar Üzerinden Yeniden Ele Alınması” başlıklı yüksek lisans tezinde Kayacık (2016), mimari programın getirmiş olduğu tek tipleştirme problemini belli mekânsal yaklaşımlar bağlamında isimsiz mekanlar üzerinde değerlendirmeye almıştır. Tez kapsamında, okul öncesi eğitimin tanımı, tarihçesi, önemi ve farklı yaklaşımları ele alınmıştır. Bu yaklaşımlardan örnek olarak, Freidrich Wilhelm Froebel eğitim yaklaşımı ve ilk anaokulu ‘Kindergarten’ ile Maria Montessori eğitim yaklaşımı ve ilk çocuk evi ‘Casa dei Bambini’yi incelemiş; Hollanda, Finlandiya, Almanya, Avusturya, İtalya ve Türkiye’de okul öncesi eğitim sistemlerini araştırmıştır. Ayrıca, mimari program kavramı, modern dönemdeki mimari program eleştirisi, Louis Kahn, Aldo Van Eyck ve Herman Hertzberger’in mimari tasarım yaklaşımları ele alınmıştır. Okul öncesi eğitim yapıları tek tipleştirme üzerinden eleştirilmiş ve yeniden ele alınması konusu İmkanlar / İsimsiz Mekanlar ve Esnek Mekanlar” başlıkları altında detaylı olarak incelenmiştir. Hollanda, Finlandiya, Almanya, Avusturya ve İtalya’da okul öncesi eğitim yapıları ile Türkiye’den farklı dönemlere ait okul öncesi eğitim yapıları

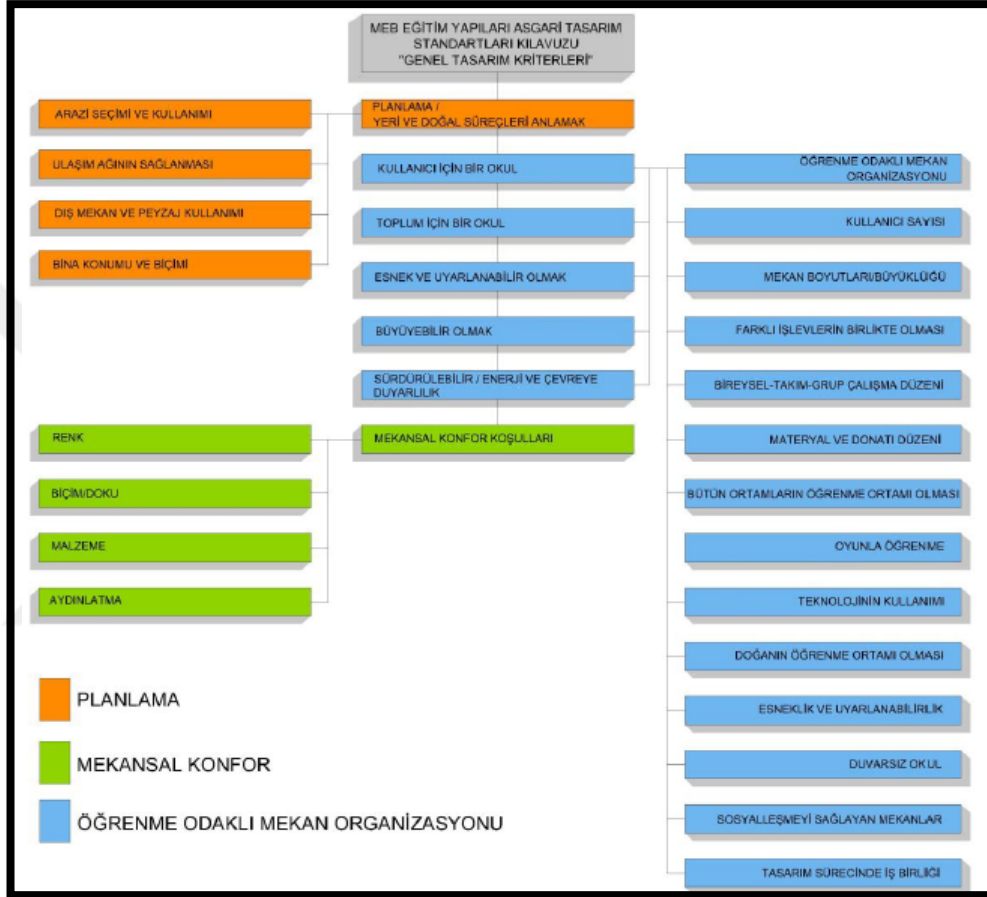
örnekleri incelenmiştir (Şekil 4.31). Ayrıca tezde, MEB tip projeleri, kamu kurumu ve vakıflara ait okul öncesi eğitim yapıları örnekleri de araştırmaya dahil edilmiştir. Bu analizler çerçevesinde, Avrupa'dan örnek olarak ele alınan yapıların etrafında var olan çevre ile ilişkili olması ve sürdürülebilirlik açısından yapısal büyümeyi ön gördüğü ortaya çıkmıştır. Türkiye’de ise, tekdüze mimari program çözümlmeleri, çevresiyle ilişkisi olmayan eğitim yapıları, esneklik ve sürdürülebilirlik açısından yetersiz tasarım vizyonu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, mimari programın yeniden düşünülmesi ve yorumlanması gerektiği, mekan kurgusunun kullanıcının öğrenme eylemine katkı sağlaması gerektiği belirtilmektedir.

Şekil 4.31 Montessori Okulu üzerinden örnek okul analizi (Kayacık, 2016)

Anıktar (2017), “Yeni Nesil İlkokullarda Öğrenme Ortamları Tasarım Destek Kılavuzu” başlıklı doktora tezinde, öğrenme ortamı kavramını sorgulamaya ve uluslararası okul tasarım kılavuzlarını inceleyerek MEB’in asgari tasarım standartları kılavuzunu destekleyen, yeni nesil öğrenme ortamların tasarımında mimarlara bir tasarım destek kılavuzu oluşturmayı amaçlamıştır. Literatür araştırmasında eğitim ve öğretim kavramları, Montessori, Waldorf ve Reggio Emilia öğrenme yaklaşımları araştırılmıştır. Tezde yeni nesil okul kavramı ve temel özellikleri çerçevesinde, çevre dostu ve sürdürülebilirliği ile ön plana çıkan OECD, CABE, CHPS, LED ve BREEAM uluslararası okul tasarım yaklaşımları ve kılavuzları incelenmiştir. Ayrıca tip proje kavramı ve MEB asgari okul tasarım standartları kılavuzu irdelenmiş ve eksik yanları eleştirilmiştir. İrdemeler sonucunda öğrenme ortamı tasarımında planlama, mekânsal konfor ve öğrenme odaklı mekan organizasyonu ilkeleri yeni bir

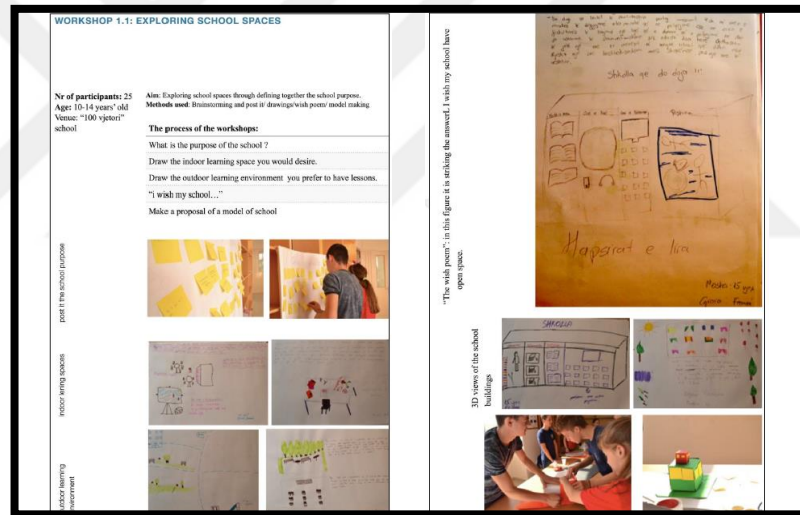
destek kılavuzu ilkeleri kapsamında oluşturulmuştur (Şekil 4.32). Sadece ilkokul tasarımı odaklanmış bu çalışmada sonraki araştırmalar için ortaya çıkan kılavuzun diğer öğrenim süreçleri içinde geliştirilmesi tavsiye edilmektedir. Ayrıca MEB tarafından ortaya çıkan tasarım ilkelerinin değerlendirilmesi ve MEB okul tasarım kılavuzuna eklenmesi önerilmektedir.

Şekil 4.32 MEB ve yeni nesil ilkokullarda öğrenme ortamları tasarım destek kılavuzu (Anıktar, 2017)

Manahasa (2017), “Eğitim Ortamlarının (Yeniden) Tasarımı İçin Bir İletişim Dili Geliştirilmesinde Kullanım Sonrası Değerlendirme ve Çocukların Katılımı” başlıklı doktora tezinde, çocuklar için tasarlanan mekanlarda onların da tasarım sürecine dahil edilmelerini en doğal hakları olduğu düşüncesiyle çocuğun gelişim sürecine önemli bir rol oynayan eğitim yapılarının tasarımında çocukların katılımını artırmak için neler yapılabileceği üzerinde odaklanmıştır. Tez kapsamında çağdaş eğitime fiziksel çevrenin etkisi, öğrenim sürecine yaklaşımı, çocukların tasarıma katılımlarının değerlendirilmesi ve okul yapılarının tasarımında çocukların katılımını

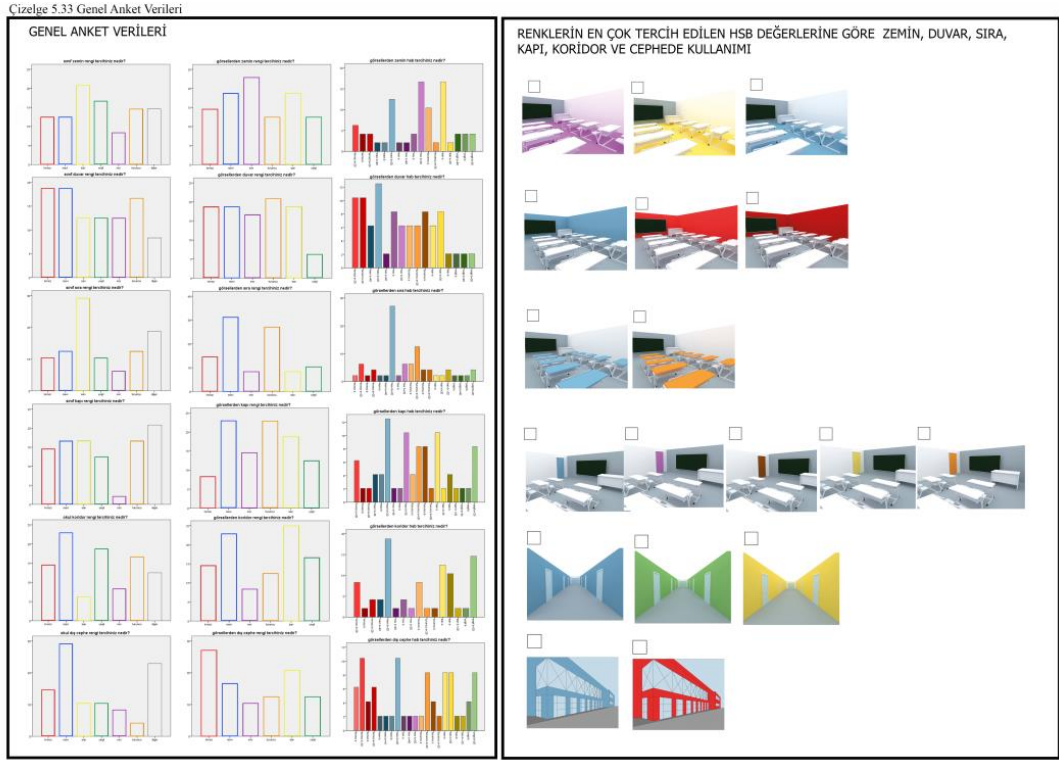
etkileyen yöntemler ve faktörler incelenmiştir. Bu bağlamda öncelikle Arnavutluk'taki eğitim binaları ve eğitim sisteminin tarihçesi araştırılmış ve okulların tasarım sürecinde çocukların katılımını belgeleyen her hangi bir duruma rastlanmamıştır. Alan çalışması kapsamında çocuklar için tasarım stratejileri ve yöntemlerini geliştirmek adına Tiran'daki okullara odaklanmış, 10-14 yaş gurubu çocuklarla anketler, çizim çalışmaları, “Eğer ben olsaydım” etkinlikleri gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.33). Çocukların mekan deneyimlerinden ortaya çıkan sonuçlar, mekan tasarımı ve iyileştirmesinde ipucu vermektedir. Bu deneysel araştırma sonucunda uygulanan yöntemler ile esneklik, yataylık, kampüs benzeri ortam ve şeffaflık kavramları ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda çocuklarla yapılan işbirliğinin yeni bir dinamik katılım dili oluşturmasına katkı sağlayacağını savunmaktadır.

Şekil 4.33 Çocuklarla olan resim çalışmaları (Manahasa, 2017)

Parlakyıldız (2017), “İlkokul Mekanlarında Tasarım Bileşeni Olarak Renk Olgusunun Etkileri” başlıklı yüksek lisans tezinde, renk olgusunu, eğitim sürecinde görsel, konfor, dikkat ve odaklanmaya etkileyici olduğundan dolayı ilkokulu mekanlarında rengi bir tasarım bileşeni olarak ele almıştır. Çalışmada rengin tarihçesi, farklı dönemlerin renk teorileri, renk ve ışık, kontrastlık ve uyum kavramları irdelenmiştir. Bunun yanı sıra Bauhausta Johannes Itten, Josef Albers, Wassily Kandinsky, Paul Klee renk eğitimleri araştırılmıştır. Tezin kavramsal çerçevesi kapsamında mimarlık ve renk ilişkisi, tasarım, eğitim ve uygulama

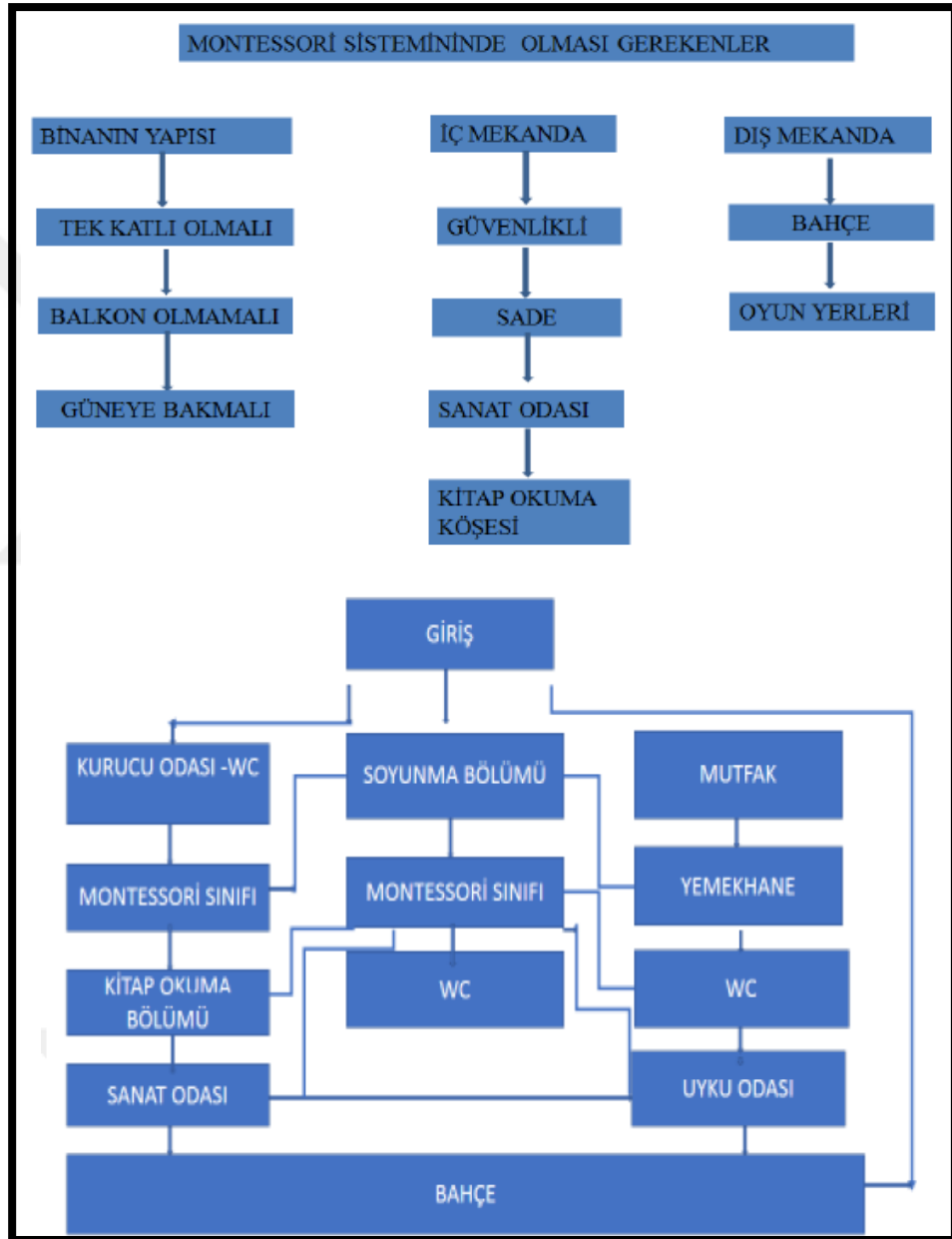
alanlarında incelenmiştir. Araştırmanın odağı olan ilköğretim okullarında rengin kullanımı, fiziksel ve psikolojik etkileri üzerinde durulmuştur. Alan çalışması kapsamında, İstanbul'da Beşiktaş, Beyoğlu ve Kağıthane semtlerinde üç özel ve üç devlet ilkokulunda anket ve saha çalışması gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.34). Bu okullardaki renk algısı ve mekan arasındaki ilişki ve öğrenciler tarafından nasıl algılandığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, farklı eğitim modellerinde renk ve mekan algısının farklı olabileceği üzerine ileride çalışmalar yapılabileceği önerilmiştir. Çocukların isteği doğrultusunda seçilen renk, malzeme ve doku kullanımının başarı oranlarını etkileyici görülmüştür.

Şekil 4.34 Renk algısına ilişkin anket soruları (Parlakıyıldız, 2017)

Yıldızlı (2017) “Okul Öncesi Eğitimdeki Sistemler ve 3-6 Yaş Arasındaki Çocukların Tasarım İle İlişkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde, anaokulu-kreş eğitim sistemlerinin incelenmesini ve onlara uygun okul tasarımları ile ilgili kriterleri değerlendirmek ve sağlanması gereken koşulları saptanmayı amaçlamaktadır. Bu konuda dünyada ve Türkiye’de -Cumhuriyet dönemi öncesi ve sonrasında- okul öncesi eğitim sisteminin gelişimini araştırmıştır. Okul öncesi dönem çocuklarının

gelişimi, tasarımda çocuk kullanıcının önemi, ergonomi ve fiziksel faktörlerin tartışıldığı tezde, okul öncesi eğitimin kalitesi, yapısal özellikleri, sınıflar ve diğer iç mekan özellikleri, açık ve dış mekanlar üzerinde de durulmuştur. Tezde okul öncesi eğitiminde Reggio Emilia, Çoklu Zeka, High Scope, Waldorf ve Maria Montessori gibi çağdaş yaklaşımlara değinilmiş; Maria Montessori yaklaşımının eğitim programı, alanları ve eğitim anlayışı daha detaylı incelenmiştir (Şekil 4.35).

Şekil 4.35 Montessori eğitim modelinde olması gerekenler şeması (Yıldızlı, 2017)

İncelemelerden yola çıkarak bu yaklaşımı uygulayan Türkiye’deki okul örneklerinin tasarım yaklaşımları ele alınmıştır. İzmit’teki Nar Montessori Anaokulu ve İstanbul’daki Hayat Ağacı Anaokulu ‘nın iç mekanları ergonomik yönden incelenmiştir. Yapılan araştırmalar sonunda İstanbul’da ve İzmit deki Montessori okullarının incelediğinde okulların eğitim sistemlere uygun oldukları fakat iç mekan ve dış mekanlarının bu sisteme göre tasarlanmadığı ortaya çıkmıştır. Genel olarak ülkemizde bahsi geçen sistemlerin kurgulanması için öncelikle okul öncesi eğitim mekanları için mevcut yapıların değerlendirilmesinden ziyade yapıların sıfırdan tasarlanmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla çalışmada yer alan Montessori fonksiyon şemasındaki alanların planlaması ve sistemde olması gerekenlerin uygulanması önerilmektedir.

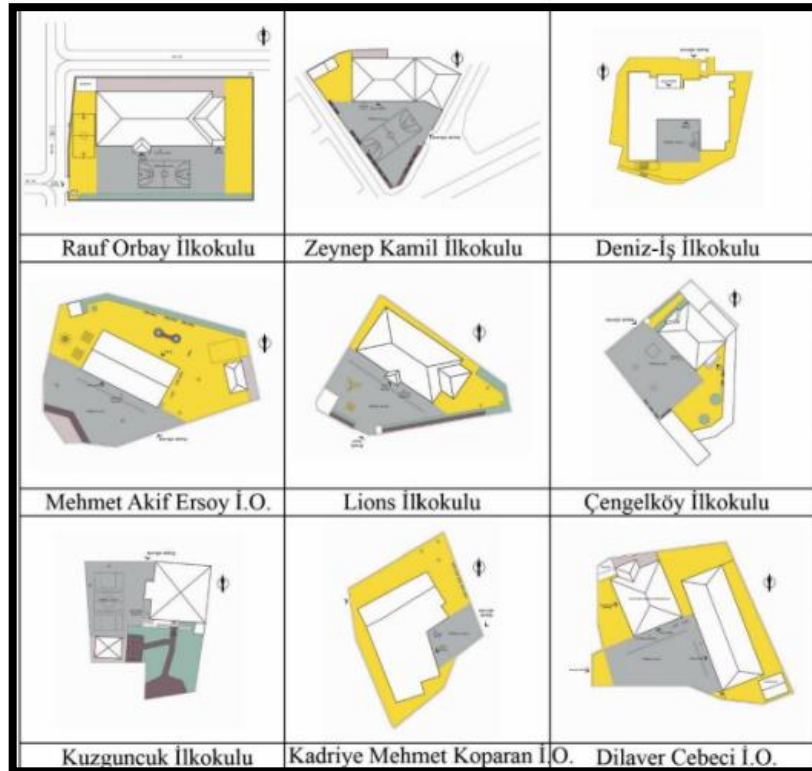
Künyeli (2018), “Eğitim Yapılarının "Esneklik" Bağlamında Değerlendirilmesi: Kayseri Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde, eğitim yapılarında eğitim sistemin sürekli değişmesiyle yetersiz kalan mekânsal kurgunun en kolay ve en ekonomik çözüm ile değişimi için esneklik kavramını ele almıştır. Bu bağlamda eğitim, eğitim sistemi ve eğitim mekanları kavramları araştırılmış dünya ve Türkiye’deki tarihçesi üzerinde durulmuştur. Ayrıca eğitim yapılarında yerleşme ve bina ölçeğinde mimari tasarım ölçütleri araştırılmıştır. Tez kapsamında ele alınan bir diğer başlık ise esneklik kavramı ve mimari esnekliğin tasarım, yapım ve uygulama aşamasındaki yaklaşımı olmuştur. Bu çerçevede eğitim yapılarında eğitim sistemlerine bağlı değişimler, teknolojik gelişmeler, fiziksel ve fonksiyonel eskime ve kullanıcıya bağlı esneklik gereksinimi üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Eğitim yapılarında mekanın değiştirilebilir, dönüştürülebilir ve sürdürülebilir olması açısından esneklik odaklı tasarım önemli görülmektedir. Alan çalışması kapsamında Kayseri kentinde ilkokul, ortaokul ve lise devlet ve özel okulların mimari projelerine ulaşılmış ve yerinde gözlem yapılarak esneklik ölçütü kapsamında incelemeler yapılmıştır (Şekil 4.36). Bu incelemeler sonucunda Türkiye’nin diğer kentlerinde olduğu gibi, eğitim yapılarının uygulamasında herhangi iklimsel ve kültürel parametrelere dikkat edilmeksizin standart tip projelerin uygulandığı belirtilmektedir. Dolayısıyla sürekli değişime uğrayan eğitim sistemine bağlı eğitim yapılarının fiziksel mekan kalitesinin düştüğü ve kullanıcı gereksinimlerine karşı yetersiz kaldığı saptanmıştır.

				
GENEL GÖRÜNÜŞ	GENEL GÖRÜNÜŞ			
	PROJE ADI: TED KAYSERİ KOLEJİ YAPIM YILI: 1966 OKUL TÜRÜ: ÖZEL OKUL TAŞIYICI SİSTEM: BETONARME EĞİTİM MODELİ: GELENEKSEL EĞİTİM OKUL MODELİ: GELENEKSEL OKUL			
PLAN TIPOLOJISI				
ESNEKLİK ÖLÇÜTÜ:	<table><tr><td>VAR</td><td>☒ KISMEN VAR</td><td>YOK</td></tr></table>	VAR	☒ KISMEN VAR	YOK
VAR	☒ KISMEN VAR	YOK		
TASARIM ESNEKLİĞİ	BÜYÜME ESNEKLİĞİ	Eğitim yapısının bulunduğu arazi ve mekan kurgusunda büyüme esnekliği bulunmamaktadır.		
	BÖLÜCÜ ELEMAN TASARIM ESN.	Geleneksel sert bölücü sistemlerle kurgulanan bölücü elemanların tasarımında esneklik yoktur.		
YAPIM ESNEKLİĞİ	Betonarme yapım sistemi ile modüler olarak tasarlanan eğitim yapısında yapım esnekliği bulunmaktadır.			
KULLANIM ESNEKLİĞİ	Eğitim yapısının kullanım esnekliği bulunmamaktadır.			

Şekil 4.36 Kayseri koleji esneklik analizi (Künyeli, 2018)

“İlköğretim Okullarının Vaziyet Planı Kararları ve Bir Eğitim Mekanı Olarak Açık-Kapalı Teneffüs Alanlarının Tasarımına Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde Temel (2018), eğitim mekanlarında teneffüs alanının tasarımının derslik ve diğer alanların tasarımı kadar önemli olduğu ve eğitim sürecinde aktif rol aldığını savunmaktadır. Araştırmalar sonucunda ülkemizde teneffüs alanlarının mimari olumsuzlukları ve yetersizliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda literatür araştırması kapsamında ilköğretim okullarının tasarım sürecinin ilk adımından, planlama kararları ve çevre ile ilişkisi kadar olan tüm adımlar incelenmiştir. Mahalle dokusu içerisinde arsa seçimi ve vaziyet planının yerleşimi okulların tasarım sürecinde

özellikle teneffüs alanlarının verimliliği konusunda etkileyici görülmektedir. Bununla birlikte, açık ve kapalı teneffüs alanlarının biçimleri, yurt içi ve yurt dışı ilköğretim uygulamalarının durumu ve standartları örnekler üzerinden irdelenmiştir. Alan çalışması kapsamında, İstanbul'da Üsküdar ilçesinde 39 okulun konumları ve kent ile kurdukları ilişki incelenmiştir (Şekil 4.37 ve 4.38). Çalışmadaki okulların projeleri, ilgili makamlardan temin edilmiştir. Aynı zamanda gözlem ve eskizler eşliğinde nicel ve nitel araştırma yöntemlerini kullanarak okulların mevcut durumu analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrenci sayısına göre yetersiz teneffüs alanı, okul bahçelerinde yetersiz yeşil alan ve yetersiz oyun donatıları saptanmıştır. Okul yetkileriyle yapılan görüşmeler sonucunda okul servislerinin az mesafede bile aileler tarafından tercih edildiği dolayısıyla çocukların ilişkisi sokak dokusuyla tamamen yok edildiği vurgulanmıştır. Çocukların mahalle sokaklarında hareket edebilmesi için kent planlamasında okulların yoğun trafiği olmayan sokaklar da inşa edilmesi, kamusal mekanlara ve mahalleli tarafından sahiplenilen öğrenme mekanlarına dönüştürülmesi, uzun vadede inşa edilecek okul sayısının mevcut ihtiyacı karşılayabilmesi önerilmiştir.

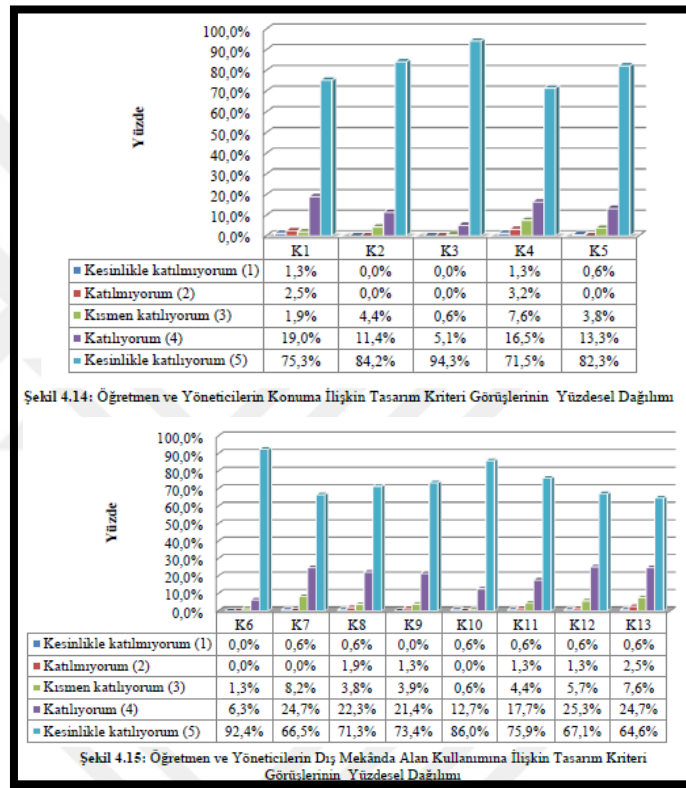
Şekil 4.37 Okulların yerleşim planı analizi (Temel, 2018)

Şekil 4.38 Örnek bir okulun bahçe kullanımı üzerinden analizi (Temel, 2018)

“Okul Öncesi Eğitim Yapılarında Tasarım Kriterlerinin Değerlendirilmesi -Konya Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde Kaya (2018), okul öncesi eğitim süreci ve tasarım kriterlerini ele almıştır. Bu tez kapsamında öncelikle okul öncesi eğitimi ve eğitim kurumlarının tanımı ve önemi incelenmiş ve Türkiye’deki okul öncesi eğitim kurumlarının bugünkü durumuna değinilmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının psikomotor, duygusal, bilişsel, sosyal gelişimi ve çocuk- mekan ilişkisi kavramları üzerinden incelemeler yapılmıştır. Okul öncesi eğitim yapılarının konum, alan kullanımı, dış mekan özellikleri, yapısal ve strüktürel özellikleri, yönlenme (iklimsel), ısıtma-havalandırma, rüzgar ve güneş kontrolü ve mekan özellikleri olmak üzere tasarım kriterleri değerlendirilmiştir. Alan çalışması kapsamında Konya ili Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı Meram, Selçuk ve Karatay İlçelerindeki 17 adet resmi ve özel okulda çalışan öğretmen ve yöneticilerin (uzman görüşü) görüşlerini almak üzere anket çalışması yapılmıştır. Ankette okul öncesi eğitim yapılarında tasarım kriterlerine göre öğretmen ve yöneticilerin çalıştığı kurumun yapısının mevcut durumu ile ilgili görüşleri ve onlara göre tasarım kriterlerinin önem sıralaması sorulmuştur. Tezin sonuç bölümünde nicel veriler ve istatistiksel testlerin analizi sonucunda (Şekil 4.39) eğitim yapılarında tasarımın kalitesini arttırmak adına farklı bölgelerde farklı yöntemler kullanarak velilerin ve Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumu yapılarının katılımıyla tez

çalışmasında yer alan araştırmaya benzer araştırmaların yapılması önerilmiştir. Birbirini tekrar eden tip projeden ziyade her bölge ve iklime özgü projeler ve engelli çocukların erişimini de göz önünde bulunduran projelerin üretilmesi önerilmektedir. Bununla birlikte, eğitim yapıları için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan minimum tasarım standartları kılavuzu, özel öğretim kurumları standartları ve okul öncesi eğitim ve ilköğretim yönetmenliği arasındaki tutarsızlıkların detaylı bir inceleme kapsamında giderilmesi ve ortak bir kılavuzun hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Şekil 4.39 Anket sonucunda tasarım kriterlerinin yüzdesel dağılımı (Kaya, 2018)

Samnezhadı (2018), “Montessori Eğitim Modelinin Tasarıma Etkisinin İhsan Doğramacı Uygulama Anaokulu Örneğinde İncelemesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, çocuğun gereksinimlerini karşılayan ve gelişimini destekleyen nitelikte okul öncesi eğitim kurumlarının tasarımını dünyaca ünlü eğitim modellerini inceleyerek ele almıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel iç ve dış mekanlarının belli standartlara göre yapılmasına vurgulanmıştır. Bu bağlamda öncelikle çocuk ve eğitim, okulöncesi eğitim kavramı ve ilkeleri, çocuk mekan ilişkisi ve anaokulu iç ve

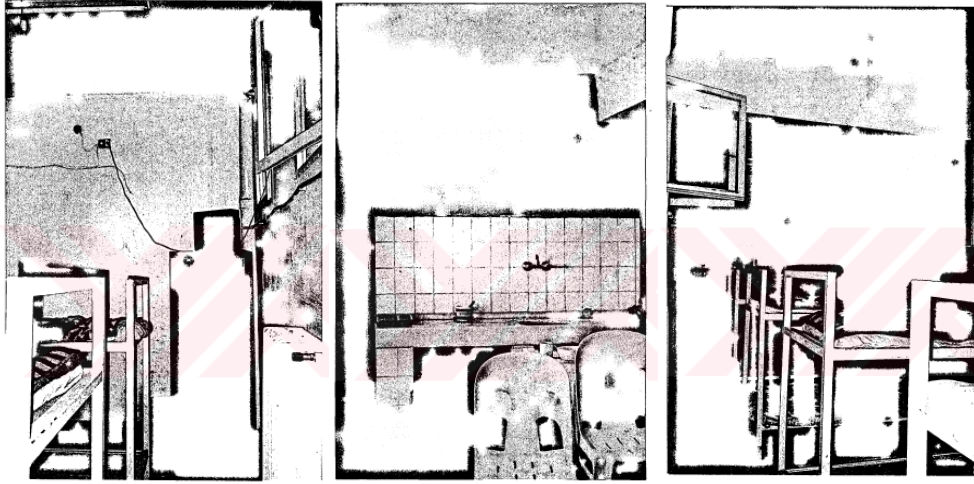
dış mekan tasarım ilkeleri kapsamlı bir literatür taraması ile araştırılmıştır. Devamında dünyadan Reggio Emilia, High Scope, Waldorf, Orman Eğitimi ve Montessori eğitim modelleri detaylı bir şekilde incelenmiş ve birbiriyle karşılaştırılmıştır (Tablo 4.6). Bu inceleme ışığında, Türkiye’de oldukça yaygın olarak uygulanan Montessori eğitim modeli üzerinde odaklanmıştır. Montessori okullarının tarihçesi, yöntemi, amacı, eğitim özellikleri ve mekan düzeni gibi ana çerçevesini oluşturan ilkeleri örnekler üzerinden irdelenmiştir. Alan çalışması kapsamında, Konya’daki Selçuk Üniversitesi İhsan Doğramacı Montessori anaokulu ele alınmıştır. Okulun mimari planları temin edilmiş ve yerinde yapılan gözlemler çerçevesinde iç, dış ve ara mekanların tasarımı, fiziksel mekan özellikleri ve Montessori modelinin standartlarına uygunluğu açısından değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, söz konusu olan okulda mimari yapı ve materyallerin yetersizliği eğitimin kalitesini düşürdüğünü saptamıştır. Tez kapsamında yapılan gözlemler ve incelemelerin yetkili kişiler tarafından değerlendirilmesi durumunda bu konudaki saptanan eksikliklerin giderilmesine yol gösterebileceği düşünülmektedir.

Tablo 4.6 Regio Emilia, High Scope, Waldorf ve Montessori Orman okulların yaklaşımlarının eğitim ortamı açısından karşılaştırılması (Samnezhadi, 2018)

Yaklaşımlar	Sınıf Ortamı	Malzeme ve Mekanlar
 Reggio Emilia	Doğal bir ev ortamı Kente benzeyen mekânlar 'Piazza' denilen alanlar	Snüdyo ve Laboratuvar - 'Atelier' Doğal malzeme (kil, kumaş, ahşap)
 High Scope	Kendini ait hissedeceği Keşifler yapabileceği ve Köşeli ortamlar	- 'Tiki köşeleri' Matematik köşesi, Oyun köşesi, Kitap köşesi vb - Materyaller uygun alçak raflardaki şeffaf kutularda
 Waldorf	-Doğal sınıf ortamı -Doğa ile beslenme	- 'Doğa masası' Plastik malzemesi ve elektronik araç yok
 Montessori	-Esnek, çocuğa göre değişebilen ortam -Yere serilmiş halılar	-Köşeli mekânlar -Günlük hayat materyalleri -Duyu materyalleri -Matematik materyalleri -Dil materyalleri -Kozmik materyalleri
 Orman anaokulları	-Doğal ortam -Duvarları olmayan okullar	-Doğal çevre -Su -Toprak

4.2.3 Sağlık, Kültür ve Bakım Evleri

Tirali (2000) “Çocuk Cezaevi İç Mekanları Üzerine Bir İnceleme” başlıklı yüksek lisans tezinde, cezaevinde suçlu çocukların gereksinim duyduğu mekanları, güvenlik, sağlık, konfor ve mekan donatıları ve malzemeleri açısından incelemiştir. Literatür araştırması kapsamında, çocuk kavramı, çocuk suçluluğu nedenleri ve çeşitleri, çocuk hakları ve yasal düzenlemeler ile ilgili kavramlar ve konular araştırılmıştır. Aynı zamanda, suçlu çocuklara yönelik ıslah kurumları ve bu kurumların planlama, renk, malzeme gibi özellikleri ve tasarım önerileri üzerinde durulmuştur. Her hangi bir nedenle suça itilmiş çocukların toplumdan dışlanmaması gerektiği ve yaptığı hatanın altında ezilmeden devlet tarafından belirlenmiş mekanlarda, onlar için bu süreci eğitici bir deneyim haline getirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Cezaevlerinde çocuğun bulunduğu mekanların, onun ruhsal açıdan dinginleşmesi ve yeniden topluma katılımı ve uyum sağlaması konusunda önemli olduğu belirtilmektedir. Çalışmanın amacı çocuk cezaevlerinde kullanıcı istekleri ve gereksinimlerinin doğru bir çerçevede yönetebilmesi için gerekenleri ortaya çıkarmak olmuştur. Bu amaç doğrultusunda, mekanların kullanıcı istekleri ve ihtiyaçları açısından yeterliliği, kullanılan malzemelerin estetik, sağlıklı ve güvenli olması, renk unsurunun etkisi gibi başlıklar incelemeye alınmıştır. Dolayısıyla, yöntem olarak Trabzon Cezaevi çocuk koğuşunda gözlem ve bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgular irdelenmiştir (Şekil 4.40). Gözlem sürecinden elde edilen bulgulara göre, çocukların televizyon izledikleri mekan ve yatakların bulunduğu mekandan ayrı olması, çocukların enerjisini eğitsel aktivitelere veya spora yönlendirilmesi, çocukların kitap okuma, resim yapma ve yazma gibi aktivitelere teşvik edilmesi, yeşil ve açık alanların artırılması ve çocukların eğitsel kurslara katılımının sağlanması gerektiği saptanmıştır. Bireysel görüşmelerden, çocukların çoğunun kalabalık ailelere sahip olduğu ve eğitimini ilkokulda terk ettiği, ancak eğitimine devam etmek istediği bilgisi elde edilmiştir. Diğer önemli bir konu ise, çocukların kalabalık, havasız ve yetersiz alana sahip olan koğuşlardan şikayetçi olduğu ve bu mekanların renk, yer döşemesi ve donatıları ile ilgili çözüm üretilmesini istedikleri ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.40 Çocuk ceza evi iç mekanları (Tirali, 2000)

Yazıcı (2004) “Sosyal ve Kültürel Mekanların Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri” başlıklı yüksek lisans tezinde, çocuk ve mekan ilişkisini, kavramsal altyapı ve belirli kavramlar etrafında öğretici ve geliştirici özellikleri ile ele almıştır. Toplum içerisinde ortak bir dil oluşturan ve bireysel gelişimi destekleyen kültürel ve sosyal mekanlar, dünya çapında kültürlerin zenginliğini, sanat ve tarihini herkese açık olarak sergilediği mekanlar olarak bilinmektedirler. Tez kapsamında ele alınan bu mekanlar bireysel gelişime etkili olmakla birlikte çocukluk döneminde sağlıklı kişiler oluşturmaya yönelik yönlendirici ve öğretici etkilere de sahip olmaktadır. Çalışmanın amacı, sosyal ve kültürel mekanların düşünsel ve devinimse özelliklerini kullanarak çocuk gelişiminde etkileyici tasarım ilkelerini ortaya koymak olmuştur. Bu kapsamda, çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla çocuk gelişimin fiziksel, algısal, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim dönemleri incelenmiştir. Aynı zamanda, çocukların kültür mekanlarıyla tanışmasını sağlayan sosyal çevre kavramı üzerinde durulmuştur. Dolayısıyla aile, okul, arkadaş çevresi, aile yakınları ve ortak buluşma mekanları, sosyal çevreyi oluşturan kişiler, kurumlar ve kavramlar olarak ortaya konulmuştur. Kültür mekanlarının kavramsal açılımı ve özellikleri incelendikten sonra, çocukların sıkça ziyaret ettiği müze, tiyatro, sergi, hayvanat ve botanik bahçeleri ve okul öncesi çocuk eğitim mekanlarının temel tasarım ilkeleri irdelenmiştir. Bu bağlamda, çocuğun mekanla olan ilişkisini tanımlamak üzere mimarlık fakültesi görevlileri ve çocuğun gelişim süreci ve özelliklerini bilen bireyler olarak sınıf öğretmenleri ve aileler ile anket yapılmıştır. Araştırma

sonucunda elde edilen bilgilere dayanarak, çocuğun sahip olduğu fiziksel, algısal, bilişsel ve sosyal özelliklerine cevap verdiği sürece kültürel ve sosyal mekanların çocuk gelişiminde etkili olduğu saptanmıştır.

İrtenk (2011) “Otistik Çocuk Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Mimari Tasarım Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, otistik çocuklar için özel eğitim merkezleri ve rehabilitasyon merkezlerinin tasarım kriterlerini araştırmayı ve tasarımcılara kullanılabilir bir kılavuz hazırlamayı hedeflemiştir. Literatür araştırması kapsamında, otizm tanımı, otistik bireyin özellikleri, özel eğitim ve rehabilitasyon kavramına değinerek eğitim yapıların tasarımında kullanıcının özellikleri ve gereksinimleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca Türkiye’deki merkezlerin kuruluşunda uygulanması gereken yönetmenlikler ve özel eğitim kurumları standartları yönergesi incelendiğinde otistik çocuk eğitim merkezleri için özel maddelerin olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu tez kapsamında, gözlem, görüşme, literatür araştırması, planlama çalışmaları ve fotoğraf destekli krokiler ile otistik çocuklar için özel eğitim mekanlarının tasarımına veri oluşturmak ve mevcut yapılar ile ilgili sorunların belirlenmesi ve giderilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda İstanbul’da Özel Sezgin Kartal Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, AREM Avrupa Rehabilitasyon Merkezi, Türkiye Otistiklere Destek ve Eğitim Vakfı Özel Eğitim ve Merkezi, Türkiye Otistiklere Destek ve Eğitim Vakfı Özel Eğitim Merkezi, Pendik Hamit İbrahimliye Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi ve İş Eğitim Merkezi, TOHUM Türkiye Otizm Erken Tanı ve Eğitim Vakfı (Şekil 4.41 ve 4.42) ve Oxford Türk Özel Evren Çocuk Rehabilitasyon Merkezi olmak üzere mevcut otistik çocuk merkezleri ziyaret edilmiştir, Ziyaret sırasında öğretmenler ile görüşmeler yapılmış ve okul krokileri hazırlanmıştır. Aynı zamanda, eksiklikleri ve yanlışları tespit etmek adına öğretmenler ve velilerin görüşleri ve talepleri alınmış ve fotoğraflarla desteklenmiştir. Tezde ayrıca, New Struan Okulu, Netley Okulu Otizm Servisi Rehberi Birimi, Whitton Gateway Otizm Servisi Rehberi Birimi, Whitton Okulu, Mossbrook Özel Eğitim Okulu ve Sunfield Okulu olmak üzere İngiltere’deki otistik çocuk merkezlerinin tasarım kriterleri, planlama anlayışı ve eğitim yaklaşımları incelenmiştir. Tüm bu incelemelerin sonucunda, Genel Planlama İlkeleri, Mekânlar ve Mekanlararası İlişkiler, Yapı Fiziği, Fiziksel Donatım

Elemanları, Uygulama ve Bakım Prensipleri olan tasarım ilkeleri oluşturulmuştur. Bu ilkeler çerçevesinde, ileriye dönük yapılacak merkezlerin tasarımına kılavuz görevi görmesi amacıyla, eğitim alanları, spor alanı, ortak alanlar ve yönetim alanlarının konum, zemin, duvar, tavan ve kapıları bir çizelge aracılığıyla özetlenmiştir.

Şekil 4.41 TOHUM Türkiye otizm erken tanı ve eğitim vakfı kat planları (İrtenk, 2011)

Şekil 4.42 TOHUM Türkiye otizm erken tanı ve eğitim vakfı kat planları (İrtenk, 2011)

Biket (2012), “Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi Tasarım Rehberi ve Tasarım Destek Modeli” başlıklı doktora tezinde, Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi mekan biçimlenmelerini incelemiştir. Bu çerçevede hasta yatağı çevresindeki eylemler,

ölçüler, ekipmanlar, uluslararası standartlar ve uygulama örneklerini araştırarak, görsel ve fiziksel tasarım kriterleri ortaya çıkarılmıştır. Tezin kapsamında 0-18 yaş gurubu çocuklara uygun çeşitli antropometrik ebatların geçerli olduğu “Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi” tasarımını etkileyen kriterlerin ortaya konulması ve hastane tasarımlarında kullanılabilecek bir tasarım kılavuzunun oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, Çocuk Yoğun Bakım Ünitesinde çalışan tıbbi personel ve üniteye tedavi gören ya da görmüş olan hastaların yakınları ile sözlü görüşmeler ve anketler yapılarak elde edilen bilgiler analiz edilmiştir. Ardından analiz sonuçlarının ortaya koyduğu eğilimler ışığında tez kapsamında incelenen farklı yatak başı üniteleri ile düzenlenmiş yoğun bakım odası alternatifleri karşılaştırılarak Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi Tasarım Destek Modeli önerisi ortaya konmuştur.

Atacı (2019), “Mekan-Öğrenme İlişkisinin Çocuk Müzeleri Üzerinden İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, kapsayıcı tasarım yaklaşımı doğrultusunda çocuklarında toplumda birer birey olarak mekanlar içerisinde yer aldığını ve mekan tasarımında çocukların fiziksel, sosyal ve bilişsel özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini savunarak öğrenme mekanı olarak çocuk müzelerini ele almıştır. Bu bağlamda öncelikle çocuk ve gelişimi, çocuk hakları ve çocuğun görsel, ses, doku, koku ve tat algıları konusunda literatür çalışması gerçekleştirmiştir. Çocuk-Mekan etkileşimi ve çocuğun gelişim sürecinde eğitimin önemli bir faktör olduğu bilinci ile, çalışma öğrenme mekanı olarak çocuk müzelerine odaklanmaktadır. Bu çerçevede, çocuk müzesinin tanımı, tarihçesi ve çocuk bilim, teknoloji ve keşif merkezleri, çocuk arkeoloji ve tarih müzeleri, çocuk sanat müzeleri, çocuk doğa tarihi ve doğa bilimleri müzeleri ve çocuk sağlıklı ve genetik müze türlerini incelenmiştir. Alan çalışması kapsamında, çocuk müzelerin misyonu ve amaçları müze türlerine göre sınıflandırılmış ve örnekler üzerinden yorumlanmıştır. Lego House, Workac Çocuk Sanat Müzesi olmak üzere iki çocuk müzesinin algı teorileri ve tasarım ilkeleri irdelenmiştir. Sonuç olarak tezde yapılan incelemelerin çocuk ve mimarlık ilişkisini, biyoloji, felsefe, psikoloji, sosyoloji gibi alanlarla da besleyerek, öğrenme mekânı ve çocuk müzelerine dair gelecek araştırmalara destek olabileceğini düşünmektedir.

Diğer

Genç (2005), “Çevresel Tasarıma Çocukların ve Gençlerin Katılımı” başlıklı yüksek lisans tezinde, çevresel tasarımın çocuklar ve gençler tarafından yapılması ve tasarım sürecine katılımı üzerinde araştırma yapmıştır. Çocukların yaşadıkları çevrenin onların gereksinimlerine karşılık veren yapıya sahip olmasının önemini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Bu çalışma katılım kavramı, tarihçesi, özellikleri, önemi ve yararlarını araştırmış ve çocukların hakları ile katılımı üzerine yapılan çalışmaları incelemiştir. Bunun yanı sıra uluslararası düzenlenmiş projeler ve çocuk katılımını destekleyen Dünyada ve Türkiye’de gerçekleşen organizasyonlar hakkında literatür araştırması yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda tasarım sürecinin aşamalarının belirlenmesi ve doğru yöntemin seçilmesi önemli bulunmuştur. Dolayısıyla gözlem, röportaj, çizim, günlük faaliyet çizelgeleri, aile ve sosyal yapı analizleri, skeç, tiyatro ve kukla oyunları, geziler, fotoğraf çekme, davranış haritaları, anketler ve incelemeler, grup tartışmaları, atölye çalışmaları ve toplumsal etkinlikler olmak üzere katılım yöntemleri incelenmiş ve bu yöntemlerin tasarım süreci ile ilişkisi değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme çerçevesinde Dünyada yapılmış olan örnek katılım projeleri, sosyal çevre ve fiziksel çevreyi etkileyen iki ana başlıkta analiz edilmiştir. Alan çalışması kapsamında çocuğun fiziksel çevrelerinden biri olan konut çevresinin çocukların katılımıyla analiz edilmesi değerlendirmeye alınmıştır. Ayrıca farklı kullanıcılar için farklı sosyal donatıları içeren toplu konut bölgelerinde çocukların katılımıyla çocuklar için tasarlanan mekanların eksiklerinin giderilmesi yönünde çözüm geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Oyak Toplu Konut Sitesinin mevcut durumu site içerisinde bulunan T.E.V. Celalettin Buluğ İlköğretim Okulu öğrencileri tarafından analiz edilmiş ve çözüm önerileri üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede, gözlem çizim, maket çalışması, gezi ve grup çalışmaları yöntemleri kullanılmıştır (Şekil 4.43 ve 4.44). Elde edilen veriler çocuklarla gruplar halinde değerlendirmeye alınmış ve tartışılmıştır. Yapılan bu tartışmalar çözüm önerilerinin daha hızlı ortaya çıkmasını sağlamasının yanı sıra, çocuklar için ortak çalışmanın deneyimiyle birlikte, aralarındaki iş birliği ve iletişim becerilerinin güçlenmesi, uzlaşmak ve yaratıcılık fırsatı yaratmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda, bölgenin gereksinimleri hakkında birçok veri elde edilmiş ve site

çocukları için tasarlanan mekanların yeterli ve uygun özelliklere sahip olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda, çocukların bulunduğu fiziksel ve sosyal çevrenin yaşam kalitesini arttırmak veya iyileştirilmesi adına çocukların tasarım sürecine dahil olması ve önerilerde bulunmaları doğru tasarım çözümlerine ulaşılmasını sağlayarak gelişme ve değişimin sürdürülebilir olmasını mümkün kılacaktır.

Şekil 4.43 Gezi rotası için hazırlanan vaziyet 1/500 vaziyet planı (Genç, 2005)

Şekil 5.19 Çevre Analizi Çalışmasından Görüntüler
(Süreçle ilgili diğer görüntüler ektedir)

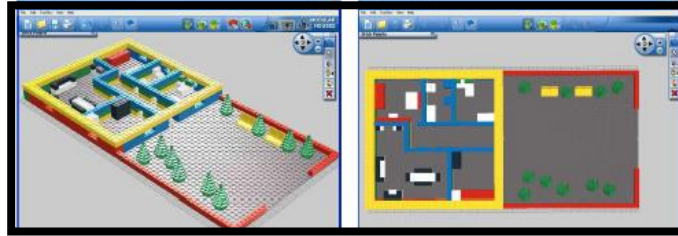
Şekil 4.44 Çocukların çevre analizi ile ilgili resim ve maket çalışmaları (Genç, 2005)

Ayvaz (2007), “Çocukların Sanal Ortamlarda Nasıl Mekanlar Tasarladıklarının Araştırılması” başlıklı yüksek lisans tezinde, bilgisayar ortamında geçirilen sürenin artması ve bu alan içerisindeki gereksinimlerini gerçek mekanlar ile ilişkilendirerek birbirinden ne kadar etkilendiklerini ele almıştır. Tez çalışmasının amacı, günlük hayatın büyük bir kısmını kapsayan ve sürekli gelişen internet ortamı ve sanal mekanları, değişen gerçek mekan kavramı ile karşılaştırmak ve insanlarla olan ilişkisini incelemek olmuştur. Dolayısıyla, bilgisayar ve sanal ortamda daha yoğun olarak vakit geçiren çocukların sanal mekanları algılaması ve deneyimlemesi üzerinde araştırmak önemli görülmüştür. Çalışmada, mimarlık ve sanal ortamın ortak konuları olan mekan ve algılama kavramları, çocukta mekan kavramı ve sanal oyun ortamları üzerinde literatür taraması yapılmıştır. Alan çalışması kapsamında, örnek olarak çocukların günlük hayatını en çok işgal eden bilgisayar oyunları seçilmiştir. Bu bağlamda, çocukların gözünden sanal ve gerçek mekanların incelenmesi için, 9-12 yaş grubu on beş çocuk ile yaşadıkları mekanlar, mekan algılamaları ve sanal mekanlar ile ilişkileri hakkında bilgi edinmek adına birebir görüşme, gözlem, resim çalışması ve 20 soruluk anket çalışması gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.45). Alan çalışması sonucunda, seçilen yaş grubunda, soyut kavramların henüz tam olarak gelişmediği, gerçek ve sanal kavramlarını tam olarak ayırt edemedikleri, çocukların büyük kısmının oyun içerisindeki mekanları günlük hayattaki mekanlar gibi ele aldıkları gözlenmiştir. Tüm bu öngörüler ele alındığında sanal ortamlardaki tasarımların mimarlık adına da önem taşıdığı; ancak sanal mekanların sundukları imkanlardan yeterince yararlanılmadığı saptanmıştır.

Şekil 4.45 Alan çalışmasında çocukların tasarladıkları mekanlar (Ayvaz, 2007)

Anıktar (2008), “Çocukların Mekan Algısının Gelişmesinde Bilgisayarın Etkisinin Araştırılması” başlıklı yüksek lisans tezinde, algı kavramı ve çocuğun algısal gelişimini gerçek ve sanal oyun ortamında sorgulamayı amaçlamıştır. Tez çalışması, mekan kavramı ve çocukta mekan algısı, çocuk ve sanallık, çocuğun oyun ve bilgisayarla olan etkileşimi üzerine odaklanmaktadır. Bu doğrultuda kapsamlı bir literatür taraması sonucunda oyun aracılığıyla çocukların mekan algısı, iki farklı oyun ortamı üzerinden karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Alan çalışmasında, 7-11 yaş gurubu çocuklarla anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmasının ardından çocuklardan, Lego oyun parçaları ile zihinlerindeki evi kurgulamaları istenmiş; daha sonra evi, bilgisayar ortamında “Lego Dijital Designer” oyununda kurgulamaları istenmiştir (Şekil 4.46). Böylelikle, çocukların davranışları ve yaptıkları analiz edilmiş, gerçek ve sanal mekan algıları karşılaştırılmıştır. Söz konusu olan analizler, tablolar halinde Piaget’nin mekan algısı kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Alan çalışması sonucunda, çocukların gerçek ve sanal mekan algılarının arasında çok fark olmadığı, soyuttan uzak olduğu, ancak sanal ortamdaki kurgularında mekan algısına hakim oldukları görülmüştür. Aynı zamanda, bilgisayarın çocukların mekan algısının gelişmesinde olumlu etkilerinin olduğu belirtilmektedir.

Şekil 4.46 Çocukların oyun programında kurguladığı “Lego ev” örnekleri (Anıktar, 2008)

Yılmaz (2010), “Çocukta Mekan Algısının Gelişiminde Masalın Etkisi/ Önemi” başlıklı yüksek lisans tezinde, çocuğun yaşamında önemli yer tutan masalın çocukların mekânsal algı gelişimine olan etkisini ele almıştır. Bu bağlamda çocukların cinsiyet, yaş ve sosyoekonomik düzeylerine bağlı olarak algısal farklılıklarını ortaya çıkarmaya amaçlamıştır. Öncelikle çocuk kavramı ve gelişim süreci ile ilgili kuramsal bilgiler taranmıştır. Çocuk gelişimi kapsamında çocukta bedensel gelişim, bilişsel gelişim (Jean Piaget ve Vygotsky’e göre Bilissel Gelisim), toplumsal, ahlakı, ruhsal, dil ve kavram gelişimi incelenmiştir. Bununla birlikte,

mekan, algı ve çocukta mekan ve algısı ele alınmıştır. Tezde ayrıca mimarlık, edebiyat ve çocuk edebiyatında masalın yeri dünya ve Türkiye çocuk masallarının tarihçesi, özellikleri ve içeriğine değinilmiştir. Alan çalışması kapsamında, farklı sosyoekonomik seviyede bulunan ilköğretim okullarında çocuklarla resim, anket ve görüşmeler yaparak çocuğun masalda geçen mekan ile günlük hayatında gerçek mekanlar arasında kurduğu ilişki araştırılmıştır. Alan çalışması sonucunda, 7-11 yaş gurubu çocukların gerçek dünya ve hayal dünyası arasındaki ayrımın farkında olup mantıksal, düşünme, sayı, zaman, boyut, hacim ve uzaklık gibi kavramları idrak ettikleri görülmüştür. Çocukların masallar üzerinden mantık yürütebilecekleri ve mekanın fiziksel özelliklerini zamanla ilişkilendirebilecekleri ortaya çıkmıştır. Yapılan anket ve resim çalışması doğrultusunda, kızların mekansal algılamalarının düzeyi erkeklerden daha yüksek olduğu ve yaş ilerledikçe farklı mekânsal algı seviyesine ulaştıkları saptanmıştır.

“Okulöncesi Eğitim Sürecinde Çocukların Tasarıma Katılımı: Bağımsız Atölye Modeli” başlıklı doktora tezinde Şahin (2011), okul öncesi eğitim çağındaki çocukların sosyal ilişkiler kurabileceği farklı ve bağımsız atölyelerin tasarım konusunu ele almıştır. Tezde çocuk gelişimi sürecinde eğitim ortamlarında çocukların tasarım sürecine katılımları önemli görülmüştür. Dolayısıyla eğitim sürecini program ve fiziksel olanaklar açısından iyileştirilmesine etkileyen faktörler üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda bağımsız atölye modelinin niteliği, farklı uygulamaları, geçerliliği ve eğitim ortamlarına getireceği yenilikler ele alınmıştır. Bağımsız atölye modelinin ön gördüğü kazanımlar, çocuklara ve öğretmenlere yararı, tasarım alanına ve kente katkısı üzerinden değerlendirilmiştir. Bağımsız atölye modelinin değişe bilirliliği, renk değişimleri, doğal ve yapay ışık değişimleri, doluluk ve boşluk oranındaki değişim, ısıtma, soğutma ve havalandırma değişimleri, doku, mobilya, işlev, konum, kullanım, ulaşım, esneklik, boyut, malzeme, güvenlik, üretim, finans, işletim ve sürdürülebilirliği gibi parametreler ele alınmıştır. Alan çalışmasında görüşmeler yapılmış; ayrıca çiftlik atölyesi, bilim ve doğa atölyesi, gıda yetiştirme ve mutfak atölyesi, drama müzik ve dans atölyesi, sanat, teknoloji, sağlıklı yaşam ve ahşap oyuncak atölyelerinde çocuklara resimler yaptırılmış ve bunları anlatmaları istenmiştir. Sonuç bölümünde alan çalışmasında ulaşılan bulgular

kapsamında saptanan temalar ve değerlendirmeler ile gelecek çalışmalara yön verebilmek amacıyla öneriler geliştirilmiştir.

Önder (2013), “Yapılı Çevreyi Çocuklara Tanıtmak: Türkiye'deki Mimarlık Örgütlerinin Güncel Uygulamaları Yoluyla Öğrenmek” başlıklı yüksek lisans tezinde, yapılı çevre ve yapılı çevre eğitimi kavramlarını inceleyerek çocuklar için yapılı çevre eğitimi ile ilgili uluslararası uygulamaları araştırmıştır. Literatür taraması kapsamında, yapılı çevrenin açılımı ve metotlarına değinmiştir. Bunun yanı sıra, İngiltere, Finlandiya, Avusturya, Amerika ve Kanada'daki yapılı çevre ile ilgili örnek uygulamalar incelenmiştir. Yapılı çevre eğitimine ilişkin Türkiye’de ilk kez çevre eğitimi uygulamalarını sistematik olarak başlatan Mimarlar Odası Ankara ve İzmir şubelerin çocuk ve mimarlık çalışma gurubunun gerçekleştirmiş olduğu kongreler, görüşmeler, projeler ve yayınlamış olduğu dergiler, posterler ve makaleler incelenmiştir. İzmir ve Ankara Mimarlar Odası çalışmalarının yanı sıra, İstanbul, Hatay, Kayseri ve Kıbrıs Çocuk ve Mimarlık komisyonlarının çalışmaları, Tubitak ve Çekül projeleri araştırma kapsamına alınmıştır. Alan çalışması kapsamında, Ankara ve İzmir’de mimarlar odası çocuk ve mimarlık guruplarının gerçekleştirdiği Çocuk ve Mimarlık atölyesi (İzmir, 2011), Kentimi biliyorum kentimi değiştiriyorum (İzmir, 2011), Çocuk ve Mimarlık Yaz Atölyesi: Şehrin Sesi (Ankara, 2011), Mimarlık Haftası - Çocuklar ve Mimarlık Atölyesi (İzmir, 2011), Çocuk Dostu Kente Doğru Ankara Festivali (Ankara, 2011), Erken Çocukluk Dönemi Sanat Eğitiminde Bir Yöntem: Sanat Eleştirisi (Ankara, 2011), Smirna’ya Yolculuk: İzmir Kent Tarihi Çocuklar İçin Eğitim Atölyesi (İzmir, 2011), Mimarlık Haftası 2012 - Çocuk ve Mimarlık Atölyesi: Hayalimdeki Oyun Alanı (İzmir, 2011) atölyeler detaylı olarak incelenmiştir. Çoğunlukla 9-14 yaş gurubu çocukların katıldığı atölyelerde resim, poster, maket çalışmaları ve söyleşiler, geziler, gösteriler düzenlenmiştir (Şekil 4.47). Tezin diğer bölümünde, Marmaris Turunç bölgesinde “ Turunç Kerpiç Anaokulu Atölyeleri” serisinin bir parçası olarak yapılı çevre eğitimi konusunda uygulamalar yapılmış ve değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, yapılı çevre eğitimin tanıtılması ve en önemli katılımcıları olarak çocukların sosyal ilişkilerini ve çevre algılarını etkilediği saptanmıştır. Türkiye’de kurumların yapılı çevre eğitimi uygulamalarına bakıldığında, girişimcilerin daha bilinçli programlara ihtiyacı olduğu, birkaç mimari

grupların dışında uygulamaların amaçlarının belirsiz olduğu ve baştan belirlenmediği ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.47 “Doğan Kardeş” dergisinde yer alan ev resimleri ve şiiri (Önder, 2013)

Arın (2015), “Çocuklara Yönelik Yapılı Çevre Eğitimi: Bursa İçin Katılımcı Bir Model” başlıklı doktora tezinde, öncelikle konunun kavramsal altyapısını ortaya koymuş, ardından alan çalışması olarak uygulanan “yapılı çevre eğitimi” modelinin metodolojik yapısı ve uygulama aşamalarını detaylı biçimde irdelemiştir. Tezin temel amacı mimarlığın eğitsel potansiyelini kullanarak çocukların yapılı çevreleri ile ilgili farkındalıklarını arttıracak bir model geliştirilmesi olmuştur. Bu bağlamda literatür araştırmasının ardından, tezin alan çalışmasını oluşturan OETP (Oyun Engel Tanımaz Projesi) detaylı olarak incelenmiştir. Programın yirmi sekiz haftalık eğitim süreci boyunca, fotoğraf ve video kayıtları, katılımcılarla birebir görüşmeler, yapılan gözlemler sonucu tutulan notlar, katılımcılara uygulanan periyodik anket çalışmaları, katılımcıların oluşturduğu çizim ve maket çalışmaları metotlarıyla veriler toplanmıştır. Bu veriler, bir yapılı çevre eğitimi modelinin ve bu modelin bir çocuk katılımı projesine dönüşme potansiyelinin bilimsel bir araştırma çerçevesinde incelenmesi önemli bir gereklilik olduğunu ortaya koymuştur.

Karakaş (2015), “Blokleri İşıtmek: Çocuklar İçin Sinestetik Mekansal Sistem Önerisi” başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında, DIY (Do-It-Yourself/ Kendi Başına Yap) teknolojisini kullanarak çocukların çok algılı bir ortamda keşfederek,

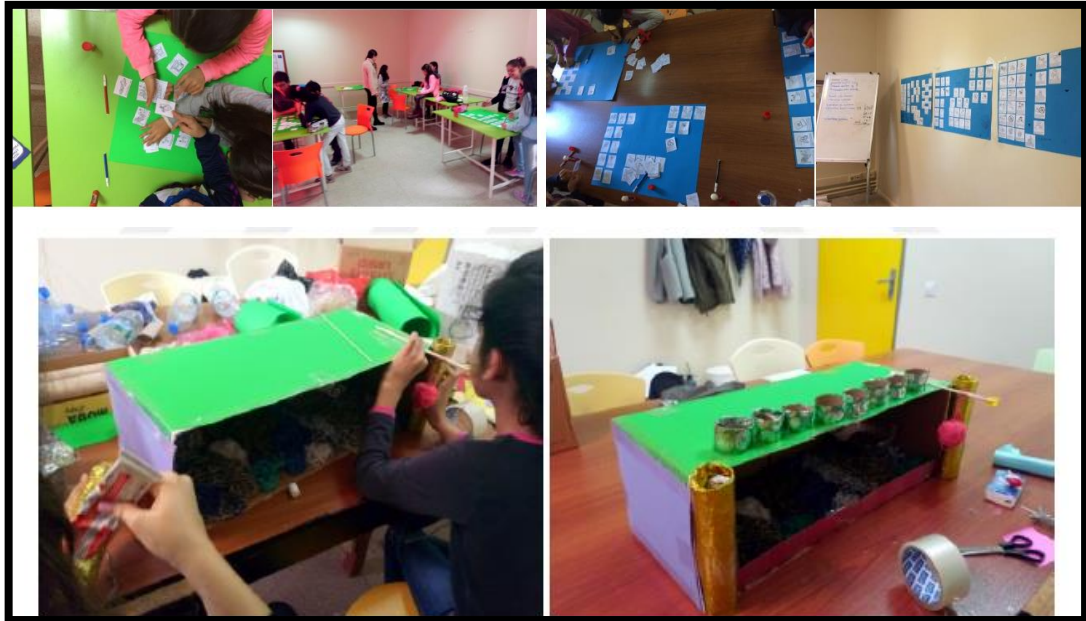
uyarlayarak ve yaparak öğrenebilecekleri bir ortam sağlamayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda farklı duyuların birleşimini taklit eden ve kullanıcı geri bildirimini sağlayan interaktif bir sistem olarak tasarlan bir kurulum kullanılmıştır. Kurulum, Froebel bloklarından esinlenilerek tasarlanmış 10 yaşlarında bir çocuğun eliyle kavrayabileceği ebatlarda bloklar ve blokların içlerine yerleştirilmiş etkileşimli sistemlerden oluşturulmuştur (Şekil 4.48). Bloklarla yapılan deneyler, öngörüler kazanma amacıyla sanal ortamda yürütülmüş, süreç ve sonuç ürünler üç boyutlu modelleme programıyla sanal ortamda modellenmiştir. Araştırmalar sonucunda, çocukların bilişsel yeteneklerini geliştirmek için çoklu duyuşsal entegrasyonun önemli olduğu gözlenmiştir.

Şekil 4.48 DIY sistem örneği (Karakaş, 2015)

Özdağ (2015), “Çevre İle Bütünleşen Etkileşim: Oyunla Öğrenmeye Bir Örnek” başlıklı yüksek lisans tezinde, teknolojinin öğrenme için oyunda nasıl kullanılabileceğini, etkileşimli kurulumları ve teknolojik yönden zenginleştirilmiş mekânları irdlemiştir. Çalışmanın amacı literatür, gözlem ve deneylerden elde edilen veri ile etkileşimli mekanlar için bir prototip oluşturmaktır. Bu bağlamda tez, hem dijital hem de fiziksel dünyaların birleşik bir ortam fikrine dayanan etkileşimli bir alanın prototipini öngörmektedir. Bu tez çalışması sonucunda, arka plan bilgisi, gözlemler ve denemeler yoluyla, çocukların yaşadığı çevrenin, çocukların oyun yoluyla öğrenmesi için etkileşim ortamı olabileceği ortaya konmuştur.

Karakuş (2018), “Kent Hakkını Katılımcı Yöntemleri Kullanan STK'lar Aracılığı İle Çocuklara Tanıtmak” başlıklı yüksek lisans tezinde, çocuğun kent içerisindeki katılım hakkı ve sorumlulukları üzerinde durmuştur. Bu bağlamda, çocukta kent hakkı, katılım, sosyal bilinç, sorumluluk ve hak kavramına dair bir bilinç yaratmanın yöntemlerini araştırmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, söz konusu olan kavramlar ile ilgili kapsamlı bir literatür taramasının yanı sıra dünyadan My High Street My Heritage, La Casa, The Dapto Dreaming, Great Neighborhoods ve Türkiye’ de olan 1000 Architects 1000 Schools, Cihangir’in Çocukları (Children of Cihangir), Çocuk ve Mimarlık (Children and Architecture), Oyun Engel Tanımaz (Playing Stop at Nothing) ve Küçük Mimarlar: Mimarlık Her Yerde (Little Architects: Architecture Everywhere) örnekleri incelemeye alınmıştır. Alan çalışması kapsamında, istekler ve ihtiyaçlar, hak kavramının tanımı, yapıli çevrenin çocuk gözünden değerlendirilmesi, ortak mekanın tanımı, kent içerisindeki farklı kullanıcılar ve onların gereksinimleri, kente sahiplenme duygusu ve olumlu olumsuz yönlerini idrak edebilme amacıyla İzmir’in Çiğli ilçesindeki bir yerel sivil toplum kuruluşunda, bir çocuk gelişim uzmanı gözetiminde, çocuklarla bir atölye dizisi gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.49). Atölye çalışmalarının sonucunda çocuklar kent hakları ile ilgili bilgilendirildiklerinde ve katılımları için fırsat bulduklarında, bu konuda kendi fikirlerini üretebilmekte oldukları ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.49 Gerçekleşen atölye çalışmaları (Karakuş, 2018)

Türkoğlu (2018), “Evin Anlam ve Temsiliyeti: Resimli Çocuk Edebiyatındaki Görsel ve Yazılı Veriler Üzerinden Bir Okuma Denemesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, nitel bir araştırma çerçevesinde, çocuk edebiyatındaki yazılı ve görsel temsiller üzerinden evin anlamının okunmasını hedeflemiştir. Resimli çocuk kitapları ve dergilerdeki imgelerin oluşumuna ve eve dair oluşan alt anlamların ortaya çıkması için, halen yayını devam eden ve dönemin popüler kaynaklarından sayılan kitaplar seçilmiş ve evin anlamını ne şekilde oluşturduğu doğrultusunda içerik analizi yapılmıştır (Şekik 4.50). Resimli çocuk edebiyatı başlığı altında, Ayşegül Serisi, Ece ile Yüce Serisi ve Berenstain Ayları İlk Okuma Kitapları Serisi, evin anlamını ne şekilde temsil ettiği yönünde incelenmiştir (Şekik 4.51). Tez çalışmasında, Fransız dil bilimci ve gösterge bilimci Algirds Julien Greimas’a ait (1983) gösterge bilimsel anlatı kuramından yararlanarak anlatı çözümleme mekanizmasıyla resimli seriler, resimli kitaplar ve dergiler araştırma kapsamına alınmıştır. Bu analiz kapsamında farklı dönemler, kültürler ve anlatılar belirlenmiş ve ev mekanının çeşitlenen anlamları üzerine yeni yorumlar yapılmıştır. Ayrıca, evin anlamı, kişisel, sosyal ve fiziksel olarak üç başlık çerçevesinde seçilen kaynaklar üzerinden çapraz bir şekilde okunmuştur. Tez çalışmasında yapılan okumalar sonucunda, resimli çocuk yayınlarını okuyan çocukların; evin fiziksel yapısı, ev içi düzen ve kontrol, dekorasyon, hatıralar, ev içi ilişkiler ve davranışlar, mahremiyet, sosyal statü gibi eve dair birçok kavramı algıladıkları ve kendi kişisel deneyimleri ile birleştirdiği ve anlam ürettiği görülmüştür. Bahsi geçen popüler kültürün önemli elemanlarından olan bu kaynakların gerçeğin bir temsilini oluşturduğu, içerdiği mekan, nesne ve durumlar üzerinden verilen mesajlarla çocukta evin anlam oluşumuna yön verdiği saptanmıştır. Resimli çocuk edebiyatının içerdiği kodların oluşumunda yazar kadar, çizerin de payının büyük olduğu vurgu yapılmaktadır. Bazen çizim metne ilaveten bir şeyler söyleyebilmekte, metinde yer alan bilgiyi eksikli aktarabilmekte, ya da metinden kopuk ayrı bir söylemde bulunuyor olabilmektedir. Bu noktada yazar-çizer ilişkisi bu çalışmada tam anlamıyla yer almayan fakat çalışılması önemli bir konu olarak belirtilmektedir.

Şekil 4.50 Çocukta ev anlamının görsel oluşum süreci (Türkoğlu, 2018)

Şekil 4.51 “Doğan Kardeş” dergisinde yer alan ev resimleri ve şiiri (Türkoğlu, 2018)

BÖLÜM BEŞ

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Mimarlığın tarihsel sürecinde farklı faktörlerin etkisinde değişen insanın yaşam tarzı ve gereksinimleri doğrultusunda, mekan tasarımı olgusunda öncelikle iklime uygun yaşam mekanları, ardından insana uygun mekan tasarımı öncelikli kılınmıştır. Yetişkin insanın fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal davranış biçimi yaşam boyunca içinde bulunduğu mekan ve fiziksel çevre etkisinde şekillenmektedir. Bu etkileşimin en önemli evresi ise çocukluk döneminde gerçekleşmektedir. Çocukluk döneminde çocuğun fiziksel gelişiminin yanı sıra bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimi, yaratıcılığını arttıran, onu öğrenmeye heyecanlandıran, yeteneklerinin tanımlanmasına sağlayan, dış çevre ile iletişimini güçlendiren ve gereksinimlerinin giderilme yollarını tanıtan mekanlarda şekillenmektedir. Çocuk- Mekan kavramı hem çocuklara özel olan mekanları hem de çocukların içinde bulunduğu ortamları kapsamaktadır.

Çocuklar, tasarlanmış ve inşa edilmiş bir dünyada yaşıyor, ev, okul, oyun alanları ve kent vs gibi farklı ortamlarda hareket ediyor. Bu nedenle tasarımın çocukların yaşamları üzerinde büyük etkisi vardır. Son yıllarda farklı ülkelerde Mimarlık alanında Çocuk ve Mekan konusunu ele alan çalışmalar artmaktadır. Türkiye’deki Çocuk-Mekan çalışmalarının durumunu lisansüstü akademik tezler üzerinden ele alan bu çalışma, çocuğun fiziksel çevresini oluşturan kent, kamusal alan, sokak, meydan, spor ve oyun, konut ve çevresi, eğitim mekanları, sağlık, kültür ve sanat mekanlarını Mimarlık, İç Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Şehir ve Bölge Planlama alanlarında kapalı ve açık mekanlar çerçevesinde irdelemiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda taranan toplam 190 tezin büyük bir kısmının mimarlık alanında olduğu görülmüştür. Tezlerin sayısının 2015 yılından sonra arttığı ve %86’sinin Yüksek Lisans Tezi olduğu saptanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda, tam metnine ulaşılan tezlerin %62,4’si kapalı mekan, %32,4’si açık mekan ve %5,2’si diğer mekan türlerini ele aldığı ve eğitim alanlarından sonra en çok oyun alanlarına odaklandığı görülmüştür.

Tezin dördüncü bölümünde Mimarlık alanında yapılan 75 yüksek lisans ve 15 doktora tezinin detaylı incelemesinde bu alanda mevcut çalışmaların ele aldıkları konular değerlendirilmiş ve gelecekte bu alanda ne tür çalışmaların ele alınması yönünde önerilerde bulunulmuştur.

5.1 Açık Mekanların Değerlendirilmesi

Mimarlık alanında çocuk ve mekan konusunda incelenen tezlerde “açık mekan” başlığı altında yer alan çalışmalar değerlendirildiğinde şu noktalar saptanmıştır.

Kent ölçeğinde, sürdürülebilirliğin çocuk gelişimi ile bağlantısı, kent içerisinde çocuk dostu çevre ve çocuk katılımı, çocuğun fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimin çevresi ile ilişkisi, çocuk köyleri ve sürdürülebilir eko köyler, fiziksel çevre ve oyun alanları, erişebilir kent parkları ve açık parkların tasarım kriterleri üzerinde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu tezlerdeki alan çalışmalarının çoğunlukla İstanbul’da Tarlabası, Tahtakale, Bahçeşehir, Bakırköy, Beylikdüzü semtlerinde yapıldığı görülmektedir. İstanbul dışında İzmir ve Tebriz olmak üzere iki farklı kentte alan çalışması yapılmıştır. Bununla birlikte yapılan alan çalışmalarında 3-6 (Okul öncesi), 6-9 (İlkokul), 10-14 (Ortaokul), 14-18 (Lise) yaş gurubu çocuklarla görüşme, anket, resim çalışmaları ve atölyeler gerçekleştirilmiştir.

5.2 Kapalı Mekanların Değerlendirilmesi

Mimarlık alanında çocuk ve mekan konusunda incelenen tezlerde “kapalı mekan” başlığı altında yer alan çalışmalar “konut ve ev”, “eğitim alanları” ve “sağlık, kültür ve bakım evleri” olarak değerlendirildiğinde şu tespitler ortaya çıkmıştır.

- Konut ve ev mekanlarını içeren tez çalışmalarında, toplu konut yerleşimlerinde fiziksel ve mekânsal çevrenin çocuk gelişimine etkileri (İzmir örneği), çocuk odalarının mekan ve donatı özellikleri (Trabzon örneği), konut yapılarının çocuk sağlığı üzerindeki etkisi, ev kavramı ve çocukların konut

çevresinin algısı, yüksek konut yapılarında yaşayan çocukların mekânsal algı gelişimi (İzmir örneği) başlıkları dikkat çekmektedir.

- Eğitim alanları başlığı altında ele alınan tezlerde ise, etkin mekanların sürdürülebilirliği, esneklik stratejilerin belirlenmesi ve yapıların esneklik açısından değerlendirilmesi (Kayseri örneği), okul bahçeleri üzerinden çocuk ve doğal yapı çevre ilişkisi (İzmir örneği), yapı çevre eğitim örneği (İzmir örneği), çocukların tasarım sürecine katılımı (Arnavutluk örneği), otizmli çocuklar için özel eğitim yapılarının tasarım ilkeleri, engellilere yönelik eğitim yapıları, rehabilitasyon merkezlerinde rengin etkisi (İzmir örneği), Montessori eğitim modeli eğitim mekanlarının özelliği gibi konular saptanmıştır.

Okul öncesi eğitim mekanlarında, tasarım ilkeleri (Konya, İstanbul ve Antalya örnekleri), çocukların mekânsal deneyimleri, mekânsal örgütlerin fiziksel çevre ile ilişkisi, iç ve dış mekan analizleri (Ankara örneği), eğitim mekanlarının mekan dizim yöntemiyle incelenmesi (Gaziantep örneği), sürdürülebilir tasarım ilkeleri, tek tipleştirme problemleri, eğitim sistemleri (İzmir ve İstanbul) ve okulöncesi eğitim yapıları tasarım değerlendirme kılavuzu gibi konular ele alınmıştır.

İlköğretim eğitim yapıları ile ilgili ise, açık alan ve oyun bahçelerin tasarım ilkeleri ve performans değerlendirmesi (Trabzon ve İstanbul örnekleri), kurumsal, toplumsal ve fiziksel kurumların analizi, yapıların güvenliği, verimliliği ve çocuk sağlığı üzerinde etkisi, sınıf dışı mekanların değerlendirilmesi (İzmir örneği), yapıların akustik açısından incelenmesi (İstanbul örneği), okul yapıların tipolojileri (Mardin örneği) tasarım destek kılavuzu, mekanların tasarımında renk olgusu (İstanbul örneği) ve açık ve kapalı teneffüs alanları (İstanbul örneği) üzerinde araştırmalar gerçekleştirilmiştir.

- Sağlık, kültür ve bakım evleri başlığı altında ise ele alınan konular, çocuk ceza evleri (Trabzon örneği), sosyal ve kültürel mekanların çocuklar üzerinde olan etkisi, çocuk müzelerinin öğrenme üzerindeki etkisi ve çocuk yoğun bakım ünitesi tasarım modelidir.

- Tezde diğer başlığı altında irdelenen tezlerde ise, çocuğun tasarıma katılımı, çocuk mekan algısında sanal ortam ve bilgisayarın etkisi, yapıli çevre eğitimi, çocuk edebiyatında yazılı ve görsel temsiller ve masalın mekan algılarındaki etkisine değinilmektedir.

Bu tezlerdeki alan çalışmalarınn çoğunlukla İzmir, Trabzon, İstanbul ve Ankara'da gerçekleştiğı saptanmıştır. Bununla birlikte yapılan alan çalışmalarında 3-6 (Okul öncesi), 6-9 (İlkokul), 10-14 (Ortaokul), 14-18 (Lise) yaş gurubu çocuklarla görüşme, anket, resim çalışmaları ve atölyeler gerçekleştirilmiş ve geziler düzenlenmiştir.

5.3 Öneriler

Bu doğrultuda çocuk-mekan konusunda yapılacak çalışmaların, açık mekan üzerine ve çeşitli araştırma yöntemlerini kullanması, farklı mekanların ve farklı şehirlerin ele alınması gerektiğı ortaya çıkmaktadır. Çocuklarla gerçekleşen alan çalışmaları İstanbul ve büyük kentler dışında farklı coğrafya, sosyokültürel ve ekonomik özelliklere sahip şehirlerde de gerçekleştirilmeli ve de karşılaştırmalı çalışmalar gelecek çalışmalarda ele alınmalıdır. Bu konuya paralel olarak farklı şehirlerde kent, sokak, kamusal alan, meydan, konut çevresi gibi açık mekanlar çocuğun gereksinimlerini karşılaması açısından değerlendirmeye alınabilir. Aynı zamanda yapılacak çalışmalar çerçevesinde doküman analizi ve literatür araştırmalarının yanı sıra çocuklarla birebir görüşmeler, geziler, anketler ve atölyeler düzenleyerek onların da araştırma sürecine dahil edilmeleri konusunda özen gösterilebilir. Kentteki çocukların sokak, meydan, kamusal alanlar, konut çevresi ve benzer mekanlardaki hakları daha detaylı bir araştırma çerçevesinde ele alınabilir. Konut çevresindeki açık oyun alanlarının niteliğı ve sokak içerisindeki çocuğun ulaşım sorunlarının oyun alanlarını kullanışsız hale getirilmesi üzerinde irdelemeler yapılabilir.

Kapalı mekanlar çerçevesine konut başlığını ele alan tezlerin sayısı oldukça az olmakla birlikte 2015 yılından bu yana bu konuda hiçbir araştırma yapılmadığı tespit edilmiştir. Ev çocuğun ilk 6 yaş döneminde içinde bulunduğu ve gelişiminin evin niteliği etkisinde şekillendiği bir mekan olarak ciddi bir önem taşımaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte ve yaşam tarzlarındaki değişiklikler konut yapılarının yeniden şekillenmesine sebep olmaktadır. Tek katlı ve büyük bahçeli evler, yerine yaşam için asgari alana sahip olan toplu konut ve yüksek yapılara verilmektedir. Bu durumda çocukluk döneminde konutların güncel planlama tipleri, dış mekan ve iç mekanlar arası sirkülasyonu, çocuk odaların konumu, özellikleri ve genel olarak çocukluk dönemini etkileyecek faktörler üzerinde kapsamlı araştırmalar gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda ev kavramı ve mekânsal özelliklerinin çocuk açısından değerlendirilmesinde iç mekanlara daha fazla odaklanabilir. Bununla birlikte İzmir ve Trabzon illerinin yanı sıra farklı kültürel yaşam ve konut yapısına sahip olan farklı coğrafyadaki konutların iç mekan organizasyonun çocuk-mekan algısına olan etkisi araştırılabilir.

Eğitim mekanları üzerinde yapılan tezlerin değerlendirmesi sonucunda, tüm çalışmalarda çocuk ve fiziksel çevre, okulöncesi çocuk ve gelişimi, çocuk algısı, okulöncesi eğitim kurumlarının fiziksel özellikleri, tasarım olgusu ve problemlerine değinilmektedir. Bu değerlendirmeler genellikle yurt dışı ve yurt içi örnek yapılar üzerinden yapılmıştır. Alan çalışmalarında veri toplama yöntemi olarak en yoğun kullanılan yöntem, atölyelerde yaptırılan resim çalışmalarıdır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, genel olarak bu konuda ülkemizdeki mevcut okulöncesi eğitim kurumlarının mekânsal özelliklerini değerlendiren çalışmaların azlığıdır. Bu çocuk-mekan ilişkisi içerisindeki diğer başlıklar için de geçerlidir.

Sağlık, kültür ve bakım alanındaki çalışmaların azlığı nedeniyle gelecek araştırmalar için çocuk hastaneleri ve sağlık birimleri ile ilgili farklı bölümlerindeki mekan arayışı ve özellikleri, farklı yaş gurubundaki çocuklar üzerinde mekanın etkisi, plan üzerinde değerlendirmelerin yapılması ve eksikliklerin saptanması gelecek çalışmalarda ele alınabilir. Müze, sergi, sinema ve tiyatro gibi kültürel mekanları ile ilgili Türkiye'deki örneklerin yetersizliği nedeniyle dünyadaki örnekler

üzerinden belli standartları ve mekansal özellikler araştırılabilir ve Türkiye’deki yapılacak örnekler için destek kılavuzu oluşturulabilir.

Tablo 5.1 Mimarlık Alanındaki 68 Tezin Değerlendirilmesi

Mimarlık Alanındaki 68 Tezin Değerlendirilmesi		
Ele Alınan Konu Başlıkları		Yapıldığı Şehir
Açık Mekan		
Kent	Kent ölçeğinde sürdürülebilirliğin çocuk gelişimi ile bağlantısı	İstanbul
	Kent içerisinde çocuk dostu çevre ve çocuk katılımı	İstanbul
	Çocuğun fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimin çevresi ile ilişkisi	İstanbul
	Çocuk köyleri ve sürdürülebilir eko köyler	İstanbul
	Fiziksel çevre ve oyun alanları	İzmir
	Erişebilir kent parkları ve açık parkların tasarım kriterleri	İran-Tebriz
Kapalı Mekan		
Konut	Toplu konut yerleşimlerinde fiziksel ve mekânsal çevrenin çocuk gelişimine etkileri	İzmir
	Çocuk odalarının mekan ve donatı özellikleri	Trabzon
	Konut yapılarının çocuk sağlığı üzerinde etkisi	İzmir
	Ev kavramı ve çocukların konut çevresinin algısı	İzmir
	Yüksek konut yapılarında yaşayan çocukların mekânsal algı gelişimi	İzmir
Eğitim Alanları	Etkin mekanların sürdürülebilirliği, esneklik stratejilerin belirlenmesi ve yapıların esneklik açısından değerlendirilmesi	Kayseri
	Okul bahçeleri üzerinden çocuk ve doğal yapı çevre ilişkisi	İzmir
	Yapılı çevre eğitimin örneği	İzmir
	Çocukların tasarım sürecine katılımı	Arnavutluk
	Otizm çocuklar için özel eğitim yapıların tasarım ilkeleri	-
	Engellilere yönelik eğitim yapıları	-
	Rehabilitasyon merkezlerinde rengin etkisi	İzmir
	Montessori eğitim modelinin eğitim mekanların özelliği	

Tablo 5.1 Devamı

Okul Öncesi Eğitim Alanları	Tasarım ilkeleri	Konya, İstanbul ve Antalya
	Çocukların mekânsal deneyimleri, mekânsal örgütlerin fiziksel çevre ile ilişkisi, iç ve dış mekan analizleri	Ankara
	Eğitim mekanlarının mekan dizim yöntemiyle incelenmesi	Gaziantep
	Sürdürülebilir tasarım ilkeleri	-
	Tek tipleştirme problemleri	-
	Eğitim sistemleri	İzmir ve İstanbul
İlköğretim Eğitim Alanları	Açık alan ve oyun bahçelerin tasarım ilkeleri ve performans değerlendirmesi	Trabzon ve İstanbul
	Kurumsal, toplumsal ve fiziksel kurumların analizi, yapıların güvenliği, verimliliği ve çocuk sağlığı üzerinde etkisi, sınıf dışı mekanların değerlendirilmesi	İzmir
	Yapıların akustik açısından incelenmesi	İstanbul
	Okul yapıların tipolojileri	Mardin
	Tasarım destek kılavuzu, mekanların tasarımında renk olgusu	İstanbul
	Açık ve kapalı teneffüs alanları	İstanbul
Sağlık, Kültür ve Bakım Evleri Alanları	Çocuk ceza evleri	Trabzon
	Sosyal ve kültürel mekanların çocuklar üzerinde olan etkisi	-
	Çocuk müzelerin öğrenme üzerindeki etkisi	-
	Çocuk yoğun bakım ünitesi tasarım modeli	-
Diğer	Çocuğun tasarıma olan katılımı	-
	Çocuk mekan algısında sanal ortam ve bilgisayarın etkisi	-
	Yapılı çevre eğitimi	-
	Çocuk edebiyatında yazılı ve görsel temsiller ve masalın mekan algılarındaki etkisi	-

Bu doğrultuda çocuk-mekan ilişkisi üzerine mevcut çocuk mekanlarının daha kapsamlı analizlerin yapılması, aksayan yönlerin saptanması ve çocuklar adına yeni uygulanabilecek önerilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Çocuk-Mekan kavramı üzerinde yapılan akademik çalışmalar kapsamında gerçekleşen alan çalışmalarının hangi kentte ve hangi ölçüde ele alındığı araştırılabilir ve Türkiye haritası üzerinden araştırmalara dahil edilmeyen kentler tespit edilebilir ve bir sonraki çalışmalar için altlık oluşturulabilir.

Türkiye’de çocuk-mekan konusunu ele alan lisansüstü tezleri genel olarak baktığımızda farklı dönemlerde birbirine benzer ve tekrarlayan konular üzerinde odaklandığı eleştirilebilir. Bu bağlamda ülke geleninde Mimari açısından Çocuklara özel mekan tasarımı konusu belli bir başlık üzerinden ele alınabilir ve karakteristik bir araştırma haline getirilebilir.

Ayrıca çocuk hakları, çocuğun tasarım sürecine katılımı, sürdürülebilir ve kendi kendine yenileyebilen tasarım anlayışı çocuk-mekan çalışmalarında en önemli eksikliklerden biri olarak saptanmıştır. Bu çalışmaların gerçekleşmesi tasarımcılar, gerekli kurumlar ve kuruluşlar tarafından uygulanması çocuklar adına yapılması gereken önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKLAR

Acar, H. (2003). *Çocuk oyun alanlarında kullanıcıların bitki tercihlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma: Trabzon kenti örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Acar, H. (2017). *Çocuk oyun alanlarında güvenlik: İstanbul Fatih ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Akkülah, A. (2008). *Oyun alanları güvenlik standartlarının araştırılması ve Nenehatun Parkı örneğinde irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Albayrak, O. (2015). *Strateji oyunları mekanlarının oyun-insan-mekan etkileşimi bağlamında irdelenmesi ve bir tasarım önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Algan, H. (2008). *İlköğretim okul bahçelerinin tasarlanmasında paydaş katılımlı yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Alıcıgüzel, Ö. (2000). *İlköğretim okullarının planlama problemleri*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi, İzmir.

Alkan, İ. (2017). *Bebek ve çocuk bakım odaları tasarımına yönelik ergonomik tasarım modeli önerisi*. Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Altınar, F. (2017). *2-8 yaş arası otizmli çocukların ebeveynlerinin istanbul ilindeki parklara ilişkin görüş ve önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Altunbaş, U. (2015). *Çocukların suça sürüklenmesinde fiziksel ve sosyo-mekansal faktörlerin etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Anıktar, S. (2008). *Çocukların mekan algısının gelişmesinde bilgisayarın etkisinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Anıktar, S. (2017). *Yeni nesil ilkokullarda öğrenme ortamları tasarım destek kılavuzu*, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Arca, M. (2000). *Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik kurumsal bakımevlerinde iç/dış mekan düzenleme ilkelerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Arguz, Z. (1990). *Adana kenti çocuk bahçeleri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Arın, S. (2015). *Çocuklara yönelik yapılı çevre eğitimi: Bursa için katılımcı bir model*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Aslan, B. (2017). *Çocuk gelişimi-spor ilişkisinin fiziksel çevre ve mekan algısı üzerinden irdelenmesi: Örnek bir hareket merkezi modeli*. Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Aslan, F. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekan tasarımında çocukların beklentilerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Atacı, S. (2019). *Mekan-öğrenme ilişkisinin çocuk müzeleri üzerinden incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Atakan, T. (2016). *Anaokullarında sürdürülebilirlik bilincinin sağlanmasında tasarımın etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi, İzmir.

Aydın, F. (2018). *Çocuk kullanımına yönelik mobilya tasarım kriterleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.

Ayvaz, A. (2007). *Çocukların sanal ortamlarda nasıl mekanlar tasarladıklarının araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Azzawi, S. (2018). *Resilient places, resilient childhood: exploring the role of the built environment in supporting the well-being of children in war*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Babaoğlu, N. (2007). *Okul öncesi eğitim merkezleri: Antalya şehri, Lara-Arapsuyu, Dokuma/Çallı/Bayındır semtleri alan çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Baksi, S. (2018). *Çocukların mekân algısının yaşam çevresi üzerinden incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Bal, A. (2005). *Zonguldak kenti yeşil alan sistemi içerisindeki çocuk oyun alanlarının durumunun peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.

Ballıoğlu, S. (2015). *Aydın kenti örneğinde gençlik parkı çocuk oyun alanının yeterliliği ve tasarım ilkeleri yönünden incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Başoğlu, Z. (2002). *Çocukların ilköğretim çevrelerinde renk tercihleri üzerine karşılaştırmalı çalışma: Ankara'da iki özel okul*. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, İstanbul.

Başoğlu, Z. (2007). *İlköğretim çağındaki çocukların yön bulma davranışlarının biçimlenmesinde iç mekan renk uygulamalarının etkileri*. Yeterlilik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Baylan, F. (1992). *Çocukla birlikte gelişen çok amaçlı bebek bakım masası üzerine bir uygulama çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Bektaş, Y. (2004). *İlköğretim çağındaki çocukların çocuk oyun alanlarından beklentilerinin belirlenmesi üzerinde bir araştırma: Ankara-Çankaya örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Bıçeer, M. (1994). *Ankara il merkezindeki anasınıfları ile uygulama anaokullarının fiziki özellikler açısından kıyaslanarak değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Biket, A. (2012). *Çocuk yoğun bakım ünitesi tasarım rehberi ve tasarım destek modeli*. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Bilgiç, D. (2005). *Kent konutlarında çocuk odası mekan tasarımı ve mobilyası*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Bronfenbrenner, U. (1976). The Experimental Ecology of Education, *Teachers College Record*, 78 (2), 157-204.

Bozkaya, J. (1992). *Çocuğun oyun mekanları için olanakların araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Can, S. (2004). *Modüler mobilyaların okul öncesi çocukların grup davranışları etkileri üzerine bir inceleme*, Ankara. Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Ankara.

Chamberlin, A. (1998). *Toplu konut alanları ile kent parkları içerisindeki çocuk oyun alanlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Cihangiroğlu, C. (1994). *Çocuk oyun alanlarındaki oyun aletlerinde uyulması gereken kriterler üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Cin, S. (1989). *Okul öncesi eğitimi ve anaokulları tasarımına yansımaları üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Coşkun, E. (2015). *Çocuk oyun alanı elemanlarının standartları üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Çakar, H. (2003). *Bornova'nın çocuk oyun alanlarının peyzaj mimarlığı yönünden etüdü ve daha uygun koşulların oluşturulmasına yönelik bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Çakır, H. (1997). *Çocukların algılamasında etkili olan mimari parametrelerin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Çakır, S. (2017). *Yeşil okul tasarım ölçütlerinin irdelenmesi: Türkiye'deki mevcut okul binaları üzerinde örnekleme*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Çanakçıoğlu, N. (2011). *İstanbul'da farklı sosyal grupların yerleştiği çevrelerde yaşayan çocukların algısal süreçlerinin bilişsel haritalar yöntemiyle irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Çay, R. (2006). *Çocuk oyun alanlarının iç mekan ve yakın çevrede oluşumu*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Çelebi, M. (2018). *Nostaljiyi yorumlamak: içmimarların çocukluk evleri*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.

Çelik, Ç. (2003). *Development of a design evaluation tool for primary school projects*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji üniversitesi, İzmir.

Çelik, D. (1994). *Ankara Çankaya ilçesi, Aziziye mahallesi mevcut alan kullanım kararları ve açık yeşil alanlarının saptanması üzerinde bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Çermikli, Y. (2015). *Çocuğun konut algısının sözel ve görsel temsiller üzerinden değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Çetin, G. (2003). *Üsküdar ilçesindeki çocuk oyun alanlarının yeterlilik ve kalite açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Çetintahra, G. (2015). *Kentsel alanda fiziksel çevrenin çocukların fiziksel aktivitesi üzerindeki etkisi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Çevikayak, G. (2019). *Eğitim alanlarının çocukların mekân algısı ve yaratıcılığı üzerindeki etkisi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Çiçek, B. (1992). *Oyun sokağı kavramı ve örnek tasarımlar*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Çin, H. (2006). *Çocuk oyun alanlarında kullanılabilecek yeni oyun elemanları üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Çuhacı, G. (2004). *İstanbul imajını algılamaya yönelik bir oyun denemesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Çukur, D. (2003). *Türkiye'de bir öteki olarak çocuk ve kent planlamada temsil sorunsalı*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Dalırnaghadeh, D. (2016). *Ana okullarda kromatik ve akromatik renk şemalarının çocukların duyguları üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, İstanbul.

Danesharasteh, A. (2017). *Çocukların sağlıklı sosyal ve fiziksel gelişiminde erişilebilir kent parklarının etkisi: İran'da Tebriz Elgöli parkı örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Dikmen, O. (2012). *Çocuk hastanesi ilköğretim okullarının sosyal bir mekan olarak iyileşmeye ve iyi olma haline etkisi: İzmir Behçet Uz Çocuk Hastanesi İlköğretim Okulu'nda örnek olay incelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.

Dinç, H. (1993). *Çocuk oyun işlevi ve öğeleri (İstanbul örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Duyan, F. (2016). *İlköğretim okullarında sınıf duvar renginin öğrencilerin duyuşsal, bilişsel ve davranışsal tepkilerine etkisinin saptanması*. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Efkireen, A. (2017). *Hastane bekleme odasında çocukların renk tercihleri*. Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Ankara.

Elkind, D. (1978), *Erik Erikson: İnsanda Gelişimin Sekiz Evresi*, çev. Ali Sönmez, The New York Times Magazine, sf. 27-38.

Erdem, Ö. (2004). *Okul öncesi eğitim birimlerinde dış mekan tasarım ilkeleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Ergen, S. (2000). *Sokakların çocuk oyun alanı olarak kullanılabilişine ilişkin bir yöntem denemesi: Süleymaniye örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Ertay, Œ. (2012). *Çocuk ve spor iliŒkisi üzerine fiziksel biçimlenmeyi etkileyen ergonomik faktörlere dayalı bir model*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Evren, G. (2017). *Sergileme mekanlarında etkileŒim ve öğrenme biçimlerinin çocukların mekan deneyimine etkileri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Genç, S. (2005). *Çevresel tasarıma çocukların ve gençlerin katılımı*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Genç, S. (2019). *Çocukların kentsel yaşama katılımlarında sokak mekânının önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Gök, Z. (2012). *İlköğretim okul bahçelerinin öğrencilerin tercihleri ve doğa bilinci gelişimini destekleyici yaklaşımlar doğrultusunda tasarımı: Isparta kenti örneğı*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Göktuğ, T. (2006). *Huzurevleri, çocuk yetiŒtirme yurtları ve rehabilitasyon merkezlerinin dış mekan tasarım yeterliliğı ve Erzurum örneğı*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Güller, E. (2014). *Zihinsel engelli çocuğun eğitiminde rehabilitasyon mekanlarındaki rengin etkisi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Gültekin, Ö. (2017). *Adana İli okul öncesi çocuklarda eğitimi destekleyen güvenli mekân (kapalı, yarı açık, açık)tasarım ve malzeme kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Günay, N. (2016). *Fiziksel çevrelerin çocuk üzerindeki etkisi bağlamında kapsayıcı oyun alanları*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Güneş, S. (1995). *Ankara kenti çocuk oyun alanları elemanlarının irdelenmesi üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Güngör, H. (2002). *Tarlabaşı bölgesinde yaşayan çocukların çevrelerini algılamaları ve değerlendirmeleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Günsür, Ş. (1994). *Hastane tasarımındaki yeni gelişmeler ışığında programlama çalışması; Urfa Çocuk Hastanesi önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Günyel, B. (2005). *Sokak çocukları rehabilitasyon merkezlerinin tanımlanması ve Diyarbakır örneğinin ergonomik açıdan değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Gürçan, D. (2002). *Spastik çocukların rehabilitasyon ve eğitim mekanlarında programlama ve tasarım kararlarının belirlenmesinde kullanılabilecek bir kullanım sonrası değerlendirme modeli*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Gürel, N. (2007). *İlköğretim okullarının akustik açıdan incelenmesi: İstanbul'da bir ilköğretim okulu örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Güroğlu, M. (2016). *Farklı fiziksel çevrelerin çocuklarda oluşan oyun mekanı algısı üzerinde etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Havayioğlu, B. (2001). *Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim sistemi gereksinimlerinin fiziksel mekana yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Helvacıoğlu, E. (2007). *Çocukların okul ortamlarında yol bulma yetisine rengin katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, İstanbul.

İrtenk, T. (2011). *Otistik çocuk özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin mimari tasarım açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

İslamoğlu, Ö. (2014). *Okullarda esneklik stratejilerinin belirlenmesi üzerine bir yöntem önerisi*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Kalkanlı, D. (2019). *Sokakların çocuklar için 'öğrenme alanı' olarak ele alınması: Ankara örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Kara, B. (2018). *Çocukların mekan algısı ve katılımcı tasarım yöntemlerinde rolü: muş ve harran yerleşimleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Karaelmas, O. (1998). *Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Saray Rehabilitasyon Merkezi dış mekan planlaması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Karakaş, H. (2015). *Hearing blocks: a synesthetic spatial system proposal for children*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Karakuş, B. (2018). *Presenting the concept of 'right to the city' to children through participatory methods applied in ngo's*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi, İzmir.

Kasalı, A. (2006). *An evaluation of non-classroom spaces of private elementary schools in izmir: investigating factors affecting interactions among students*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi, İzmir.

Kavaz, İ. (2017). *Çocuklarda mekansal algı ve tercihler: İlkokul derslikleri örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Kay, İ. (2013). *Zamanda barınan tasarım: Çocuklar için etkin öğrenme mekanları oluşturmak*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Kaya, S. (2018). *Okul öncesi eğitim yapılarında tasarım kriterlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Kayacık, C. (2016). *Okulöncesi Eğitim Yapılarının İsimsiz Mekanlar Üzerinden yeniden Ele Alınması*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Kazova, M. (2018). *Çocuk müzesi ve bilim merkezlerindeki iç mekân standartları ve tasarım yaklaşımları*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Kılıç, M. (2014). *rebuilding the relationship ignored between children and natural-built environment through school garden designed by permaculture method*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi, İzmir.

Kılınç, T. (2017). *Mimarlık ve çocuk*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.

Kiper, N. (1999). *Oyun alanlarının çocuk gelişimindeki önemi ve oyun alanlarının tasarım kriterleri*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi, İzmir.

Kirazoğlu, F. (2012). *Fiziksel Çevre - Çocuk İlişkileri, Açık Oyun Mekanları ve Çocuk Dostu Çevre Kriterleri Üzerine Bir Değerlendirme; Bakırköy Ve Beylikdüzü Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Kocaman, Ö. (2018). *Bir kamusal mekan olarak meydanın çocuk gözüyle değerlendirilmesi: Türkiye, Isparta ili, hükümet meydanı örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Koç, B. (2012). *Çocuklar için tasarlanan mekanlarda bilişsel sınırlar*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Koç, F. (1999). *Çocuk ve mekan*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Korkmaz, Ş. (2004). *İlköğretim okulu mekanlarının kullanım yetkinliği yönünden irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Kök, T. (2016). *Oyun mekanları tasarım ölçütlerinin 'yapılandırılmış çevre' bağlamında değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara.

Köksüzer, G. (2013). *Çocuğun algısında okul öncesi eğitim merkezlerinin mekansal dizim (Space Syntax) yöntemiyle irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Köse, E. (2003). *Hastanelerdeki hasta odalarının tedavi gören çocuklar üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Köse, F. (1992). *İlkokul binalarının evrimi*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Kurt, Ö. (2016). *İlkokul mekanlarının çocuk gelişimi ve mekan algısına etkilerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Kurt, Ö. (2018). *İlkokul mekanlarının çocuk gelişimi ve mekan algısına etkilerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Kuşaslan, A. (2007). *Yapıların çocuk sağlığı üzerinde etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Kuşluoğlu, D. (2013). *İstanbul Kadıköy ilçesindeki çocuk oyun alanlarının nitel ve nicel açıdan değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Künyeli, F. (2018). *Eğitim yapılarının "esneklik" bağlamında değerlendirilmesi: Kayseri örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Lynch, K., (1960). *The image of the city*. MIT Press: Cambridge

Manahasa, O. (2017). *Children participation and post occupancy evaluation in developing a communicative language to (re) design educational environments*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Memik, H. (2004). *Çocuk oyun alanları ile ilgili değişen yaklaşımların değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Mendez, A. (2018). *Öğretici çevre değerlerine göre çocuk yuvası sınıflarının iç mekan tasarım gereksinimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.

Mirnezami, S. (2016). *Anaokulu binalarında form araştırılması ve strüktürel açıdan değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Moghaddam, M. (2014). *Kenti bir oyun bahçesi olarak düşünmek yapılı çevrede çocukların spontane oyun gereksinimlerini karşılamak üzere, kentte bazı tasarım elemanlarının geliştirilmesi üzerine araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Ankara.

Mustafa, H. (2018). *Anaokulu tasarımı yaklaşımları: Bir örnek çalışma Ankara Uluslararası Kreş ve Anaokulu*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Mutlu, A. (2009). *Türkiye'de bedensel engelli çocukların anaokulu ortamında karşılaştıkları fiziksel ve sosyal engeller*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Norşon, M. (1998). *İlköğretim okulları açık alan tasarım ilkeleri ve standartlarının tespiti*. Yüksek Lisans Tezi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Öktem, Z. (2009). *Design guidelines for special education schools for children with autism design and appraisal of private ilgi special education school*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Önder, E. (2013). *Introducing built environment to children: learning through the recent practices of architecture organizations in turkey*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi, İzmir.

Özbayraktar, M. (2002). *İlköğretim okullarının kurumsal-toplumsal ve fiziksel analizi*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Özdağ, S. (2014). *Montessori Metodu'nun Eğitim Mekanlarına Yansıması Üzerine Kavramsal Bir Analiz*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Özdal, Ö. (2015). *Embodied interaction: a case for a playful learning*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Özgür, H. (2000). *İlkokul dönemindeki çocukların çocuk oyun alanlarına olan ilgileri*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Öztürk, A. (2015). *Çocuklarda ev ve yakın çevre algısı üzerine bir irdeleme*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Öztürk, Ö. (2009). *Ev kavramı ve çocuklarda konut çevresinin algılanması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Özyürt, E. (1993). *Okul öncesi çok amaçlı eğitim ortamlarında tasarım kriterleri*, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, İstanbul.

Pakyürek, V. (2012). *İlköğretim okullarındaki çevre duyarlılığının saptanması: Adana kenti örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Parlakıyıldız, İ. (2017). *İlkokul mekanlarında tasarım bileşeni olarak renk olgusunun etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Piaget, J., (1936), *Çocukta Zihinsel Gelişim*, çev. Hüsen Portakal, İstanbul: Cem Yayınevi.

Piaget, J., (1964), Part 1: Cognitive Development in Children: Piaget development and learning, *Journal of Research in Science Teaching*, .2 (3), 176-186.

Pilavcı, G. (2014). *Oyun kavramı ve mimari tasarıma kattığı farklı boyutlar: Oyun alanları ve oyun mekanları üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Pola, İ. (2015). *Çocuk oyun alanlarına kapsayıcı yaklaşımlar: İstanbul için bir değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Polat, İ. (2018). *Okul öncesi eğitim mekanlarında güneş ışığı*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.

- Pouya, S. (2016). *Ortopedik engelli çocukların iyileştirilmelerine yönelik planlama yaklaşımı: ODTÜ Eymir Gölü örneği (Ankara)*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Saatcı, B. (2009). *Kent parklarında peyzaj unsurlarının algılanması: Antalya Atatürk Kültür Park'ta çocuklar ve yetişkinlere bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Sağdıç, Y. (1993). *Fiziksel (motor) özürlü çocuklar için modüler bir oyun bahçesi donatı sistemi tasarımı*. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, İstanbul.
- Sağlam, C. (2009). *Çocukların kentsel korumaya katılımı*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Sarıberberoğlu, M. (2018). *Eğitim binalarında mekansal davranışın dizimsel (sentaktik) irdelenmesi*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Samnezhadi, S. (2018). *Montessori eğitim modelinin tasarıma etkisinin İhsan Doğramacı Uygulama Anaokulu örneğinde incelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Savaş, J. (1994). *İzmir ili çocuk oyun alanlarındaki elemanların irdelenmesi üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Selçuk, K. (2019). *Oyunun çocuk gelişimi üzerindeki önemi ve açık parkların tasarım kriterleri bakımından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Senyen, H. (2014). *Parklardaki çocuk oyun elemanlarının TSE standartlarına uygunluğunun değerlendirilmesi: Ankara Çankaya örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Silav, M. (1998). *Çocuk hastanelerinde hasta çocuk yatak odalarının tüm gereksinimlere uygun iç mekan biçimlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sivri, H. (1993). *Fiziksel ve mekansal çevrenin çocuk davranışına ve gelişimine etkileri*. oktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Soyupak, İ. (2018). *Okul öncesi eğitimde bilişsel gelişimi destekleyici mobilya tasarımı*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şahin, B. (2011). *Okulöncesi eğitim sürecinde çocukların tasarıma katılımı: Bağımsız atölye modeli*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Şahin, N. (2012). *Engellilere yönelik eğitim yapılarının tasarım prensipleri ve örnekler üzerinde incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Şen, A. (2018). *Çok kullanıcılı oyunlarda kullanılan mekanların eğlence, sarmalanma ve bulunma unsurları üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Şener, E. (2001). *Okul öncesi çocuk eğitim merkezleri için değişebilir/ dönüşebilir/ esnek bir 'fiziksel çevre modeli*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Şenol, G. (2004). *Okul öncesi eğitimde anaokulları ile mimarlık-içmimarlık tasarım ilkelerine genel bakış*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Şentürk, G. (2018). *Açık kamusal mekân tasarımında çocuk katılım yöntemlerinin etkinlik düzeyi değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Tirali, N. (2000). *Çocuk cezaevi iç mekanları üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Tandoğan, O. (2011). *İstanbul'da Çocuk dostu kent için açık alanların planlama, tasarım ve yönetim ilkelerinin oluşturulması*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Taşcı, B. (2010). *Sokağın günümüz koşullarında çocuk oyun alanı olarak ele alınması ve değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Taşcı, B. (2014). *Çocuk-mimarlık çalışmalarının değerlendirilmesi ve ilköğretim için yapıli çevre eğitim programı önerisi (sosyal bilgiler dersi için)*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Tavşan, F. (1995). *Trabzon konutları örneğinde çocuk odaları mekan ve donatı özellikleri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Temel, H. (2015). *Çocuk poliklinikleri bekleme mekanlarında çocuk psikolojisine uygun renk ve ışık kullanımı ve örnekler üzerinde analiz*. Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Temel, S. (2018). *İlköğretim okullarının vaziyet planı kararları ve bir eğitim mekanı olarak açık-kapalı teneffüs alanlarının tasarımına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Tezel, E. (1999). *Çocuk yuvalarının mekan planlaması için tasarım modeli*. Doktora Tezi, Bilkent Üniversitesi, İstanbul.

Tok, H. (2009). *Gramer tabanlı mimari tasarım: mardin’de ilköğretim okulu tipolojileri*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Tonguç, B. (2012). *Sürdürülebilir tasarımın okul öncesi eğitim yapıları örneğinde irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, İzmit.

Topgül, F. (2017). *Kurum bakımı altındaki çocukların yaşam alanlarının ev kazaları, mobilya ve donatı elemanları ilişkisi açısından değerlendirilmesi: Ankara çocuk evleri örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Tos, S. (1994). *Öğretilebilir zihinsel özürlü çocuklar için özel eğitim okulları kullanıcı ihtiyaçları ve fiziki mekan özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Tuna, B. (2018). *İlkokulların sirkülasyon alanları ve engelli tuvaletlerinde fiziksel engellilere yönelik erişilebilirlik analizi: Trabzon ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

- Turhan, F. (2016). *Superimposing Eco-village principles on children's villages for a healthier environmen*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Türel, A. (2017). *İlkokul fiziksel çevresinin çocuğun mekansal algısına ve davranışına etkisi: Kağıthane örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Türel, H. (2008). *Mekansal kapasite ölçütlerinin belirlenmesi üzerine bir yöntem araştırması: İzmir kenti ilköğretim okulları açık mekanları örneği*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Türkan, E. (2009). *Balıkesir kenti çocuk oyun alanlarının irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Türkoğlu, N. (2018). *Evin anlam ve temsiliyeti: resimli çocuk edebiyatındaki görsel ve yazılı veriler üzerinden bir okuma denemesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Uçar, Ö. (2013). *Çocukların yaşadıkları yer ve buna bağlı olarak mekan algısının incelenmesi: Yüksek konut yapıları örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ulubaş, N. (1997). *Farklı konut bölgelerinde çocuk oyun alanlarının kullanıcılarca algılanması ve değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Uluğ, H. (2007). *Kuzey Adana'daki çocuk oyun alanlarının bitki seçimi yönünden irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Uslu, H. (1997). *Ankara Çankaya İlçesi, Kavaklıdere Mahallesi mevcut alan kullanımı kararları ve açık yeşil alanlarının saptanması üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Utkan, M. (2003). *Tekerlekli sandelye kullanan bedensel engelli çocuklara yönelik eğitim mekanlarındaki tasarım ve biçimleniş ölçütlerine bir yaklaşım*. Yeterlilik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Uysal, F. (2006). *Okul öncesi çocuk eğitim merkezlerinde iç ve dış mekan analizlerinin eğitim yaklaşımları çerçevesinde incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yalçın, M. (2011). *Okulöncesi eğitim mekânlarında fiziksel çevrenin çocuk gelişimine etkisi ve mekân oluşumunu etkileyen psiko sosyal belirleyiciler*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yalvaç, E. (2018). *Anaokulları sınıf mekanlarında rengin çocuk psikolojisine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Yavaşoğlu, G. (2005). *Çocuk-mekan-oyun ilişkisinin ilköğretim binalarında incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Yavuzer, H. (2012). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yazıcı, S. (2004). *Sosyal ve kültürel mekanların çocuk gelişimi üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Yıldızlı, D. (2017). *Okul öncesi eğitimdeki sistemler ve 3-6 yaş arasındaki çocukların tasarım ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, Ç. (2005). *Tarlabası'nda yaşayan çocukların çevresel algı süreçlerinin bilişsel haritalar yöntemiyle irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, E. (2015). *Kentsel mekanların yaşana bilirliliğinin çocuk ve kent ilişkisi yönünden irdelenmesi; Sultangazi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, G. (1994). *Okul öncesi eğitim yapıları çocuğun fizyolojik ve psikolojik özelliklerinin tasarıma etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, G. (2010). *Çocukta mekan algısının gelişiminde masalın etkisi/ önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Yılmaz, P. (2005). *Çocuk hastanelerindeki ortak mekanların iyileştirici potansiyelinin derinlemesine incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, Ş. (2010). *Çocuk oyun alanlarının ilköğretim çağındaki kullanıcılarca değerlendirilmesi ve tasarım ilkelerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Yönder, Ç. (2017). *Katılımcı tasarım yaklaşımları bağlamında alternatif okul mekanı: Ankara Meraklı Kedi İlkokulu örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Zengin, F. (2001). *İlköğretim okullarında açık alan performansının değerlendirilmesi ve okul oyun alanları için tasarım kriterleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

EKLER

A.1 İç mimarlık alanındaki tezlerin analizi

B.1 Peyzaj mimarlığı alanındaki tezlerin analizi

C.1 Şehir, bölge ve planlama alanındaki tezlerin analizi

D.1 Mimarlık alanındaki yüksek lisans tezlerin analizi

D.2 Mimarlık alanındaki doktora tezlerin analizi

Lejant

TABLO BAŞLIĞI	ERİŞİLMİYEN TEZLER	ERİŞİLEN TEZLER
Tablo A.1 İç mimarlık alanındaki tezlerin analizi		
Tablo B.1 Peyzaj mimarlığı alanındaki tezlerin analizi		
Tablo C.1 Şehir, bölge ve planlama alanındaki tezlerin analizi		
Tablo D.1 Mimarlık alanındaki yüksek lisans tezlerin analizi		
Tablo D.2 Mimarlık alanındaki doktora tezlerin analizi		

Tablo A.1 İç mimarlık alanındaki tezlerin analizi

YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D.TEZ	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan							kuramsal		yaş gurubu																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
								AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DİĞER																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
								KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ	ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	yöntem(nitel nitel karma)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
															nicel	nitel	karma														anket	gözlem	doküman analizi	görüşme	resim/maket																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														
1	YAPRAK SAĞDIÇ (SAVUT)	Fiziksel (motor) özürlü çocuklar için modüler bir oyun bahçesi donatı sistemi tasarımı	Y.TEZ	1		1993	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									

Tablo A.1 İç mimarlık alanındaki tezlerin analizi

YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D.TEZ	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR						alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu						
								AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR																	DİĞER		
								KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ	ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	nicel yöntem(nicel nitel karma)	nicel	nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme		resim/maket	3 ve6 okulöncesi	10 ve 14 ortaokul	6 ve 9 ilk okul	14-18		
11	DİDEM ERTEN BİLGİÇ	Kent konutlarında çocuk odası mekan tasarımı ve mobilyası	Y.TEZ	1		2005	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																						
12	PINAR YILMAZ	Çocuk hastanelerindeki ortak mekanların iyileştirici potansiyelinin derinlemesine incelenmesi	Y.TEZ	1		2005	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü						1			1			1	1	1				1	1	1		
13	RUKİYE DUYGU ÇAY	Çocuk oyun alanlarının iç mekan ve yakın çevrede oluşumu	Y.TEZ	1		2006	Hacettepe Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü			1						1					1					1	1	1	
14	ZEYNEP BAŞOĞLU	İlköğretim çağındaki çocukların yön bulma davranışlarının biçimlenmesinde iç mekan renk uygulamalarının etkileri	SANATTA YETERLİK		1	2007	Hacettepe Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü																						
15	ELİF HELVACIOĞLU	Çocukların okul ortamlarında yol bulma yetisine rengin katkısı	Y.TEZ	1		2007	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü					1					1	1	1		1						1		
16	ALTINAY MUTLU	Türkiye'de bedensel engelli çocukların anaokulu ortamında karşılaştıkları fiziksel ve sosyal engeller	Y.TEZ	1		2009	Marmara Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü					1											1		1				
17	MERYEM YALÇIN	Okulöncesi eğitim mekânlarında fiziksel çevrenin çocuk gelişimine etkisi ve mekân oluşumunu etkileyen psiko sosyal belirleyiciler	Y.TEZ	1		2011	Hacettepe Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü					1			1			1	1						1				
18	OYLUM DİKMEN	Çocuk hastanesi ilköğretim okullarının sosyal bir mekan olarak iyileşmeye ve iyi olma haline etkisi: İzmir Behçet Uz Çocuk Hastanesi İlköğretim Okulu'nda örnek olay incelemesi	Y.TEZ	1		2012	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü						1				1	1	1		1					1	1		
19	MORSALEH RANJBAR MOGHADDA M	Kenti bir oyun bahçesi olarak düşünmek yapıp çevrede çocukların spontane oyun gereksinimlerini karşılamak üzere, kentte bazı tasarım elemanlarının geliştirilmesi üzerine araştırma	Y.TEZ	1		2014	Çankaya Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	1		1						1		1	1					1		1			

Tablo A.1 İç mimarlık alanındaki tezlerin analizi

YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D.TEZ	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu			
								AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DiĞER														
								KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ	ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	nicel yöntem(nicel nitel karma)													
																nicel	nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme	resim/maket					
20	GÖZDE AKPINAR CANLI	Gelişen dünyada çağdaş çocuk oyun alanları	Y.TEZ	1		2015	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1								1		1	
21	HAMİDE TEMEL	Çocuk poliklinikleri bekleme mekanlarında çocuk psikolojisine uygun renk ve ışık kullanımı ve örnekler üzerinde analizi	D.TEZ		1	2015	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü						1			1		1							1	1	
22	ONURCAN ALBAYRAK	Strateji oyunları mekanlarının oyun-insan-mekan etkileşimi bağlamında irdelenmesi ve bir tasarım önerisi	Y.TEZ	1		2015	İstanbul Teknik Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü			1						1			1	1	1				1		1
23	DONYA DALIRNAGH ADEH	Anaokullarda kromatik ve akromatik renk şemalarının çocukların duyguları üzerindeki etkisi	Y.TEZ	1		2016	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü					1				1			1	1				1			
24	ÖZLEM KURT	İlkokul mekanlarının çocuk gelişimi ve mekan algısına etkilerinin değerlendirmesi	Y.TEZ	1		2016	Anadolu Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü					1				1			1		1	1				1	
25	TUĞÇE ATAKAN	Anaokullarında sürdürülebilirlik bilincinin sağlanmasında tasarımın etkisi	Y.TEZ	1		2016	Yaşar Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1				1			1					1			
26	TUĞÇE KÖK	Oyun mekanları tasarım ölçütlerinin 'yapılandırılmış çevre' bağlamında değerlendirilmesi	Y.TEZ	1		2016	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü			1						1			1					1		1	
27	AHMAD B.MUSBAH EFKİREEN	Hastane bekleme odasında çocukların renk tercihleri	Y.TEZ	1		2017	Çankaya Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																				
28	BİLAL İLKAY ASLAN	Çocuk gelişimi-spor ilişkisinin fiziksel çevre ve mekan algısı üzerinden irdelenmesi: Örnek bir hareket merkezi modeli	D.TEZ		1	2017	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1			1		1			1	1	1	

Tablo A.1 İç mimarlık alanındaki tezlerin analizi

	YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D.TEZ	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR						alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu				
									AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR																	DiĞER
									KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ	ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	yöntem(nicel nitel karma)	nicel	nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme		resim/maket				
29	ÇİĞDEM YÖNDER	Katılımcı tasarım yaklaşımları bağlamında alternatif okul mekanı: Ankara Meraklı Kedi İlkokulu örneği	Y.TEZ	1		2017	Hacettepe Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü																					
30	FATMA ÇAĞLA TOPGÜL	Kurum bakımı altındaki çocukların yaşam alanlarının ev kazaları, mobilya ve donatı elemanları ilişkisi açısından değerlendirilmesi: Ankara çocuk evleri örneği	Y.TEZ	1		2017	Hacettepe Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü						1				1		1	1	1				1			
31	GÖKÇE EVREN	Sergileme mekanlarında etkileşim ve öğrenme biçimlerinin çocukların mekan deneyimine etkileri üzerine bir araştırma	Y.TEZ	1		2017	İstanbul Teknik Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü						1				1	1	1		1					1	1	
32	İMRAN KAVAZ	Çocuklarda mekansal algı ve tercihler: İlkokul derslikleri örneği	Y.TEZ	1		2017	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
33	İNCİ ALKAN	Bebek ve çocuk bakım odaları tasarımına yönelik ergonomik tasarım modeli önerisi	D.TEZ		1	2017	Mimar Sinan Güzel Sanatlar	Fen Bilimleri Enstitüsü						1			1									1		1	
34	ÖZGÜR GÜLTEKİN	Adana İli okul öncesi çocuklarda eğitimi destekleyen güvenli mekân (kapalı, yarı açık, açık)tasarım ve malzeme kullanımı	Y.TEZ	1		2017	Çukurova Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü																					
35	ANA DEL PILAR ROBLEDO MENDEZ	Öğretici çevre değerlerine göre çocuk yuvası sınıflarının iç mekan tasarım gereksinimleri	Y.TEZ	1		2018	Başkent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü					1					1	1	1						1			
36	BÜŞRA ERGÜN TUNA	İlkokulların sirkülasyon alanları ve engelli tuvaletlerinde fiziksel engellilere yönelik erişilebilirlik analizi: Trabzon ili örneği	Y.TEZ	1		2018	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1					1			1							1	
37	ELİF SİNEM YALVAÇ	Anaokulları sınıf mekanlarında rengin çocuk psikolojisine etkileri	Y.TEZ	1		2018	Maltepe Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1					1	1	1		1				1			
38	FATMA NİHAN AYDIN	ÇOCUK KULLANIMINA YÖNELİK MOBİLYA TASARIM KRİTERLERİ	Y.TEZ	1		2018	İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ	FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ				1						1			1					1	1	1	1
39	HUDA A.FADELALLA MUSTAFA	Anaokulu tasarımı yaklaşımları: Bir örnek çalışma Ankara Uluslararası Kreş ve Anaokulu	Y.TEZ	1		2018	Anadolu Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1				1		1	1						1			

Tablo A.1 İç mimarlık alanındaki tezlerin analizi

YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D.TEZ	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu				
								AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DİĞER															
								KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ		ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	nicel yöntem(nicel nitel karma)													
														nicel			nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme	resim/maket		3 ve6 okulöncesi	10 ve 14 ortaokul	6 ve 9 ilk okul	14-18	
40	İKLİME POLAT	Okul öncesi eğitim mekanlarında güneşliği	Y.TEZ	1		2018	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü																					
41	İLAYDA SOYUPAK	Okul öncesi eğitimde bilişsel gelişimi destekleyici mobilya tasarımı	Y.TEZ	1		2018	Marmara Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü					1				1			1	1				1				
42	MERVE ÇELEBİ	Nostaljiyi yorumlamak: içmimarların çocukluk evleri	Y.TEZ	1		2018	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü																					
43	SEDA BAKSİ	Çocukların mekân algısının yaşam çevresi üzerinden incelenmesi	Y.TEZ	1		2018	Selçuk Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü				1	1					1	1				1				1		
44	ÖZLEM KURT	İlkokul mekanlarının çocuk gelişimi ve mekân algısına etkilerinin değerlendirilmesi	Y.TEZ	1		2018	Anadolu Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü					1					1	1			1					1		
45	EKİN SUARİ	Çocuk hastanelerinin bekleme alanlarında iç mekân değerleri üzerine bir inceleme	Y.TEZ	1		2019	Hacettepe Üniversitesi	Güzel Sanatlar Enstitüsü						1			1			1	1				1	1	1	1	
46	MEHMET CAN KAZOVA	Çocuk müzesi ve bilim merkezlerindeki iç mekân standartları ve tasarım yaklaşımları	Y.TEZ	1		2019	Selçuk Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü							1	1				1						1	1		
TOPLAM			46	40	6	0	0	0	1	0	6	2	14	8	1	8	12	8	15	19	8	12	5	2	19	12	20	4	

Tablo B.1 Peyzaj mimarlığı alanındaki tezlerin analizi

	YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D. TE Z	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu			
									AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DİĞER														
									KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK ALANI HASTANE/POLİKLİNİKLE R/YETİŞTİRME		ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	yöntem(nicel nitel karma)												
															nicel		nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme	resim/maket		3 ve 6 okullu öncesi 10 ve 14	ortaokul 6 ve 9 ilk okul	14-18		
1	ZEHRA ARGUS	Adana kenti çocuk bahçeleri üzerine bir araştırma	Y.TEZ	1		1990	Çukurova Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
2	BİRCAN ÇİÇEK	Oyun sokağı kavramı ve örnek tasarımlar	Y.TEZ	1		1992	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
3	HÜLYA DİNÇ	Çocuk oyun işlevi ve öğeleri (İstanbul örneği)	Y.TEZ	1		1993	Yıldız Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
4	CİHAN GİR CİHAN GİROĞLU	Çocuk oyun alanlarındaki oyun aletlerinde uyulması gereken kriterler üzerine bir araştırma	Y.TEZ	1		1994	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
5	JALE SAVAŞ	İzmir ili çocuk oyun alanlarındaki elemanların irdelenmesi üzerine bir araştırma	Y.TEZ	1		1994	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
6	SAİME GÜNEŞ	Ankara kenti çocuk oyun alanları elemanlarının irdelenmesi üzerine bir araştırma	Y.TEZ	1		1995	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
7	HÜSEYİN USLU	Ankara Çankaya İlçesi, Kavaklıdere Mahallesi mevcut alan kullanımı kararları ve açık yeşil alanlarının saptanması üzerine bir araştırma	Y.TEZ	1		1997	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
8	OSMAN KARAEMLAS	Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Saray Rehabilitasyon Merkezi dış mekan planlaması	Y.TEZ	1		1998	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
9	HAYRİYE ÖZGÜR	İlkokul dönemindeki çocukların çocuk oyun alanlarına olan ilgileri	Y.TEZ	1		2000	Ege Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					
10	HABİBE ACAR	Çocuk oyun alanlarında kullanıcıların bitki tercihlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma: Trabzon kenti örneği	Y.TEZ	1		2003	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1	1	1		1				1	1	1		
11	HANDAN ÖZKASAP ÇAKAR	Bornova'nın çocuk oyun alanlarının peyzaj mimarlığı yönünden etüdü ve daha uygun koşulların oluşturulmasına yönelik bir çalışma	Y.TEZ	1		2003	Ege Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1			1					1	1	1		
12	ÖZGÜN ERDEM	Okul öncesi eğitim birimlerinde dış mekan tasarım ilkeleri	Y.TEZ	1		2004	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1				1			1	1				1				
13	YELİZ BEKTAŞ	İlköğretim çağındaki çocukların çocuk oyun alanlarından beklentilerinin belirlenmesi üzerinde bir araştırma: Ankara-Çankaya örneği	Y.TEZ	1		2004	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																					

Tablo B.1 Peyzaj mimarlığı alanındaki tezlerin analizi

	YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D. TE Z	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan							kuramsal	yaş gurubu			
									AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DİĞE															
									KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK ALANI HASTANE/POLİKLİNİKLE R/YETİŞTİRME		ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM														
															nicel		nitel	karma	anket	gözlem	doküman	analizi	görüşme	resim/maket	3 ve6	okulöncesi 10 ve 14	ortaokul 6 ve 9	ilk okul	14-18	
14	ARZU BAL	Zonguldak kenti yeşil alan sistemi içerisindeki çocuk oyun alanlarının durumunun peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelenmesi	Y.TEZ	1		2005	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1				1	1				1	1	1	1	
15	HÜSEYİN BARBAROS ÇİN	Çocuk oyun alanlarında kullanılabilecek yeni oyun elemanları üzerine bir inceleme	Y.TEZ	1		2006	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																						
16	TENDÜ HİLAL GÖKTUĞ	Huzurevleri, çocuk yetiştirme yurtları ve rehabilitasyon merkezlerinin dış mekan tasarım yeterliliği ve erzurum örneği	Y.TEZ	1		2006	Atatürk Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü						1			1			1	1					1	1	1	1	
17	HANDAN ULUĞ	Kuzey Adana'daki çocuk oyun alanlarının bitki seçimi yönünden irdelenmesi	Y.TEZ	1		2007	Çukurova Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1			1	1					1	1	1		
18	ALİ TUNAHAN AKKÜLAH	Oyun alanları güvenlik standartlarının araştırılması ve Nenehatun Parkı örneğinde irdelenmesi	Y.TEZ	1		2008	Selçuk Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1			1	1					1	1	1		
19	HATİCE SÖNMEZ TÜREL	Mekansal kapasite ölçütlerinin belirlenmesi üzerine bir yöntem araştırması: İzmir kenti ilköğretim okulları açık mekanları örneği	D.TEZ		1	2008	Ege Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1			1			1	1							1			
20	HANDE ALGAN	İlköğretim okul bahçelerinin tasarlanmasında paydaş katılımlı yaklaşım	Y.TEZ	1		2008	Çukurova Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1					1	1	1	1							1		
21	BİHTER SAATCI	Kent parklarında peysaj unsurlarının algılanması : Antalya Atatürk Kültürpark'ta çocuklar ve yetişkinlere bir araştırma	Y.TEZ	1		2009	Akdeniz Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																						
22	ERMAN ESAT TÜRKAN	Bahkesir kenti çocuk oyun alanlarının irdelenmesi	Y.TEZ	1		2009	Selçuk Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1			1	1					1	1	1	1	
23	FÜRÜZAN ASLAN	Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekan tasarımında çocukların beklentilerinin belirlenmesi	D.TEZ		1	2010	ANKARA ÜNİVERSİTESİ	FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ					1					1	1	1	1					1				
24	ŞENNUR YILMAZ	Çocuk oyun alanlarının ilköğretim çağındaki kullanıcılarca değerlendirilmesi ve tasarım ilkelerinin belirlenmesi	Y.TEZ	1		2010	İstanbul Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1					1			1		1							1		
25	OKŞAN TANDOĞAN	İstanbul'da Çocuk dostu kent için açık alanların planlama, tasarım ve yönetim ilkelerinin oluşturulması	D.TEZ		1	2011	İstanbul Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	1								1			1	1						1	1	1	
26	VAHAP SELAHATİN PAKYÜREK	İlköğretim okullarındaki çevre duyarlılığının saptanması: Adana kenti örneği	Y.TEZ	1		2012	Çukurova Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1				1			1								1		

Tablo B.1 Peyzaj mimarlığı alanındaki tezlerin analizi

YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D. TE Z	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan							kuramsal		yaş gurubu			
								AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DİĞER																
								KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK ALANI HASTANE/POLİKLİNİKLE R/YETİŞTİRME		ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIMCI															
																nicel	nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme	resim/maket	3 ve6 okull öncesi 10 ve 14	ortaokul 6 ve 9 ilk okul	14-18				
27	ZEYNEP AKGÜL GÖK	İlköğretim okul bahçelerinin öğrencilerin tercihleri ve doğa bilinci gelişimini destekleyici yaklaşımlar doğrultusunda tasarımı: Isparta kenti örneği	Y.TEZ	1		2012	Süleyman Demirel Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü				1						1	1					1						
28	DOĞA DİNEMİS KUŞULUOĞLU	İstanbul Kadıköy ilçesindeki çocuk oyun alanlarının nitel ve nicel açıdan değerlendirilmesi	Y.TEZ	1		2013	İstanbul Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1			1	1				1	1	1	1		
29	HAZAL MİNE SARIASLAN SENYEN	Parklardaki çocuk oyun elemanlarının TSE standartlarına uygunluğunun değerlendirilmesi: Ankara Çankaya örneği	Y.TEZ	1		2014	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1			1	1				1	1	1	1		
30	ESRA BÜŞRA COŞKUN	Çocuk oyun alanı elemanlarının standartları üzerine bir inceleme	Y.TEZ	1		2015	Ankara Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1						1			1	1				1	1	1	1		
31	SEVDANUR BALLIOĞLU	Aydın kenti örneğinde gençlik parkı çocuk oyun alanının yeterliliği ve tasarım ilkeleri yönünden incelenmesi	Y.TEZ	1		2015	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1					1			1	1					1	1	1	1		
32	SİMA POUYA	Ortopedik engelli çocukların iyileştirilmelerine yönelik planlama yaklaşımı: ODTÜ Eymir Gölü örneği (Ankara)	D.TEZ		1	2016	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü						1			1			1					1	1	1	1		
33	FİGEN ALTINER	2-8 yaş arası otizmli çocukların ebeveynlerinin istanbul ilindeki parklara ilişkin görüş ve önerileri	Y.TEZ	1		2017	İstanbul Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1					1				1	1				1		1			
34	HANDE ERDİNÇ ACAR	Çocuk oyun alanlarında güvenlik: İstanbul Fatih ilçesi örneği	Y.TEZ	1		2017	Namık Kemal Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü			1							1	1	1					1	1	1	1		
35	BAŞAK İNCE KARA	ÇOCUKLARIN MEKAN ALGISI VE KATILIMCI TASARIM YÖNTEMLERİNDE ROLÜ: MUŞ VE HARRAN YERLEŞİMLERİ	Y.TEZ	1		2018	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	Fen Bilimleri Enstitüsü							1		1			1					1	1				
TOPLAM			36	31	4				1	0	13	0	6	2	1	6	12	5	11	17	14	3	2	0	14	15	21	12		

Tablo C.1 Şehir, bölge ve planlama alanındaki tezlerin analizi

	YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D.T EZ	YIL	ÜNİVERSİ TE	ENSTİTÜ- ANABİLİ M DALI- BİLİM DALI	ÇOCUK MEKAN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
									AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DİĞ ER	yöntem(ni cel nitel karma)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
									KENT/ŞEHİR/EKOK ÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHA LLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK ALANI HASTANE/POLİKLİ NİKLERYETİŞTİRM					ÇOCUK GELİŞİMİ/KAY																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
																				nicel	nitel	karma	anket	gözlem		doküman analizi	görüşme	resim/maket	3 ve6 okulöncesi 10 ve 14	ortaokul 6 ve 9 ilk	okul 1418																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
1	NURDEĞER KIRMACI ULUBAŞ	Farklı konut bölgelerinde çocuk oyun alanlarının kullanıcılarca algılanması ve değerlendirilmesi	Y.TEZ	1		1997	İstanbul Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												</

Tablo C.1 Şehir, bölge ve planlama alanındaki tezlerin analizi

	YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	Y.L	D.T EZ	YIL	ÜNİVERSİ TE	ENSTİTÜ- ANABİLİ M DALI- BİLİM DALI	ÇOCUK MEKAN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu			
									AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DİĞ	yöntem(ni cel nitel karma)													
									KENT/ŞEHİR/EKOK ÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHA LLE/MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK ALANI HASTANE/POLİKLİ NİKLER/YETİTİRM					ÇOCUK GELİŞİMİ/KAYNAK	nicel	nitel	karma	anket	gözlem		doküman analizi	görüşme	resim/maket	3 ve6 okulöncesi 10 ve 14
11	EMİNE YILMAZ	Kentsel mekanların yaşanabilirliğinin çocuk ve kent ilişkisi yönünden irdelenmesi; Sultangazi örneği	Y.TEZ	1		2015	Bahçeşehir Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	1								1			1	1	1			1	1	1	1	
12	GÖZDE EKŞİOĞLU ÇETİNTAHRAN	Kentsel alanda fiziksel çevrenin çocukların fiziksel aktivitesi üzerindeki etkisi	D.TEZ		1	2015	Dokuz Eylül Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	1									1	1	1		1				1			
13	İPEK POLA	Açık kamusal mekân tasarımında çocuk katılım yöntemlerinin etkinlik düzeyi değerlendirmesi	Y.TEZ	1		2015	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİY ESİ	Fen Bilimleri Enstitüsü			1					1			1						1	1	1	1	
14	UFUK ALTUNBAŞ	Çocukların suça sürüklenmesinde fiziksel ve sosyo-mekansal faktörlerin etkisi	D.TEZ		1	2015	İstanbul Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	1									1		1	1	1				1		1	
15	GÜLZADE ŞENTÜRK	Açık kamusal mekân tasarımında çocuk katılım yöntemlerinin etkinlik düzeyi değerlendirmesi	Y.TEZ	1		2018	MİMAK SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİT ESİ	FEN BİLİMLE Rİ ENSTİTÜS Ü							1		1				1					1	1		
16	ÖZNUR SAKA KOCAMAN	Bir kamusal mekan olarak meydanın çocuk gözüyle değerlendirilmesi: türkiye, isparta ili, hükümet meydanı örneği	Y.TEZ	1		2018	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİY ESİ	Fen Bilimleri Enstitüsü		1								1	1		1					1	1		
17	GÜLNUR ÇEVİKAYAK	Eğitim alanlarının çocukların mekân algısı ve yaratıcılığı üzerindeki etkisi	D.TEZ		1	2019	Dokuz Eylül Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1					1	1	1		1	1			1	1		
18	SEVGİ GENÇ	Çocukların kentsel yaşama katılımlarında sokak mekânının önemi	Y.TEZ	1		2019	Yıldız Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü		1								1	1	1		1	1			1	1		
19	DUYGU KALKANLI	Okakların çocuklar için 'öğrenme alanı' olarak ele alınması: Ankara örnekleri	Y.TEZ	1		2019	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü					1					1		1	1					1	1		

		TOPLAM	19	16	3	0	0	0	4	2	2	0	2	0	2	1	2	9	7	8	7	5	4	0	2	12	10	4
--	--	--------	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	---

Tablo D.1 Mimarlık alanındaki yüksek lisans tezlerin analizi

	YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR						alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu				
							AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DiĞER	yöntem(nicel nitel karma)													
							KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/M EYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ		ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	nicel	nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme	resim/maket					
													3 ve6 okulöncesi										10 ve 14 ortaokul	6 ve 9 ilk okul	14-18		
1	SEVİL CİN	Okul öncesi eğitimi ve anaokulları tasarımına yansımaları üzerine bir araştırma	Y.TEZ	1989	Gazi Üniversitesi	FBE																					
2	FİLİZ BAYLAN	Çocukla birlikte gelişen çok amaçlı bebek bakım masası üzerine bir uygulama çalışması	Y.TEZ	1992	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE																					
3	FİLİZ KÖSE	İlkokul binalarının evrimi	Y.TEZ	1992	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	FBE																					
4	JALE BOZKAYA	Çocuğun oyun mekanları için olanakların araştırılması	Y.TEZ	1992	Karadeniz Teknik Üniversitesi	FBE																					
5	GÜNAY YILMAZ	Okul öncesi eğitim yapıları çocuğun fizyolojik ve psikolojik özelliklerinin tasarımına etkileri	Y.TEZ	1994	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE																					
6	SEMA TOS	Öğretilebilir zihinsel özürlü çocuklar için özel eğitim okulları kullanıcı ihtiyaçları ve fiziki mekan özellikleri	Y.TEZ	1994	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE																					
7	ŞULE GÜNSÜR	Hastane tasarımındaki yeni gelişmeler ışığında programlama çalışması; Urfa Çocuk Hastanesi önerisi	Y.TEZ	1994	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	FBE																					
8	FİLİZ TAVŞAN	Trabzon konutları örneğinde çocuk odaları mekan ve donatı özellikleri üzerine bir araştırma	Y.TEZ	1995	Karadeniz Teknik Üniversitesi	FBE				1							1	1					1			1	
9	HÜRAY ÇAKIR	Çocukların algılamasında etkili olan mimari parametrelerin belirlenmesi	Y.TEZ	1997	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE																					
10	MİNE ÖZBAYA NORŞON	İlköğretim okulları açık alan tasarım ilkeleri ve standartlarının tespiti	Y.TEZ	1998	Karadeniz Teknik Üniversitesi	FBE					1				1			1							1	1	
11	FERİYAL KOÇ	Çocuk ve mekan	Y.TEZ	1999	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE																					
12	MELDA ARCA	Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik kurumsal bakımevlerinde iç/dış mekan düzenleme ilkelerinin belirlenmesi	Y.TEZ	2000	Selçuk Üniversitesi	FBE																					
13	NAZMİYE TİRALİ	Çocuk cezaevi iç mekanları üzerine bir inceleme	Y.TEZ	2000	Karadeniz Teknik Üniversitesi	FBE						1				1			1			1					1
14	BEYZA HAVAYIOĞLU	Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim sistemi gereksinmelerinin fiziksel mekana yansımaları	Y.TEZ	2001	Dokuz Eylül Üniversitesi	FBE					1					1				1					1		
15	FEYZA ZENGİN	İlköğretim okullarında açık alan performansının değerlendirilmesi ve okul oyun alanları için tasarım kriterleri	Y.TEZ	2001	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE					1					1	1	1				1			1	1	
16	CELEN AYŞE ÇELİK	İlkokul projelerini değerlendirmek için tasarım değerlendirme aracı geliştirilmesi	Y.TEZ	2003	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	M.FBE					1					1				1						1	

Tablo D.1 Mimarlık alanındaki yüksek lisans tezlerin analizi

	YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan							kuramsal	yaş gurubu			
							AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DiĞER															
							KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/M EYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ		ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM														
															nicel yöntem(nicel nitel karma)	nicel												
17	EYLEM KÖSE	Hastanelerdeki hasta odalarının tedavi gören çocuklar üzerindeki etkileri	Y.TEZ	2003	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE																						
18	GÜLÇİN ÇUHACI	İstanbul imajını algılamaya yönelik bir oyun denemesi	Y.TEZ	2004	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE																						
19	SELEN YAZICI	Sosyal ve kültürel mekanların çocuk gelişimi üzerindeki etkileri	Y.TEZ	2004	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE						1					1	1	1							1	1	
20	ŞEBNEM KORKMAZ	İlköğretim okulu mekanlarının kullanım yetkinliği yönünden irdelenmesi	Y.TEZ	2004	Dokuz Eylül Üniversitesi	FBE					1						1			1						1		
21	BETÜL GÜNYEL	Sokak çocukları rehabilitasyon merkezlerinin tanımlanması ve Diyarbakır örneğinin ergonomik açıdan değerlendirilmesi	Y.TEZ	2005	Dicle Üniversitesi	FBE																						
22	ÇİĞDEM NURTEN YILMAZ	Tarlabaşı'nda yaşayan çocukların çevresel algı süreçlerinin bilişsel haritalar yöntemiyle irdelenmesi	Y.TEZ	2005	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE	1											1	1			1				1		
23	GÜLDEHAN FATMA YAVAŞOĞLU	Çocuk-mekan-oyun ilişkisinin ilköğretim binalarında incelenmesi	Y.TEZ	2005	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	FBE																						
24	SEDA GENÇ	Çevresel tasarıma çocukların ve gençlerin katılımı	Y.TEZ	2005	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE							1				1			1			1			1	1	
25	ALTUĞ KASALI	İzmir'deki özel ilköğretim okullarında sınıf dışı mekanların değerlendirilmesi: öğrenciler arası etkileşime etki eden faktörlerin araştırılması	Y.TEZ	2006	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ	M.FBE					1								1	1	1					1		
26	FÜLAY UYSAL	Okul öncesi çocuk eğitim merkezlerinde iç ve dış mekan analizlerinin eğitim yaklaşımları çerçevesinde incelenmesi	Y.TEZ	2006	Gazi Üniversitesi	FBE					1						1		1	1					1			
27	ARZU KUŞASLAN	Yapıların çocuk sağlığı üzerinde etkisi	Y.TEZ	2007	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE					1												1		1	1	1	
28	AYLİN AYVAZ	Çocukların sanal ortamlarda nasıl mekanlar tasarladıklarının araştırılması	Y.TEZ	2007	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE							1					1	1	1		1	1			1		
29	NİHAN GÜREL	İlköğretim okullarının akustik açıdan incelenmesi: İstanbul'da bir ilköğretim okulu örneği	Y.TEZ	2007	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE					1							1	1	1		1				1	1	
30	NİHAL ŞİMA BABAOĞLU	Okul öncesi eğitim merkezleri: Antalya şehri, Lara-Arapsuyu, Dokuma/Çalı/Bayındır semtleri alan çalışması	Y.TEZ	2007	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE					1							1	1	1		1				1		
31	SERHAT ANIKTAR	Çocukların mekan algısının gelişmesinde bilgisayarın etkisinin araştırılması	Y.TEZ	2008	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE								1				1	1	1			1				1	1

Tablo D.1 Mimarlık alanındaki yüksek lisans tezlerin analizi

	YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR						alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu			
							AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR																
							KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/M EYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ	ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM													
														nicel yöntem(nicel nitel karma)	nicel	nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme					
3 ve6 okuluöncesi	10 ve 14 ortaokul	6 ve 9 ilk okul	14-18																							
32	HÜSEYİN TOK	Gramer tabanlı mimari tasarım: Mardin'de ilköğretim okulu tipolojileri	Y.TEZ	2009	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE					1				1			1	1					1	1	
33	ÖZGE ÖZTÜRK	Ev kavramı ve çocuklarda konut çevresinin algılanması	Y.TEZ	2009	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİYESİ	FBE				1						1	1			1				1		
34	ZEYNEP ÖKTEM	Otizmlili çocuklar için özel eğitim okulları tasarım ilkeleri Özel İlgi Özel Eğitim Okulu'nun tasarım ve değerlendirmesi	Y.TEZ	2009	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	FBE					1				1			1	1					1	1	1
35	BURCU GÜLAY TAŞÇI	Sokağın günümüz koşullarında çocuk oyun alanı olarak ele alınması ve değerlendirilmesi	Y.TEZ	2010	Dokuz Eylül Üniversitesi	FBE		1								1	1			1	1			1	1	
36	GÜLŞAN YILMAZ	Çocukta mekan algısının gelişiminde masalın etkisi/ önemi	Y.TEZ	2010	Dokuz Eylül Üniversitesi	FBE							1			1	1	1			1				1	
37	NEVŞET GÜL ÇANAKÇIOĞLU	İstanbul'da farklı sosyal grupların yerleştiği çevrelerde yaşayan çocukların algısal süreçlerinin bilişsel haritalar yöntemiyle irdelenmesi	Y.TEZ	2011	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE	1									1			1	1				1		
38	TUĞÇE İRTENK	Otistik çocuk özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin mimari tasarım açısından incelenmesi	Y.TEZ	2011	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE						1			1			1						1	1	1
39	BUKET KOÇ	Çocuklar için tasarlanan mekanlarda bilişsel sınırlar	Y.TEZ	2012	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİYESİ	FBE					1					1		1		1	1			1		
40	BURCU TONGUÇ	Sürdürülebilir tasarımın okul öncesi eğitim yapıları örneğinde irdelenmesi	Y.TEZ	2012	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	FBE					1				1			1						1		
41	FÜSUN SELÇUK KIRAZOĞLU	Fiziksel çevre - çocuk ilişkileri, açık oyun mekanları ve çocuk dostu çevre kriterleri üzerine bir değerlendirme; bakırköy ve beylikdüzü örnekleri	Y.TEZ	2012	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİYESİ	FBE			1							1	1	1	1					1		
42	NESLİHAN ŞAHİN	Engellilere yönelik eğitim yapılarının tasarım prensipleri ve örnekler üzerinde incelenmesi	Y.TEZ	2012	Haliç Üniversitesi	FBE					1				1			1						1	1	1
43	ECE CEREN ÖNDER	Yapılı çevreyi çocuklara tanıtmak: Türkiye'deki mimarlık örgütlerinin güncel uygulamaları yoluyla öğrenmek	Y.TEZ	2013	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	FBE							1		1			1	1	1	1			1		
44	GÜLŞAH KÖKSÜZER	Çocuğun algısında okul öncesi eğitim merkezlerinin mekansal dizim (Space Syntax) yöntemiyle irdelenmesi	Y.TEZ	2013	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE					1					1	1			1	1			1		
45	İPEK KAY	Zamanda barınan tasarım: Çocuklar için etkin öğrenme mekanları oluşturmak	Y.TEZ	2013	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE					1											1		1	1	
46	ÖZNUR UÇAR	Çocukların yaşadıkları yer ve buna bağlı olarak mekan algısının incelenmesi: Yüksek konut yapıları örneği	Y.TEZ	2013	Dokuz Eylül Üniversitesi	FBE				1						1	1			1	1				1	

Tablo D.1 Mimarlık alanındaki yüksek lisans tezlerin analizi

YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu			
						AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DiĞER														
						KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/M EYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ		ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	yöntem(nicel nitel karma)	nicel	nitel	karma									
																		anket	gözlem	doküman analizi	görüşme		resim/maket	3 ve6 okulöncesi	10 ve 14 ortaokul	6 ve 9 ilk okul
47	GİZEM PİLAVCI	Oyun kavramı ve mimari tasarıma kattığı farklı boyutlar: Oyun alanları ve oyun mekanları üzerine bir inceleme	Y.TEZ	2014	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	FBE			1					1			1	1	1			1	1	1	1	
48	SÜMEYYE AYBIKE ÖZDAĞ	Montessori metodu'nun eğitim mekanlarına yansımaları üzerine kavramsal bir analiz	Y.TEZ	2014	Karadeniz Teknik Üniversitesi	FBE				1				1			1					1				
49	ŞEYMA AYÇA ÖGE	Diyarbakır ilinde bulunan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin mimari tasarım açısından incelenmesi	Y.TEZ	2014	Dicle Üniversitesi	FBE				1				1			1		1			1	1	1	1	
50	MERVE AYTEN KILIÇ	Göz ardı edilen çocuk ve doğal-yapılı çevre ilişkisini permakültür yoluyla tasarlanan okul bahçesi üzerinden kurma	Y.TEZ	2014	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	FBE				1					1	1	1		1	1			1			
51	ASLIHAN ÖZTÜRK	Çocuklarda ev ve yakın çevre algısı üzerine bir irdeleme	Y.TEZ	2015	Karadeniz Teknik Üniversitesi	FBE				1					1	1	1			1		1				
52	HANDE KARAKAŞ	Blokları ışıtmek: Çocuklar için sinestetik mekansal sistem önerisi	Y.TEZ	2015	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE						1		1			1			1			1			
53	YELİZ ÇERMİKLİ BULUKLU	Çocuğun konut algısının sözel ve görsel temsiller üzerinden değerlendirilmesi	Y.TEZ	2015	Dokuz Eylül Üniversitesi	FBE				1					1	1			1	1				1		
54	ÖZDE ÖZDAL	Çevre ile bütünleşen etkileşim: Oyunla öğrenmeye bir örnek	Y.TEZ	2015	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE						1		1			1			1				1		
55	CEMİLE ÖZKAN KAYACIK	Okulöncesi Eğitim Yapılarının İsimsiz Mekanlar Üzerinden yeniden Ele Alınması	Y.TEZ	2016	Eskişehir Anadolu Üniversitesi	FBE				1					1		1	1					1			
56	FULYA TURHAN	Daha sağlıklı bir çevre için çocuk köylerine ekoköy prensiplerinin işlenmesi	Y.TEZ	2016	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	FBE	1								1			1	1				1	1	1	1
57	MERVE GÜROĞLU	Farklı fiziksel çevrelerin çocuklarda oluşan oyun mekanı algısı üzerinde etkileri	Y.TEZ	2016	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE																				
58	NEVDİL GÜNAY	Fiziksel çevrelerin çocuk üzerindeki etkisi bağlamında kapsayıcı oyun alanları	Y.TEZ	2016	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE			1					1			1						1	1	1	
59	SEYEDASGHAR MIRNEZAMI	Anaokulu binalarında form araştırılması ve strüktürel açıdan değerlendirilmesi	Y.TEZ	2016	Gazi Üniversitesi	FBE																				
60	AHMET TÜREL	İlkokul fiziksel çevresinin çocuğun mekansal algısına ve davranışına etkisi: Kağıthane örneği	Y.TEZ	2017	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE																				

Tablo D.1 Mimarlık alanındaki yüksek lisans tezlerin analizi

YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan	kuramsal	yaş gurubu							
						AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DiĞER	yöntem(nicel nitel karma)												
						KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/M EYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ		ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	nicel	nitel			karma							
																			anket	gözlem	doküman analizi	görüşme	resim/maket	3 ve6 okulöncesi	10 ve 14 ortaokul
61	AYSAN DANESHARAST EH	Çocukların sağlıklı sosyal ve fiziksel gelişiminde erişilebilir kent parklarının etkisi: iran’da tebriz elgöli parkı örneği	Y.TEZ	2017	İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	FBE			1						1	1	1		1	1	1				
62	DİDEM YILDIZLI	Okul öncesi eğitimdeki sistemler ve 3-6 yaş arasındaki çocukların tasarım ile ilişkisi	Y.TEZ	2017	Maltepe Üniversitesi	FBE				1				1			1					1			
63	İSTEM SEÇKİN PARLAKYILDIZ	İlkokul mekanlarında tasarım bileşeni olarak renk olgusunun etkileri	Y.TEZ	2017	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	FBE				1			1		1								1		
64	SAĞRA ÇAKIR	Yeşil okul tasarım ölçütlerinin irdelenmesi: Türkiye'deki mevcut okul binaları üzerinde örneklem	Y.TEZ	2017	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE																			
65	TUĞBA KILINÇ	Mimarlık ve çocuk	Y.TEZ	2017	İstanbul Bilgi Üniversitesi	FBE																			
66	AYBÜKE ŞEN	Çok kullanıcı oyunlarda kullanılan mekanların eğlence, sarmalanma ve bulunma unsurları üzerindeki etkisi	Y.TEZ	2018	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE			1						1	1	1							1	
67	BİLGE KARAKUŞ	Kent hakkını katılımcı yöntemleri kullanan STK'lar aracılığı ile çocuklara tanıtmak	Y.TEZ	2018	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	FBE						1			1		1	1		1			1		
68	FATMA BETÜL KÜNYELİ	Eğitim yapılarının "esneklik" bağlamında değerlendirilmesi: kayseri örneği	Y.TEZ	2018	Erciyes Üniversitesi	FBE				1				1			1	1					1	1	1
69	NUR BOSTANCI TÜRKOĞLU	Evin anlam ve temsiliyeti: resimli çocuk edebiyatındaki görsel ve yazılı veriler üzerinden bir okuma denemesi	Y.TEZ	2018	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİYESİ	FBE						1		1			1					1	1		
70	SANA AL AZZAWI	Dirençli yerler, dirençli çocukluk: yapı çevrenin savaştaki çocukların refahını desteklemekteki rolünü keşfetmek	Y.TEZ	2018	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİYESİ	FBE						1		1			1	1		1	1	1	1		
71	SELDA CANSU TEMEL	İlköğretim okullarının vaziyet planı kararları ve bir eğitim mekanı olarak açık-kapalı teneffüs alanlarının tasarımına etkisi	Y.TEZ	2018	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	FBE				1					1	1	1			1			1	1	
72	SOLMAZ SAMNEZHADI CHOUSDOUZAN I	Montessori eğitim modelinin tasarıma etkisinin İhsan Doğramacı Uygulama Anaokulu örneğinde incelemesi	Y.TEZ	2018	Selçuk Üniversitesi	FBE				1				1			1	1	1			1			

Tablo D.1 Mimarlık alanındaki yüksek lisans tezlerin analizi

YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ-ANABİLİM DALI-BİLİM DALI	ÇOCUK MEKAN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR						alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu					
						AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR																	DiğER	
						KENT/ŞEHİR/EKOKÖYLER	KAMUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/M EYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ	ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	yöntem(nicel nitel karma)														
														nicel	nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme		resim/maket		3 ve6 okulöncesi	10 ve 14 ortaokul		6 ve 9 ilk okul
73	SUNA KAYA	Okul öncesi eğitim yapılarında tasarım kriterlerinin değerlendirilmesi	Y.TEZ	2018	Selçuk Üniversitesi	FBE					1			1			1							1			
74	KÜBRA SELÇUK	Oyunun çocuk gelişimi üzerindeki önemi ve açık parkların tasarım kriterleri bakımından incelenmesi	Y.TEZ	2019	Çukurova Üniversitesi	FBE			1						1			1						1	1	1	1
75	SELİN ATACI	Mekan-öğrenme ilişkisinin çocuk müzeleri üzerinden incelenmesi	Y.TEZ	2019	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	FBE						1			1			1						1	1	1	1
TOPLAM			75	0	0	0	3	1	6	6	26	4	10	4	26	23	24	29	24	19	21	3	26	29	35	10	

Tablo D.2 Mimarlık alanındaki doktora tezlerin analizi

YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	TÜR	D.T	YIL	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ- ANABİLİM DALI- BİLİM DALI	ÇOCUK MEKÂN ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR							alan ise			alan						kuramsal	yaş gurubu								
							AÇIK MEKÂNLAR			KAPALI ALANLAR			DİĞER																			
							KENT VE ŞEHİR/EKOKÖYLER	KANUSAL ALAN/SOKAK/MAHALLE/ MEYDAN	PARK /OYUN ALANI/SPOR ALANI	KONUT /EV	EĞİTİM ALANLARI	SAĞLIK/KÜLTÜR/BAKIM EVLERİ	ÇOCUK GELİŞİMİ/KATILIM	yöntem(ni cel nitel karma)																		
														nicel	nitel	karma	anket	gözlem	doküman analizi	görüşme	resim/maket											
1	HİKMET SİVRİ	Fiziksel ve mekansal çevrenin çocuk davranışına ve gelişimine etkileri	D.TEZ	1	1993	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	FBE				1						1	1	1		1							1				
2	ELMİRA AYŞE ŞENER	Okul öncesi çocuk eğitim merkezleri için değişebilir/ dönüşebilir/ esnek bir 'fiziksel çevre modeli	D.TEZ	1	2001	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE					1					1				1						1					
3	DİLEK DİREN GÜRCAN	Spastik çocukların rehabilitasyon ve eğitim mekanlarında programlama ve tasarım kararlarının belirlenmesinde kullanılabilecek bir kullanım sonrası değerlendirme modeli	D.TEZ	1	2002	Selçuk Üniversitesi	FBE																									
4	MEHTAP ÖZBAYRAKTAR	İlköğretim okullarının kurumsal-toplumsal ve fiziksel analizi	D.TEZ	1	2002	Karadeniz Teknik Üniversitesi	FBE					1					1				1						1	1	1			
5	BELKIS ECE ŞAHİN	Okulöncesi eğitim sürecinde çocukların tasarıma katılımı: bağımsız atölye modeli	D.TEZ	1	2011	Uludağ Üniversitesi	FBE							1			1			1			1				1					
6	ASLI PINAR BİKET	Çocuk yoğun bakım ünitesi tasarım rehberi ve tasarım destek modeli	D.TEZ	1	2012	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE							1				1				1					1	1	1			
7	ŞEBNEM ERTAŞ	Çocuk ve spor ilişkisi üzerine fiziksel biçimlenmeyi etkileyen ergonomik faktörlere dayalı bir model	D.TEZ	1	2012	Karadeniz Teknik Üniversitesi	FBE			1							1					1					1	1	1			
8	BURCU GÜLAY TAŞÇI	Çocuk-mimarlık çalışmalarının değerlendirilmesi ve ilköğretim için yapılı çevre eğitim programı önerisi (sosyal bilgiler dersi için)	D.TEZ	1	2014	Dokuz Eylöl Üniversitesi	FBE					1						1	1	1								1	1			
9	EBRU GÜLLER	Zihinsel engelli çocuğun eğitiminde rehabilitasyon mekanlarındaki rengin etkisi	D.TEZ	1	2014	Dokuz Eylöl Üniversitesi	FBE					1						1	1	1								1	1			
10	ÖZGE İSLAMOĞLU	Okullarda esneklik stratejilerinin belirlenmesi üzerine bir yöntem önerisi	D.TEZ	1	2014	Karadeniz Teknik Üniversitesi	FBE					1						1	1	1								1	1			
11	SEBLA ARIN	Çocuklara yönelik yapılı çevre eğitimi: bursa için katılımcı bir model	D.TEZ	1	2015	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE							1				1	1	1							1	1	1			
12	FAZILA DUHAN	İlköğretim okullarında sınıf duvar renginin öğrencilerin duyuşsal, bilişsel ve davranışsal tepkilerine etkisinin saptanması	D.TEZ	1	2016	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE																									
13	ODETA MANAHASA	Eğitim ortamlarının (yeniden) tasarımı için bir iletişim dili geliştirilmesinde kullanım sonrası değerlendirme ve çocukların katılımı	D.TEZ	1	2017	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİYESİ	FBE					1						1		1			1	1				1				
14	SERHAT ANIKTAR	Yeni nesil ilkokullarda öğrenme ortamları tasarım destek kılavuzu	D.TEZ	1	2017	Yıldız Teknik Üniversitesi	FBE					1						1					1						1			
15	MİNE TUNÇOK SARİBERBEROĞLU	Eğitim binalarında mekansal davranışın dizimsel (sentaktik) irdelenmesi	D.TEZ	1	2018	İstanbul Teknik Üniversitesi	FBE																									
TOPLAM			15	15	0	0	0	0	0	1	1	7	1	2	1	5	6	6	7	3	6	2	0	6	8	9	0					